

1546

POSTERAS
DE BELICOSAS
INDIAS
ET
CONTRA REIT
ON
E

ALABAMA

83

† IHS
BIBLIOTECA DE LOYOLA.

Sala 1
Estante
Plúleo 7

Handwritten scribble

193,2

FL. IOSEPHI

DE BELLO
IVDAICO LI-
BRI SEPTEM,

EIVSDEM

Contra Apionem libri duo.

De imperio rationis: siue, de Machabæis

liber unus

Esclæ de N. de Loyola, y su Buxia

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIUM
LVGDVNI,
1546.

FLAVII IO-

SEPHI HEBRAEI, HISTO-
riographi clarissimi de bello Iudaico
libri septem, interprete Ru-
fino Aquilcensi.

PROLOGVS.

QVONIAM bellum, quod cum populo Romano gessere Iudaei, omnium maximum quae nostra aetas uidit, quaeque auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentes uel commississe cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed uana et incongrua narrantium sermones auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui uero praesto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudaeorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiae: idcirco statui, quae retro Barbaris antea misit, patria lingua digesta, Graeca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus MATHIAE filius Hebraeus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui et initio cum Romanis conflixi, posteaque gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, ut dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorum quidem populum domesticus motus habebat: Iudaeorum autem, qui aetate ualidi, et ingenio turbulentissimi erant, manu simul ac pecunia uigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudaei quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse cre-

Ad 2 dide

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

diderant. Romanos autem & finitimi Galli irritabant: nec
 Germani quiescebant: dissensionumq; plena erant omnia post
 Neronem: & multi quidem temporum occasione imperium
 affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouanda-
 rum cupidi erant. Itaq; indignum esse duxi, errantem in tan-
 tis rebus dissimulari ueritatem: & Parthos quidem, ac Baby-
 lonios, Arabumq; remotissimos, & ultra Euphratem gentis
 nostrae incolae, itemq; adiabenos, mea diligentia uere cogno-
 scere, unde coepisset bellum, quantisque cladibus constitisset,
 quo uero modo desisset: Graecos uero & Romanorum aliquos,
 qui militiam seculi non essent, figmentis siue adulationibus
 captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui
 praeter hoc (ut mihi quidem uidetur) quod nihil sani referunt,
 etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt mag-
 nos ostendere, Iudeorum res extenuant, & in humilitatem
 deiiciunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse ui-
 deantur, qui parua superauerint. Et neque longi temporis eos
 pudet, quo bellum tractum est: neq; multitudinis Romanorum,
 quam in ea militia labor exercuit: neq; ducum magnitudinis:
 quorum profecto gloria minuitur, si cum multum pro Hiero-
 solymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid
 derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extol-
 lentium, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem
 utrorumque sine ullo mendacio prosequar: dicta uero de factis
 reponam, dolori atq; affectioni meae in defensis patriae cladi-
 bus indulgens. Nam quod domesticis dissensionibus est euer-
 sa, & in templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus,
 atq; ignem Iudeorum tyranni traxere, testis est, qui cam ua-
 stauit, ipse Caesar Titus: per omne bellum miseratus quidem po-
 pulum, quod a seditiosis custodiretur: saepe autem consulto
 differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio,
 dum

dummodo belli poeniteret autores. Quod si quis me aduersus
 tyrannos, eorumq; latrocinium accusatorie loqui uideat, uel
 patriae miseris ingementem calumniari praeter legem histo-
 riae, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim, quae Romano
 imperio parent, solam nostram ciuitatem contigit ad summum
 felicitatis fastigium euadere, eandemq; in extremum miseriae
 deiici. Denique omnium post condita secula res aduersas, si-
 cum Iudeorum calamitatibus conferantur, superatum iri non
 ambigo. Et horum autor nullus externus est: unde nec fieri
 potest, ut a questibus temperetur. Si quis autem durior miseri-
 cordiae sit iudex, res quidem tribuat historiae, lamenta uero
 scriptori: quanquam merito Graecorum disertos increpau-
 rim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum compara-
 tione praeterita olim bella exigua redduntur, iudices resident
 aliorum facundiae detrahentes, quorum et si doctrinam supe-
 rant, proposito uincuntur. Ipsi uero Assyriorum, & Medo-
 rum gesta perscribunt, ueluti minus recte a scriptoribus anti-
 quis fuerint exposita: cum in scribendo tantum eorum uiribus
 cedant, quantum sententiae. Erat enim unicuique studium, quae
 uidisset facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus ge-
 stis, & efficaciter quod promittebat, impleteret: mentiriq; apud
 scientes, inhonestum esse uideretur. Enim uero noua quidem
 neq; ante cognita memoriae tradere, suiq; temporis res com-
 mendare posteris, laude ac testimonio dignum est. Industrius
 autem habetur, non qui alienam dispositionem, atq; ordinem
 transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium con-
 ficit historiae. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui
 cum sim alienigena, Graecis simul & Romanis gestarum re-
 rum memoriam repono. Ipsi autem indigenis, ad quaestum
 quidem ac lites, ora patent, linguaq; soluta sunt. Ad historiam
 uero, in qua uerum dicendum est, summaq; ope negocia colli-

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

genda sunt, obmutescunt: concessa infirmioribus neque scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historiae ueritas, quae à Graecis negligitur. Ab origine quidem Iudaeos repetere, qui fuerint, quo uel pacto ab Aegyptijs discesserint, quasque regiones errando peragrauerint, et quas uel quoties incoluerint, et quemadmodum inde migrauerint, neque huius esse temporis, et praeterea superuacaneum existimaui: quoniam multi ante me Iudaeorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt: et nonnulli Graecorum, quae illi scripserant, patria uoce persecuti non multum à ueritate deuiarunt: exinde autem historiae principium sumam, quo scriptores eorum et prophetae nostri desierunt. Et bellum quidem meis temporibus gestum, latius, quaque potuero diligentia referam: quae uero aetate mea sunt antiquiora, summam, breuiterque percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexque menses eam tenuisset, ab Asamonaei filijs expulsus est. Deinde quod eorum posterius de regno dissidentes, ad res suas occupandas populum Romanum, Pompeiumque traxerunt: quomodoque Herodes Antipatri filius, eorum potentiae finem fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo prouinciam obtinente. Quodque bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quamque multa per Sosium acciderint: quantaque ad primos impetus armis Iudaei peruaserint: quoque modo accolae permunierint: et quod Nero propter acceptas Cestij ductu elades summe rei metuens, Vespasianum bello praeposuerit: et quod is cum maximo filiorum Iudaeam intrauerit, quantumque Romanorum exercitum ducens: quantaque manus auxiliorum per omnem caesa fuerit Galileam: et quod eius ciuita-

tum

IUDAICO LIB. PROLOGVS.

7

tum quasdam ui ceperit, alias deditio. Vbi etiam Romanorum in bello disciplinam, curamque rerum, et utriusque Galileae spatia, et naturam, finesque Iudaeae, necnon et peculiarum terrae qualitatem, lacusque, et fontes, capturarumque ciuitatum mala, cum fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miserias meas celauerim, cum scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam seorsis rebus Iudaeorum, Nero quidem mortem obiecit: Vaspasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quaeque signa de hoc ei contigerint, Romanaque mutationes: et quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: et quod eo disponende reipublicae gratia in Aegyptum digressus, Iudaeorum status seditionibus agitatus sit: quoque modo tyrannis succubuerint, eorumque inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iudaeorum fines ingressus sit: quoque modo exercitum, et quo in loco congregauerit: uel qualiter, et quoties ciuitatem affecerit ipso praesente seditio. Aggressus quoque numerosos, et quantos crexerit aggeres: triumque murorum ambitum et magnitudinem, siue mensuram, et munitionem ciuitatis, et sanctorum templique dispositionem: ad haec aetate spatium, mensuramque uerissime dicam: festorum quoque dierum mores aliquos, septemque lustrationes, et munia sacerdotum. Itemque pontificis uestes, sanctaque templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorumque in alienigenas humanitatem: quotiesque Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordiae foedera dissidentes prouocauit. Differam uero populi uulnera, et calamitates: quamque multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpepsi, postea capti sint. Nec uero aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia praetermittam: uel quemadmodum templum inuito

Aa 4 Cesa

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

Cæsare conflagrauerit: quamq; multæ opes sacræ flamma rapte sint: ac totius, que reliqua erat, ciuitatis excidium: & que precesserant portenta, atque prodigia, uel tyrannorum captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisque fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorumq; munimina funditus cruerunt: Titus uerò peragrata regione cuncta restituit: eiusdemq; reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, admixis ne uituperationem à rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis ueritatis magis quam uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

IVDAICO LIBER PRIMUS.

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT I.

Antiq. lib. 12. cap. 6.

VM potentes Iudeorum inter se considerent eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autem illis contentio de potentia, quod honoratus quisq; grauiter ferret similibus subiugari) Onias quidam è pontificibus postquam præualuit, Thobie filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum cõfugerunt, petentes, ut semet ducibus in Iudeam irrumperet. Idq; regi persuasum est, iampridem sic animato. Quare cum magnis militum copijs egressus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximâ eorū mul

I V D A I C O L I B E R I I

multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Datq; passim militibus prædandi licentia, ipse & templum spoliari, & quotidiana religionis asiduitatem per annos tres, sexq; menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidum condidit Hierosolymis simile, templumq; edificauit: de quibus iterum opportunè referemus. Veruntamen Antiochus neq; præter spem diuicta ciuitas, neq; populatio, neque tantæ cædes satis fuerit: sed intemperantia uitiorum, eorumq; memoria, que in obsidione pertulerat, Iudeos cogere coepit, ut abrogato more patrio, nec infantes suos circumciderent, porcosq; super aram immolarent: quibus omnes quidem aduersabantur: optimus uerò quisq; propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidij ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suam præceptis impijs obscundans, omnimodam iniquitatem excessit: cum & singulatim uiros honorabiles uerberaret, & communiter quotidie speciem captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad uindictæ audaciam irritauit. Deniq; Matathias Asomonæi filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinq; filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinem ueritus, in montes refugit. Multis uerò ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: commissiq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudæa finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudæa principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat, ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit. Antiochumq; Epiphanem iterū in fines suos ingredientem, uehe

Antiq. li. 15. cap. 4.

Antiq. li. 12. cap. 7.

Antiq. li. 12. cap. 7. & 8.

16 FLAVII IOSEPHI DE BELLO

mentissima percussum plaga repressit. Adhuc autem feruente uictoria, in praesidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim caesa fuerant: habitoque conflictu, milites de superiori ciuitate, quae pars sacra dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potius, et locum purgauit omnem, muroque cinxit: et uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, ueluti prioribus profanatis: aramque aliam edificauit, et religionibus dedit initium. Sacro autem ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius, et in Iudaeos odij filius Antiochus haeres existit. Quare coactis pedulum milibus quinquaginta, equitum autem propere quinque milibus, octoginta uero elephantis, montana Iudaea per partes aggreditur. Et Bethsuram quidem oppidum capit. In loco uero, cui Bethzachariae nomen est, qua transitus erat angustior, Iudas cum suis copijs occurrit. Et priusquam congregarentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto praeter alios excelso elephante, turrique maxima et munimentis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus a suis procul excurrit: ruptaque hostili acie, ad elephantum usque peruenit. Sed illum quidem, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Belluam uero in alio percussam, super se deiecit, et obrutus interijt: nulla alia re gesta, nisi quod magnum opus aggressus, uitam gloriae posthabuit. Qui tamen regebat elephantum, priuatus erat. Et sic casu fuisse in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro praestitisset audacia, quam ut sola spe praecleari facinoris, mortem uideretur optasse. Hoc autem fratri eius, totius praelij praesagium fuit. Nam fortiter quidem Iudaei, diuque decertarunt: sed a regis secunda fortuna usis, numeroque praestantibus superati sunt: multisque interfectis, Iudas cum caeteris in Gophniticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus, ibique dies paucos commoratus, penuria utensilium abstiuit: relicto

qui

I V D A I C O L I B E R I . 11

quidem ibi praesidio, quantum satis esse arbitrabatur: caetera uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu autem regis, Iudas non quiescebat: sed accessione multorum suae gentis animatus, aggregatis etiam quos ex praelio receperat, apud uicem Adasa cum Antiochi ducibus congregitur: factisque fortibus in praelio cognitus, multis hostibus interfectis, occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidijs eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

De successione principum a Ionatha usque ad Aristobulum.

CAP. III. Antiq. lib. 19.

Cum autem successisset ei frater Ionathas, et in alijs quae cap. 1.
ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suamque potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Namque Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs eum captans, et praeter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo comprehendit. Eoque Antiq. lib. 19.
cap. 9.
uincto, contra Iudaeam mouit exercitum. Unde repulsus a Simone Ionathae fratre, quodque ab eo superatus esset, iratus, eum dem Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem, et Ioppen, et Iamnam capit. Euerit autem et Accaron, subactis praesidijs: aduersusque Tryphonem Antiocho auxilium praebuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis auiditatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post, Antiochus Cendebeum ex ducibus suis, ad uastandam Iudaeam opprimendumque seruitio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: et filios quidem suos cum ualidissimis praemisit, parte uero multitudinis comi-
tatus

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

tatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidijs etiam in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimaq; potitus uictoria, pontifex declaratur. & ducentos septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum. sed & ipse periit in conuiuio, captus insidijs Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge duobusq; filijs in custodiam conclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ uirtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum, quod Dagon uocatur. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis assecutus, post quam deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellumq; aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrem eius, fratresq; in murum productos, palam ut possent conspici, uerberabat: eosdemq; precipitandos, nisi quam primum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia: quam iracundia commouebat. Mater uerò eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille poenas eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expenderet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modò uerberari eam, lacerariq; conspiciens, effœminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta ob-

sidio

I V D A I C O L I B E R I .

13

sidione, feriatu annus aduenit: quem septimo quoque circuitu redeuntem, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis unà cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphie tyrannum. Antiochus autem ob ea, quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibiq; assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro David, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecunie plus quam tribus milibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis, ab obsidione discedere, primusq; Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cepit auxilia. Rursusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictæ præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriae perrexit, uacuas propugnatoribus esse ratus: quod & uerum fuit. Medabam quidem, & Sameam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cepit, & super his Chuthæorum gentem, adiacentia sano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, edificato. Cepit autem & Idumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisan. In Samariam uerò usque progressus, ubi nunc est Sebaste, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonum obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem uenerunt, ut etiam insuctam carnem cogenter attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usque, persequentibus eum memoratis fratribus, effugit: hi uerò in Samariam reuersi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate, ipsam dirunt: & habitatores eius

Antiq. li. 13.
cap. 15.Antiq. li. 13.
ca. 15. & 17.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

cuius captos abducunt. Prosperè autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usq; progressi, & ipsam peruaservant, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta. CAP. III.

SECUNDARUM autem rerum Ioannis, & filiorum eius, invidia seditionem gentilium concitavit. multiq; adversus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello devicti sunt. Reliquum uerò tempus Ioannes cum fortunatissime uiueret, & optimè rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir planè beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quòd rerum domini permansuri non essent, præuidit, atq; prædixit. Quorum uitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namque mortuo, natu maior Aristobulus, translatio in regum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit, liberatus. Fratrem uerò à se secundum Antigonom (namq; illum diligere uidebatur) in honore pari producebat: alios autem uinctos custodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Namq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorum pœnas, Antigoni fratris morte

Antiq. lib. 13. cap. 18.

IYDAICO LIBER I. 79

morte persoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit, adductus criminationibus, per maluculos regni compositis. Itaq; primò quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrem magnè penderet, & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, Deo celebrare mos patrius exigebat, cœnit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uerò circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quàm maxime pctiuit, plusq; in honorem fratris ascendit ornatus. Tumq; delatores nequis sinu regem adcentes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiã, priuati fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, ut illum interficeret, eò uenisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, & ut incerta præcaueret, suos quidem satellites in quendam subterraneum & tenebrosum locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bari ante, post autem Antonia cognominato: & ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonom, præcepit, si cum armis adiret. Necnon & ipsi Antigono qui præciperent misit, ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. Namque his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uerò Antigono, quòd frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilæa ornatumq; bellicum fabricasse: quæ ne singularim inspiceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, præsertim cum aliò discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur)

rety, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certumq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusq; naturæ calumnijs cedere, nullanq; optimarum affectionum tantum ualere, ut inuidiæ perpetuo possit obsistere. In hoc autem etiam Iudam quis non rectè miretur? Esseus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neque mentitus est. Is Antigonon transeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autem discipulos sue consultores habebat) Pape, nunc mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interiit, mearumq; prædictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus: & ille quidem sexcentorum abhinc stadiorum interuallo distat. Horæ uerò diei sunt quatuor: sed & uaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mæsto uultu & mente sollicita secum multa reputabat: Et paulò post interfectus Antigonus nuntiatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Casarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit, quod uatem fefellit. At uerò Aristobulo confestim sceleris poenitudine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mæroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomeret. Hunc ergo unus è seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, prouidentia numinis errauit: & ubi Antigonus erat occisus, super extantes adhuc cædis maculas cruorem interfectoris effudit. Ululatu autem eorum qui id conspexerant continuo sublato, tanquam puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures regis peruenit: causamq; requirebat: & cum eam prodere nullus

nullus auderet, ad rescindendum magis ardebat. Ad extremum uerò minitanti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicauerunt: atq; ille cum lacrymis opplesset oculos, quantumq; poterat ingemisset, hæc dixit: Sperandum certe nõ erat, ut maximum Dei lumē facta mea nefaria laterent. Nam citò me ueltrix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quandiu ò corpus improbum fratri, matriq; damnatam animā detinebis? Quandiu paulatim illis libabo sanguinem meum? Simul totum accipiant: neq; iam meorum uiscerum inferias fortuna derideat. His dictis, ilico moritur: cum non plus anno regnasset. Vxor uerò fratrem eius uinculis dissolutis regem cōstituit Alexandrum, qui ætate maior erat, & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum appetentem occidit: alterum autē priuata uita contentum ablati rebus secum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo cognomento Lathyro cōmittit: qui oppidum Asochin ceperat, & multos quidem peremit hostium, sed uictoria in Ptolemæi partes propensior fuit. Postea uerò quàm ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Aegyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanē sita erant, ubi pretiosissima quæque bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis aufert, Iudæorumq; ferè decem millia interfecit. Verum Alexander receptis post eladem uiribus, aggressus maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itemq; Anthedonem, quæ postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autē seruitio domitis, concitatur in eam festo die populus Iudæorum. Nam plerunque epulæ seditiones accendunt. Nec uidebatur insidias posse comprimere, nisi conductitios haberet auxilio Pifidas & Cilicas: nam Syros mercenarios respuebat, propter

Antiq. li. 13.
cap. 19.

28 FLAVII IOSEPHI DE BELLO

pter ingenitam cum Iudæorum gente discordiam. Cæsis autem supra octo millibus ex turba rebellium, Arabia bellum intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitibus subactis, tributoq; his imposito, ad Amathunta regressus est. Cumq; Theodorum metus secundis eius successibus percussisset, castellum sine præsidio repertum funditus eruit. Mox autem congressus cum Oboda rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadensi regione occupauerat, captus insidijs totum amisit exercitum in uallem altissimam compulsus, atque obrutum multitudinem camelorum. Ipse uero elapsus in Hierosolymam, olim sibi gentem insensam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiam tunc superior, crebrisq; prælijs non minus quinquaginta millibus Iudæorum per sex annos interfecit: nequaquam tamen uictorijs lætabatur, quoniam regni sui uires consumeret. Vnde armis omisis, sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumq; uarietatem intantum oderant, ut percontanti, quonam pacto eos sedare posset, dicerent, si moreretur. Nam uix etiam mortuo daturus ueniã, qui tam multa scelerate fecisset. Simul etiam Demetrii auxilium, cui cognomen Acæro accersuerunt. Qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, uenissetq; cum exercitu, miscetur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Utrosque tamen Alexander mille quidem equitibus, sex autem peditum mercenariorum milibus excepit, cum haberet ex Iudæis quoq; propè ad decem millia bene sibi cupientium, aduersæ autem partis essent equitum tria millia, peditumq; millia quadraginta. Et prius quam ueniretur ad manus, intercedentibus nuntijs & præconibus, reges trans fugia tentabant: Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque Iudæi

Antiq. li. 13.
cap. 20.

IUDAICO LIBER I.

29

Iudæi sacramenta, neq; fidem Græci contemnerent, armis iam cominus decernebant: Superatq; prælio Demetrius, quauis Alexandri mercenarij multa & animosè, & fortiter gessissent. Euentus autem pugnae præter spem cedit utriq;. Nam neq; hi qui Demetrium acciuerant, in partibus uictoris permanserunt: & immutatæ fortunæ misericordia, sex Iudæorum millia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus prælio sufficere ratus, omnè uerò gentem ad cum trāsire existimans, mox inde digressus est. Non tamen reliqua multitudo ob abscissum auxiliorum simultates deposuit: bello autem asiduo tandiu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis ceteros in Bemefelim ciuitatem compulit, eaq; subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit. atque hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantus autem populum terror inuasit, ut etiã diuersæ partis studiosi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem egregè; regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano.

CAP. IIII.

Rursus autem fit ei turbarum initum Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidam frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totum quidè super Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora

B b 2

littora

no moritur. idq; Alexandria coniugi suae reliquit. Iudeos eius uel maxime dicto obedientis fore non aubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati resistens, beneuolentiam sibi populi comparasset. Neq; spes eum sefellit. Namq; opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quae morem gentis patrium probe norat, & qui sacras leges temerassent, ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, et propter aetatem declarat pontificem, & quod praeterea seignior esset quam ut potestate regia molestus cuiquam uideretur, regem constituit: Minorem autem Aristobulum, priuatū uiuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungit autem se eiusdem mulieris dominationi quaedam Iudeorum factio, Pharisaei: qui praeter alios pietatem colere putarentur, et peritius leges interpretari: ob eamq; causam magis eos suspiciebat Alexandria, diuinae religioni superstitione deseruēs. Illi autem paulatim faxinae simplici insinuat, quosque pro sua libidine summouendo, deponendo, itemq; uinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regis comodis frueretur, expensas uero ac difficultates Alexandria perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaq; augēdis copijs semper intenta, duplicem constauit exercitū: neq; pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo statum suae gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externae potentiae. Imperabat autem alijs, uerum Pharisaeis ipsa ultro parebat. Denique Diogenem quendam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut octingenti: quos supra memorauimus regis iussu tolerentur in crucem. Nihilominus autem Alexandria suadebant, ut & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cumq; his nimia superstitione

20 FLAVII IOSEPHI DE BELLO
littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uero murum adificauit excelsum turresq; ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamen Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaq; posthabita, qua deberet eū a quo prohibitus est ulcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem rex in loca suae nationis comodiore cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Valido autem prelio commisso, quandiu quidem supererat Antiochus, durabit eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrendo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaq; pars eorum, cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicium Cana delapsos, alimentorū penuria perire contigit, praeter admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemaeo Minnej filio infensi Aretam sibi sociant: Syriaq; Coeles regem constituunt. Qui bello illato Iudaeae, postquam pugna uicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autem Pella capta Gerasam petiuit rursus opum Theodori cupidus: tripliciq; ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necon & Gaulanen, & Seleuciam, & eam quae Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad haec autem capto Gammala castello ualidissimo, eiusq; praefecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudaeam regreditur, expleto in militia triennio: letusq; a gentilibus ob res prospere gestas exicipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recurso fatigabatur, depulsum iri ualitudinem credens, si rursus animum negotijs occupasset, in tempestiua militia sese dedit: & ultra uires corpus laboribus uexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni an-

quidem Aristobulus haberet, ipse uerò cederet, quasi frater regis alijs honoribus cōtentus. Hoc modo in fano recōciliati, cum in conspectu circūstantis populi benignissimè alter alterum cōplexus esset, domus permutant & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cum Arabibus, & expugnatione Hierosolymæ.

CAP. V.

Metus uerò & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maximè Antipatrum iandudum Aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumaus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabiae confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret hortabatur, & ipsi Areta ut Hyrcanum susciperet atq; in regnum deduceret suadebat, multum obtestans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus prædicans. Simulq; admohebat, quòd cum deceret regno clarissimo præsidem, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriam pati, qui principatu iure successione sibi debito excidisset. Sic instructis & preparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiae regio. Ibi postquam Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet, quòd in regnum deduceretur, efficit. Erant autem peditum equitumq; millia quinquaginta, quibus nequaquam restitit Aristobulus: sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus, aduersis horum temporibus imminens, soluisset obsidionem. Namq; is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigraue bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoq;

B b 4 in lud

22
 tione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisq; periclitantiū ad Aristobulum cōfugeret. Atq; ille matri persuasit, ut his propter dignitatem parceret, ciuitate autè pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidē data sibi copia, per regionē dispersi sunt. Alexandra uero in Damascum missō exercitu, quoniā Ptolemæus sine intermissione ciuitatē premebat, illam quidem nullare memorabili gesta cepit. Regem autè Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidū milite, Cleopatram circūsedebat, pactationibus donisq; sollicitat. Sed illum domesticarū turbarū metus, ingresso in Armeniam Lucullo, iandudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis, quos multos habebat, omnesq; pro ætatis fauore fidiſsimos, uniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit, cōductis auxilijs, regem se declarauit. Ob hæc miserata querelas Hyrcani mater, cōiugem Aristobuli cū filijs includit apud castellū, quod à septentrione fano adiacens, Baris antea uocabatur, ut diximus: postea uerò Antonia cognominata est, imperatē Antonio: quæ admodum de Augusti & Agrippæ nomine, Sebaste, & Agrippias, aliæ ciuitates appellate sunt. Antè tamen Alexandra moritur, quam in Aristobulū fratris eius Hyrcani cōtumelias uindicaret: quem deijci regno curauerat, quod ipsa nouē annos administrauit. Et hæres quidem omnium sit Hyrcanus, cui regnum etiam uiua cōmiserat. Verum Aristobulus uiribus atq; autoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerū summa conflictu pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum, Hyrcanus autè cum reliquis fuga peruenit in castellū Antoniam: ibiq; salutis obsides nactus (erat enim ibi in custodia, ut præmissimus, coniunx Aristobuli cum filijs) prius quàm grauius aliquid accideret, ea lege in cōcordiam redijt, ut regnum quidem

in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad quæsum cucurrit. Deniq; mox ut fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisq; ut sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iniustitia posthabita est. Tot enim acceptis, Scourus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomē intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Arca ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu percussus, & Scourus Damascusum redit. Aristobulus autem, quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequebatur hostes: et circa locū, quē Papyrona uocat, prælio commisso, supra sex eorū millia cecidit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus uerò & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt. & cum Pompeius Syriam ingressus Damascusum peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadē illa quibus apud Aretam usi fuerat allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uolentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quam moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neq; ferendum existimans abiectius quam regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petiit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum uerò Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas uenisset, unde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnificè structum, in monte præcelso situm) mittit per quos cum iuberet inde descendere, ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur, periclit

Antiq. li. 16.
cap. 6. & 7.

periclitari potius, quam parere. Sed populū uidebat horrescere: & amici monebant, ut Romanam uim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaque horum consilij obediens, descendit ad Pompeium, quodq; iustè regnaret, multis pro se dictis in castellum redijt. Et cum iterum descendisset prouocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem, timoremq; medius: & ueniebat quidem uelut exoraturus Pompeium, ut sibi cuncta permitteret, ad montem uerò reuertebatur, ne quid regie dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis cum Pompeio cedere placebat, hisq; præpositos monere literis, ut decederent, quibus præceperat, ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: belloq; iam congregari cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus apparatus dandum putauit, statim eum insequitur. Multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichūtem Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguisima Iudæa regio, & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymam, ex uulneribus colligunt. Cumq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum eum cum ciuitate permitteret, Pompeium mitiga scientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promisit effectum est. Gabinium enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem uerò profectus, explorabat qua ex parte facilius esset accessus. Nā & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat: uallēq; pro mœnibus horribilem, fanūq; illic cerne-

Antiq. lib. 14.
cap. 7. & 8.

bat proximum, adeo tutissima munitione circumdatū, ut etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret hæsitante, seclitio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem socijs bellum geri potius, regemq; liberari dignum esse censentibus: qui uerò cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, ut ad ultimū usq; resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatē, huiusq; domum regiā tradidissent, ad hæc obtinenda Pompeius unum è ducibus suis Pisonem cum militibus intronmittit. Isq; præstidij in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda & ad efficiēda quæ iuberet alacriter animatus. Ipse uerò ad partes Septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materie per milites comportato, cum per se opus esset difficilimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhihitis & prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiā per sabata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, moenia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellabantur, cum diu turres obsidentū magnitudine simul & pulchritudine præstantes, uim repugnantū sustinerent. Veruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam & in alijs admiratus est, & præcipue, quòd nihil ceremoniarum inter

inter media tela uersantes intermiserunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & uictimas, omnēq; Dei cultū diligentissimè celebrarūt: nec uel in ipso excidio cum ad arā in dies singulos trucidarētur, legitimis religionis suæ muneribus abstinuerūt. Mese itaq; obsidionis tertio uix una turre detecta, in sanū irruptū est. Primus autē murū transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eū centuriones duo Furius, & Fabius, cum suis cohortibus. Et circū septo undiq; sano, alios aliò confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum quanquam hostes strictis gladijs irruentes uidebant, intrepidi tamē in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso libandi, templumq; adolendi ministerio maclabantur, saluti quoq; præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gētiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi semetipsos in rupes precipitabant. Nonnulli suribundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succensis, pariter cōflagrabant. Itaque Iudæorum quidem millia duodecim occubuerunt: Romanorū uerò per pauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudæorum genti uisum est, quàm sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum alienis esse detectum. Deniq; Pompeius unā cum suis comitibus in templum ingressus, ubi neminem præter pontificem adesse fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis, & mensis, in quibus libare, atque adolere moris est, & uascula, ex auro cuncta spectauit: congestamq; pigmentorum molem, sacræq; pecuniæ ad duo millia talentorum. Nec tamen uel hæc uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purgare templum edituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanum pontificem declarauit: quòd se & in alijs rebus alacrem obsidionis tempore præbuisset.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

huisset, promptamq; ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut imperatorem bonum de-
cui, bencuolentia potius quam timore plebem sibi concilia-
uit. inter captiuos etiam cõprehensus Aristobuli socer, idemq;
patriuus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli causa
fuissent, securi percussit: Faustum uerò & qui unâ fortiter
operam nauauerant præclaris præmijs donat, & Hierosoly-
mis tributum indicit. ablatas autem genti etiam quas in Cœle
Syria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat præsidi parè
re iussit: proprijsq; tantum finibus eos circumcludit. Instaurat
autem in gratiam cuiusdam in libertis suis Demetrii Gadare-
sis, etiam Gadaram, quam Iudæi subuerterant. Mediterra-
neas præterea ciuitates ab eorũ imperio liberauit, quas præ-
uenti non exciderant, Hippon, & Scythopolim, & Pellam, et
Samariam, & Marisam: itemq; Azotum, & Iamniam, & Are-
thusam: necnon & maritimas, Gazam, & Ioppen, & Dorã,
& quæ pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, post autem ab
Herode rege clarissimis edificijs transformata, Cæsarea no-
minata est: easq; omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ
Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumq; admi-
nistratione ad Aegypti usque fines & flumen Euphratem, cū
duabus legionibus Scauro permissa, Romam ipse per Cili-
ciam properauit, captiuum ducens Aristobulum cum familia.
Erant autem filie duæ totidemq; filij: quorum unus Alexan-
der ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus
Romam uectus est.

Antiq. li. 14.
cap. 9.

De bello Alexandri cum Hyrcano, & Aristobulo. CAP. VI.
I Nterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem
regionum asperitate prohibebatur accedere: quæ autè cir-
cum erant omnia uastabat, multis & in hoc malis afflictus.
Nam exercitum fames premebat: cui tamẽ Hyrcanus per An-
tipatrum

IUDAICO LIBER I.

29

tipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Aræ
familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum pactione
deponeret. Itaq; persuasum est Arabi, ut trecenta talenta da-
ret: atq; ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexan-
der autè Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna ma-
nu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminēbat.
Iudæamq; depopulabatur. Quem quidem maturè debellare
posse credebat: quoniam disturbatum quoq; à Pompeio mu-
rum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinius
in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem
se præbisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum.
Huius autem ille impetum ueritus, & ampliorem militum
manum congregabat: donec facta sunt decem millia peditum,
& mille quingenti equites: locaq; opportuna muris, hoc est,
Alexandrium, & Hyrcanum, & Machærunta non longe ab
Arabia montibus, manebat. Igitur Gabinius cum parte co-
piarum præmisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu se-
quebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaq; Iudæorum
multitudo, quorum Malichus, & Pitholauus principes erant:
iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam
processerunt: neq; ita multò post aderat cum suis copijs Gabi-
nius. Alexander autem, quòd tum in unum confertam hostium
multitudinem sustinere non poterat, abscesit. Cumq; Hiero-
solymis appropinquasset coactus prælio decertauit: amissisq;
sex millibus, quorũ tria uiua capta sunt, tria uerò prostrata, cū
reliquis effugit. Gabinius autem ubi Alexandrium castellum
uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa deli-
ctorum uenia conabatur eos ante prælium sibi coniungere.
Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisq; interfectis,
reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux Marcus
Antonius multa præclare gessit: & quamuis semper & ubiq;
uir

Antiq. li. 14.
cap. 10.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

uir fortis apparuisset, tamē tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinius autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari coepit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliaq; multae, latis ciuibus, atq; incolis ad eas cōcurrentibus. His autem rectē dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quae sibi parerent castella Macherunta, & Hyrcaniū tradere non dubitans: quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quae quidem Gabinius omnia consilio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequijs, uiro suo ceterisq; captiuis metuens, qui Romam fuerat abducti. Post haec ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymā deducto, eiq; sani cura madata, ceteris reipub. partibus optimates praefecit. Omnēq; Iudaeorum gentem in conuentus quinq; diuisit: uno Hierosolymis, altero Doris, itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilaeae ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione Iudaei liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamē non multo post euenit, ut barbarum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna iterum Iudaeorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinius Sifennam, & Antonium, & Seruiliū duces contra se cum exercitu misit, in Macherunta concedit: uulgūq; imbellis onere deposito, solos armatos propē ad octo millia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus

Antiq. li. 14.
cap. 11.

Antiq. li. 14.
cap. 12.

IUDAICO LIBER I.

31

tholaus erat secundarum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitōq; confictus, aliquādiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec ui Romanorum subacti, caesa sunt uirorū quinq; millia, propē uerō ad duo millia in quendam tumultum confugerunt. Ceteriq; mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Macherunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse cōtrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quā poterat, per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio qui Romae secum fuerat uinctus, ad Gabinium atq; inde Romanum perductus est. Sed illum quidem senatus carceri includit. Filios autem eius in Iudaeam transmisit, quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorū coniugi Aristobuli spondidisse. Parato autem Gabinio bellū Parthis inferre, Ptolemæus in impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano & Antipatro auicis usus ad omnia quae militiae necessitas exigebat. Nam & pecunijs, & armis eum & frumento Antipater, & auxilijs adiuuit. Et Iudaeis in ea parte uias, quae Pelusium ducerent, obseruantibus, trāsmittere Gabiniū persuasit: alia uerō Syria discessu Gabiniij cōmota, & Iudaeos iterū Alexander Aristobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine cōflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent, obruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Aegypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis disidētium praemisso Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudaei, & circa montem Itaburium congressi, decem millia sternuntur: ceterā uerō

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

32
multitudinem fuga disperfit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit) remp. eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithridatem & Orsanē à Parthis perfugas clam dimittit: eos militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus, Syriā suscepit. Is in Parthica militia sumptum, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pōpeius temperauerat, duo millia talentorum. Euphratem uerò transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus nō est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autē fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisq; Taricheis, prope ad tria millia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater, Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis scemina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephū, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autē omnium, qui ubiq; potentes essent, amicitiam hospitij, familiaritateq; conquireret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum susceperat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte, & bello Antipatri contra Mithridatem.

CAP. VII.

Antiq. lib. 14.
cap. 14.

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium rebus omnibus, Romaq; potitus, solutum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudææ proxima per illum subijci

IUDAICO LIBER I.

33

subijci posse ratus. Verum & spem Cæsaris, & Aristobuli alacritatē præuenit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pompeij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat, corpusq; mortui seruabatur melle conditū, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendū. Occiditur autem Alexander quoq; filius eius, à Scipione securi percussus Antiochie, secundum Pompeij literas, accusatione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos aduerserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidē sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesseret, mittit Afcalonem: atq; ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonum, eiusq; sorores, adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelam Cæsaris sese cōtulit, et quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusij prohibitus, cum exercitu quē ducebat in Aegyptum, apud Afcalonem morabatur, nō solūm Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerū & ipse armata Iudæorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoq; potentes, & iocolum Libani Ptolemæum, & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellū pariter inchoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ciuitatem obsidebat: Antipater uerò & in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis insiluit, & Pelusium quidem captum est: ulterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegyptij,

Antiq. li. 14.
cap. 15.Antiq. lib. 14.
cap. 16.

C c terrar

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

terrarum incola, quæ appellatur Onie. Quibus tamen Antipater non modo ne obstitent, uerum etiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphite ad manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atq; ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptijs, in loco cui nomen est Iudæorum Castra: eumq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugiētes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amisit. Octingentos autem serē Mithridates cum fugeret, perdidit. Præter spē uerò seruatius ex prælio, uacuis inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spē et laudibus incitatū ad subeunda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, militaq; perpeffus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto compositis, ad Syriam rediit, et Romana eum ciuitate simul et immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimeq; tractando, dignum emulatione reddidit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente. CAP. VIII.

Eodem uerò tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cum uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij ueneno quantum putabatur perempti, et crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidie dolorem admiscere miserijs, ultra hæc

IUDAICO LIBER I.

33

tra hæc Hyrcanum, et Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisq; gentem iniurijs afficeret, dummodo satiarentur: quodq; in Aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore ueteris discordie miserint, et ut amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnerū demonstrabat, et qua fide quidem Cæsarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, et fugitiui Romanorum, nouarumq; rerum studium uotumq; seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oporteret contentū esse, quod uiueret. Namq; nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronuntiauit. Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et pater hoc impetrauit, ut subuersa patriæ mœnia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidēdos in capitolium misit, ut iustitie sue, uirtutisq; signum Antipatri memorie traderetur. Antipater uerò ubi de Syria Cæsarem profecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrado, ne quid in illis regionibus turbarum esset, nunc interminando, nunc etiam suadēdo curabat: unumquēq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio, atque opulencia uicturi essent, fortunisque suis et communi pace potituri: sin spe uana dicerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum uerò tyrannum pro rege, Cc 2 itemq;

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

itemq; Romanos & Casarem hostes pro amicis, & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem laesefacturi, quem ipsi regem constituisent. Sed quamvis hac diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniores uideret, neq; tam efficacem, quam regni posceret sollicitudo, statum prouinciae componebat. Et Phaselum quidem, natu maximum filiorum suorum, militibus praepositum, Hierosolymis, eiusq; territorio praefecit: Herodem uero etate posteriorē, nimisq; adulescentem, Galilaea destinat, similia curaturum: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinem exerceret, inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam, quem praedari maximo agmine continentia Syria deprehendit, ipsum, aliosq; latrones multos interfecit. Eaq; res adeo grata fuit Syris, ut per uicos, atq; oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, & possessionibus restitutus. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Casari propinquo magni Caesaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitatem possidens, nihil autē contumeliosē per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Namq; Hyrcanus, quamuis & antea tacitē sua sponte mordebatur adulescentiū gloria, maximeq; rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta praedicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusq; Antipatri eiusq; filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filijs

filij eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quandiu sic errabit, ut in se reges producat: Nec enim eos uel simulare iam procurationē, certē esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis praeter Iudaeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumq; nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi, quam patrijs legibus redditurū, quae indemnatos occidi nō sinerent. His patulatum accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patriis monitu, & quod ei fiduciam res gestae darent, firmata prius Galilaea praesidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamen eum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidiae nudus pateret. Sextus autem Caesar adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehensio mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifestē denuntiarent, ut homicidij crimine liberaret Herodē. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoq; id cupiens, absolutionem decernit. Atq; is inuito rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire, si denuo fuisset accitus. Rursumq; ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui diceret iratum Herodem abiisse, & ut se cōtra ipsum instrueret, propperasse. Haec autem rex uera esse existimans, quid ageret, nesciebat: quoniam potentiores inimicum uidebat. Cum uero à Sexto Casare dux militum per Syriam, itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neq; solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iam iamq; illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Namq; Herodes intentatae sibi accusationis iracundia, constatam militum multitudinem in Hierosolymā ducebat, ut Hyrcanum regno de-

Cc 3   poneret

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

poneret. Idq; fecisset, ni pariter egressi pater, & frater fregissent eius impetū, deprecantes ut & ipse uindictam minis tantum, solaq; indignatione metiretur regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neq; tristibus quidem paria referret, saluti uerò esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militie consideraret, neq; omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege cōgressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: seuo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; uires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam, bellumq; domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeij. Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij uerò Cæsaris duces, mortis eius ulciscēdæ gratia, cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quam superstitis Cæsaris causa, quod amobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellū traheretur, ex Italia successor antè dicti Sexti uenit Marcus.

De Romanorum disidijs post mortem Cæsaris, & insidijs Malichi.

CAP. IX.

Antiq. li. 14.
cap. 20.

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos conflatur, dolo Cassij, & Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se disidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaq; Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: ubi & Marcum & disidentes cohortes, Basso conciliauit, simulq; obsidione liberauit

IYDAICO LIBER I.

39

berauit Apamiam. Ipse uerò exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autē Iudæos quoq; septingenta talenta iussisset conferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs amicis maturè pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: ad eò necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, proptereaq; inter eximios amicos numerabatur. At uerò cæteros taratatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoq; Gophnam, & Ammaum, & duas alias ciuitates ex uilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus, quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatum interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malichus post abitum Cassij, beneficiorū Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem se penumero memorabat sui seruatorē fuisse, periculum moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans. Itaq; Antipater & uires eius, & calliditatem metuens, flumen transit Iordanē, ad ulciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosolymam presidij appositum, & Herodem, qui custodiam curabat armorū, multis excusationibus, & sacramentis circumtentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atq; ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare uerò adulescente, & Antonio cum Bruto, & Cassio bellum gerentibus, Marcus, & Cassius exercitu de Syria cōflato, quod magnum momentum, ubi usus poposcit, Herodis fuisset, ipsum quidem tunc Syriæ procuratorem præficiunt, equitum illi manu, pe-

CC *

ditumq;

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

ditumq; attributa: si autem desisset, regnum quoque Iudææ Casius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autem, ut Antipatro & spes, & fortitudo filij, causa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiæ Malichi præmium fuit post conuiuium mortuus, uir & alijs strenuus, rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum cõseruasset Hyrcano. Malichus autem insensum propter suspicionem ueneni populum, negando placabat: simulq; ut ualidior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio, qui eum palam minime persequendum esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichum patienter admisit, & suspitione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebravit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatē conposuit seditione turbatam, perq; dies festos in Hierosolyman remeabat, præmissis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, sua suadente ob metum Malicho, denuntiat, ne alienigenas superinducat indigenis festum pure, casteq; celebrantibus. Herode autem, & ipso qui præceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malichus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Cõtraq; ille se falli, cum uix animi dolorem premeret simulabat: & tamen de nece patris apud Casium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaq; non modo ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit: sed etiam tribunis quibus præerat, ut in causa iusta Herodi opem ferret, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus, & coronis, ipse quidē hoc ultimi tempus destinauerat, Malichus autem

id Ty

IUDAICO LIBER I.

41

id Tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudæam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorum gentem cõtra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Casius occupabatur, deiectq; Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius spes fatale decretum. Etenim quod intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad eam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie mittit. Sed res erat, ut tribunis prædiceret ad insidias egredi: atq; illi præceptorum Casij memores, ad littus ciuitati proximū armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Malichum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum è tribunis unus respondisset, Casij præceptum: Planè, inquit, & me & patriam meam Casius seruat incolumem: qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quòd timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & uindicato.

CAP. X.

Postquam uerò Casius excessit è Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mouisset Antiq. lib. 14. cap. 20. exercitum, & in Herodem, fratris pœna uellet necè Malichi uindicare. Casu autē Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumq; ingrati obijciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremq; Malichi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, onaniumq; tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra uim Herodis

Cc 5 rodis

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

Herodis potuit sufficere, qui mox ut conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyrriorum tyrannū ex Galilea pepulit: tria enim castella possederat: Tyrijsq; quos ceperat, vitam cōcessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, una & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriae tyrannos praefecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonom Aristobuli secum ducebat, & Ptolemeum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta uerò socer Ptolemeus Antigono subministrabat. Cōtra quos Herodes instructus, in aditu Iudaeae cōmissio praelio, uictoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestae rei omnibus charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatē. Namq; is Herodes iam pridem ex indigenis habuerat uxorem, nō ignobilem, quae Doris uocabatur, & Antipatrum ex ea suscepit filium. Tunc autē duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filia Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Caesar in Italia, & Antonius in Asiam discesserūt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudaeorū optimates accersatum ueniunt. Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam uel possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quae Herodes qui praesens erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit, ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudaeorum primates centum uiri, Antiochia proxima Daphnen ad Antonium uenissent, amori Cleopatryae iam seruientem, delecti à ceteris, qui eloquentia & dignitate

Antiq. lib. 14. cap. 21.

IUDAICO LIBER I.

gnitate praestabant, aduersus fratres accusationē proponunt. Respondebat autē Messala, cause defensor, astante etiā propter affinitatē Hyrcano. Auditis deinde utriusq; partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem, eiusq; fratres alijs praetulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorū paternus erat, humanissimeq; ab Antipatro susceptus, eo tēpore, quo in Iudaeam cum Gabino uenerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudaeae procuratione permissa. Legatis autē id aegre ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penē occidit. Ceteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Deniq; mille legati iterū Tyrum missi sunt, ubi cōmorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et cōtra eos uociferantes, magistratus Tyrriorum directus est, data ei licentia, ut quos cōprehendisset, occideret: praecipioq; ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchae ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante haec autem Herodes usq; ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriae belli causa fierent, dum inconsideratē contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit: multos etiam uulnerauit. Quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant: quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in uinculis haberet, occideret.

De bello Parthorum contra Iudaeos & fuga Herodis ac fortuna. CAP. XI.

Barzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris sui mortui successor Ptolemæi Minnæi filij, mille satrapæ talenta

Antiq. li. 14. cap. 22.

44
FLAVII IOSEPHI DE BELLO

lenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonum in regnum inducerent, Hyrcanumq; deponeret. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irumpere. Sed maritimorum Tyrii Pacorum excluderunt, cum Ptolemaidenses eum & Sidonij recepissent. Ille autem quandam regium pincernam, cognominem suam, equitatus ei parte attributa, ad Iudeam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, praesidio futurum Antigonum. quibus Carmelum populantibus, multi Iudaei ultro ad Antigonum confluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos praemittit: ubi commissa pugna, depulsisq; hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctiq; multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro consurgunt ibiq; hostes in fugam uersos, pars Herodis in sanum concludit: custodesq; his sexaginta viros apponit, per aedes proximas collocatos. Sed hos quidem in sensus fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obruncat: inq; dies singulos inuicem sese per insidias incurstantibus, assidue caedes erant. Instante uero die festo, qui Pentecoste uocatur, omnia circa templum, totaq; ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq; armata. Et Phaselus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasitq; de improbo hostibus in suburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitatem, alios in sanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, praetextu quidem componenda seditionis uenientem,
re autem

IUDAICO LIBER. I.

45

re autem uera ut adiuuaret Antigonum. Denique Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorem occideret, ne uel se eius fallacis dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisq; relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum ceteris Phaselum prosequeretur. Sed ubi ad Galileam uenerunt, indigenas quidem disidentes atq; armatos offendunt: satrapam uero conueniunt satis callide & officijs amicitiae dolos tegetem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quandam locum deducti, cui nomen est Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim depromissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus plerasq; mulieres ex his quas ipsi haberent, inter quingentas Parthis deuouisset: quodq; sibi semper a barbaris praestrueretur insidiae, ac olim capti essent, nisi mora fuisset: dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi praescius quae de his agerentur, caueret. Haec iam non uerba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non sustinuit, quamuis eum saepius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quem admodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quod se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniae causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promississet Antigonus. Ad haec Parthus subdola satisfactione iureq; iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimq; a Parthis qui remanserant, quibusq; iussum erat, Phaselus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriam simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

rodem capere moliebatur: eumq; fallere, ut extra murū pro-
cederet, sicut sibi mandatum fuerat, conabatur. Ille autem su-
spectos habere solitus Barbaros, & tunc minimè dubitans in
hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nole-
bat: quanquam satis idoneâ causam Pacorus obtenderet, epi-
stolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse
captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset,
his contineri. Iandudum autem ab alijs audierat Herodes, fra-
trem suum Phaselum esse correptum: & Hyrcanifilia Ma-
riamme prudentissima scæminarum, multis cum precibus ne
prodiret orabat, ne uel se crederet manifestis iam conatibus
barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante,
quonam modo clam patraret insidias: nec enim fieri posse, ut
tantæ sapientiæ uir ex aperto circumueniretur: nocte Herodes
cum propinquissimis sibi, ad Idumæam ignaris hostibus pro-
fisciscitur. Eo cognito, Parthi eum persequebantur. Et ille ma-
trem quidem fratresq; suos, desponsatamq; puellam cum ma-
tre, minimoq; fratre prætereundum iter insit. Ipse autem cautè
cum famulis suis barbaros retentabat: multisq; per omnes con-
flictus interemptis, ad castellū Massada properabat. Grauior-
es autè in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum sem-
per molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio ali-
quandiu etiã acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria po-
titus, cum multos interfecisset, ipsumq; locum in memoriam
præclari facinoris edificatū, locupletissimam exornauit regia,
arcemq; in eo munitionem cõdidit, ac de suo nomine Hero-
dion uocauit. Et tunc quidè cum fugeret, multos sibi adiunge-
bat. Postea uerò quam Thresam Idumæa peruenit, occurrit
ei frater Iosephus, turbamq; sequentium diminui persuadet:
nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat au-
tem supra quam nouem milia multitudo. Itaq; paruit Hero-
des

IUDAICO LIBER I.

47

des eius cõsilio, & impares quidem necessitati per Idumæam
dimisit cum uatico, lectissimos autem maximeq; necessarios
tenuit, atq; ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi
relictis, qui mulieres defenderent, itemq; commeatu, qui satis
esset obsestis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Par-
thi autem apud Hierosolymam in prædam uersi, in fugien-
tium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecunijs ab-
stinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum uerò spe
minores inueniebantur: quoniam Herodes iam pridem barba-
rorum perfidiam suspicans, quicquid erat in opibus pretio-
sum, in Idumæam multo antè cõportauerat: eiusq; sociorum
itidem quisq; fecerat. Veruntamè postquam præda potiti sunt
Parthi, ad hoc iniurie processerunt, ut omnè terræ illam bello
implacato replerent, Marisa quoq; ciuitate uastata: nec solum
Antigonum regem constituerent, uerumetiam Phaselum &
Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani
quidem auriculas dentibus truncat, ut ne solutus quidè muta-
tus rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim ce-
lebrari sacra oportet. Phaseli uerò uirtute præuictus est Anti-
gonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet,
ad saxum fracto capite interiit: atq; ita probato, quòd uerus
Herodis frater esset, Hyrcanusq; degenerasset, uiriliter mori-
tur: dignū antea acta uita obitū assecutus. Fertur tamè & aliud,
quòd ex illa quidem plaga respuerit, sed ueluti curandi eius
causa missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus ex-
pleuerit, eoq; illū pacto peremerit. Vtrumuis autè uerius sit,
præclarū habet initium. Deniq; aiunt eum, prius quàm efflaret
animā, cognito ex quadam muliercula, quòd Herodes euasisset,
dixisse: Nunc bono animo discedā, qui ultorè inimicorum
uiuū reliquerim. Ille quidè hunc exitū habuit. Parthi autem,
quāquā mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus
tamen

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

tamen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, uincum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat: ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratu iri pro Phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternae amicitiae, animoq; liberali parciore, uel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praebere: pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaq; talenta dare decreuerat, interpositis precationibus Tyrijs. Sed profecto studium fortuna praenerat: & Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Deniq; Malichus rex eorum, praemisit qui hoc admonerent, quam primum reueriti eum ex sinibus suis iubet, simulatione quidem Parthos perlegatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitam, negare proposuerat, neq; pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae uero suasores habebat, qui Antipatri uellent abiturare deposita. Erant autem circa eum potētissimi. Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, unde amicissimos existimabat, eaq; respondit nuntijs, quae dolor imperauit, Aegyptum uersus recessit. Et prima quidem uespera in quoddam agreste sanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autē die, cum Rhinocolurā peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoq; tanto luctu, quantum curarum aestum deposuit, ibat ulterius. Itaq; Arabem serō facti poenituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliosè tractauerat, uelociter misit. Herodes autē in Pelusium peruenerat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: et illi famā uiri dignitatemq; reueriti,

IUDAICO LIBER I.

49

reueriti, Alexandriam cum profsequuntur. Ingressus autem ciuitatem, a Cleopatra honorificè susceptus est, ducem sibi militum fore cum, ad ea quae parabat, existimante. Posthabitis autem reginae precibus, neq; hiemis asperitatem, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam uero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehemēter bello Cassij uexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemei & Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariae premeretur inopia, maximam tamen aedificat nauim triremem: eaq; cum amicis delatus Brundisium, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternae gratia, primum conuenit Antonium: eiq; tam suas quam totius generis clades exponit: quoq; affectibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaq; tantae miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidem iuncta cum Antipatro dexterae, tum uero ipsius qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc eum regem constituere proposuit Iudeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quam siuore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hūc enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Caesarem quidem habebat, multo quam ipse paratius renouātem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum praeter haec ipsius quoq; Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, ubi Messala, & post eū Atratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanū fidem prosequerentur, quo simul hostem Antigonom demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is disidere coepisset, uerum etiam quod antea quoq; populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autē com-

D d moto

Antiq. lib. 14.
cap. 13.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

moto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem & Caesar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecedeabant, caesuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium coenatum est.

De bello Herodis è Roma redeuntis, pro Hierosolyma,
& contra latrones. CAP. XII.

Antiq. li. 14.
cap. 23.

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam in clusos obsidebat, alijs quidem uictui necessarijs abundantes, aquae autem inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito, quod eorum quae in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: castellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni militem eruptiones audent: multosq; nunc aperto praelio, nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudaeam uenit: uerbo quidem, ut Iosepho & qui unà obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret Antigono. Itaq; cum non longè ab Hierosolymis tetendisset, quaestu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam uero nauis ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes,

Antiq. lib. 14.
cap. 24.

non

IUDAICO LIBER I.

31

non parua manu coacta externorum atque gentilium, per Galilaeam aduersus Antigonum properabat, Ventidij & Silanis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quae propter Parthos euenierant, componebat. Silonem uero Antigonus in Iudaea mercede corruerat. Non tamè Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiae. nam praeter paucos, omnis ei Galilaea consensit. & propositum habebat praemium necessarium Massadam, ut primum affictus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. Haec enim prius, quod hostilis esset, eximè da uidebatur: ne dum ipse peteret Hierosolymam, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudes resistendi occasionem, quod eum persecutio premeret Iudaeorum. Hos autè Herodes paruae manus excursionem perterritos, mature in fugam uertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos libera. ... us ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utriusque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen spes, ut à rege certissimo. Iamq; ualidissimas quaesierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediabat, loca insidijs opportuna praecipuans, unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites, & multi ex ciuitate iunxerunt, uirium eius timore percussi. Castris autem positus ad occidentem regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebat: ab alijs uero per cuneos excurretibus, primae frontis acies tentabantur. Herodes autè primò circum muros praeconiis

Dd 2 uoce

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

uoce declarari iussit, populi se bono, & saluti ciuitatis aduenisse: poenasq; ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturū. Deinde cum allocutionibus contrarijs pars antigoni obstaret, quo minus aut praecones exaudire, aut uoluntatem mutare quispiam posset. quod reliquum erat, suis imperat muro- rum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cūctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibiq; tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessarijs acclamarent, pecuniam que alimentis posce- rent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono an- te prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conaba- tur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent, sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne se desituerent, quem scirent à Cesare & Antonio, & senatu deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hæc precatus, ipse agros adit: tantamq; his exhibuit copiam commeatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, acco- las Samariæ per epistolas admonebat (nam ciuitas eius se clientulæ dederat) ut alimenta & uinum, & oleum, & peco- ra in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, sta- tim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs oppri- merent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, siqui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quin- que Iudæorum, quibus permixti erant etiam mercede condu- cti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuita

IUDAICO. LIBER I.

33

& ciuitatem quidem uacuum habitatoribus reperit, quingen- tos uerò cum mulieribus ac familijs, montium occupasse cacu- mina, & hos quidem captos dimisit: Romani autem in reli- quam ciuitatem irruunt, eamq; diripuerunt, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est: Romanumq; militem in his quæ sibi accesserant ciuitatibus, hoc est, Idumæa, & Galilæa & Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses suscipe- rent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cu- ra soluti, rebus omnibus abudabant. Herodes autem non quie- scebat, sed Idumæam duobus milibus peditum, & quadringen- tis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariã translata, ibiq; tutissimè collocata, ut cætera Galilææ subuer- teret, atq; Antigoni præsidia expelleret, proficiscitur. Cumq; Sephorin, licet uehementissimè ningeret, peruenisset, facillimè ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dila-
Antiq. li. 14.
p. 24.
psis: ibiq; suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: qui pleraque illius regio- nis incurstantes, non minoribus, quam belli cladibus incolas afficiebāt. Præmissis autem tribus peditum cohortibus, unaq; ala equitum in uicium Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum ho- stes extimuerunt, sed armati obuiam procedebant, peritiam bella- toris fisci, & ferocitate latronis. Deniq; prælio commisso, dex- tro ipsorum cornu, sinistrum Herodis in fugam pellitur. Ille autè de suo dextro circumgressus, uelociter subuenit, & suos quidem à fuga retrahit; irruendo autem in hostes, impetu per-

Dd 3 sequen

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

sequentium refranabat, donec à fronte pugnantis uolentia concesserunt: qui tamen eos usque ad Iordanem cadendo persequerentur: & magna fugientium parte perempta, ceteri trans fluvium disiecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumque causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumque ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliū consuleret, muroque castellū Alexandriū cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circum Athenas uerfabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statim antè componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silonem dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Iste autem spelunca in præruptis montibus erat, undique inaccessible, transuersosque tantum ac per angustos ascensus habebant: saxūque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissus arcibus exponebatur in ostia speluncarum. Hi que cum familiaribus eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, uoce præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos uis coegerat, multi mortem captiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quemque filiorum trucidabat

Antiq. li. 14.
cap. 25.

IUDAICO LIBER I.

55

dabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & ut filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: deiectisque desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitè misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eique parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: scutorum quidem tria millia, sexcentos uero equites in Antigonum ducens. Tuncque propter eius abscessum nacti licentiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atque in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumque legionū, aduersus Antigonum mittit Herodi. Eorum autem ducem Macheram, ut se adiutum ueniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniā dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in proditione quidem ei non paruit, simulata uero amicitia res Antigoni exploratū perrexit, non admissio Herodis consilio, assuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex omnibus, donec Macheram incepti puduit, & in Amathuntē ad Herodē recessit. Iratus autem quod res aliter cesserat, quoscunque Iudæos offendisset interficiebat, ut nec uel Herodiam

D d 4 nis

nis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum ægre ferret Herodes in Machæram quidē uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uerò repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machæra iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem consequitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamē Herodes à proposito suo reuocatus est, quò minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspiciens demonstranda uirtutis, & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; præde parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionē haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus uerò tradere Samosatam cogerebatur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

CAP. XIII.

Antiq. li. 14.
cap. 25.

DUm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fracta sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditum suum aduersus Antigonum moueret, quia non firmum esset auxilium Machæra, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machæra secum missis petit, ut maturo mesium tempore frumenta diripiat. In cursu autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectæ de Syria cohortes erat,

nc

nec ueteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundiæ, ut mortuum quoque Iosephum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. Tanta uerò nouitas post Antigoni uictoriam Galilææ res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaq; in Idumæa quoq; mutarentur, ubi Machæra castelli cuiusdam instaurabat moenia, cuius nomen est Gitba. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, & præposito Syriæ Sosio iusso ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cætera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus profluisset è stratis, ecce nunciij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quam id caperet, asperissima hyeme coactus, in uicum proximum recepit exercitum. Paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte desererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi

Dd 5 etiam

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

etiam mirabilis ei monstriq; similis casus euenit: unde præter spem liberatus, opinionem quod Deo charus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa apud eum coenauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim coenaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quam salutis presagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse coniciens, mane primo castra mouet: hostiumq; sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. Et manum quidem cum Romanis conferere non satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos dummodo plurimos fauciant, eminus appetebant. ubi Herodes quoque ipse præteriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens, Pappum quendam ex contubernaliis suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machera erat præmium uictoriae. Herodes uero terram peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duosq; habitatorum milia consumit. Exustisq; domibus, ad exercitum redit, circa uicum qui appellatur Cana tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudeorum uel ex ipsa Hierichunte, uel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimvero multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congregari festinante, Pappi milites neq; multitudine hostium, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt, ceteri quidem paulisper resisterunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculofius dimicans, dummodo eius ulcisceretur autores, aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occumbentium strages, cum alij quidem in uicum unde uenerant

IUDAICO LIBER I.

39

rant compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atq; in finitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes in uicum irrupit: cum omnes domus armatis essent refertæ, plenaq; propugnatorum de super tecta. Et quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando ædes intus abditos extrahabat, alios cõuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, cum gladijs armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obsrueretur. Hanc plagam hostes adeo nõ tulerunt, ut confluentium turba, conspectus qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ uictoriæ fuit impedimentum, et ne penitus opprimeretur Antigonus obstittit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer cum sequebatur. Et priusquam in balneum proueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter et tertius et plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremetes, cum inermis esset prætereunt. exitus uero quæ fugerent cursu petebat. Itaque cum alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, abscisso capite obruncat: idq; Pherora magistro exercitus fratris suo mittit in perempti fratris ultionem. namq; Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit. Hierosolymam repetijt: murisq; admoto milite Cannus autem tertius

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

tius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus (pro templo castra posuit, quâ facilius erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, suburbanisq; diuisis, tres quidē leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis anicorum, ipse in Samariam uadit, uxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, ut diximus: & dum obsidet, subcissina opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad Hierosolymam redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equitumq; sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à Septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat declaratus: Sosius uerò Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodis auxilio, Iudæorum autem intra ciuitatem agentium populus uariè turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, multaq; ueluti diuinitus de temporibus dictabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinebantur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria diripientes, neq; aut equis, aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus aggerum prohibebant, & cõtra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re autem æque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uerò alimentorum longinquis trāsuectionibus adiuuari disposuit, ac pugnae intenti,

Antiq. li. 14.
cap. 12.

IYDAICO LIBER I.

61

intenti, quamuis omnem modum audaciae supergrederentur, Romanorum tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, cõstigebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quàm muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubiq; mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis uerò manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Mactabantur autem quàm plurimi, & per angustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dextram continuit: sed ueluti furentes, omnem persequabantur ætatem. Ibi tunc etiã Antigonus, neq; priorem neq; præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil cum tantæ mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonem appellauit: neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut foeminam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem cum iam hostes uicisset, ut externa quoq; auxilia cõpesceret, prouidebat. Visendi enim tēpli, sanctorumq; eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiã refrenabat: acerbiorē, quàm si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa sua uisum fuisset,

62
FLAVII IOSEPHI DE BELLO

fuisse. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sositum, si uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romani regē se solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium caede, totius orbis terrae imperiū, uile pretium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, ut pro labore obsidionis prædandi licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurū se asseuerauit. Atque ita redemptis patriæ reliquijs, promissa compleuit. Nam & militum quæque liberaliter, & pro merito duces, ipsumque Sositum regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Post hæc Sositum aurea corona Deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio uinctū Antigoni ducens, & illum quidem uana spe uitæ cupidum usque ad ultimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidem partium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat, Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusque comitibus misit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatram amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognationem suam seuitia persecuta est, ut neque propinquus sanguine superesset, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, ut eo modo cuiusque possessiones domino suo facilius quereret. Postea uero quam in Iudeos atque Arabes usque extendit auaritiam, ut reges eorum Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cum uerbo tenus annuisset Antonius, occidere quidem bonos uiros tantosque reges iniustum esse duxit: uerum inter amicos ultra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa sinitibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum

Antiq. li. 15.
cap. 1.

IUDAICO LIBER I.

63

balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum posita dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem profecuta Antonium, per Apamiam & Damascū in Iudæam uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus insensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscessas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequijs placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumque Arabaxen Tigranis filium dono Cleopatram ducebat. Nam cum pecunijs omnique præda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatram in Herodē, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti terræ motu. CAP. XIII.

Concitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & alij per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quæ uicium Antigoni sorror tenebat: ueruntamen à Cleopatra callide, ne periculorum Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut diximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi committeret, persuadet Antonio. quos si uicisset, Arabia: sin autem uictus esset, Iudæa domina constitueretur: alterumque potentium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Herodi feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducens, magnum quem conflauerat equitatum, circa Diospolim in eos mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. Qui cum iam uicti essent, magno motu Arabes susceantur: & infinita manus in Syria Cœles Canathan congregati, expectabant Iudeos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bellum consultius administrare cœtabat, castraque muro cingi præcipiebat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore uictoria freti

Antiq. li. 15.
cap. 16.

freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant: in persecutione uero insidijs periclitatur Herodes, Canathensibus ab Athenione inmissis, qui ex Cleopatra ducibus semper ei fuerat inimicus. Nanque horum incursum re-creati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis caede prostratis. Qui uero ex praelio seruati sunt, in uicum Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neque multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxilijs, serius quam usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit, prepositorum militibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Non enim repentino commissio praelio ullum Athenio insidiandi tempus habuisset. Rursus tamen ultus est Arabas, assiduis finibus eorum incursionibus infestans: quodq; semel uictus est, saepe rependit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, septimo regni anno & Actiaco bello feruente. Nanque ueris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta uero hominum milia peremit, cum exercitus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibi que Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni subuersa Iudaea, terrae obtinendae spe, quia neminem superesse credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis. qui ad se uenerant a Iudaeis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem, tam magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, haec dicens: Rationem habere non uidetur, cur uos praesens formido perculcrit. Nam diuinae quidem indignationis plagas mereris uobis esse non miror. Ignauum est autem perpeti idem, etiam cum incursum hominum repellendi sunt.

Ego

Ego enim tantum abest ut hostes post terramotum pertimescam, quod magis putauerim Deum hanc illis illecebram inmississe, ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisque freti, quantum nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autem spes est, quae non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neque uero uel secundae res uel contrariae, apud homines certa sunt: sed in utranque partem uideas fortunam nutare uicissim, & exempla uobis propria demonstrabunt. Nempe praelio superiore uictores, post ab hostibus uicti sumus. & nunc ergo, quantum existimare licet, illi capientur, uictores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autem prouidentiam docet. Itaque mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiduciam suggerit. Nam cum ferociores quam opus erat, fuistis: & praeter uoluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio, & minus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriam spondet. Conuenit tamen ante praelium sic esse affectos, in ipso autem opere uirtutem exercere: consceleratisque hostibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira coelestis unquam deprimunt fortitudinem Iudeorum, donec spiritum uitae ducunt, uel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penes captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terrae concussionem, alicuius futurae cladis esse portentum. Naturalia namque sunt elementorum quoque uitae nullumque damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentiae quidem, uel famis, uel terrae motus signum aliquod, tardius fortasse praecesserit: ipsa uero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Ceterum quid nobis amplius, quam terrae concussio, bellum nocere poterit etiam uictis? imo enim uero maximum imminentis excidij monstrum, non sponte sua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui le-

Ee

gatos

gatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, talesq; Deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuidiamq; dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quisq; non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultores. Illi melius quàm nos qui uiuimus exercitum regent: uobisq; mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certò enim sciatis, fortitudinem uestram sustineri non posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, ubi eos alacres uidit, sacra Deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluium transgressus est. Castris autem Philadelphiæ positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacente castello contenderet, pugnam eminus irritabat, quàm primùm cupiens congregari. Nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem Regij facile repulerunt, collemq; tenuerunt. Ipse uerò quotidie producto ad prælium milite, instructaq; acie, Arabes laceſſebat. Cùm autem nemo contra procederet (quædam enim eos uehemens formido tenebat, & ante multitudinem Dux Althemus timore obriguerat) uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti ad pugnam confisis ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret uictoriæ desperatio. Et quandiu quidem resisterunt, non magna eorum cædes facta est: ubi uerò terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi uerò à semetipsis conculcati perierunt. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt, cæteraq; multitudo in uallum compulsæ est, eosq; statim circumspectos obsidebat Herodes. Et licet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria uehementer urgebat. Cùm Rex arrogantius eorum legatos despi-

ceret,

ceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: deniq; ardescente siti, cateruatim exeuntes, ultrò se Iudæis tradebant, adeò ut quinq; diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem milia circiter sternit: tam magna plaga uetus Arabiam, extincto uirorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patronus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

CAPVT XV.

MOx autem illum excepit de sueta rerum sollicitudo propter amicitiam Antonij, post uictoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quàm ipse patiebatur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaq; Rex periculis decreuit occurrere: Rhodumq; transmissus, ubi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, ueste quidem cultuq; priuato, sed fastu regio: neq; dissimulata ueritate coram eo hæc dixit: Ego quidem, Cæsar, Rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse Regem Antonio. Neq; dissimulauerim, quòd omnimodo armis quoq; me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro uiribus meis misi, & multa frumenti milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxiliij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, unam esse dicens Cleopatræ mortem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebat. Sed profectò eius aures Cleopatræ amores, & Deus, qui tibi uictoriam donaret, obruxit. Vnà ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni spem salutis de uirtute

Ee 2

præsum

presumens: & ut in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imò uerò saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tucaris. Experire autem, ut etiam felicioribus fides permaneat: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Rectè tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatræ quàm tibi paruit. Te nanq; lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs coepisti, quantum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perferibit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere, ut non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate Regem ne quid de amicitia sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnificè in eius laudem commemorauit. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracundia Cæsaris, multa illum & grauia pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea uerò ad Aegyptum euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq; primùm cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo uectus est, cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiam ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atq; inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam utensilium, quod desideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruum esse Herodi regnum, tam Cæsar quàm milites existimabant. Ideoq; postquam uenit in Aegyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non solum ceteros eius honores auxit, uerum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra demp

dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumq; insuper ciuitatum Gazam, & Anihedonem, & Iop-
pen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quàm magnus animus accipientis. Post primam uerò Acliada, etiam regionem quæ Thracon uocatur, eius ditioni subdidit, eiq; continentem Batanæam, itemq; Aurantim, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysanie conductor erat, non cessauit unquam ex regione quæ Thracon dicitur, latrones Damascanis immittere. Illi autem ad Varronem tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumq; deprecari sunt, quò suas miseras Cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terram, ipsamq; Zenodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuò contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terram omnem quæ inter Thraconem & Galileam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa uerò post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentie partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & conditis ab Herode:
Deq; munificencia, qua usus est erga exteras gentes, eiusq;
felicitate. CAP. XVI.

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instaurauit, & duplum terræ spatium quàm fuerat circa templum,
E c 3

Antiq. lib. 15.
cap. 10. 12. 13.
& 14.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

plum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu sani magnæ porticus, eiq; iunctum à Septentrione castellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quam regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in honorē Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extracta, duas edes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam conferri posset, edificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cesaream, Agrippiū alteram nominauit. Nec uerò solis tectis memoriam eorum & cognomina circumscriptis, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione, oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorū, terraq; fecundissima his attributa: ubi templum quoq; maximum inter adificia, & circum id aream trium semis stadiorū Cesari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legū beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cesare, aliud ei templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam uertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosum, quæ profunda altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum concuatur, ut stagnantis aquæ copia dimittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem è speluncæ radicibus oriuntur fontes: & (ut quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidem in posterioribus indicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ cōmodiorem usum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorū nominibus uocauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cesaris nudum reliq

IYDAICO LIBER I.

78

reliquerit. Postea uerò quàm fines suos templis repleuit, in prouinciam quoq; honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quæ Cesaria uocantur, constituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate iam fessam, quæ Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura munificentie sue capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeò fuit importuosa, ut omnes qui ad Aegyptum ex Phœnice nauigarent, in salo fluctuare cogentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut remeante æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed Rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam omnis ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo uerò tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quantum diximus portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit, quorum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem: nonnulla uerò etiam maiora fuerunt. Expleto autem spatio quod unda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante constructi, unde etiam procymia dicebantur: ceteri autem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus interpositis, quarum maxima atq; pulcherrima ex nepote Cesaris Drusium cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda quæ portus haberet: proq; fornibus, & circum eos, pila saxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet,

deambulatio. Aditus autem Septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est Boreas. Ad ostium uerò colossi tres, utrinq; fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra uerò duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexæ, candido itidem lapide: pariq; mensura spatiorum, ciuitatis uia tendentes in portum. Contra, hostium uerò portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoq; Cæsaris colossus non minor quàm Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni, quæ Argis est. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebusq; aduertijs portum, Cæsari uerò conditoris honorem, unde ciuitati Cæsareæ nomen imposuit. Quinetiam & cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusq; ipse in centesima nonagesima & secunda Olympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores, sed & proximi, & tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quàm bello subuerterant, Agrippium uocauit: nimiaq; beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo edificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumq; diuisimam, camq; Antipatridem nuncupauit: & super Hierichunta castellum, natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq; in honorem matris Cyprum uocauit. Fratriq; Phaselo turrim cognomine Phaselidem, Hierosolymis edificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamq; ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in Boream tenditur, Phaselum

Antiq. lib. 15.
cap. 10. 12. &
lib. 17. cap. 5.

lum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium uocauit: tumulumq; in mammae formam manu factum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit ædibus regijs liberalissimè exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esset, uerum etiam foris parietes, ac maceriæ, tectaq; largis infusa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo interuallo induxit, perq; ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & uehementer excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas, & amicos recipere possent, edificauit: ut pro rerum quidem omnium copia, ciuitas esse uideretur castellum: circumscriptione uerò, domus regalis. Tantis autem constructis edificijs, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namq; apud Tripolim, & Damascum, & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum, exedras uerò & porticus, foraq; & templa Beryti, ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uerò Nymphaea siue lacus ornatisimos, & balneas, item peristylia, tam opere, quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos, portusq; præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibitionem uerò thermarum alijs redditus annuos, ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministrauit egentibus: & Rhodijs ad instruen-

dam classem pecunias saepe multisq; in locis præbuit, incensumq; Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios, aut Samios liberalitatem: perq; omnem Ioniam eorum, quæ desiderasset quisq; largitiones? Non ne etiam Athenienses, & lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarijs? Non ne Antiochensium Syriæ plateam, cum plena coeni ab omnibus uitaretur, per uiginti stadia prolixam, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quàm longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum. Quæ autem Elidensibus præstitit, non solum Achaïæ commune, sed etiam totius orbis terræ munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopia, quodq; solum ex ueteri Græcia restabat collabi, non solum agonothea ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuus pecuniarum reditus instituit, ut nunquam eius memoria agonothea munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas, & Balaneotas, aliq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet assequeretur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis, & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terreat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator uidebat

debatur egregius. Præter animi autem, corporisq; uirtutem, fortuna quoq; secunda usus est. Rarò enim contra uotum eius, bellum cessit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut prodicione quorundam aut temeritate militum factum est.

De dissidio Herodis cum filiis Alexandro, & Aristobulo.

CAPVT XVII.

AT uerò publicam ei felicitatem mærores inuidere domesticis, & aduersi casus ex muliere cœperunt, quam maxime diligebat. Nam quia Regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genus decentem, quæ Doris uocabatur, Mariammem sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: unde domus eius in discordiam uenit, & antea quidem, maxime uerò postquam Roma regressus est. Nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causa quos è Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eò commeandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit. quem captum quidem, occupata Syria, Barzafarnes abduxerat. miserati uerò gentiles liberauerant, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transfret, non interisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus, multoq; amplius patriam desiderans, uenit. Herodem autem commouit, non quòd regnum affectaret, sed quòd ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamme susceperat, due fœminæ, cæteri mares erant. Horumq; minimo Rome in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regia producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeò succendebat Herodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi dolerent.

Antiq. lib. 15.
ca. 3, 8, & 9. &
lib. 16, cap. 13.

lerent. Tantum namq; in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarum probabiles causas, ex amore uero fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auctore suo fecisset, obieciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem Pontificem in decimosextimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. atq; ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illacrymauit: & tamen noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariammæ probro dabat, sororemq; eius, & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres sæuebant: & quò maximè commoueretur Herodes, insinulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quòd in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maximè quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatram scuitiam, cuius gratia & Lysanias Rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaq; profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verùm Iosephus non malignè, sed Regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quòd ab ea nec mortuus pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurante, quodq; nunquam esset alterius mulieris amore captus: Valde, inquit,

amor

amor erga nos tuus, mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret, præcepisti. His auditis quæ occulta credebatur, amens erat Herodes ilico: nec unquam Iosephum mandata sua proditurum fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exiluisset, in regia spatatur: ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosepho confirmauit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, confestim utrunq; iussit interfici. Deinde penitudo sequebatur insaniam: & postquam iracundia concidit, amor iterum calecebat. Tanta uis autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed præ ægritudine tanquam uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, meroris magnitudine eum quo supersitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrem quam si hostis esset, habebant: idq; & antea, quam diu Romæ in studijs erant, & multò magis postquam in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amictus suæ Salomes, quæ matrem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum Regis. Vnde accessit etiam libertas odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatae sunt. Itaq; apertius quidam cum Rege loquebantur, quòd ei per utrunq; filium struerentur insidiæ: & alter quidem ultrices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter uero, hoc est, Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Casarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisq; illum præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre edi-

tum

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

tum proficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderent iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis, magisq; negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam et patri blandiri callide nouerat, et uarias in fratres suos calumnias conferebat, quaedam ipse dictitans, amicos uero suos ad alia uulganda submittere, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse aperte quoque iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam Rex etiam ad Caesarem missus est, cultusque regio et caeteris obsequiis praeter diadema utebatur. Tempore autem ualuit etiam suam matrem in cubile Mariammes inducere: duobusque armorum generibus in fratres usus, blanditijs, et calumnijs Regi obrepfit, ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam pater abstraxit, ueneni sibi dati reum apud Caesarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus, et licet apud imperitissimum Iudicem, tamen Herode, et Antipatro prudentiorem, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter diluit: periculorumque socio fratre purgato, mox de Antipatri callidate, et de suis iniurijs questus est: cum praeter innocentiae conscientiam eloquentia inuaretur. erat enim accerrimus in dicendo. Postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit. et lacrymas quidem cunctis excussit: uerum Caesarem sic affecit, ut eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea Rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi uerecundia reconcil

IUDAICO LIBER I.

79

conciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam praeter nauigans Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi gratiam referens, et redintegratae concordiae causa letus: quippe nihil moratus amicis Romae scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: et usque ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea uero quam Hierosolimam peruenit Herodes populo conuocato, tribusque filijs prope astantibus causam reddit protectionis: multasque Deo gratias agit, multas etiam Caesari, qui domus suae perturbationem sedasset: et quod regno maius esset, concordiam filijs praeditisset. Quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum et successorum Iudicem constituit. Ego autem cum mea commoditate illi gratias refero, tresque filios meos Reges designo, huiusque sententiae meae socium primum Deum fieri precor, deinde uos. Namque huic aetas, illis nobilitas successionem regni conciliat, et quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Caesar iunxit, et pater instituit obseruare: non iniustus eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum letitia, cui praeter aetatem obsequitur, quantum ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat propinquos, atque amicos, ego distribuam, et concordiae sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum, contentionumque causas ex contubernaliu nasci malitia: hosque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in praesentia. Non enim regnum, sed regni honorem filijs meis trado: et iucunditate quidem quasi rectores potentur, pondus autem rerum tamen meti nolim, meum est. Consideret autem quisquis uestrum aetatem meam, uitaque institutum, necnon etiam pietatem. Nam neque

neque senex adeo sum, ut de me cito desperetur: neque uoluptatibus assuetus, quæ adolescentium quoque uitam spatio breuiore concludunt. Diuinitatem uero ita coluimus, ut in longum nos æuam progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filijs meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim non quod inuidiam ex me genitis, honorifice eos haberi ueto: sed quia noui hæc adolescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent, qui ad eos se applicant: bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filijs meis sentient. Namque ipsis expedit, me regnantem, meque his esse concordem. Vos autem o boni filij sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt, deinde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam, meque tertium qui ea, quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem uobis et uestimenta, et obsequia dabo regalia. Deumque oro, ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benigne consalutauit, populumque dimisit: alios conuenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suscipientes alius de alio digressi sunt. Namque Alexander, et Aristobulus ægre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum: Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, et reticere secreta nouerat, et quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud Antip

Antipatrum erat, et ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferrebat. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adolescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaque minimis affingebantur, sicuti liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent, submittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis, unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum exponeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitiæ dixisset arcanum. Alexandri uero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quæ contra se dicerentur, siue agerentur, effecerat. Cum autem cautè uniuersa committeret, astutus etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiaissent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiose astruendo, regis iracundiam prouocabat: omniaque ad insidias referebat, et ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumnijs suggererebat, quam si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat, tantum adiciebat Antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum clarissimus, regisque fratres, ac tota progenies. omnia nanque in Antipatro sita erant: et quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim seuior erat, multoque plus quam priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obsequerentur, spes inducebat: non minus tamen præ

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

cepta regis quæque ab adolescentibus separabant: qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum vel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus erat formidini, uerumetiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat, ut fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur à patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, & Salomen matrum, contra illos commouit Antipater, assidue uelut cum uxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque uxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumque se que in regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere: multumque ignobilitatem despiciens sororis & uxorum Herodis: quarum quæque propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Nanque multas ei fuisse diximus uxores: quod liceret Iudeis more patrio plures habere, quodque rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, etsi socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, & antè quidem propter maledicta Glaphyræ seuicentem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori: quodque ipse priuatam, reginam uero frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nuntiavit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander, & Aristobulus, si regnum obtinuissent, textrices cum ancillis facere munitarentur, ipsos quoque uicorum scribas, scilicet irridentes, quod litterarum studijs operam

IYDAICO LIBER I.

83

operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum, & Aristobulum crebro matrem implorare, casumque eius cum gemitu, atque imprecationibus conqueri: ac sepe illo quædam ex Mariammes uestimentis posterioribus diuidente coniugibus, munitari solitos esse, quod cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerentur. His de causis, Herodes licet constantem animum adolescentium formidaret, tamen ne spem correptionis abscederet, ad se eos uocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitque, ut fratres diligenter, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisque suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum ipsum quoque debere, ommissa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores desere, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placauissent, quippe ut patrem, præsentem metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patrum Pheroram: uterque autem seui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusque trans Iordanæ terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono date. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regali quoque coniugio dignatus erat, sorore uxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, re-

Ff 2 fugerat

Antiq. lib. 16.
cap. 7.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

fugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum
dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem
moxbo Pherora uenia data indignationem remisit. De hoc
autem erat uetus opinio, quòd etiam uiua regina Herodem
opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimus delatoribus
adiuus erat, ut quamuis amantissimus fratris esset Herodes, si-
de tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaque
de multis qui suspecti erant habita questione, postremò ad
Pherora amicos uenit, quorum nulla quidem fuit de male fi-
cijijs aperta confessio, sed quòd cum amica subrepta in Parthos
cogitasset effugere, proiiderunt: huius autem consilij & fu-
gæ conscium esse Aristobulum Salomes maritum: cui rex eam
tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est.
sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc
frater Pheroras accusabat, quòd cum Syllæo procuratore
Obodæ regis Arabum de nuptijs constituisset, quem inimicis-
simum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in om-
nibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque
ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uerò
tempestas in Alexandrum transijt, totiq; capiti eius incubuit.
Tres erant eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus
neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, al-
teri coenâ apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, &
cum ipso cubabat: hos numeribus maximis Alexander cupi-
ditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indica-
ta, ut tormentorum coacti, & stuprum statim confessi sunt,
& quibus essent ad hoc promissus inducti aperuerunt: quo-
modo eos sefellisset Alexander, nullam in Herode spem haben-
dam esse, improbo sene, commemorans, & qui capillos insi-
ceret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: uerum se coli
oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor:
neque

IYDAICO LIBER I.

85

neque multò post ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosq;
amicos suos beatosq; faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin &
obsequia potentium Alexandro clam parere, militumq; re-
ctores, itemq; ordinum principes occultè ad eum conuenire
dixerunt. Hæc Herodes adeò pertinuit, ut non auderet sta-
tim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submit-
tens, dicta, factaq; singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset,
ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate
repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitijs, ca-
lumnias finxere, multiq; regis iracundia cadis cupida con-
tra aduersarios abutebantur. & mendacio quidem confestim
fides habebatur: erant autem criminationibus ipsi uelociora
supplicia. Denique accusabatur, qui modò accusauerat: &
cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad pœnam. De
uita nanque periculum regis quæstiones breuiore compendio
terminabat. Ad hoc autem seuitiæ processerat, ut nec eorum
quenquam humanius aspiceret, qui accusati non essent: ue-
rum etiam amicis inimicissimum sese præberet. Itaque multis
etiam regno interdixit, & in quos potestatem non habebat,
in eos dictis asperis sauebat. Accessit malis Antipater colle-
ctaq; propinquorum caterua, nullum criminationis genus om-
misit. Tantis autem ineptia sua regem commentisq; delato-
rum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur
Alexandrum. Denique subito & ipsum correptum in uincula
coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi au-
tem tacite moriebantur, nulla uoce supra conscientiam pro-
dita. alij uerò, quibus mendacium impatientia doloris extor-
sit, de patris eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dix-
erunt: tempusq; obseruare, ut illo dum uenaretur occiso, Ro-
mam profugerent. His tametsi uerisimilia non erant, sed ne-
cessitate cruciatus ex tempore fingebantur, libenti tamen ani-

Antiq. lib. 17.
cap. 8.

F f 3 mo rex

mo rex credebatur, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitratur, ultro malis assentiendum putauit: ac digests aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumque se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa & grauiora de optimatibus clamantes, cum mature in Iudeam Archelaus uenit, metuens genero simul ac filie, quibus etiam prouidentissimo consilio succurrit, regisque minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, Vbi nam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamque filiam meam bono marito nouo? Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi uiri coniunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanque ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia quaestionem tecum haberem, quam tui, tuaque dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroque nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteram, & alter alterius iracundiae uicarij succedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei praebet, singulisque capitulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, Considerandum est, inquit, ne forte adulescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab
adul

Antiq. lib. 16.
cap. 8. & 9.

adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriore partem lubricum aetatis impellerent. Ab eiusmodi namque hominibus non solum adulescentulos falli, uerum etiam senes, domosque clarissimas totaque regna solere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramque paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namque hic erat librorum quatuor argumentum. qui ubi propensioem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum auaritiam Archelai praeualere, quam honeste non posset, ex impudentia salutem quaesuit. relictusque Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuinceretur regi insidijs uoluisse decipere, omniumque malorum praesentium adulescenti causa fuisse: nisi malit omnis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur, omnia confiteri, & a fratre, praesertim cui dilectus esset, ueniam petere. namque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraque ueste cum lachrymis, ut quam miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamque meruit postulans, & se quidem sceleratum esse fatebatur: namque omnia quae sibi obijcerentur, fecisse, horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc cum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoque a fratre multo grauiora perpeſſum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictae. Quippe in regnum, uelut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oporteret, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus

chelaus, Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abduciturum se aiebat, donec Herodem compulsit ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus cui uellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium diremisset, quod et liberos iam haberent, uxor quoque ab adulescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obliuio: si uero discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem nanque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahatur: uix tandem cessit, unaque et ipse redijt cum adulescente in gratiam, et patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cesare collocaturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vastum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, et redintegrata concordia in epulis et humanitate conuictus familiariter uersabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoque aureo gemmis ornato, et eunuchis, et concubina donat Herodes, quæ Pannychis uocabatur: itemque amicorum eius quæque pro merito. quin et cognati regis omnes, iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: eumque tam ipse quam optimates Antiochiam usque profecuti sunt. Non multo post quidam in Iudeam uenit, Archelai consilij multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quaesita fecit irritam: uerum etiam causa fuit ut periret. Iaco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati, uelut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset,

Antiq. lib. 16.
cap. 11.

isset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, et sermonis calliditate circumuenit: matureque perspecto eius ingenio, dictis simul et factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam et rex et omnes eius comites libenter eiuem Spartiæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatē domus animaduertit, fratrumque ininicitias, et quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexandrum, olim se et Archelai socium esse mentitus, quod etiam citius quasi probatus obrepserat. Moxque ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum sit Antipatri mercenarius, et Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod cum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum uero, quod regina creatus, et regiæ uir coniugis, filium priuatiæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim cum haberet magnam occasionem Archelaum: quæ quidem adulescenti bona fide suadere uidebatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Unde nec Alexander quicquam metuens, et de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur: et quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles et miserari eos et condolere simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuincto referens ad Antipatrum secreta discedit: affictio quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac penè iam strictis gladijs in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: et ad extremum necis Alexandri et Aristobuli redempta opera, ipse ac-

F f 2   cusatoris

cusatoris partibus fungitur. Cumq; adisset Herodem, uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrum exacuisse in eum gladium: & confirmasse dextram: uerum sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris asimulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnum obtinisset alienum, & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret heredem, autumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes ultum ire. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine caede suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offenderes, si taceat: si uero laudet, cauillatorem appellari. & prorsus ubique immitem sibi patrem inueniri, soli q; Antipatro indulgentem: ob qua uel emori non recusare, nisi ex uoto insidia successissent: sin eum occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaum socerum suum, ad quem facile possit effugere: deinde Caesarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris praesentiam formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum totius gentis erumnas, & quod ad necem usque tributis opprimeret uulgaturum. Deinde in quibus delitijs, quibusq; actibus parte sanguine pecuniae consumptae sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quae causa ciuitatis afflictae: ibi autem lamentaturum & aui, & matris necem, omniaq; scelera regis reuelaturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes profeq

prosequatur, illum solum qui patrem diligeret esse confirmans, quiq; adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum praeteritae suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiae feritate turbatur. Iterumq; hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Iucundo & Tyrannio clam colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quae crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quaedam uelut ad praefectum castelli Alexandri ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamq; armis quam alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis saepe falso conscriptis, ob hoc. postremo occisus est. torto autem castelli praefecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quae delata erant, uerum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen asseruari praecipit. Euryclem uero domus suae pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremq; salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nuntiaret, ad Archelaum properat: aususq; dicere, quod Herodem reconciliaisset Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam transfessus, ad similia facinora male quaesitis abusus est. Postremo apud Caesarem accusatus, quod dissensionibus replenisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc eum modo poenae Alexandri & Aristobuli persecutae sunt. Hoc loco dignum est Coum Euaratum huic Spartia-
ta con

te conferre. Namq; his cum amicissimus esset Alexandro, eodemq; tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quae ille insimularet, iuratus nihil se ab adulescentibus auisse affirmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodē, solis maledictis aures paratissimas aperientem, eumq; gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet, isdemq; moueretur. Incitabat praeterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quod periculis inuolueret, quam et socrum habebat, et amitam, monitum miserat, ut saluti suae consulere: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum ante fuerat accusata: quod Sylleo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nuntiaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquam tempestate oppressi adulescentes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem, eiq; monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus, utrunq; filium uinxit, et separatos asseruari praecipit. Deinde Volumnium militiae magistrum, et ex amicis suis Olympum, descripta ferentes indicia, proficisci iussit ad Caesarem: qui postquam Romam naui delati, regis literas reddiderunt, uehementer quidem Caesar ob adulescentes indoluit, uerum potestatem in filios a patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens, si in communi confessu propinquorum suorum prouinciaq; rectorum de insidijs quaereret: eosq; si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si uero fugam tantum esse meditados, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumq; Berytum, quod Caesar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Praesederunt autem rectores, quibus a Caesare scriptum fuerat, Saturninus et Pedanius legati, et cum his Volumnium procurator, itemq; propinqui regis et amici

Antiq. lib. 16.
cap. 13.

amici, necnon et Salome et Pheroras, et post hos optimates Syriae, praeter Archelaum regem: namq; hunc Herodes, quod Alexandri focer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in uacuam non produxit: sciebat enim quod si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero etiam dicendi copiam naeti essent, facillime Alexander obiecta dilucet. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, uico Sidoniorum. Exorsus autem rex, ueluti cum praesentibus ageret, commouebatur, et insidias quidem timide obijciebat: nam probationibus deficiebat. maledicta uero et probra et iniurias, et peccata plurima in se admissa prosequeretur: eaq; morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter quaesius, acerbamq; uictoriam uincere, singulos sententiam proferre rogat in filios. et primus Saturninus condemnandos esse adulescentulos, sed non morte pronuntiauit. nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosq; nonnulli alij secuti sunt. Tristem uero sententiam primus Volumnium dixit, cunctiq; post eum Herodis anulatione, uel odio: neque indignatione quisquam necandos esse adulescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudea et Syria, suspensa quidem opperiebatur huius tragediae finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Caesarem deuectos, quod mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles, Tyro nomine, qui et filium habebat Alexandro assuetum atque amicum, et ipse diligebat adulescentulos: praenimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam, ueritatem perisse, naturam esse confusam, uitamq; hominum iniquitatis

tatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori uitæ dēstasset. Deinde ipsum eiam regem ausus adire: Mibi uerò, inquit, omnium uideris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent, quos sepe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neq; aduertis hoc eos agere, ut iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoq; militibus odiosus sit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adulescentium misereatur, principum autem plurimi eiam palàm grauiter ferunt. Hæc dicens, simul eos quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprehendendi iubet. Ibiq; tum alius quidam regius tonsor, nomine Tryphon, nescio qua exagitatus insania, semetipsum indicans proflit: Ac mihi quoq; Tyro, inquit, iste persuasit, ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tyronem eiusq; filium, & tonsorem subdidit questioni. Cumq; illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tyronem uehementius torqueri iussit: tumq; filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se regi, si cum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoq; relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem dixit, impulsus ab Alexandro. Hoc autem quibusdam fictum ab adulescente uidebatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli uerum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus, & Tyrone pro concione accusatis ita in eos armauit populum, ut ibidem cum tonsore lignorum & lapidum iactibus interirent. Filios uerò in Sebasten missos, quæ non longo à Casarca interuallo distaret, præfocari iubet: eaq; re maturè perfectâ, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexand

Antiq. lib. 16.
cap. 11.

Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro uitæ fuit.

De conspiratione Antipatri contra patrem. CAP. XVIII.

Antipatrum uerò, cum iam sine controuersia successio- Antiq. lib. 17.
cap. 21.
nem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calamitas: nihiloq; minus timor eum non mediocris sollicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes & Alexander: item Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiaq; Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam insensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem uerò etiam Pheroram muneribus alijsq; obsequijs, atque amicos præterea Cæsaris ambiebat, magnas Romanam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quòd plura donabat, uelut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, ut nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusq; nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari: quantumq; illum peremptorum cædis pœniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiari itaque ut etsi pater infortunatissimus fui, auus

66 FLAVII IOSEPHI DE BELLO

auus tamen sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uerò Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbata. Sororem uerò eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumq; nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteras iunxit, benignissimeq; consalutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoq; dolore affectus esset, neminem latuit pupillorum. Nanque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumq; de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filijs præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens slectebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, seuenti acriterq; uigilanti ad suspicandum. palam uerò eum supplex adire ausus est, coramq; deprecari, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumq; regis nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uerò precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem nanque regi uxores erant, sed harum septem unde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamme pontificis

IUDAICO LIBER I.

97

pontificis filia: itemq; Antipam & Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamq; Olympiadem: quam frater eius Iosephus habuerat: ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias, Roxanen & Salomen unam ex Phædra, & alteram ex Elpide: duasq; uxores sine filijs, consobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia superesset, aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputas, reputabat, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem seuioribus dictis eum protelat. Postea uerò blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit: ac primum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uerò eius iungit filie Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri ualuerit adulatio, quod idem in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset, atque hoc sæpe intercedente Iulia uxore Cesaris postulasset, Arabi Syllæo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit, nisi ab hoc studio desitisset. posteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusq; filiarum unam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariammes una, sororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe Antipater, & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium uitare non poterat, securitatem sibi ex terrore querebat: cum præterea Pheroras ei ueluti iam confirmato regi obsecundaret. Quin & uulcerum conflata in aula confictio, nouas turbas excitabat

Antiq. lib. 17.
cap. 3.

excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore sua, nec non & matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, au-
sa etiam duas regis filias contumeliosè tractare: cui rei maxi-
mè ab Antipatro erat obiecta. Itaq; cum illi inuisæ essent, alias
quidem morigeras habebant: sola uerò Salome aduersabatur
eorum concordie: quodq; non bono regis coirent, apud ipsum
insimulabat. Cognita uerò eius delatione mulieres, quodq;
Herodes ægrè tulisset, aperto quidem conuentu & familiarita-
te abstinerunt: contra uerò & discordare inter se rege au-
diente simulabant: cum his adeo colluderet Antipater, ut pa-
lam Pheroram minimè dubitaret offendere: occultos autem coe-
tus & nocturnas comessationes agebat: earumq; consensionem
fecit obseruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salo-
me, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia,
maximèq; aduersus Pheroræ coniugem, quòd eam præter cæ-
teras accusaret Salome, aduocato cognatorū amicorumq; con-
cilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini
dedit: quodq; Phariseis mercedem contra se præbuisset, fra-
tremq; sibi hostem reddidisset, expugnatum uenenis. Postre-
mo conuersus ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem
uellet optare? Cumq; ille se citius uita dixisset, quam coniuge
cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem
contulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniuge, aut quouis alio,
qui ad eam pertineret, unquam colloqueretur, edixit. Verum
ille palam præcepta custodiens, in occulto cum his pernocta-
bat: metuensq; obseruationem Salomes, per amicos in Italia
degentes, ut Romam proficisceretur, effecit: ipsorum perlatis
litteris, ubi Antipatrum aliquantò post tempore ad Cæsare mit-
ti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum
misit: cunctis quæ usui forent, magnaq; pecunia liberaliter in-
structum, testamentumq; unà portandum ei dedit, in quo rex
ipse

Antiq. lib. 17.
cap. 4.

ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Hero-
des, ex Mariamne pontificis filia procreatus. Quin & Syl-
leus Arabs itidem Romæ, neglecto Cæsaris præcepto, nauiga-
uit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao
causam ante dixerat. Non leue autem cum Areta rege suo cer-
tamen habebat, cuius & alios amicos inerserant, & Soënum
in Petra oppido potentissimum, redemptoq; Fabato procura-
tore Cæsaris fauore utebatur, etiam in Herodem. Sed maiore
pecunia data Herodes Fabatum à Sylleo alienauit: ac per eum
quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, ac-
cusabat apud Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens,
non quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus
ad iracundiam Fabatus, adhuc autè apud Herodem in honore
maximo habebatur, secretorum Syllei proditor factus est: re-
giq; indicauit, quòd Sylleus Corinthum eius satellitem pecu-
nia corrupisset, eumq; asseruari oporteret. Neq; rex id facere
dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset edu-
catus, ex Arabia tamen, fuerat oriundus. Igitur mox non illura
solum corripit, sed etiã duos alios Arabas iussit apud eum re-
pertos, unum Syllei amicum, alterum Phylarchum. Qui sub-
diti quæstioni, magna pecunia Corintho, ut Herodem occide-
ret, persuasisse confessi sunt: atq; etiam à Saturnino Syriæ re-
ctore interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodi parato, & quomodo comper-
tum sit.

CAPVT XIX.

AT Herodes Pheroræ uehementius imminēbat, ut repudia-
ret uxorem: neq; quomodo mulierem plesteret inuenie-
bat, quum multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiã
fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras au-
tem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit,
iuratus unum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque
gg 2 ad eum

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

ad eum reuersurū esse dum uixerit. Deniq; nec aegrotū quamuis sepe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem cōualuit. Postmodum autem Pheroras in morbum incidit, tumq; Herodis patientia demonstrata est. Nam & uenit ad eum, & humanissime curatum uoluit: sed morbum superare non quiuit: intra dies enim paucos est mortuus. Quē licet usq; ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illum quoq; ueneno peremisset, fama uulgatum est. Verū eius corpore in Hierosolymam deportato, luctum maximum cunctæ genti denuntiāuit, clarissimāq; funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitū uitæ sortitus est. Transijt autem in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, cum regem adijissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo conditum: eoq; sumpto illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu quandam ueneficam mulierculam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Syllæi consilio: nanq; illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiecit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terræq; rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, uindictet. Hoc rex initium nactus, persequeretur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uerò & matris Antipatri familiaritatem cum Phæroræ eiusq; mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodq; Pheroras & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum

Antiq. lib. 17.
cap. 5.

IUDAICO LIBER I.

101

tinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerentur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa Romam quidem Antipater ex composito, Pheroras uerò trans flumen secedere curauisset. Nam sepe illos in sermone dixisse, quod post Alexandrum & Aristobulū ad ipsos eorumq; coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariammæ eiusq; filijs minime pepercisset: ideoq; melius esse, ab hac bellua quam longissimè fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seq; fortasse priusquam regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decesserit (quando autem istud futurum?) uoluptatem sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est, Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoq; spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariammes filium scripsisset heredem. qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. se nanque ut ex eius progenie nemo superesset curaturū. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerunt, odio uincat: plus tamen eum etiam fratres odisse. Deniq; nuper sibi, ne cum Phæroræ colloqueretur, centum talenta donasset: atque cum Pheroras diceret, Quid enim per nos ledebatur? respondisse Antipatrum, Vtinā cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verū hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quisquam eijugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, si uiuorum spiritum manusq; habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Ut omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De
Gg 3 his

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamque omni ornatu, quæ illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pavidus erat, et ad omnes suspiciones excitabatur: multosque innocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, et ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Aegypto Antipatrum uenenum malum petiisse, per quendam Antiphili amicum: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram uero uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaque hanc euocatam, statim rex quod acceperat asserere iubet. Illa uero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, ut eo modo probationes et regis tormenta præueniret. Sed Dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, sed in diuersam delatam partem, periculum mortis euasit. Portataque ad regem, ubi respicere potuit (nam casus eam perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde: Quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroras obierit, Antipatro, qui nos omnes perdidit, seruitura? Audi rex, et tecum Deus testis mihi ueritatis, qui falli non potest. Cum Pheroræ morturo lachrymans asiderem, tunc ille me ad se uocauit. En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, et necare cogitauit: qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confunditur

IYDAICO LIBER I.

703

ditur. Sed ego quidem impietatis pretium fero: tu uero quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc asserere properem, meque uidente consume, ne ad inferos quoque ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut inuisit attuli: et magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicum uero mihi propter dubios casus, et quæ te metuerem, reseruauit. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert: rex uero in matrem fratremque Antiphili contulit questionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumque uenenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse, dicebant. Totum autem regnum circumcuntes Alexandri et Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum exploratores atque indices, et à suspicionibus remotissimos ad probationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariam, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoque poena coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri successorem scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studiis deprehensis
& ultis.

CAPVT XXI.

Post hæc etiam Bathyllus, nouissima consiliorum Antipatri fides, documentis accessit. Nanque is erat quidem libertus eius: aliud autem uenenum ferens, hoc est, aspidum urus, aduenerat, aliorumque serpentum succos: ut si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra salutem patris audaciam, uelut operam subeisuam, habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romæ in studijs Archelaus et Philippus, iam adulescentuli, magnique animi, regis filij, quos Antipater uelut imminentes spei suæ

GG 4 remo

remouere festinans, quasdam in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quòd multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri & Aristobuli nece manifeste quereretur, seq; accitos esse grauius ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idq; maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam priusquam proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq; ad eundem uitandæ suspicionis causam, fratres purgare simulabat: quædam falsò scripta, quædam uerò adulescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuum confundere tentabat indicia, uestem pretiosam uariâq; stragula, poculaq; argentea necnon & aurea comparando, aliâq; plurima instrumenta, ut pretiorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expensa, & eorum maxima fuit occasio causa Syllæi. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore contextis, cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistolæ uerò de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa uenientium, quo loco fortunæ domus essent, ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluntas fuit, per intersectorum fratrum manes obmutesebât. Denique Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodq; honorifice dimissus esset à Cæsare nuncios. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq; ne si quid præscisset, fortè caueret, ipse quoque literis beneuolentiam simulans, & alia familiarissimè scripsit, & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoque offensionem posset

Antiq. lib. 18.
cap. 8.

componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarentum, eumq; uehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quòd insidiæ pro uoto non cesserant: neque tam Pheroram flebat, quam maleficiorum ministrum. Præterea metus cum quidam ob ea quæ confecerat, occupabat, ne quando fortè deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subit eum quædam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quam pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namque timere, ne fortè criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & uisendæ patriæ cupidi magis, quam quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentem illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoq; regnum accipere, quòd solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusq; in Sebastum Cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo cum omnes eum deuitarent, nullusq; auderet accedere. Nam etsi semper æquè inuisus erat, odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam

Gg 3 nauiga

navigaret, uel ignobilis inde susceptus est. Enimuero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat: metuq; penè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neque fuge spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes cum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluiturum, ac dolis, que sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam uenit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Fortè autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusq; audacia, uelut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, & capite declinato, exclamat: Et hoc parricide est, ut me amplexari uelis, qui tot maleficijs inuolutus sis. dispereas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescit Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est: Cum autem ad eum uenisset mater & uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumq; recepta mente, quo pacto sese defenderet, cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci: in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiuscemodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cesare impetraueris. Itaq; his unà cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumq; pronus ante pedes patris cecidisset: Oro, inquit,

inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uelis. Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad uerum locutus est: Quod & tu uare, & quibus iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certè scio. Vereor autem ne mea quoq; tibi sit inuisa fortuna, omniq; calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus uideri debeo, quòd erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adulescentulis regnum detuleram, eosq; Romæ educatos amicos Caesaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus, emulandosq; constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quòd iuuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas querebatur. at uerò hic bellua, patientia mea supra quam satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eiq; diu uiuere sum uisus, meamq; senectutem grauiter tulit, rexq; fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui, qua ratione cogitauit: quòd eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis, quos mihi regina pepererat filijs, regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi uare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eorū iustas abrui. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta reditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoq; nauigaturo dedi trecenta talenta, quemq; solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cesari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt? quod ue de his habui tale indicium, quale demonstrauit huius

huius insidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursumque ueritatem doli sperat obtegeret: tibi uere cauendum. nam ego istam belluam noui: et quam sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, sletusque simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut uiuum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, et circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias. Hic somni mei custos erat, et securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorum, et uiuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic propugnator et satelles meus. Cum eius calliditas uere in mentem uenerit, et quemadmodum singula simulasset, uix me credo uiuere, tamque grauem insidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quaedam excitat contra me, domum meam, mihique amicissimi semper infensi sunt, ego quidem factorum iniquitatem flabo, et mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiamsi per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatore me habuisse commemoras? aut si ficta, ut dicis, simulataque mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, cœlestem latere iudicem omnino non posset, qui ubique præsto esset, et cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id Deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni: Sed regnabam. Odis suspicio? Sed diligebar. An ex te metus aliquis? Quin tui ser-

uans

uans, alijs timendus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque bestiae animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerer: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totque filijs anteposueris, uiuusque regem declaraueris, aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamque peregrinationem meam, quam longum liuori tempus magnumque insidiantibus spatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisque rebus abieram, ne Syllaus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, et princeps orbis terræ Caesar, qui me patris amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius literas. hæc factis in me criminationibus ueriores. his me defendo. hæc affectus erga te mei argumēta certissima. Recordare quam inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra marique nihil usquam parricida perpessus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam et apud Deum, et apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per uiscera mea pergant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululata uociferans, et omnes alios, et Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem, quod minus fletet, iracundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, et misericordiam spem abstulit, et atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse

esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quasi successione captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, ueluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptusque regis amicissimus, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs dictis et probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, et ille nihil amplius elocutus, quam Deus testis est innocentie mee: silensque iaceret, uenenum petijt, idque cupiam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoque statim mortuo, quaedam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Casari scripsit: posteroque die inde discessit. Nihilque minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis suae nuntios ad Casarem misit. Post haec Salomen appetijisse insidias arguebatur Antipater. Quidam enim e seruis Antiphili Romae uenerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillae Iulie: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iulie reperta, clam ei beneuolentiae causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis et maledicta in regem acerbissima, et accusatio maxima continebantur. Sed haec ab Antipatro erant ficta: isque Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaferat. Epistola enim eiusdem mulierculae ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba haec sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, et alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suae minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola et quae in Salomen sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodque penes sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus,

quo

quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla, et in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Casarem, ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemque scripsit Antipan, praeteritis Archelao et Philippo natu maioribus. nam et hos Antipater insimulauerat. Casari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, et uxori eius ac filijs, itemque amicis et libertis, prope quinquaginta: ceterisque omnibus agrorum et pecuniarum non parum distribuit, ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit: In testamento quidem ista correxit.

De Aquila aurea, morteque Antipatris & Herodis.

CAPVT

XXI.

Morbus autem ingrauescebat, quod eum senectus pariter Antiq. lib. 17. cap. 8. ac moeror urgeret, et annos iam septuaginta natus esset: et filiorum cladibus animu a deo habebat afflictum, ut nec bona ualeat diuine quicquam incudiatas admitteret. Acrior est autem faciebat aegritudinem, quod Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo, sed cum ipse conualisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistae duo, qui summe scire leges patrias uidebantur, et propterea per omnem gentem maxima gloria predicabantur: Iudas filius Sepphorae, et alter Margali Matthias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cum leges exponerent, et in dies singulos puberum exercitum congregabat. Qui cum regem audisset moerore ac morbo tabescere, apud notos loquebatur, opportunum iam tempus esse, ut Deus uindicaretur, fabricataque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines, aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulachrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximam portam templi rex aquila collocauerat auream.

Eamque

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

112
Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum persecurare perpetuo: minus autem fortes & sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quàm uirtute defungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: unde etiam confidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsiq; meridie, cum plurima multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscedebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & propè ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cum uero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quaereretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quòd occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, ut primum facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos rex qui funibus demissi erant cum sophistis uiuos incendi, & reliquos qui unà comprehensi sunt, obruncãdos carnicibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum uarijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem, asiduis autem uexabatur coli tormentis, pedesq;

Antiq. lib. 17.
cap. 9.

IUDAICO LIBER I.

113

desq; tanquam ex intercutis uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoq; uirilis membri uernuculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suffiria membrorumq; omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, uitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Deniq; Iordanem transgressus, apud Calliroën aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites uocatur, effuentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quòd medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solum plenum demersum ita dissolutum est, ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere uisus est. desperata uerò salute, militibus quinquagenas drachmas, multamq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichunta uenisset, atra iam bili correptus, & penè ipsi morti minitabatur, factumq; nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusq; uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se uocatis: Scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulture assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia, cum animam efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illacrymet. Et simul his mandatis: legatorum quos Romam miserat epistola sunt allata, quibus Acmen ancillam Iuliæ iussu Caesaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem
H h paul

paululum hoc nuntio recreatus, doloribusq; rursus uictus (nam inedia, tuſisq; pariter uolentia diſtendebatur) ſatum praeuenire conatus eſt: ſumptoq; malo, etiam cultellum popoſcit: ſectum enim comedere conſueuerat. Deinde circumſpecto ne quis arbiter impediret, tanquam ſe percuffurus dexteram ſuſtulit. Cum uero Achiabus conſobrinus eius accuriſſet, manumq; continuiſſet, ululatus maximus in regia ſtatim, quaſi Rex mortuus eſſet, excitatus eſt. Eoq; prope audito, Antipater fiduciam recepit: letuſq; iam cuſtodes promiſſa etiam pecunia, rogabat: ut ſe ſoluerent, atq; dimitterent: quod eorum princeps non ſolum ne fieret obſtitit, ſed etiam Regi uelociter nuntiauit. Ille autem fortius exclamans, quam uires egrotantis ualebant, continuo ſatellitibus miſiſ, occidit Antipatrum: mortuumq; ſepeliri praecipit in Hyrcania. Deinde rursus corrigi teſtamentum, & ſucceſſorem quidem Archelaum natura maximum Antipa fratrem ſcripſit, tetrarcham uero Antipam. Poſt interitum autem filij quinq; diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta uero & ſeptem, poſtquam Rex a Romanis declaratus eſt. Et in alijs quidem omnibus, ſecunda fortuna uſus eſt, ac ſi quis alius. Regnum enim quod priuatus ſibi quaſierat, tanto conſeruatum tempore, filijs ſuis reliquit. In rebus autem domesticis infeliciffimus fuit. Salome autem, ante quam reſciret mortem Regis exercitus, cum marito progreſſa, uinctos abſoluit, quos occidi mandauerat: ipſum dicens mutaſſe conſilium, & unumquemq; iuſſiſſe domum dimitti. Atq; ita poſt horum habitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemaeus annuli Regis cuſtos, quo ſignare ſolitus erat, & fortunatum illum coepit dicere, & multitudinem conſolari. Relictamq; ab eo militibus epiſtolam recitauit: in qua

Antiq. lib. 17.
cap. 10.

Antiq. lib. 17.
cap. 11.

qua multum rogabat, ut beneuolo animo ſucceſſorem ſuum fouerent. Deinde poſt epiſtolam teſtamentum legebat, in quo Philippum quidem haeredem Trachonis, proximarumq; regionum: tetrarcham uero, ſicut ſupra diximus, Antipam: Regem autem Archelaum ſcripſerat: eidemq; annulum ad Caſarem ferre mandauerat, aſſignatamq; regni adminiſtrati notitiam. Omnium nanq; diſpoſitionum ſuarum dominum & confirmatorem Caſarem eſſe uoluit: caetera uero ſeruari iuxta ſuperius teſtamentum. Quo perlecto, conſeſtim clamor ſecutus eſt omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos & populos aduentus, ſuamq; promittebant, Deiq; beneuolentiam precabantur. Hinc ad ſepeliendum Regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae praetermiſit Archelaus, ſed omnem ornatum extulit regium in ſuneris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auroq; diſtinctus, thorax autem purpura uariatus, corpusq; ſuper eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impoſitum. corona uero deſuper aurea, ſceptrumq; in dextera, & circa lectum filij cum propinquis, praeterea ſatellites agmenq; Thracium, Germaniq; & Galli, uelut ad bellum inſtructi omnes antecedeabant. Caetera uero militum manus armata, ducesq; ſuos ordinumq; Principes ſequebantur deceter. Quingenti autem ſerui ac liberti odores ferebant: corpus autem per ducenta ſtadia portatum eſt, in caſtellum Herodion: ibiq; ſecundum ipſius regis mandata ſepultum eſt. Et Herodis quidem Regis hic finis fuit.

Hb 2 FLA

116

FLAVII IOSE-

PHI DE BELLO IV- daico liber secundus.

De successoribus Herodis, & ultione direptæ aureæ
Aquilæ. CAPVT I.

Antiq. lib. 17.
cap. 11.

L V R B A R V M autem nouarum princi-
pium fuit Archelao Romam proficiscendi
necessitas. Diebus enim septem in lugendo pa-
trem consumptis, epulisq; feralibus prolixè
populo exhibitis. (Hic autem mos apud Iu-
daeos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui eum ne-
glexerat, impius aestimabatur) candida ueste indutus, proce-
dit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus à plebe, ipse
quoq; in excelso tribunali, solioq; aureo residens, humanif-
simè uulgus admisit: eisq; & quòd sepulturam patris sedulo
curauissent, gratias egit, & quòd sibi quasi certo iam Regi,
magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate
solum interim, sed etiam ipso Regis nomine temperare, donec
à Cesare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento
rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud
Hierichunta uoluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema uo-
luisset imponere. Ceterum alacritate ac beneuolentia, æquè mi-
litibus ac populo plenam se uicissitudinem relaturum, si ab his,
quorum etiam esset imperium, certus Rex declaratus fuisset:
studiumq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior ap-
pareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare
petitionibus cœpit. Nancq; alij tributa leuari, alij uectigalia
tollī, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem
postulatis, in gratiam populi faciliè annuebat Archelao. De-
inde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Ecce autem
subitò

subitò post meridiem congregati non pauci nouarum rerum
studiosi, ubi communis luctus de Rege cessauit, propria lamenta
suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter absisam ex
porta templi Aquilam auream Herodes morte damnauerat.
Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, ste-
tuq; iusto & planctu ciuitas personabat, uirorum causa uide-
licet, quos pro templo ac legibus patrijs interisse dicebant.
Eorum autem mortis pœnas, ab illis quos Herodes pecunia do-
nasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is consti-
tuerat Pontificem reijciendum, aliumq; pietate præstantem,
magisq; purum optari debere. Quibus etsi mouebatur Arche-
laus ad ultionem, tamen eum profectiois festinatio contine-
bat metuentem, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu
eius impediretur. Quamobrem monendo magis, quam ui ex-
periebatur sedare turbatos: missoq; magistro militum, ut quie-
scerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, ubi ad tem-
plum uenit, priusquam uerbum faceret, lapidibus proturba-
runt: & alijs post eum mulcendi sui gratia missis (multos enim
legabat Archelaus) iracunde omnia responderunt: neq; si nu-
mero aucti fuissent, otiosi fore uidebantur. Itaq; instante azy-
morum die festo, qui apud Iudæos Pascha uocitatur, plurima
uictimarum copia plenus, infinita quidem ad templum ex agris
multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lu-
gebant, in templo consisterent, nutrimenta seditioni quæren-
tes. Hoc autem metu Archelaus, antè quàm omnem populum
morbus iste corrumperet, cohortem militum & tribunum, qui
etiam seditionis Principes comprehenderent, eò dirigit: con-
tra quos omne uulgus excitatum, multos lapidum ictibus in-
terfecit. saucius uerò Tribunus uix elabitur. Et illi quidem sta-
tim, ueluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conuersi
sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non

Antiq. lib. 17.
cap. 12.

Hb 3 posse

posse uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesq; per campum: qui cum sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propè ad tria milia hominum occidunt: reliquam uerò manum per montes proximos disiecerunt. Præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius unumquemq; ut domum recederet admouendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre necnon et Popla, et Ptolemæo, et Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnà uerò egressa est cum filiis suis Salome, fratrisq; Regis filij, generq; , specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa uerò causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsareæ obuiam Sabinus Syriae procurator, ad Iudæam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neq; ad arces uenire properauit, neq; thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usq; ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea uerò quàm sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, maturè profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumq; Principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, et arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæq; perseverabant, causam custodiæ magis Cæsari, quàm Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoq; de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmitus esse defendens, in quo Rex ipse Antipas fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quàm multi alij cognati, qui

Antiq. lib. 17.
cap. 13.

qui cum Archelao nauigabant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratremq; Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, nonnihil uidebatur esse momenti. Namq; illi fuerat amicorum charissimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat: unde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro ætatis merito et secundi testamenti uoluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ uerò migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quicq; præcipuè liberi omnes suiq; iuris esse cupiebant: et aut Romano magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam Regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitabatur Antipas, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam uerò multum laudauerat. Itaq; digesta crimina Salome et ceteri, qui cum ea sentirent, Cæsari tradiderunt: et post eos Archelaus gestorum suorum per scripta capitula, patrisq; annulum per Ptolemæum, rationesq; administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum præmeditans ea, quæ ab utraq; parte dicerentur, ubi et regni magnitudinem, multitudinemq; redituum animaduertit, atq; insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atq; ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namq; is erat Orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, instigans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem uera iandum Rex esset effectus, et apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quem iudicem successionis expectare noluisset. Nam post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi impo-

nerent subornatis, Regis cum more in solio aureo residentem, partim ordines militiæ permutasse, partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quæ uelut à Rege impetranda petiisset: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modò regni umbram à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Cæsarem demonstraret. Ad hæc ei, quòd etiam luctum patris asinulasset, obijciebat: cum interdum quidem personam componeret in mœrorem, noctu uerò ad comestationes usq; potaret. Deniq; seditionem uulgi ex hac indignatione conflantam esse dicebat. Totius enim orationis suæ uires, eorum multitudine, qui circa templum cæsi fuerant, astruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uerò, quas ipsi matandas uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congestisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni unquam eum dignum esse uisum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius egrotante quàm corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui priore testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quòd incolumi corpore, omniq; uitio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Cæsare principatum, qui antè quàm acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum profectus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia eadem

eadem in templo necessariò factam esse perducit. nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius Iudicis, id est, Cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suafores aduersarios ipsa demonstrauit. Secundum uerò testamentum idcirco ratum manere postulabat, quòd Herodes in eo successoris sui firmatorem Cæsarem constituisset. Nam qui tantum saperet, ut rerum domino potestate sua cederet, nec unquam in heredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quam constitui deberet, non ignorauit. Cum autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Cæsaris accidit ocyus. Quo perbenignè Cæsar erecto, quòd paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum uerò nihil pronuntiauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat utrum ex his qui testamento continerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familie distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos, & Sabinianos.

CAPVT II.

Sed antè quàm de his quicquam statueretur à Cæsare, Antiq. lib. 17.
ster Archelai Malthace, morbo correpta moritur. Et uaria cap. 14.
literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos defecisse nuntiantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit: ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum legionibus, unam in ciuitate reliquit: atq; ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam uenisset, causas nouarum rerum Iudæis præbuit: modò uim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc malignè Regis exquirendo pecunias. Non autem solis

Hh 3 relicta

relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruatorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritia nuntios habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ Pentecoste à Iudeis uocatur, septies septem diebus exactis rediens, eorum numero uocabulum nacta, non religionis solennitas populum, sed indignatio congregauit. Deniq; concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa, et Hiericunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigna ex ipsa ciuitate populus Iudeorum, et numero simul et alacritate præstaret: et tripartita manu terna castra collocauerunt, una in Septentrionali regione templi, altera in Meridionali Hippodromum uersus, tertiaq; in occiduo propè regiam tractu, circumfessosq; Romanos undiq; obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumq; spiritu perterritus, crebris quidem Varum nuntijs precabatur, ut quam maturè ferret auxilium, quasi occisione delenda legione, si quid moræ interuenisset. Ipse uerò in altissimam castelli turrim, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descendere audebat. Eius autem præcepto milites obediētes, in templum uolant, uehementiq; cum Iudeis pugna confligunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peritiam superabant. Postea uerò quàm multi Iudei porticibus occupatis, à uertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: et neq; ex alto iaculantes ulcisci facile poterant, neq; cominus dimicantes ferebant. ab utrisq; tamen afflicti succedunt porticus, opere, magnitudine, atq; ornatu mirabiles. ibiq; tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cedentes præcipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendij

pendij periculum suis gladijs præueniebant. Qui tamen ex incensibus obrepando in Romanos fecissent impetum, metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore disiectis, thesauo Dei defensoribus destituito manus milites attulerunt, et quadraginta ex eo talenta diripere: quorum quæ furto sublata non sunt, conquisiuit Sabinus. At Iudeos multo plures, magisq; pugnaces, tam uiroorum, quàm opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaq; his regia minitabantur exitium, nisi quamprimùm inde secederent: Sabinus, si uellet, unà cum legione abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regionum plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria milia, hisq; Rufus, et Gratus præposui, unus peditum rector, at uerò equitum Rufus: quorum uterq; ui corporis atq; prudentia, etiam si nullam manum obedientem haberent, magnum tamen monumentum belli Romanis addidissent. Itaq; Iudei quidem instare obsidioni, simul et castelli moenia tentantes, et ad Sabinum clamantes, ut discederet, neu impediret habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxilium Vari sperans, obsidionis periculum perferbat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multosq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo milia ueteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisq; instructi cum regijs decertabant: quibus Achiabus Regis consobrini, ex uicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechie latronum principis ab Herode quondam Rege capti, qui tunc illas regiones nastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs armament

Antiq. lib. 17.
cap. 15.

mamentarijs, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentia cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq; Simon quidam ex Regijs seruis, pulchritudine simul & uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens, & apud Hierichunta regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corruptit, facilem sibi praedam ex incendio comparans. Omnesq; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus Regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemq; Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio praeuenit, ardua ualle fugientem, & ex transuerso percussum in ceruice deiecit. Incensa sunt autem & quaecunq; Iordani proxima fuerunt sedes regiae, apud Betharantes, quorundam aliorum manu constata ex locis ulterioribus. Tunc etiam pastor quidam, cui nomen erat Aithrongeus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret, ui corporis animaeq; fiducia mortem contemnentis impulsus est, ac praeterea fratrum sibi similibus robore, quorum singulis tanquam Ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursum utebatur. Ipse autem, ueluti Rex, maiora negotia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis uastando territoria, & occidendo praecipue Romanos, itemq; regios, perseuerauit: cum nec Iudaeorum quisquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amathuntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legioni atq; arma portabant. ubi Arium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confecerunt: ceteri uero in eodem periculo constituti, auxilio Grati, qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemq; alienis

alienigenas per omne bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo uero qui aetate sequebantur, in manus Grati, ac Ptolemai delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant Iudaeam.

De Vari gestis circa Iudaeos crucifixos.

CAP. III.

Varus autem acceptis Sabini & Principum literis, tota Antiq. lib. 17. legioni metuens, opem his ferre properabat. Itaq; cum dua cap. 16. bus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem Regum, atq; optimatum auxilia conuenire iussit. Ad haec a Berytjs etiam, cum per eorum transfret oppidum mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in Ptolemaidem tam caetera manus auxiliorum, quam propter Herodis inimicitias, Aretas Rex Arabum non cum exiguo numero equitum, peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galileam, quae Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore praeposito. Qui mox & aduersus quos iterat, omnes in fugam uertit: & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autem ad uicum positus, qui appellatur Arun, Ptolemai possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum uicum tutissimum: quem similiter, omnesq; reditus ibi repertos depopulati sunt. Caedis autem ignisq; plena erant omnia, nec praedationi Arabum quicquam obstabat. Exusta est & Anmaus iussu Vari, necem Arijs, caeterorumq; indignè ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudaeorum castra disiecit:

cit: & alij quidem per agros abiere fugientes: qui uerò intrâ ciuitatem degebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferrebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessariò multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quàm cum disidentibus conspici rasse. Antè uerò obuiam ei uenerant Iosephus, Archelai confortinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinius enim nec in os Vari uenire passus, iandudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime uerò nocentium propè ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatorum milia nùtiato, confestim Arabas domum abiire iubet: quòd eos non auxiliantium more uti militiâ, sed pro sua libidine, & suprâ quàm ipse uellet, agros uastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verùm illi se Varo prius quàm in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, Duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset ceteris, in nonnullos Regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quòd omnino contra Regem suum arma cepissent. Varus hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

De Ethnarcha Iudæorum instituto.

CAP. IIII.

Antiq. lib. 17.
cap. 17.

Romæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta, qui uenerant, & astabant eis plus quàm octo milia Iud

Iudæorum Romæ degentium. Itaq; conuocato à Cæsare optimatum Romanorum, amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis, Cognatorum autem amici ab utraq; parte secreti erant. Nam & cum Archelao stare propter odium atq; inuidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, ut & Archelao subueniret, & si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iusis autem accusatoribus exponere, quænam contra leges fecisset Herodes: primum non se Regem, sed omnium qui usquam fuissent tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exterâs ornauisse, populisq; alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uerò felicitate, ac patrijs legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atq; iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discessere, perpepsi sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verùm se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem proceßisse, ut etiam successionem uoluntariam acerbissimæ seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo Regem appellassent nihil morati, & unâ cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, à cæde trium milium ciuium regni sumpsisset pri

se primordia: & quia principatum meruerit, tot immolasse Deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Rectè igitur eos, qui de tantis malis supersessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atq; ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: ne ue quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per Iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modò probatum iri, Iudæos qui nunc ueluti turbulenti, ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cùm autem surrexisset contra Nicolaus, primùm criminibus quæ in Reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quid neq; gubernari facilis esset, naturaq; Regibus uix pareret. unã etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uerò dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alteram Antipæ, qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Barchinæ uerò & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo destinatae sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabant. Archelai uerò ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæteris

teras autem, Gazam, & Gadaram, & Hippon, regno auulsas, Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominam, & Azoti, & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiamq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta redditus colligebantur. Domum uerò eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cùm autem cæteris quoque Herodis propinquis testamento relicta soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditio, falsoq; Alexandro, eoq; deprehensio.

CAPVT V.

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam Antiq. lib. 17. libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, cap. 18. illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atque Aristobuli occidendi causa misiss fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore quæstu cumulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine Romam secum nauigare pellexerat. Postremò delatus Dicearchiam, multisq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum uiderant, planeq; nouerant, hunc eum esse iurarent.

Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias, quocumque ferebatur, conueniebat. Tanta namq; dementia multos ceperat, ut illum sella portarent, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) & si prius quàm uideret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei nonnihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime uerò, ubi corporis eius duritiam, & seruilem formam considerauit, intellexit omne commentum. ualde autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: consulto uerò non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse distinctos. Itaque ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare premium fore: si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: & Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad questum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: & falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inseruit, suasorem uerò eius interfici iussit. Melius autè sumptuum detrimentum pro amentia pretio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio.

CAP. VI.

Antiq. lib. 17. cap. 19.

EThnarchia uerò suscepta, memor discordiæ superioris Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samariensibus crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se ab utrisq; ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur

pellitur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium uerò eius fisco Cæsaris adiudicatur: quem quidem prius quàm euocaretur ad Cæsarem huiuscemodi somnium uidisse commemorant: Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde uates, Chaldæorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter interpretantibus. Simon quidam Essenus genere, dixerat spicas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eò quòd agros arando uerterent, ac mutarent. Ideoq; regnaturum quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: uarias autem rerum mutationes expertum, esse moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinq; diebus post, ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam conuigis eius Glaphyræ somnium, Archelai filia Cappadocum regis, referre: quam cum Alexander prius habuisset uxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuersam, domiq; apud patrem in uiduitate degentem, Ethnarches Archelaus ubi conspexit, ad hoc amoris accensus est, ut eam statim repudiata coniuge sua Mariamne, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam in Iudæam redijt, uidere uisa est superstantem sibi Alexandrum dicere: Satis fuerat tibi Libyæ cum matrimonio: sed tu illo non contenta, rursus ad meos penates reuerteris auidissima uiri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atque hoc exposito somnio, uix biduum superuixit.

De Simone Galilæo. De tribus sectis apud Iudæos.

CAP. VII.

VII.

li 2

Igitur

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

Igitur Archelai finibus in provinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cesare potestate mandata. Hoc disceptante, Galileus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq; post Deum ferre mortales. Erat autem propriae sectae sophista, nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudaeos genera philosophiae. Horum unum Pharisei profitentur, alterum Sadducei, tertium uerò, quod etiam probabilius habetur, Esseni colunt, gente quidem Iudaei, uerum inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui praeter ceteros uoluptates quidem quasi maleficia uitarent: continentiam uerò seruare, neq; cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidem fastidiunt, alienos uerò filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter institunt: non quia coniugia uel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam feminarum, nullam earum uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alterum opulentia praestare: legemq; sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent: Ita enim fore, ne uel pauperatis humilitas, uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis uel inuitus unctus fuerit, munditijs corpus abstergit: quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in ueste sint candida. Designatos autem communium rerum procuratores habent, & ad usus omnium singulos indiuisos. Non est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectae suae professoribus

IYDAICO LIBER II.

133

ribus quicquid habeant promptum exhibent quasi proprium. Deniq; tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam antè uiderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neq; praeterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta caeteraq; usui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris, in metu & sub cura magistrum agentibus, par est. Nec uerò uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscisis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autè inter se mercantur, aut uendunt: sed egenti quisq; quod habet praebes, refert ab eo quod ipse non habet: quauis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi, quod opus sit. Praecipue circa Deum religiosi sunt. Namq; ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quaedam uota celebrant, quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horum quintam studiosè fuerint operati, rursus in unum congregantur, linteisq; praecincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectae hominem aspirare concessum est: ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos anteuenit: neq; gustare quenquam fas est, nisi prius Deo celebretur oratio. Post finem quoq; prandij uota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem uictus, Deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usque ad uesperam uersantur. Similiterq; inde reuersi coenant, con-sedentibus etiam hospitibus, si quos forte interuenisse repererint

runt. Neque uerò clamor unquam tectum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumq; silentium, extra tectum constitutis arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi, modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine precepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc est in iuuando, & miserando, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuiq; licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sane cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictum. Idem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius uitant. Iam enim mendacijs condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autē studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamq; uim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ uerò suæ studiosis non statim cum eis una collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuique eundem uictus ordinem tribuunt: dolabellam quoq; & quod prædictum est perizoma, & albam uestem tradentes. Cum uerò processu temporis experimentum continentia dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post offensionem quippe continentia, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc denuo in consortium assumitur. Prius uerò quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere Deum, deinceps quoq; erga homines seruare iustitiam, & neque propria spon-

te no

te nocere cuiquam, neque ex precepto obesse: quinimo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime uerò principibus. Neque enim absq; uoluntate Dei, cuiquam posse principatus potentiam contingere. Si uerò ipse cæteris præsit, nunquam se abusurum uiribus potestatis ad contumeliam subieclorum, sed neque ueste aut ambitioso aliquo ornatu reliquis eminere, ueritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus uerò à furto, & animā puram seruare ab iniustis compendijs: & neque aliquid de mysterijs consecratis celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quippiam morte compellat. Super hæc autem addit, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros, & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos uerò in peccatis, à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerunq; morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neq; capere ab alijs oblatum cibum potest. herbas uerò pecudum more de cerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunq; miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem pro peccatis eorum, quæ usq; ad mortem adduxerit, poenam luisse censentes. In iudicijs uerò sunt diligentissimi, atque iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in unum coacti: quod autē ab his decretum fuerit, immobile manet. Vergeratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus uerò obedire, & plurium quorumque decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium co-

li 4 rum,

rum, uel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudeis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altam *σκαλιδι*, hoc est, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissimè contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, ut si aliquos eorum contigerint, quasi à contractatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quàm longissimè, ita ut plurimi eorum usque ad centenariam proferantur ætatem, propter simplicitatem uictus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij. Mortem uerò, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum confractio-nes & ignes, ac per tormenta omnigena transeuntes, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent edere, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent

essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamq; eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus, ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uerò fuerint à carnalibus releuata uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico letari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententijs, pronuntiant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfruitio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neq; æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegat, plena gemitibus excendarum sine fine pœnarum. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiã Græci quoque fortibus suis, quos Heros & Semideos uocauerunt, beatorum in insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt, Sisyphos uidelicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utique uirtutis dehortationemq; nequitia: bonos quippe fieri in huius uitæ conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari existimantes: quoniam & si in huius uitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram inenitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, & uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis ætatibus adherentes: raro autem accidit, ut prædictiones eorum frustratio con-
sequatur.

sequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesque similes cum prioribus habens, distans uero opinione de coniugio. Maximam siquidem uitae hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent ualetudinem foeminarum: & si constanti purgatione apparuerunt idoneae partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum praegnanate concumbit: ut ostendant, quod nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem foeminis, ita ut uiris perizomatium inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiores legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, ut fatis & Deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quae iusta sunt, uel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & Deum extra omnem mali patrationem inspectionemque constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, alterutrum unicuique contingere. Animarum autem generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uero & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa exteros inhumana. Haec sunt quae de Iudeorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati

De Pilati regimine.

CAP. VIII.

Archelai ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Antiq. lib. 18. Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, cap. 5. tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens, Iulie Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamnam, & in Phaselide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium Iulie filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui praesuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, e quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Caesaream uocauit: aliamque in inferiore Gaulanite, quam Iuliam nominauit. Herodes uero in Galilea Tiberiadem, in Peraea autem cognominem Iulie. Missus autem a Tiberio in Iudaeam Pilatus cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta operas in Hierosolyma intulit imagines Caesaris, quae res post triduum grandem inter Iudeos suscitauit tumultum. nam qui aderat stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas uiderent. nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simulachrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluxit. Euntes autem ilico Caesaream ad Pilatum, intentissime deprecabantur, ut ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patria seruarietur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinq; diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, studio magno conuocat multitudinem Iudeorum, quasi qui eis uellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat preparatum) armati circumsteterunt Iudeos: circumdataque triplici acie, Iudaei quidem stuporis erant pleni, uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuntians trucid

trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperēt, annuit militibus ut educerent gladios. Iudæi autem quasi uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, uociferantes uniuersos se interfici magis uelle, quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uerò conturbationē alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autē inducenda aqua ab stadijs trecentis: ob hoc itaq; uulgi oriebantur querelæ: ita ut etiā Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circumdarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: præcepitq; ut gladijs quidem non uterētur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cædebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi uerò se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus eum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum uidere. Hoc cum quidam e familiaribus eius Tiberio nuntiaisset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi ærumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed de functo eo,
post

post regnum annorum duorum & uiginti, sex mensium, trium dierum, succedens in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam uinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Irritabat autem eum maximè in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiam uehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De superbia Caii & Petronio præside. CAP. IX.

Caius uerò Cæsar intantum contumeliose abusus est fortuna, ut etiam & Deum se putaret, & uellet uocari. Patritiam quoque suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymam misit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret: quas ipsi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam uerò multitudinem captiuaret. Per mouebat autem hoc profecto Deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliariibus properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum uerò quidam non credebant famæ bellum nuntianti. qui uerò credebant, nihil de resistendo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus: nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab Orientali

Antiq. lib. 18.
cap. 14.

Antiq. lib. 18.
cap. 15.

tali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galileam pertinentibus: à Meridiana autem Carmelo, qui abest stadijs centumviginti: à Septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem uocant incolæ scalam Tyriorum: et hic autem distat stadijs centum. Ab ea autem urbe distans duobus stadijs præterlabitur fluuiolus, quem uocant Beuleum, exiguus prorsus: cui propè est sepulchrum Memnonis, habens iuxta se centum ferè cubitorum spatium, sed admiratione dignissimū. Est enim specie uallis rotunda, uitream emittens arenam: quam cum exhaurerint multe naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de circumstantibus supercilijs arenam istam, utique cōmunem: locus autem metalli, statim in uitrum quod suscepit mutat. Mirabilis quoque mihi illud uidetur, quod iam conuersæ arenæ in uitrum, quæcunq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in communem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus et filijs collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps uerò etiam pro suo statu: Ille autem ob multitudinem precantium et precum inflexus, exercitum quidem et statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galileam, et conuocans in Tiberiadem tam populum Iudæorum, quam omnes eorum nobiles, et uim Romani exercitus coepit exponere, et minas Cæsaris: his addens, quod et contumeliosa esset supplicatio Iudæorum: cum omnes siquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in suis urbibus inter reliquos deos, imagines quoque Cæsaris locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uerò contra hæc legem moresque patrios allegantibus: et quia ne Dei quidem simulachrum, nedum hominis, nec solum in templo, sed neque

in profano

in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripiens dictum Petronius respondit: Sed et mihi domini mei lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, uobisque parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sanè uos, non Petronius, sed ille à quo sum missus. nam et ipse æquè ac uos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iudæi, pro Cæsare quidem et populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines existimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus et paruulis ei, qui interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miseratioque peruasit, intuentem et insuperabilem religionem uirorum, et tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uiritimque compellās, populum quoque publice alloquēs, nunc quasi cōsulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollēs et uirtutem Romanam et indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimēta cedentibus, cum uideret etiam sementem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, et quinquaginta pene continuis diebus multitudo in urbe otiosa morabatur) ad ultimum conuocatis omnibus, ait sibi met periculosam rem se uelle aggredi. Aut enim, inquit, deo cooperante placabo Cæsarem, ac uobiscum saluabor libenter: aut illo in ultionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo uota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referēs et quo apparatu

in Iud

in Iudæam irruisset, & quòd tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis uehementer obsistere. His epistolis respondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iusionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptum talium uectorum per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Cæsaris nuntiantes, prospere nauigauerunt: denique ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quàm illi peruenient, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudii & regno Agrippæ ac morte.

CAPVT X.

Antiq. lib. 19.
cap. 3.

Caius igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis ut essent præsidio ciuitati, & ipse frequens in Capitolium conuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicatam suam propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa desereret, imò tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quòd in regnum uocatus sit. Deinde administrare paratum esse Rempub. non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps

princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotijs communem omnium stare sententiam. nam & si non natura esset modestus, locuples tamen moderande potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit curia, quasi quæ militi suo bonisq; consilijs fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutem. Sed accepto patrum respõso, Claudius rursus misit Agrippam, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus conflagere minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo confligerent. neque enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cæde foedari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciavit. Inter hæc unus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos: maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpate possumus, & ad quem cum iustis magis allegationibus, quàm cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediam egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse cœperunt. ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transferrunt. Occurrebant autem eis pro muris strictis gladijs hi, qui fortunæ regis ambitiosus adulabantur: & penè accidit, ut progressi quinque interficerentur, antè scilicet quàm militum impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quòd nisi coërcuisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furentem, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperium, fieretq; solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum

K k

impetum

impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum, & indulgenti honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit Deo uictimas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus donat regno paterno uniuerso, adiciens ei etiam illa quae Augustus Herodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Auranitidem: praeter haec autem aliud quoque regnum, quod Lysaniae uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem praecipit, ut incisam aereis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, Berenice iunctus reginae Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippae dati regni census maximus affuebat: qua sane pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare coepit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleret opus, decessit in Caesarea. Regnauit autem annis tribus. Ante quoque cum Tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres e Cypride natas, Beronicen, Mariammen atque Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procuracionem missus est Cestius Festus: post hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post haec uero & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidem filia Berenice filios duos, Berencianum, & Hyrcanum: ex priore autem Mariamme, Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidem erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerat Herodi e Mariamme, quos ipse parens occidit, Alexandri autem

Antiq. lib. 19.
cap. 5.

Antiq. lib. 19.
cap. 7. & 8.

tem posteri in maiori Armenia regnauerunt.

De uariis tumultibus in Iudaea & Samaria.

CAP. XI.

Post obitum autem Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippae in patri sui regno constituit. Alterius autem prouinciae suscepit curam post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri coeperunt tumultus, & denuo Iudeos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) unus e militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudeorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota coepit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam profiliebant: continuo quippe saxa rapientes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudeis: statimque in fugam uersi, relicto templo refugere coeperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obrutio facta est, ut concalcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersae genti luctuosa festiuitas, & plangtus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitatis latrocinantium tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Caesaris suppellectilem quandam uehebat, quae ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione,

Kk 2 quidam

quidam militum in uico quodam libros sacræ legis offensos dis-
cidit, atq; combusit. Iudæi autem quasi totam religionem in-
flammatam uiderent, undiq; confluxerunt: & uelut machina-
mento aliquo, ita ui superstitionis attracti, omnes ad unam euo-
cationem ad Cumanum Cesaream concurrunt: precentes ut
militem, qui tantam contumeliam Deo, legiq; eius intulisset, non
relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitu-
dinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio-
ne sedata) adiudicatum militem per medium populum ad suppli-
cium iussit abduci: sicq; Iudæi placatis animis recesserunt. De-
nuo autem Galileorum & Samaritanorum confuctus exorit-
tur. In uico enim, quem Geman uocant, qui est in magno Sa-
marie campo situs, quidam Galileus de numero Iudæorum
ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi
ex Galilea regione concurrerunt, ut cum Samaritanis con-
fligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum,
rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur, transiret in
Galileam: & in eos, qui autores essent homicidij, uindicaret.
Cumanus uerò his negotijs quæ habebat in manibus postpo-
nens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nun-
tiato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo com-
mota est: & relicta diei solennitate, in Samariam uulgus im-
petum. fecit, sine ullo duce, nec cuiquam principum suorū re-
tinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus,
quidã Dinei filius Eleazarus, & Alexander, principes erant:
qui in Acrabatene regioni conterminos irruentes, promiscuã
edidere cædẽ, & à nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiã
inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum
unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorum, ut auxilio
his qui uastabantur esset: sicq; eorum multos qui Eleazarum
erant secuti, comprehendit, plures quoq; interfecit. Ad reliquã
autem

autem multitudinem, qui in uastandos Samaritanorum fines ir-
ruerant, principes gentis de Hierosolymis cõcurrerunt: oper-
tiq; cilicij, & aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab in-
cepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritas ul-
tionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent:
misererentur autem patriæ suæ atq; templi, filiorumq; & con-
iugum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adduce-
rent, neq; ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderent. His
acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autem per
idem tempus in latrocinia conspirabãt: sicut fere solet insolentia
crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur
rapina, & audacissimè quisq; reliquis uim afferebat. Tunc Sa-
maritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam
procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem
eorū depraedati fuerant postulantes. Præsto autem fuerant etiã
Iudæorum nobiles: & Ionathas, filius Anani, princeps sacer-
dotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Sa-
maritas fuisse, qui primi homicidiũ perpetrassent: causam tamẽ
calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter
principia autores cædis nolisset ulcisci. Tunc Quadratus
utranque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas re-
giones uenisset, diligenter singula inquisiturum: deinceps ue-
rò progressus Cesaream, eos omnes quos Cumanus uiuos cepe-
rat, in cruce sustulit. Inde cum Lyddam uenisset, denuo audi-
uit Samaritanorum querelas, & accitos Iudæorum decem &
octo uiros, quos cognouit pugna fuisse participes, securi per-
cusit. Duos autẽ principes sacerdotum, Ionathan et Ananiam,
eiusq; filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad
Cesarem misit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos
quosque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam
nauigare, reddituros Claudio rationem pro his, quæ in re-
gione

gione gesserant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudeorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuntians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumantum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, Iudeis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudeos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam uerò de Chalcide in regnum maius transtulit, tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis, & Batanæa, & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, & tetrarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamque perueniret, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

CAP. XII.
CONUERT

CONuertar autem ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudeos Antiq. lib. 20. cap. 12. gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor urbes addidit cum agris ad singulas pertinētib: in Peræa scilicet regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Taricheam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felicis procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per uiginti annos regionem fuerat deprædatus, aliosque cum eo multos cepit, uinctosque Romam misit: Aliorumque quos in cruce sustulit, latronum uel in communionem sceleris deprehensorum popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarij uocabantur, die claro, & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum uerò diebus solemnitate festiuis immiscebantur uulgo, sicas sub ueste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspiciebant autem eminens quosque appropinquantem: & neque amicis satis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ab hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium, sed consilijs magis impiorum, quæ pars non minus quam sicariorum felicitatem urbem statumque corrupit. Seductores namque homines & circumuentores, sub specie religionis nouis rebus studentes, uulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, Antiq. lib. 20. cap. 12.

K k 4 bantur,

bantur, promittentes Deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in provinciam, magus cum esset, propheta opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregavit, quos uana seditione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoq; Romanorum presidio, in populares exercere dominationem. Utebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Prauidit sane eius impetum Felix: & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, inijt conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerat, comprehensi atque uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compresis uero his etiã, sicut ferè in agro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum principatus obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebãt quorumq; potentium domos, eosq; insuper trucidabant: inflammabãt etiam uicos, ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum in dies ingrauescebat. Alter autem tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabãt, & Syros, seditione commota. Hi se quidè postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudæũ eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Aenuli uero, conditorem quidem cõfitebãtur Iudæum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentiliũ

Antiq. lib. 20.
cap. 13.

gentilium uindicabant. Neque enim illic statuas & sana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterque iurgabat. Proce debat autem usq; ad arma contentio: & quotidie ad configendum audaces quique partis alterutrius profliciebãt. Neq; enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimum uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabant autem hi quidem diuitijs & corporum uiribus: Græci uero auxilio militum: magna siquidem pars Romane manus, de Syria illò fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfeci autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosq; comprehensos, taureis ulcisciebantur ac uinculis. nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit cõtumaces quosque urbe discedere: non parentium autem immisis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. manente autem seditione, nobiles utriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam sollicitè persecutus, latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

De præsidibus Iudææ Albino & Floro.

CAP. XIII.

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit, neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur, & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictĩ, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedis-

K k 5 set, in

Antiq. lib. 20.
cap. 15.

Antiq. lib. 20.
cap. 1.

set, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione redimebat, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis, quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidem inter ceteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: stipatoribus uerò suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem, quorum uastabantur domus, traherent: illi autem qui extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicij. in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparisonem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Gessius uerò iniquitates suas in uniuersam gentem, tam palàm quasi gloriaretur exercuit: ac uelut nò ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum pœnas carnifex missus, neque rapinarum ullum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uerò impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neque commentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uirittim illatis dispendijs lucra querere exiguum uisum est: sed totas simul dissipabat urbes, & labes populis inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam contigit totam penè deseri regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commi-

Antiq. lib. 20.
cap. 15.

commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neque ausus quisquam Iudæorū est aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cùm uerò instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum ut eijceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen compescens impetum populi, & edicens quòd deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usque ad Casaream Florus, illudens mendacijs, & Iudæorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Face siquidem permanente, habiturum se apud Casarem accusatores Iudæos: uerum si defensionem negotiatus fuisset, maiore utique malo abducendam a se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo in dies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Casarienses gentiles uictores extitere, decretumque istud contestantes literas attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet anno regni Neronis, septimodecimo autè regni Agrippæ, mense Maio.

De Floro fauiente in Iudæos Casarienses & Hierosolymitas.

CVP. XIII.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Casarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Casariensis, & frequenter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius pretium quam res meruerat offerent

offerentes, dominus autem loci preces eorū despectisse non contentus, ad maiore dolorem edificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis transitum & prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum proficientes, edificationem uetabant. Cum uerò Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, insecuntur Florum oblatione octo talentorum, ut edificationem uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Casarea egressus est, uenitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugne spatium Iudæorum summis uendidisset. Sequenti autem die, Iudæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Casariensis uas Samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum, pars autem Iudæorum quæ erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & inuentute turgentibus Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Casariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagoga foribus immolaret: sicq; continuo est pugna commissa. Interueniens autem Iucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum uerò superatus esset præ Casariensium uiolentiâ, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabatâ: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Casarea stadijs sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter

uerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille uerò illico comprehensos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Casarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauisima indignatio nascebatur: ueruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus uerò, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum instannaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem & septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniam impense Casaris flagitaret. Tunc uerò statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Casaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iaciebant ultima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad depradandum irritatus est. Denique cum deberet Casaream ueniens ignem belli illuc nascentis extinguere, causasq; tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore & minis urbem circumdaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille uerò præmittens cum equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Ne ue eum in quem tam grauiâ maledicta iccissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animiq; constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiâ militibus, qui cum Capitone uenerant, in mediū uulgus irruentibus, dissiugerunt antequam Florum salutarerent, aut militibus officia consueta

consueti redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem degit in regia, postmodum autem aduersum eos extracto tribunali sublimius resedit: conuenientesque sacerdotum principes, et ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His precepit Florus, ut omnes qui maledicti in eum succlassissent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos produxerint, uindicandum. Ad haec respondent Iudaei, populum quidem pacifica quaeque sentire, illis uero qui errauissent in uerbis, ueniam conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum, offendi aliquos temerarios, et per etatem insipientes: esse autem impossibile, eorum qui deliquerint, discrimen agitari, cum et singulos nimirum poeniteat, et praeterea timore ad negandum sint parati. Debere tamen illum, si consuleret gentis quieti, et uellet Romano imperio seruare urbem, magis propter multos innoxios dare ueniam etiam paucis delinquentibus, quam propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. Ad haec uero ille magna indignatione inflammat, militibus exclamauit, ut forum rerum uenalium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lucri sui cupidinem addita auctoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locum in quem fuerant immisi, sed in uniuersas insipientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angustias omnia, et caedes eorum, qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla species praeteribatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Forum, quos ille uerberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo intersectorum die cum paruulis et mulieribus (neque enim uel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti et triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem uideri nouitas Romanae calamitati: quod enim nemo unquam

prius, tunc Florus ausus est, ut uiros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis caederet, ac patibulis affigeret: quorum etsi origo Iudaea, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

CAPVT XV.

Per idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum procurabat missus a Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Berenice, Hierosolymis inuentam, et iniquitatem militum uidentem, grauis ob hoc angor inuaserat, et frequenter quidem praefectos equitum suorum, custodesque corporis mittens ad Forum precabatur, ut a caede desineret. Ille uero neque in multitudinem intersectorum, neque in nobilitatem praecatrix, sed tantum in lucra sua, quae de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque multabat atque trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta custodia egit, uerens utique irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, ut uota Deo solueret: His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implentur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque uino, et capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Forum: et praeter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Haec autem facta sunt sextodecimo die mensis Maii. Postmodum autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autem inuidiose in Forum uoces erant: quod ueriti primates quique et pontifices, disruptis uestibus, et

uiritum

uiritim singulos comprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinerent, neque in maiorem indignationem Florum mouerēt. Sicq; sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quam spe, quod nequaquam Florus ultra in eos seuiret. Ille autem uidens multitudinis tumultum fuisse compressum, angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque unum ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Caesarea uenientibus: ueniebant autem duae cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudaeis. ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob intersectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc uero omnes sacerdotes omnesq; leuite, sacra uasa proferentes ornatumq; templi, citharista etiam & cantores cum musicis organis procedebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, ut illum templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobilium compellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudeorum salutatione tribuendam, uel illis quae acciderant correctionem, si in praesenti procedere cessarent? At contra, si officiose susciperent

sciperent solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnae: ipsos uero saluare patriam suam, & providere ne quid ultra quam pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent autoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis auctores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps praecedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamq; conuulsos factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudeorum aduersum Florum, cuius haec fierent consilij, succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos, caedere sustibus adorti sunt: atq; in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corruerunt autem multi quidem cum a Romanis caederentur, plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoq; alterum praenire cupiente, tardior fuga cunctis fiebat. Collabantium uero erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conculcatu miseri disperibant, & neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent caedentes: & per ingressum qui Bezetha uocatur detrudebant multitudinem, transire cupientes ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum supernè uenientibus sagittis uincerentur, nec possent defendere multitudinem, quae per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia, receperunt. Seditiosi autem uerentes, ne superueniens denuo Florus

templum occuparet, per Antoniam ex templo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiam Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conqueuit. Et conuocans sacerdotum principes atq; curiam, se quidem ait urbe digredi: præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam, quæ cum ciuibus paulò antè conflixerat: ob ea siquidem quæ pertulere, populum illis militibus infensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

De Politiano Tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis. CAP. XVI.

Aliud autem denuò pugnae consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicens, quæcumq; eos pertulisse constabat. Nec sanè Principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenica ad Cestium de his quæ Florus iniquè in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis literis partis utriusq;, quid facto opus esset cum Principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur, cum exercitu in Iudæam Cestium ire debere, & aut uindicare defectionem si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudæos eorumq; accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire, qui & negotia & consilia Iudæorum possit ei fideliter nuntiare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamnam occurrens, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudæorum etiam Pontifices, & reliqui nobiles, eorumq; curia adesse curauerant,

rant, ut circa Regem scilicet officia nouarent. Postea uerò quàm illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quàm potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uasfre tamen inuentionem suam in Iudæos transtulit, quorum maxime miserebatur, uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quòd uiderentur nihil perpessi iniuriæ, ab ultionis desineret appetitu. Ad hæc ergo quicumq; egregij erant, & propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant Regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadijs obuiam progressus, officiosè Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoq; populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam ut genti consuleret. Sueclamabant etiam Politiano, ut ingrederetur urbem, uideretq; quæ essent à Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosq; uastatas. deinceps uerò per Agrippam suasere Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad Siloam usq; totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudæos omnibus quidem alijs parère Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum circuisset urbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templum, quo etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit Deum, eiusq; sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicq; regressus ad Cestium est. uulgus autem Iudæorum, ad Regem Pontificesq; conuersus petebat, ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neq; de tanta cæde tacentes suspicionem suæ defectionis præberent.

rent: uisum iri quippe eos Principes capiendorum armorum fuisse, nisi praeuenientes ostendissent illum esse, qui dedisset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impedisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despicere autem Iudæos in bella commotos, neq; si expedire cernebat, aduocata igitur concione Agrippa in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamoneorum domo (ea siquidem xysto imminabat contra superiorrem partem urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum) huiusmodi orationem habuit: Siquidem uiderem uos omnes ad pugnandum cum Romanis esse incitatos, neq; populi puriorem sincerissimamq; partem pacem uelle seruare, neq; processissem ad uos, neq; consulere confisus essem: superuacua quippe de utilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam uerò aliquos quidem ætas, malorum belli nescios facit, quosdam uerò inconsiderata spes libertatis: nonnullos uerò auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non per paucorum improba consilia etiam boni dispareant, existimaui oportere, ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Perstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt interceptietur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium prebeat. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas connexas

putat

putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uerò istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, & uidete quàm exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum consideranda sunt crimina. Colere siquidem officijs, non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum uerò modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profecto eos, quibus infertis contumelias, irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo, & cum quadam uerecundia nocebant, palam uos confidenterq; populantur. nihil autem ita plagas coërcet, ut patientia, & uiolatorum quies uiolantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse graniter molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos neq; ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquam uenit: neq; possunt illi, quæ in Oriente geruntur, positi in Occidente conspiciere. sed neq; facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, & propter exiguas causas, tantis, & ea de quibus querimur nescientibus, uelle confligere. Et quidem nostrorum criminum citò erit futura correctio. neq; enim unus atq; idem prouinciæ semper curam tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis uerò bona sitientibus prouidendum atq; certandum est, ut principio non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne utiq; subcas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uerò semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus, quàm amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia

agere, ne susciperentur Romani, cum in prouinciam Pompeius intraret. Maiores uero nostri, eorumque Reges, pecunia, corporibus, animis multo uobis meliores, exiguae parti potentiae Romanae obistere nequuerunt. uos autem qui hereditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longe inferiores estis, contra omne Romanum regnum obistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Graecorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare uero ambulantem, et cuius classis non caperet amplitudo pelagi, latiore autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiae confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, et illam regionem Graeciae ciuitatem administrant Italiae iustiones. Lacedaemonij quoque post Thermopylas, et plateas, et Agesilaum Asiam perscrutatam, eosdem dominos uenerantur. Macedones uero, qui adhuc penes imaginantur Philippum uidere cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, et adorant eos, ad quos fortuna migravit. Aliae quoque multae gentes ad libertatem fiducia subnixae, et multo maiores, cesserunt tamen et obediunt: uos autem soli seruire dedignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra, quae peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios forte aut Arabas existimatis uos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non metimini uestram imbecillitatem? Nonne scitis uestram ciuitatem a conterminis gentibus frequenter esse superatam? illorum autem uirtus per totum orbem inuicta percurrit, imo etiam hoc orbe plus aliquid quaesierunt.

Neque

Neque enim sufficit eis ad Orientem quidem totus Euphrates, ad Septentrionem uero Ister, neque in Meridie solitudine tenuis perscrutata Libya, neque in Occidente Gades: sed ultra Oceanum alium quaesierunt orbem, et usque ad Britannias, inaccessas prius, arma et exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vos ne dittores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Graecis? postremo plures estis omnibus in toto orbe de gentibus? Quae uos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicit aliquis, seruire molestissimum est. At quanto magis id Graecis, qui uniuersis sub sole habitantibus uidebantur praestare nobilitate: et tam latam quondam prouinciam possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt. totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo uobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentae Asiae ciuitates? nunquid non absque illo praesidio, uni tantummodo rectori parent, et fascibus Consulibus obsequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos, et Colchos, et Taurorum gentem: Bosphoranos quoque, et habitantes circa Ponti littora nationes, Maoticasque gentes? apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus nobiscatur: nunc uero militum subiiciuntur tantum tribus milibus, et quadraginta naues longae, in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, et Cappadocia, et Pampylorum gens, Lydi quoque, et Cilices pro libertate dicere uulerent? tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thracae? quing; quidem diebus in latum, septem autem in longum commeabilem prouincia possidentes, asperioremq; multo quam uestra est, ac multis partibus fortiorem, altissimoque geluces qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorum in praesidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici usque ad Dalmatiam, et Istro tenuis incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus et ipsi impetus comescunt Daco-

Ll 4 rum.

rum. Ipsi quoque Dalmatae, qui tam multa pro libertate conati, sepiusque capti, rursum cum maioribus opibus rebellauerunt, nunc sub una Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magna causa ad defectionem incitare deberent, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset: ab Orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, à Meridie Pyrenæis montibus, ab Occidente uero Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis et quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis domesticæ habentes, omnibusque bonis totum penè orbem irrigantes, ferunt nihilominus uestigiales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idque sanè ipsum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnaverunt) sed Romanorum admirati sunt, horrueruntque cum uirtute fortunam, qua illi plura sepe obtinere quam bellis. denique sub mille et ducentis militibus seruiunt, quibus penè plures habuerunt ciuitates. Neque Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neque tanto terrarum marisque spatio à Roma diremptæ gentes, Lusitani scilicet et pugnaces Cantabri: nec uicinus Oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra columnas Herculis prolatis armis, et per ipsas nubes Pyrenæorum montium eluctati uertices, ditioni suæ hos quoque subdidierunt Romani: atque ita bellicosas gentibus, tantoque (ut dixi) spatio diremptis, legio in presidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem Germanorum? uirtutem quoque et magnitudines corporum (ut arbitror) sepe uidiſtis. siquidem ubique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatij regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, et animam quidem contempserunt

mortis

mortis indignationes autem uehementiores feris, nunc Romanorum limitem habent, et octo Romanorum legionibus domantur: et seruiunt quidem, qui capti sunt, reliqua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, et penè non minorem quam noster orbis est, habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionem suam: quatuorque legiones tantæ magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimum genus, tantis prius populis imperantes, et tam magnis opibus circumdati, obsides tamen mittunt Romanis: estque cernere, sub specie pacis seruientem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penè, qui sub sole incolunt, Romanorum arma uenerantibus, uos soli bellum geretis? Neque Carthaginiensium considerabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, et ex nobili Phœnicum stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed neque Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neque Marmaridarum genus usque ad Dipsadem protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes, Nasamonæ quoque et Mauri, et innumerabilis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius neque numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari et columnis Herculis usque ad rubrum mare infinitos numero et locis Aethiopas continet, totam tamen ceperunt armis: et præter fruges annuas, quibus Romanam multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoque uestigalia pendunt, expensas quoque deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut uos, contumeliosum putantes. et quidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longè petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cum eam positis de uicinis

LI 3 uobis

uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usq; ad Aethiopas porrigatur, opulentamq; Arabiam, contigua quoq; sit India, quinquaginta & septingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen uestigalia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum existimari licet, deuotissime penditans, Romanum non dedignatur imperium: & certè quàm magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine & diuitijs abundantem, magnitudine quoq; non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia triginta, in latitudine uerò non minus quàm decem: tributorum uerò multò amplius per menses singulos infert, quàm uos toto anno penditis: & præter pecuniam, quatuor mensium Romana plebi annonam ministrat. Munitur autem undiq; aut incommensabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Macedonum nobilitate frænant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi fortè quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles suos existimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitie, & arbitrabitur scelus esse temeratum, si quis de his, qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ut ad diuinum confugiatur auxilium. uerum & hoc apud Romanos est, sine Deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autem, quæadmodum hæc ipsa erga ipsam religionem inmoderatio, etiam si cum longè inferioribus bella

lum

lum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficilima, atq; eadem transgrediendo offendatis Deum, per quæ cum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem, & ad nullum actum moueamini, faciliè profectò capiemini. Sic quippe etiam maiores nostri experti sunt, hos maxime dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi, qui oppugnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quæadmodum autem aduocabitis in adiutorium Deum, si cultum ei debitum sponte uioletis? Assumunt autem singuli quicq; bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus confidentes. Cum uerò utraq; hæc, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam utiq; captiuitatem uolentes pugnare, proflunt. Quid autem prohibet proprijs manibus filios uestros, coniugesq; laniare, & hanc pulcherrimam inflammare patriam? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonum est, o amici, bonum est, dum adhuc stat nauis in portu, præcauere tempestatem futuram, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas, trepidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui uerò se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi fortè aliquis uestrum existimet secundum patetæ conflictum ire Romanos, aut postquam uicerint, moderate uobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium sacram hanc urbem inflammaturos, interfecturos autem uniuersum uestrum genus. Neq; enim qui supersueritis armis, usquam locum fugæ habebitis, uniuersis scilicet gentibus, uel iam habentibus Romanos dominos, uel habere metuentibus. Periculum autem non solum uos manebit, sed etiam in reliquis

liquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo non uestra portio sit: quos certè omnes uobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quicq; conficient, & propter paucorum uirorum praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos, qui talia patrauerint, quod sint nimirum uestro uitio coacti. Si uerò eadem exequi supersederint, considerate quàm impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos miseratio, & si non filiorum uestrorum atq; coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium uestræ regionis uocatur. Parcite moenibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, templumq; uobis & sancta sanctorum seruate. neq; enim ulterius uictores Romani his abstinebunt, quibus primò parcentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos Dei, patriamq; communem, quod nihil eorum consiliorum, quæ uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: si uerò protuleritis iras, absq; me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lacrymauit, & multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quæ pertulissent, bellum gerere. Ad quos Rex Agrippa: Sed opera uestra (inquit) talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Cesari uestigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis si & porticus denud construat, & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc presidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, & cum Rege ac Berenice ascendentes in templum, porticus adificare adorti sunt. Per uicos autem & regiones principes quicq; decurionesq; dispersi, uestigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum)

quum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa comescuit. Deinceps uerò persuadere populo tentabat, ut parerēt Floro, donec successor ei à Cesare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à uerborum in Regem contumelijs temperauit, sed protinus cum urbe pepulerunt: ausiq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquereudo quod contumelijs esset affectus, Principes quidem eorum unà cum alijs potentibus misit ad Florum Cesaream, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uestigal exigent. ipse uerò discessit in regnum.

De cepta rebellionē Iudæorum contra Romanos CAP. XVII.

PER idem tempus quidam eorum, qui bellum maximè mouebant, congregati irruebant in quoddam presidium, quod uocabatur Massada: & occultè eo peruasos, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananæ Pontificis, iuuenis audacissimus, Dux illo tempore militum, persuasit his, qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente, susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cesaris, quæ pro Romano populo offerri solitæ erant. Plurimum autem super hoc Pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro Regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suæ multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum uoluntates iuuabat: maximè autem aspicebant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, Princeps erat. Conuenientes igitur potentes quicq; cum Pontificibus, & Phariseorum nobilissimis, & uidentes quàm grauibus malis

malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditiosorum animos experiri: & ante portam, quae area uocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quae respicit ad solis exortum) ac primò quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti, & quòd tam graue bellum patriae commouerent: deinceps irrationabilitatem causae ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui fors essent populorum munera suscepisse: et non solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiam eas quae uiserentur, permanerentq; ad praesens usq; tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. at nunc eos, qui Romana arma irritarent, & desponderent eorum bella, nouum statuere morem religionis, atq; cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis uideri: siquidem ea sit, in qua praeter solos Iudaeos, nullus alius immolet externus, nec ad ordum sinatur accedere. Et siquidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Caesar profanus. Vnde uerendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatq; uerè extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias, ac prius quam ad eos, in quorum contumeliam id tentatū est, huius ausus perueniat famam. Simul autè ista dicentes, producebant in medium scientissimos morum patrum, sacerdotes quoq; narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium, his quae dicebantur, sed neq; procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam praeparantes. Videntes igitur nobiles quiq; seditioem eò iam processisse, ut eorum non posset autoritate

comp

compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Ananiae Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus, & Antipas, & Costobarus erant, qui etiam Regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrunq; ut cum exercitu ascenderent in ciuitatē, & seditioem opprimerent, priusquam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuntius fuit, uolensq; inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter utriusq; parcens, scilicet deficientibus, & ijs, aduersum quos bellum mouebatur, uolensq; & Romanis conseruare Iudaeos, et Iudaeis templū, atq; patriam: ad haec autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Auranitas scilicet, & Batanaeos, & Thraconitas sub praefecto equitum Dario, duce uerò Philippo Iachini filio. His ergo uenientibus, optimates quiq; cum pontificibus & omni multitudine quae optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem & templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinèter utebantur, & continua erat emissio sagittarum, ex utraq; scilicet parte. erat autem quando ex insidijs procurrentes cominus dimicabant. Praestabant autè audacia quidem seditiosi, belli uerò scientia regij. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresq; eius expellere. Seditiosus uerò qui cum Eleazaro agebant, ut praeter ea quae obtinebant, etiam superiorē inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusq; partis caedes fiebat, & neutri de eo loco quem tenerat depellebantur. Deinceps uerò adueniente ea festiuitate, quae Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuohere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis per-

seuerat)

seuerat) aduersarios quidem à cultu religionis excluserunt. inter infirmiore[m] autem uulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes) recepti audacissime[m] prosequerentur opus quod adorti erant. Regij autem audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Ananiam pontificis domum, et Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt: post quod ignem Archiuo intulerunt, uolentes omnia creditorum documenta disperdere, ne esset uideratio credite pecunie pateret, utq; omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes, egenis præberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus, igne ædibus intecerunt: atq; ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruerunt. Quo loco Pontificum, atq; nobilium quidam in clauicis latuerunt, quidam cum regijs in superiore[m] regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias Pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam sanctos legatione diximus. Tunc ergo uictoria & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per bidum obsessos, ceperunt, atq; interfecerunt, præsidiumq; incenderunt. Postea uero transferunt in regiam, ad quam confugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum uero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebant, ac frequentes, omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet existimantibus in desperationem cogi eos, qui in præsidio erant, propter inopiam uictus: regijs uero creditibus, oppugnatores suos cessuros labor

labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius sophistæ, qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis, quod post Deum subijcerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexit in Massadam, ubi armamentarium Herodis regis erat. eoq; perrupto, populares aliosq; latrones diligenter armauit: hisq; utens stipatoribus, ueluti rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela iacentibus. cuniculum igitur longè cœptum sub unam turrin agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustinentia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subicibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus intus edificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum præsentientes, forte etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius edificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se uictores credebant, cum uidissent alium murum, stupore defecti sunt: regij tamen ad Manahemum aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis discedere liceret. Quod cum solis regijs, eiusq; religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictæ erant, grandis animi occupauit defectus. Neque enim ui contra tantam multitudinem pares erant: & precari ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Dereliquentes igitur inferiore[m] locum, qui Stratopedon uocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi uero qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderet trucidantes, omnem reliquum apparatus diripiètes, Stratopedum in-

cenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

De cæde Ananiæ pontificis, Manahemi, & militum Romanorum.

CAPVT XVIII.

SEquenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regie domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & munitorum locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parenti sibi in negotijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazar: & mutuo collocuti, quòd non deceret à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, etsi non uiolentum, tamen seipsis humiliorem: nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium quàm illum decere: atque ita pacti, adoriuntur cum in templo, magno enim festu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erant, in illum profiluisent, reliquus quoque populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quòd illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahemi resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisq; quòd potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahemum, cum confugisset in locum qui Ophlas uocatur, atque illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, precipuumq; tyranni

tyrannidis eius adiutorem Absalomom nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi uerò non ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Deniq; cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solameorum pacisceretur uitam: arma autem & reliqua que haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadducæum, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum daturos. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. postea uerò quàm secundum pactiones omnes scuta gladiosq; posuerunt, neq; quicquã ulterius suspicantes discedebant, facti in eos impetu stipatores Eleazari, cõprehensos trucidabãt, neq; resistentes neq; supplicantes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamãtes. Et hi quidẽ ita crudeliter interfecti sunt, præter Metiliũ. Hunc enim deprecãtẽ, & usq; ad circucisionẽ Iudaizare se promittentẽ, seruauerunt solum. Detrimentũ autẽ Romanis quidem erat leue: ex copijs siquidẽ amplissimis paucifuerunt interempti. Iudæorũ autẽ captiuitatis illud exordiũ uidebatur. Vidẽtes autẽ graues iam instare causas bellorũ, urbem autem tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirũ diuina indignatio imminẽbat, etiamsi à Romanis nulla ultio timeretur, lugebãt publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati autẽ quiq; quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur. siquidẽ sabbato illam cædem cõtigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoq; operibus agunt quietem:

De Iudæorum maxima strage Cæsareæ & in omni Syria.

CAPVT XIX.

Eodem autem die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti pro-
trucidauerunt: ita ut uno tempore super uiginti milia homi-
num caderentur, & cunctis Iudæis uacuata Cæsarea remaneret.
Nam & eos qui effugerant comprehendens Florus, uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uerò cladem, tota gens efferata est. Diuisiq; Iudæi, Syrorum uicos ac finitimas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiam, & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Deinceps uerò irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulan-
tidem: & alia quidē subruentes loca, alia uerò inflāantes, etiā in Cadasam Tyrriorum & Ptolemaidem, Gabam quoq; Cæsareamq; tendebāt. Obstetit autē eorū incursui neq; Sebaste, neq; Ascalon: sed his quoq; flamma uastatis, Anthedona & Gazam euerterunt. Multa autē circa fines harum ciuitatū diripiebantur, uici scilicet & agri, eorumq; qui capiebantur uirorum immensa cades fiebat, neq; tamen Syri minorē numero multitudinem de Iudæorum gente uastabāt: sed etiā eo qui in ciuitatibus erat, cōprehensos disperdebāt: non solum ob uetus odium, sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruaserat, & omnis ciuitas in binos uidebatur exercitus: unaq; alterutri salus erat, si præuenissent alteros cæde faciēda: & dies quidem ducebantur in sanguine, noctes autem molestiores formido faciēbat. Nam licet uiderentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliarum gentium Iudæizantes cogebantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguum, neq; temere eos placebat interficere, & rursus ob ipsam religionis commixtionem quasi penitus externos timebāt. Prouocabat autem ad cades aduersæ partis, etiam

etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia. siquidem substantias casorum passim diripiebant: & quasi uictores eorum prædam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis, & inhumatos passim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neq; pudenda contactas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus, quàm quæ peracta erant, facinorum imminēbat. Et hæctenus quidem Iudæis aduersum alienigenas confictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, & consanguinitatem utilitati prouiciæ postponentes, aduersum Iudæos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit aueritas. Denique Scythopolitæ ueriti ne ciuitatem noctu adirent, & magna sua calamitate ciuibus excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare cōsensum, & circa alienigenas ostendere fidem, transirent cum omnibus filiis suis in lucum, quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia uerò nocte expulsores, alios incautos, alios uerò dormientes inuadunt, subitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postq; eorum bona cuncta diripuerūt. Dignum autē etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utriq; ad incommoda suæ gentis abusus est. Multos siquidem Iudæorū propinquos Scythopoli, quotidie obruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde pœna. Nam cum Scy-

ithopolitæ circumfusi Iudeis, passim per lucum eos iaculis configerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga uos nostræ fidem feci. digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrum genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neque enim decet hostili manu cadere: iste autem ipse finis mihi & sceleris digna pœna, & idoneum uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu glorietur, neque insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac fidentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. erat autem ei uxor & filij, & prouecti in senectutem parentes. ille igitur primum quidē patrē à cæsarie comprehendens, & super eum stans ense penetravit: post quem non sanè inuitā matrem suam interfecit. super hos autem coniugi, & filijs intulit ferrum, singulis sanè horum penè occurrētibus gladio, & hostes præuenire cupientibus. cum uerò omnē suam necessitudinem trucidasset, cæsis superstans extulit dexteram, ut neminē posset latere, & totum in uiscera sua ensē demersit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatē, ceterum quātum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

De Iudeorum alia graui interfectione. CAP. IX.

AD cædem autē quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoq; urbes in Iudeos apud se habitantes irruerunt: & duo milia quingentos Ascalonitæ, Ptolemæis autem duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrii: multosq; trucidauerunt: plures autem eorum uinctos custodijs tradidere. Hippeni quoque & Gadarense similitèr audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem sollicitè adseruabant. Reliquæ quoque urbes

urbes aduersum Iudeos singule, prout habebant, uel timore uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quempiam Iudeorum, neque uinculis tradiderūt. forte autem & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. mihi autem uidentur magis erga eos miseratione moti, quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredi uolentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem etiam in regno Agrippæ aduersum Iudeos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Noaro, Soëmo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanæa regione septuaginta numero iuri, & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi, postcendij præsidij gratia: ut si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosq; comprimere. Hos Noarus, quosdam armatos de regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus præter consilium Agrippæ: & propter nimiam auaritiā impie in gentiles suos agere non recusans, regnum omne corripit, perseuerans post tale scilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec discussis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soëmi, procuranda tamen eum regione summouit. Seditiosi autem capto præsidio, quod appellatur Cyprus, imminens sinibus Hierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudeorum persuadebat in præsidio relictis Romanis, deserere castellum, eisq; tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem

suam: & accipientes fidem, tradunt praesidium, quod diligentibus coeperunt Macharuntij custodij obtinere.

Iudaei Alexandriae occisi.

CAPVT XXI.

IN Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum Iudaeos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuis Alexander contra Aegyptios usus Iudaeis, praemium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis aequale cum gentibus: permanebat autem eis honor iste apud successores quoque Alexandri: denique & in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuersationem per omnia mūdiorem a communione scilicet gentium sequestratam: praestiteruntque eis, ut etiam Macedones appellarentur. deinceps uero cum in ditionem Romanorum Aegyptus uenisset, neque Caesar primus, neque post eum quispiam, honores quos Alexander Iudaeis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Graecos penè cōtinuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab utraque parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc uero cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem uenissent, ut ordinarent pro certis negotijs legationem ad Neronem ferendam, concurrerunt in amphitheatrum permixti Graecis plurimi Iudaeorum. Quos cum uidissent emuli, extemplo clamare coeperunt, Iudaeos hostes & exploratores esse: ac deinceps insipientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres uero ex his comprehensos, trahebant quasi uiuos incensuri. Commoti sunt autem uniuersi Iudaei ad opem ferendam: & primum quidem in Graecos saxa iaciebant, postea uero etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso loco tantum simul populum concremarent: & penè minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius

berius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercedi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submittere, hortabatur ut desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelios appetebant. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compeisci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quae in ciuitate erant: & cum his alios quinque milia milites, casu ad Iudaeorum interitum de Libya uenientes, praecipitque ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosque inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur Deleta (illic quippe erat Iudaeorum multitudo collecta) exequabantur strenue iussa, nec sanè sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudaei his, quos melius armatos habebant, in fronte positi, aliquandiu quidem resisterunt: semel uero in fugam uersi mactabantur: nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atque in campo deprehenderentur, in aedes autem alij concluderentur, & eas quoque succenderent Romani: unà etiam diripiendo quae in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes aetates pari cade scirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uero congesta sunt milia mortuorum: nec tamen saltem reliquiae remansissent, nisi ad preces se contulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire praecipitis, primo eius nutu necibus pepercunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, uixque a cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

De strage Cestii in Iudaeos.

CAP. XXII.

MM 5

Cestio

Cestio uerò iam quiescendum esse non uidebatur, in fensis
Cubique Iudæis: sed duodecimam legionem integram ex An-
tiochia secum ducens, & ex reliquis bina milia lecta peditum,
& quatuor alas equitum: in superq; regum auxilia, hoc est, An-
tiochi duo milia equitum, & peditum tria milia, sagittarios
omnes, Agrippæ uerò tantundem peditum & equitum mille,
cum & Soëmus sequeretur, 1111 milibus comitatus, quorum
tertia pars equitum erat, pluresq; sagittarij, Ptolemaida pro-
gressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere, pe-
ritia quidem militibus inferiores, quod autem scientiæ deerat,
in Iudæos odio, itemq; alacritate suppletes. Aderat autem ipse
quoque Agrippa Cestio, & eorum que conducerent simul &
itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in
ualidissimam Galilææ ciuitatem contēdit Zabulon, que appel-
latur uirorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit.
Cumq; offēdisset eam ciuibus destitutam (in montes enim mul-
titudine refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas qui-
dem militibus diripiendas cōcessit: ipsum uerò oppidum, quam-
uis admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habe-
bat similiter ut apud Tyrum & Sidona & Berytum edifica-
tas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid in-
uenisset obuiam depopulatus est: inflammatisq; etiam circum
eam positus uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc
præde inherentibus, & præcipue Berytijs, recepta Iudæi si-
ducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos
qui remanserant irruunt, & prope ad duo milia cædunt. Ce-
stius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Casarem
peruenit: in Ioppen uerò partem præmisit exercitus cum præ-
ceptis huiusmodi, ut oppidum custodiarent, si eo potiri possent:
aut si oppidani impetum præsensissent, tam suum quam cetero-
rum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij
mari,

mari, alij terra profecti, utrinq; Ioppen facillimè capiunt: ita
ut ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad
pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum
famijs, direptamq; ciuitatem incendunt. Interfectorum autem
numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in
finitimam Samariæ Narbatenen toparchiam non paucos mi-
sit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnamq;
indigenarum multitudinem peremerunt: direptisq; patrimo-
nijs, etiam uicos igni dederunt.

De pugna Cestii contra Hierosolymam. CAP. XXIII.

IN Galileam quoq; misit Casennium Gallum, ductorē duo-
decimæ legionis: eiq; tantam militum manum attribuit, quan-
tam genti expugnandæ sufficere posse credebat. eum ualidiss-
sima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore suscepit. Huiusq;
prudens consilium secuta ciuitates alie, quiescebant. Qui ue-
rò seditionibus & latrocinijs operā dabant, in Galilææ mon-
tem undique medium recessere, qui est contra Sepphorim, &
uocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ductabat exercitum. Illi
autem quandiu superiores erant, facile Romanos ad se ascen-
dentes arcebant, & ex his plures quam ducentos interfecer-
unt. ubi uerò eos uiderūt circumactō itinere ad celsiora pro-
gressos, maturè uictoriam concesserunt: & neq; pugnam mi-
nus armati ferebant, neq; si terga dedissent, equitum poterant
manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitescerent, am-
plius uerò quam duo milia trucidarētur. Gallus igitur cum ni-
hil iam tentari nouitatis apud Galilæam uideret, Casarem cum
exercitu remeabat. Cestius uerò cum omni manu reuersus, in
Antipatridem perrexit. Cognitoq; non paruam multitudinem
Iudæorum in turrim que Aphæci uocabatur, esse collectam,
qui cum his congregarentur præmisit. Sed priusquam in manus
uenirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumq; castra iam deso-
lata

lata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacuum uiris ciuitatem offendit. nam propter scenopogiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta uerò quos ibi comprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi uerò cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent, omisissis dierum festorum solennibus, ad arma properabant: satisq; freti multitudine, incompediti ad pugnam, & cum clamore prosiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriaturum. erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat: in prælio quoq; superiores effecit. Tanto nanque impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum & aciem perrumperent, uiaq; aperta cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militum parti, quæ necdum locum amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quiq; nondum defecerant pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant. Iudæi uerò uigintiduo. fortissimi autem uidebatur Monobaxi regis Adiabene propinqui, Monobaxus & Cenedæus, & post hos Peraita Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatē reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Gioræ filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores lanauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio uerò in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabāt eius transitum: neq; cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cœpisset.

De obsid

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage.

CAPVT XIII.

Itaq; dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, uerbis Iudæos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterent: uel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus amicitiae, certamq; pro peccatis à populo Rom. ueniam pollicerentur, si proiectis armis, secū sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obrūcare statuerunt: & Phœbum quidē, priusquam uerbū faceret, peremerunt: nam Borcæus uulneratus effugit: populares autē, hoc indigne ferentes factū, cædēdo sustibus atq; lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius uerò, quia intestinam eorū discordiā, opportunum ad irruendū tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam uersos, usque ad Hierosolymam persecutus est. Castris autem in loco positus, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorū à ciuitate discedēs, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autē circa ciuitatē, non paruam militum manum ad rapienda frumētā dimisit. Quarto autē die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidē à seditiosis custo diebatur. ipsi autem Romanorū disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partem interiorem templi refugerūt. Cestius uerò transgressus Bezethā, quæ sic uocatur, & Cænopolim, & forū quod appellatur materiariū incēdit, deinde cum ad superiorem ciuitatem uenisset, propē aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irrumperere, ciuitatem ilico pos-

sedisset, belloq; finem dedisset. sed Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleri cladibus contigit. Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei prærefecturi, uocabant. ille autem & ira fastidians, & quòd non satis eis credendum putaret, tandiu id neglexit, donec proditione comperta, seditiosi Ananum quidè cum cæteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi uerò per turres dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinq; Romanis undiq; tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à Septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidè Romanos ad murum adeuntes auertere, postrema autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. itaq; Romanorum qui anteabant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerunt. unde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites mœnia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. uehemens autem seditiosus stupor inuaserat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti continuo caperetur. His autè populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum ut ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset, statim ciuitatè obtinisset. sed credo iam tunc infestus Deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius, neque animis populi, neq; obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uerò eius fuga

fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitum, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos affecuti multos necabant. tum utraque itineris parte uallata, intransuersos tela iactabant. & neque in eos se retorquere, à quibus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infirmam multitudinem insequi existimantes: neque à lateribus instantium uim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemq; interrumpere formidarent: uiderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. unde eueniebat, ut multa mala perpeterentur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur uia percussis, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Acmilus iucundus alæ præfectus, uix in Gabao peruenirent, ubi castra prius posuerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum commoratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudæis, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisq; mulis atque asinis alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas & machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodesse) Beiheron uersus antecedebat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos uerò in angustias atque descensus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in uallem: susa q; omnis multitudo per itineris iugæ, militem sagittis operiebat. ubi etiam peditibus, quo pacto sibimet subuenirent, hæsitantibus, equitum periculum promptius

promptius erat. nec enim ordinate uiam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent consumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent, ad ululatus, quod desperati solent, fletusq; conuersi sunt: quibus resonabat Iudaeorum exhortatio, cum clamore latantium pariter atque seuientium, totusq; penè qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudaei uerò obsessa circum omnibus locis, eorum transitus custodiebant. Denique ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; præcepit, uigilum qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudaei omnem illic militum numerum arbitrarètur remanere. ipse autem cum cæteris otiosè usque ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudaei locum in quo Romani tetenderant, desolatū uidissent, in quadringètos à quibus decepti fuerant concurrerunt, & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die uehemètius quoque fugiebat: adeo ut metu percussi milites, machinas siue tormenta muralia, itemq; ballistas, multaq; alia instrumenta relinquerent: quibus tunc ablati Iudaei rursus contra illos qui ea reliquerat usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes & machinas secum asportarunt, mortuosq; spoliarunt, & prædam quæ remanserat collegerunt: & pæana canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxiliarium quinque milibus peditum ac tre-

centis,

centis, itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascenorum sæuitia in Iudæos, deq; Iosephi studiis in Galilæa. CAP. XXV.

POST Cestij uerò casus aduersos, nobilium Iudaeorum multi, tanquam è nauis pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus, & Saulus fratres, unà cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uerò cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditiosis interemptus sit, aliàs indicabimus. Cestius autem à Saulum, & cæteros in Achaiam ad Neronem misit, & propriam necessitatem indicaturos, & belli causas deriuaturos in Florum. sperauit enim, & iram in illum excitaturum iri, & sua pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, cæde Romanorum cognita, Iudæos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberet (nanque id olim propter suspiciones meditabantur) facilem quidem sui conatus exitum fore putabant. uerebantur autem mulieres suas, ferè omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celâdi, quid agerent. Iudaeorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui uerò Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros erigerent. Filium nanque Simonis Eleazarum, quamuis Ro-

N n manorum

manorum prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uiderent efferrî, eiusq; studiosos, siue imitatores, satellitum more uersari. uerum paulatim Eleazarus, ambitione pecunia, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi præerent. In Idumæam uerò quos nutterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sappha, unum è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducês, unde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtemperaret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant, namq; in Hierichuntem Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Tamnam Ioannes Esseus, toparchias administraturi missi sunt. huic autem Lydda, & Ioppe, & Antmaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatens regionum Ioannes, filius Ananiæ, rector designatus est: & utriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius. huius autem præfectura iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum, quæ ibi fuerit. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate, ac prudentia sua, quisque res sibi creditas administrabat. Iosephus autem, cum in Galileam uenisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato, quod potentissimos quidem amicos haberet, si eos participes potestatis fecisset, omnem uerò multitudinem si pleraq; per indigenas, & consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ constituit: septem uerò per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia, causasq; capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. ceterum disposito per ciuitates

iure

iure quo inter se uterentur, etiam quemadmodum extrinsecus tuti essent animaduertit: certusq; in Galileam Romanos esse uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabæ, & Selamin: necnon & Perekcho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Tarichæas, & Tiberiada: ad hæc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea, quæ inferior Galilæa uocabatur munuit. Superioris autem Galilææ Petram, quæ Achabrorum dicitur, & Seph, & Iamnith, & Mero. in Gaulanitide uerò Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sephoritis permisit, ut murum sibimetipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto uideret. Similiter autem Giscalam, Sosephi iussu per se muro cinxit Ioannes Leuiæ filius. Cæteris autem castellis omnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa, supra centum milia uirorum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinam quidem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere, ita ut Romani solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinum principes. Diuersisq; militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsis rectores, maiorum rerum administratores dedit. Docebatq; signorum disciplinas, & prouocationes, reuocationesq; buccinarum, & principia cornuum, & circumductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinem animi, corporisq; tolerantiam pertinerent, instituebat. Maxime uerò eos

N II 2 erudic

erudiebat ad bellum, usquequaq; Romanorum referens disciplinam: & quòd cum uiris essent preliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatione, totum penè orbem terræ superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis, & latrocinij, & rapinis abstinuissent: sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium quæstum putarent. Illa enim bella optimè administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui uerò per se prauis fuissent, his non solum inimicos, sed etiam Deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseuerabat. Et iam quidem quantum prælio parandum esset, conflatum erat. Nam sexaginta pedum milia, ducentos quinquaginta equites, ac præter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atque satellites. Exceptis autem mercenarijs, facile cæteri milites à ciuitatibus alebantur. Nanque singula quas enumerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictum tenebant: ut pars armis, atq; alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus comæatum.

De Iosephi periculis, & euasione, & Ioannis Giscalæ malicia.

CAP. XXVII

Iosepho autem hoc modo administranti Galileam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuie filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobilissimus omnium, antea uerò pauper, & aliquandiu malicie suæ impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaq; aduersus amicissimos uteretur: simulator humani

humanitatis, & spe lucri appetentissimus cadum: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uerò leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatum inuenit audaciæ. primo quidem paruum, amplio rem autem proficiens. Cura autem habebat, neminè ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumq; peritia præstarent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Isq; omnem Galileam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudum regendi milites cupientem, & maiora desiderâtem, diu pecuniæ retardabat inopia, cumq; uideret Iosephum sua industria letari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriæ sollicitudinem sibi committeret. in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, uti cauerent omnes apud Syriam Iudæi, ut ad consinia oleum mitteretur depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem pretio amphora dimidium uenundabat. cumq; Galilea ferax esset olei, maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria, solus multumq; mittendo, infinitam summam pecuniæ congregauit: qua mox in eum usus est, qui hoc sibi beneficium præstitisset. Deniq; existimans, si Iosephum deposuisset, rectorem se Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædam uehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi rectorem perimeret, si cui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Tandem autem rumores dissipauerat, quòd res Galilææ Iosephus Romanis proderet cogitaret: multaq; in hunc modum ad eius perniciem

N n 3 compar

comparabat. Itaque illo tempore, cum quidam ex uico Damariarum, in magno campo custodias agentes, Ptolemæum Agrippæ, & Berenices procuratorem aggressi, omnes quas ferebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non pauca uestes pretiosæ, plurimæq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neque hanc prædam occulte administrare potuissent, omnia Tarichæas ad Iosephum comportarunt. Ille autem reprehensa uolentia, quam regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis opportune remittere. unde maximum ei periculum comparatum est. namq; raptores earum, quia prædæ nullam partem acceperissent, egre ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat laborem suum regibus condonare, per uicos nocte discurrunt, omnibusq; prædicant Iosephum proditorem esse: eodemq; tumultu ciuitates proximas repluerunt, adeo ut centum armatorum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Denique multitudo quidem in circo apud Tarichæas congregata, plurima per iracundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari uociferans proditorem: plerosq; autem incitabat Ioannes, & cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc magistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tanta multitudinis incursum perterriti, omnes præter quatuor dissiugerunt. Ipse uero dormiens, prope cum iam ignis admoueretur, exurgit: & monentibus eum quatuor qui remanserant, ut fugeret, neq; solitudine sua, neq; illorum qui contra se uenerant copijs perturbatus, in conspectum illorum profilit, ueste discissa, infusoq; capiti puluere, auersisq; post tergum manibus, suorumq; ceruici gladio annexo. Hæc autem amicos ei, maxime Tarichæatas ad misericordiam commouerant. rustica uero plebs, & finitimorum, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis

fateri

fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturum: & impetrande uenie causa fecisse omnia, quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas consilium præstrucbat: & contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessurum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate concessa, Ego, inquit, has pecunias, neque Agrippæ remittere cogitabam, neq; in propria lucra conuertere: absit enim, ut amicum putem unquam, qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiam, quæ uos communiter laderet. Sed quia uidebam o Tarichæate, maxime ciuitatem uestram munitionis egere, & ad extruenda moenia minus habere pecuniæ, timebamq; Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos muro circumdarem. Si hoc non uidetur, profero, quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin rectè consului, bene de uobis meritum coërcetis. Hæc Tarichæate quidem ab eo dicta, cum fauore receperunt. Tiberienses uero cum alijs deprauando, insuper etiam munitabantur: utriq; autem relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autè fretus iam secum sentientibus (erant enim prope ad quadraginta milia Tarichæate) cum multitudine liberius loquebatur: multumq; in eorum temeritatem inuectus, ex presenti quidæ pecunia Tarichæam ait esse muniendam: curæ autem sibi fore similiter, ut etiam cætere tute sint ciuitates. nec enim pecunias desore, si cõcordare uelint in eos, unde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaq; tum alia quidæ multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis uata recedebat: duo uero armatorum milia impetum in eum fecere. Cumq; se ille tecto antè recepisset, instabant ei munitantes. Iterum autem Iosephus in hos quoq; altera fraude utitur. cumq; ad fastigium culminis euasisset, cõpresso dextera strepitu, nescire ait se, quid pe-

N 4 terent

terent sibi præstari: uoces enim se non exaudire confusas. omnia uerò quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromisissent, qui secum otiose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas adium partes inductos, clausa ianua tandiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat autem interrim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cum subito Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiectis armis aufugerent. Ob hæc Ioannis etiam atque etiam crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicine gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut et hospitium, et utensilia Ioanni præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat: et his fraude circumuentis, alijs uerò pecunia corruptis, ut Iosephum desererent, persuasit. His autem cognitis Silas quem Iosephus custodiæ præposuerat, prope de insidijs ei scripsit: atque ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autem, quamuis eum contra se uenturum esse suspicaretur, tamen misso quodam ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese desuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferrum prope iugulo suo imminere prospexit, in littus desiliit et tumulo excelso cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat: ascensaq;

ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites uerò eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autem uertus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nuntium suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neque uerò quenquam uel occiderent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conqueuerunt. qui uerò circum ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, et quis earum fabricator esset, contra Ioannem ueniebant. sed ille primus in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. et cum multa essent armatorum milia congregata, qui se aduersus Ioannem communem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiens, quam perimere. His uerò, qui de singulis ciuitatibus cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisque populus indicabat, præconum uoce denuntiabat, intra quinque dies eorum qui Ioannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autem Ioannes prope mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuntios in Hierosolymam clam missos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur ui, tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore autem potentes, nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Ioanni, ut per eos bellum

cum Iosepho gereret, decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Iosandrum, & Ananiam Sadduceum, & Sinonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimo: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & si quidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturum esse perscripserunt, causam uerò non indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium. unde factum est, ut quis præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transfrent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit, captos autem quatuor duces consilijs armorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

CAPVT XXVII.

Iohannem uerò iam intra muros Giscalæ, Iosephi timor circumsodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias habitatoribus Agrippam regem uocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho defecerunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem

quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem quum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armorum esse plenas existimantes, arma proijciunt: manusq; supplices agitantes, ut ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquam multos eos minus & exprobrationibus castigauit: primum quòd bello contra populum Rom. suscepto, intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent, inimicorumq; uota complerent: deinde, quòd securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interuenientibus amicitia cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt. his autem in unam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit, maxime nobiles, uelut illi quoque fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atque alios obtentu scæderis euocabat: utq; mature Tarichæas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ sexcentos haberet uiros, duoq; milia popularium comprehensa in Tarichæas scaphis adduxit. Reliquis autè uociferantibus, Clitum quendam esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius poena illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus uolebat occidere: suorum uerò satellitū quendam Leuiam

Leuam egredi iussit, qui Cliti manus abscideret. Cùm uerò is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha uideret, ipsumq; uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi concederet, orabat. neque hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita nunc Iosephus uacuis scaphis, & satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus depraedari permisit: omnemq; prædam conquisitam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere uoluit: & redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deq;
Simonis Gioræ tyrannide. CAP. XXVIII.

HAstenus apud Galileam motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant: multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliaq; arma fabricabantur: & exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabant. Erantq; uniuersa plena tumultus, magnaq; tristitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem intentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: statusq; iam tunc quasi peritura ciuitatis erat, antè quàm Romani uenirent. Anano autem apparatus belli omittere cura fuit

fuit: & seditiosorum, quos Zelotas uocabant, amentiam ad utiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidus congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, uerum etiam corpora uerberibus conficiebat: iamq; tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latrones qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibiq; manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Idumeam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis, propter cædium multitudinem, & prædarum assiduitatem, collecto milite, uicos præsidij tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita se habebant.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IUDAICO LIBER TERTIUS.

De Vespasiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum. CAP. I.

NERONE autem, ubi res apud Iudæam non prospere gestas accepit, latens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans ultrò etiam indignabatur: magisq; ducis negligentia, quàm uirtute hostium quæ contigerant facta esse dicebat: dicere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, uideriq; malis omnibus superiorem animum gerere. ueruntamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuinam commotum crederet Orientem, qui unà & Iudæos rebel

rebellantes ulciscerentur, proximasque his nationes simili morbo correptas antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianum. his necessitatibus parem, et qui tanti belli magnitudinem suscipere posset, uirum ab adulescentia usque ad senectutem bellis exercitatum, et qui populo Romano iam pridem pacasset Occidentem, Germanorum tumultu concussum: armisque ante illud tempus incognitam Britanniam uendicasset. unde patri quoque ipsius Claudio praestiterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaque his omnibus fretus, etatemque illius cum peritia stabilem cernens, obsidesque fidei liberos, eorumque florem manus esse paternae prudentiae, iam tum fortasse de tota Republica. Deo aliquid ordinante, mittit cum ad regedos exercitus in Syria constitutos, multis pro tempore blandimentis atque obsequiis animatum, qualia necessitas imperare consuevit. Ille autem protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemque decimam legiones moueret. ipse uero transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibique Romanas vires, multaque a uicinis regibus auxilia congregauit. At Iudaei post mala Cestij pugnam in sperata felicitate sublatis, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum uolentius producebant. Denique omni, quanta fuit, manu pugnacissima congregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum et uiginti stadiorum spatio ab Hierosolyma distans, et Iudaeis semper inuisa: quae res fecit, ut etiam tunc primis eorum incursum propior uideretur. tres autem uiros agrestissimos: Nigrum Peraitam, et Silam Babylonium, et Ioannem Essenum. Ascalon uero ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penes praesidijs, una enim cohors eam peditum, et una equitum ala tuebatur, cui praefectus erat Antonius. Illi
igitur

igitur ira multa uelocius itinere peracto, acsi ex propinquo uenirent, praesto erant. Antonius uero (nec enim eorum fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, et neque multitudinem ueritus uel audaciam, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumque properantes aggredi resrenauit. Itaque Iudaei, qui cum peritioribus imperiti, et pedites cum equitibus, cum stipatis autem inordinati, leuiterque armati cum instructis, plusque indignationi quam consilio tribuentes, cum morigeris et nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam ut semel eorum prima ab equitibus turbata sunt acies, fugam petunt: et murum uersus se a tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursum equitum uicti, per totum campum dispersi sunt, qui sicut plurimus, totusque habilis equitantibus: quod quidem Romanos inuit, ut magna caede Iudaeos prosternerent. nam et fugientes praeuertendo, cursum in eos flectebant: et quos occupassent, curriculo transfigendo infinitos peremere. Alij uero alios quocumque se uertissent circumdatos, exagitantibus facile iaculis opprimebant. Et Iudaeis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo uidebatur. Romani uero licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superare se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet citro fugere, mutari fortunam sperant. Romani autem, in his quae prospere agerent minime delassati, ad maiorem usque diei partem pugnam protrahunt: donec Iudaeorum quidem perempta sunt decem milia, duoque duces Ioannes et Silas: caeteri uero plerique saucij, cum Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidum Idumaeae quod Sallis dicitur confugere. nonnulli tamen etiam Romanorum in illo proelio uulnerati sunt. Sed non Iudaeorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam: et contemnentes quantum ante pedes mortuorum

rum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Ascalonem recurrerant, eadem se præter imperitiam aliq; belli uitia, committante fortuna. Etenim cum Antonius quæ transituri fuerant, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, & ab equitibus circumdati, prius quàm se ad pugnam componerent, iterum super octo milia procubuerunt: cæteri uerò omnes aufergerunt: cumq; his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis, & quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur, cuiusdam uici, cui nomen est Bezedel. Antonius uerò cum suis, ne uel moras circumturrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tenerent, uel ducem hostium fortissimum uiuum relinquerent, ignem muro supponunt. turriq; inflammata, Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; insperato repleuit omnes Iudeos, tanquam Dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiam exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliq; felicitate sine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe sunt locum obtinens, ubi etiam aduentum suum regem Agrippam cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colètes, soli merite pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quàm Romanarum uirium gnari, etiam prius quàm Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, præsidiumq; militare susceperant. tunc quoque benignissime ducem susceptor

suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidij causa poscentibus, equitum peditumq; tantum numerum tradidit, quantum obstare posse arbitrabatur incurfibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusq; gentis futuram præsidio.

Descriptio Galilææ, Samaritæ, & Iudææ.

CAP. II.

DVæ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easq; Phœnicæ & Syria cingunt. Discernit uerò ab Oriente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galileorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eò quòd equites ab Herode Rege dimissi, coloni eò deducebantur. A Meridie autem Samaritis & Scythopolis, usq; ad flumen Iordanem. Ab Oriente uerò Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade usq; ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à uico Xaloth, qui in magno compositus est, usq; ad Bersaben: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usq; ad Baca uicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uerò eius à Thella uico Iordani proximo usq; ad Meroth, extenditur. Sed cum tanta sint utraq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt, nam & pugnares sunt ab infantia Galilei, & omni tempore plurimi, neq; aut formido unquam uiros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totæ opimæ ac fertiles sunt, omniumq; generum arboribus consistæ, ut etiam minimè agriculturæ

culturæ studiosos ubertate sua prouocent. deniq; excolta sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earum otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & ubiq; multitudo uicorum propter opulentiam populosa, ut qui sit minimus, supra quindecim milia colonorum habeat: prorsus ut etiam si quis magnitudinem minorem Galileam dixerit, quam trans fluiuium regionem, uiribus tamen eam prætulerit. hæc enim uniuersa colitur, tota fructuum ferax: at illa quæ trans flumen est, licet multo maior sit, pleraq; tamen aspera atq; deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Peræ sanè mollicies & ingenium fructuosum, campos habet cum uarijs arboribus confitos, tum maxime oliuetis ac uineis & palmicis excoltos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi Sirio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est à Macherunte in Pellam: latitudo uerò à Philadelphia usque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, Septentrionalis eius est tractus: occidentus uerò Iordanis: Meridianum autem Moabitibus regio terminat. ab Oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur. Samaritensis autem regio, inter Iudæam quidem & Galileam sita est: incipiens enim à uico in planitie posito, cui nomen est Gina, in Acrabatenam desinit toparchiam: sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & utraq; montose sunt & campestres, agroq; colendo molles atq; opimæ, necnon & arboribus plene: pomisq; tam syluestribus quam mansuetis abundant, eò quòd natura sunt aridæ, imbriumq; satis habent. dulces autem per eas supra modum aquæ sunt: boniq; graninis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum uirtutis atq; opulentie specimen est, utraq; uiris referta est. Harum confinium est Anuath uicus, qui etiam Borccos appellatur, Iudææ limes à Septentrione. Meridiana

ridiana uerò pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iordan. Latitudo sanè à Iordane flumine usq; ad Ioppen explicatur. Media uerò eius est Hierosolyma: unde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ, eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem usq; locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ cæteris inter omnes accolæ eminent, uelut caput in corpore. alijs uerò post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda, & post eam Acrabata. ad hoc Thanna, & Lydda, itemq; Amnaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hierichus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsent. & præter has Gamalitiæ, & Gaulanitis, & Batanea, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uerò terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, usq; ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à uico autem, qui appellatur Arphas, ad Iulhada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syrisq; permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso, & Romanorum disciplina militari.

CAPVT III.

DE Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quam maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est, equites mille, sexq; milia peditum, Placido eos regente Tribuno, castris in magno campo positis bisariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causa, equitatus uerò in castris degubat. utring; autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incurfando, magnis incommodis Iosephum eiusq; socios, quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumq; conatus, si quando excurr

excurrendi habuissent fiduciam, repellabant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galileis desiceret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoq; esset inuicta. unde etiam spe frustratus est, cum nec ui nec suasu Sephoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisq; in Iudæa bellum accendit Romanis indignè ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiabant: ignis uerò & sanguis Galileam totam repleuerat, nec quisquam ex pers eius acerbitalis aut cladis erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communiuerat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manu militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoq; usus itinere, maturè ad Ptolemaidem peruenit. Cumq; ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebantur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinq; cum una ala equitum, & ala quinq; Syrorum equitum. decem autem cohortium singule mille pedites habebant: in cæteris uerò tredecim sexcenti pedites, & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à Regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Soëmus, bina milia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabia quoq; Rex Malchus, præter quinq; milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: ut tota manus computata cum regijs, sexaginta milia circiter peditum equitumq; colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnaciss

gnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neq; peritia neq; uiribus à quoquam nisi à dominis uincerentur. Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituentium, ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoq; respexerit militiæ disciplinam, profectò cognoscat tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria uirtute quassisse. Armis enim uti non in bello incipiunt: neq; solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis otio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiunt exercitationis inductias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à uera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisq; omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facillimè prælia tolerant. neq; enim ordo neglectus eos à consueti dispositione dispergit, neq; metus stupefacit, neq; lassitudo exhaurit. unde sequitur ut semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine, contraq; prælia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostium incurso opprimi possunt: sed quocumq; in hostilem terram iruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, neq; iniquo loco erigunt, nec omnes inordinatè describunt: sed si quidem inæquale solum fuerit, complanatur: quatuor uerò angulis eorum dimensio designatur. nam & fibrorum multitudo, & ferramentorum copia quæ usus extructionis postulabat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla catapultis

atq; ballistis, & alijs machinis saxa intorquentibus, omnibusq; instrumentis missilium complent, ut cuncta scilicet idolorum genera in promptu sint. portas autem quatuor edificent, tam iumentis aditu faciles, quam ipsis, siquid urgeat, intro currentibus latas. intus autem castra uici spatij interpositis dirimunt, mediaq; tectorum tabernacula collocant, & inter hæc ducis maxima diuim templo similitum: prorsus ut quasi repentina quedam ciuitas existat: forum quoq; & optificum stationes, & sedes militum primatibus, ordinumq; principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas, iudicent. Ipse uero ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communiter. qui si res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariq; spatio lata. Armis autem septi, per contubernia cum decore atq; otio in tentorijs agunt: omniaq; ab his ordinatè etiam alia cautèq; per contubernia expediuntur: ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumento. nec enim coena uel prandium cum uoluerit, in potestate cuiusq; est, simul autem omnibus somnus est, excubias & uigilandi tempora buccinæ significant, neq; est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi uero ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes. ille autem his signum aliaq; dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac uniuersi pariter incurrunt, itemq; sese recipiunt. Cum autem castris egrediendum est, tuba indicium facit: nemoq; otiosus est. sed uel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniaq; ad profectiorem instruant. deinde iterum tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uero incendunt, eò quòd sibi alia munire

munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterq; Duci præco astans, si ad bellum parati sunt, uoce patria terpercontatur. illiq; toties alacri & magna uoce paratos esse se respondent, interrogantemq; præueniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dexteris erigunt. Deinde citiose & cum omni decore progredientes ambulant, suum quisq; ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroq; latere gladijs accincti. leuis autem gladius multò est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui uero Ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos longos, ferramq; & torbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; uaticum, ut parum intersit inter omnia iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus: ternaq; in pharetra uel amplius dependent lata cuspide iacula nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracas pedibus habent similes: nulloq; armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum Ducem uersantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in prælijs inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur antè decretis. unde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortune autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsultè gerendam illiciat: quæ uero antè cogitata fuerit, etiam si aduersus casus exceperit, bene iam mediatos exhibent

beant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is auctor sit cui contigerint, tristium uero quæ præter sententiam acciderint, saltem rectè consulta uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modò corpora, sed animi quoq; militum fortiores sint. maior autem illis est ex timore diligentia. nanq; leges apud eos non desertionis solum, uerumetiam minimæ negligentia sunt capitales: Ducesq; magis quàm ipsæ leges terribiles. nanq; bonos honorando, redimunt ne in coercendis noxijs uideantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduri sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, partii uero tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere Ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & eam certiore putant esse uictoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeò strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab Oriente, & Oceanus ab Occidente, itemq; à Meridiano tractu Africa fertilissima regio, & à Septentrione Rhænus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem rectè quis dixerit? Hæc ego profectus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quàm solatio deditorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis Romana instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde ingressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam.

CAP. II. I.

Vespasianus quidem unà cum Tito filio in Ptolemaide interrim degens, ordinabat exercitum. At uero Galileam

peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem, interemit: Hæc autem fuit Galileorum inbecillior turba, animisq; deficiens: pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit: existimans eam repentino aggressu facillimè captum iri, magnamq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metucessuris alijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatam uiderent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim, cum eius impetum præsenfissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressiq; cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciant, septem solum interfectis: quia neq; inordinatè pugna decesserant, septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudæi quoq; magis eminus iaculari, quàm manus conferere inermes cum armatis confiderent, ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus, aufugit.

Galilæa à Vespasiano inuaditur.

CAPVT V.

Vespasianus uero ille Galileam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui lenius armati essent, itemq; sagittarios præire iussit, ad repentinos incursum hostium cohibendos, & ut suspectas atq; opportunas insidijs syluas scrutarentur. hos sequebatur Romani peditatus equitatusq; pars: post quos è singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasq; castrorum: post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera conplanar

planarent, sylvasq; obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutela causa multos cum his equites ordinavit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesq;, necnon & lancearios secum ducens, equitumq; prætereæ suorum agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum & uiginti equites deputatos habebat. hos sequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cetera tormenta portarent: deinde rectores, itemq; Præfecti cohortibus Tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & uniuersarum auium regnum habeat, & sit ualidissima. itaq; illam & principatus insignè putant, & omen uictoriæ, quoscunq; bello petierint. sacras uerò signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adharebat ex more quidam centurio disciplinæ atq; ordinis custos. Serui autem singulorum legionum cuncti cum pedibus erant, mulis alijsq; iumentis uehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogeant armati pedites, equitumq; non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quantumuis promptos ad bellum milites continebat, unâ & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo poenitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit Ducis aspectus: metum uerò uniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longè à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, non modò ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicer

spicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi anima duertit neq; se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudeorum animos concidisse: ac, si fides haberetur, plerosq; libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinere: quàm longissimè autem periculis abesse decreuit: abductisq; qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadara expugnatio.

CAPVT VI.

Vespasianus autem Gadarensum ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine uacuan reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum uicos, & oppidula quædam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem, quam tuitio nis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neq; in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. uidebat enim res Iudeorum quorsum euaderent: unamq; illos uiam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uerò, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis ueniam tribuendam, mori tamen sepe maluisset, quàm prodita patria, cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosoly mam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis mox argueretur: uel minus aliquid nuntiando, fortasse cepti etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: utq; si fœdus eis placeret, citò rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola script

Scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

CAPVT VII.

Vespasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & præterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coequarent, saxis asperum, ac pedibus quoq; difficile, omnino uerò equitibus inuium. Et hi quidem quadriduo fecere quod iussum est, latamq; aperuere exercitui uiam. quinto autem die, qui mensis Maij uigesimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosq; Iudeorum spiritus erigit. Cum uerò transitum eius Vespasiano quidam transfuga nuntiasset, utq; mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudeam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuntio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, ut qui hostium prudentissimus uideretur, ultrò se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, unaq; decadarchum Ebutium, tam manu quam prudentia uirum insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clam inde Iosephus elaberetur. postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, & post Meridiem usq; acto itinere, ad Iotapatam peruenit. adductoq; in Sptentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadijs septem. Consulto autem quam maxime conspici ab hostibus affectabat, ut uisu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosq; tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circumdato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum posuere, omnes Iudeis exitus obstruentes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil

nihil est necessitate pugnacius. Itaq; postridie impetu in muros facto, Iudæi primò quidem locis suis mamentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant. postea uerò quam Vespasianus & sagittarios & funditores, omnemq; iaculatorum multitudinem adhibitam, missilibus in eos permisit uti: atq; ipse cum pedibus in aduersum collem, unde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudeorum profiluit multitudo: omnesq; in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu simul & audacia patrandò facinora. neq; minora tamen patiebantur quam faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritiam cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Deniq; cum toto die pugnatum fuisset, prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudeorum autem cum sexcenti essent uulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihilòq; minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoq; fortius resisterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quòd eos pridie præter spem sustinuerant. sed eos quoq; pugnaciores experti sunt, quòd eorum iracundiam pudor incenderat, uinci credentium, nisi citò uicissent. Itaq; per dies quinq; Romanis minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatæ eorum excursus agebantur. fortius oppugnabantur, & neq; Iudæi uires hostium formidabant, neq; Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim Iotapatæ paulominus tota rupes est, ex alijs quidem partibus undiq; uallibus immensis præceps, ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uerò tantum Boreæ parte adiri potest, ubi per transuersum latus desinentis montis edificata est: quòd quidem ipsam muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo inaccessa

accessa essent hostibus superiora cacumina. alijs uero circum montibus tecta, prius quam in eam perueniretur, à nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans, & cum audacia Iudeorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisq; rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumq; aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessus, totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq; propinquus montibus excisis, magnaq; ui lignorum & lapidum composita, cratibusq; ad euitanda iacula desuper missa per uallos dispositis, his protegi aggerem construebant. nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumulis eruentes, sine intermissione suppedabant: cunctisq; trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudei super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, insit tela contendit: simulq; ex catapultis lanceæ percurrebant, saxa q; tormentis ingentia mittebantur, ignisq; & sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murum, sed etiam totum intra iactum earum spatium Iudeis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, & iaculatores, itemq; funditores, & omnes machine tela iaciebant. Neq; tamen his Iudei prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nuda totosq; feriebant: & ubi illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumq; munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione operum contigisset.

se, quod interiecta spatia Iudeis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloq; minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstantibus iaculis minime ædificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recentia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, & ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuq; operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; ualidissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus, magnum mororem comparauit, tam Iosephi molitione, quam oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorum à Vespasiano, & diligentia Iosephi.
deq; Iudeorum excursionem in Romanos. CAP. VIII.

AT Vespasianus & calliditate consilij, & hostium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia Romanos ultrò incursabant: inq; dies singulos prælia cæteruatim, & cuiusq; modi latrociniales doli, & eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, ut eam usui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post interualum rursus anxij incubisset. Itaq; omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumq; omnium rerum

rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ uerò penuria eos affligebat: quia neq; fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuus mensibus pluuia. quo tempore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodq; fieri, uelut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem uideret abundare alijs rebus, fortesq; animo uiros esse, quo longiorem Romanis obsidionem faceret, quam sperabant, iam tum potum mensura ciuibus ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioresq; cupiditatem mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant: quò etiam ballistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multò post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, ut hanc eius spem frangeret, iussit quàm plurimos per murorum minas demersa undis atq; humida uestimenta suspendere, ut omnes repente aqua persuerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Deniq; dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad uim atq; arma conuertit: Iudeis quoq; id maxime cupientibus: quòd nec se, nec ciuitatem saluam fore credebant, & priusquam fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam uallem deuiam, propterea q; minus curiose habitam à custodibus, excogitauit. mittendo enim per ocuiduas eius partes literas ad quos uellet Iudæos extra ciuitatem

degent

degentes, ab his omnia usui necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mandato cõmeantibus, ut plerunq; ad excubias reperent, terga uelleribus tecti: quò si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idq; factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallemq; cinxerunt. Itaque tuuc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamq; pariter salutem, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat, uerum id populus sensit, & circum susus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent: ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quòd si etiam capiantur, eundem solatio fore, decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deserere, aut quasi ex navi tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset, cui confiderent. Iosephus autem quòd sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat: nam intra ciuitatem manendo, neq; seruatis grande aliud se profuturum: & si caperentur, unà cum his esse frustra periturum: obsidione uerò liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturū. nunc autem non uidere, quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quòd Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumfistere se magis incendit. deniq; pueri & senes, itemq; muliercula cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & ut fortunæ socius sibi remaneret, cum ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe, nihil enim

Pp

se mali,

se mali, remanente Iosepho, existimabant esse passuros. Ille autem si quidem paruisset, hæc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiam querelarum misericordia si egerat) remanere statuit. communiq; desperatione ciuitatis armatus, et nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis ergo egressus, disiectis custodiibus, usque ad Romanorum castra excurrerat: et nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio et per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nam et terga dare Iudeis pudebat, et fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudei semper aliquid agentes, priusquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, ne ue cum hominibus mortis uicinis munus confererent. Nihil esse fortius desperatis, restingui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flamma si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos cautiùs querere uictoriam, augende possessionis causa, non ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum et Syriæ et funditores, perq; saxa tormentis emissa plerunque repellebat Iudeos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebat: uerum eminus missa intra iactum subeuntes, se uisus Romanis instabant: cum neque corpori, neque anime parcerent: sed per uicem utrinque pugnarent, suorum quisque laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete, & aliis tormentis bellicis.

CAPVT IX.

Igitur

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incurfibus obsideri, cum propè iam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Est autè aries, immensa materia, malo nauis asimilis: cuius summum graui ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, unde etiam nomen accepit. dependet autem funibus mediis ex trabe alia, uelut ex trutina, palis utrinque sultus bene fundatis. retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdemq; simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro moenia percutit. nec est ulla tam ualida turris, aut murorum ambitus adeo latus, ut et si priores ictus fortiter sustinuerit, asidos uincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit, ut capere oppidum properanti: quoniam perniciose uidebatur obsidio, Iudeis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem ballistis ceterisq; nihilium machinis, ut facilius ferirentur qui de muris obstare tentassent, propius adhibitis utebantur: neque sagittarij aut funditores longius aberant. cum uerò ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant cratibus desuper item que pellibus septum, tam pro sui defensione quam machine. Et primo quidem impetu moenia concussa sunt: clamorq; oppidanorum, uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpe feriri, neque multò post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento uim machine paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quæ semper impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis more attulit. nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palarum traducentes saccos, ictibus supponebant: nihilq; murus repercussione lædebat, donec

Pp 2 nec

nec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens edificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiusque socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque totum quod aride fuit materiae, tribus ex locis pariter inflammant, unaque machinas et propugnacula Romanorum et aggeres concremaverunt. Illi uero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, et ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti: quae aridum nocte fomitem et praeterea bitumen ac picem, necnon etiam sulfur, opinione citius uolitant: operaque Romanorum multo labore curata, unius horae spatio pressum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudaeus, praedicatione ac memoria dignus inuentus est, Samaei filius Eleazarus, cui Saab Galilaeae patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tanta uis super arietem ex muro demisit, ut machinae caput abrumperet, idque ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloque metu reportaret ad murum. postremo tanquam signum quod tela mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumque nulla respectu, ubi murum ascendit, unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras et Philippus de uico Ruma Galilaei. qui cum super milites decimae legionis profuissent, tanto impetu uique irruerunt, ut et aciem Romanorum perrumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam uerterent. praeter hos Iosephus quoque et caetera multitudo, raptis ignibus machinas et refugia, cum operibus quinta itemque decimae, eius quae terga dederat legionis, incendunt. caeteri autem qui mox consecuti sunt, et instru-

et instrumenta et omne genus materiae obruerunt. Rursus autem Romani sub uesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quae pridem quassata fuerat, appulcre: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter uulnerat, quia uis teli spatio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui prope aderant uiso sanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitum: relictaque obsidione, plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: et ante omnes Titus aderat, metuens patri. Unde contigit ut et beneuolentia circa rectorem, et filij trepidatio confunderet multitudinem, facile tamen pater et timore filium, et perturbatione liberauit exercitum, superato enim dolore uulneris, et ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudaeos sauius incitauit. nam uelut ultor quisque imperatoris omne periculum adire cupiebat: et clamore alius alium adhortantes, murum petebat. Iosephus autem cum suis, licet assiduus ballistarum itemque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur a muro: sed flammis et ferro et saxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra uidere non possent. nam et suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, et certum erant hostibus signum quod tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quam iaculorum uis simul multi transfigebatur: missaque machinis saxa et murorum minas auferebant, et frangebant angulos turrium. uirorum autem nulli tam fortiter constipati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine ac uolentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinae uis quantum ualeat, ex his quae illa nocte contigerunt, in muro

ro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso caput auulsum est, eiusq; ad tertium stadium ueluti funda excussa caluaria. Interdum quoq; pregnantis foemina transiecto utero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormeto uis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. crebri autem mortui, cum per muros deicerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant. totusq; ambitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine costuebat, iamq; ascendi poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi nocti desuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen uix circa matutinas uigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumq; illi quidem corporibus atque armis eam partem quae deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munerunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

CAP. X.

Mane autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemq; cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undique obsiderent, contosq; pretenderent: & cum pontes admoueri coepissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. reliquam uero equitum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: funditores quoque simuliter, & appositos machinis. Alijs autem integris muri partibus scalas applicare praecipit: ut qui hos prohib

prohibere tentassent, deiectione partis defensionem relinquerent: ceteriq; omnibus simul telis oppressi, uolentiae irrumptentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos, itemq; senes disposuit, quasi laedi non possent: in parte uero collapsa ualidum & potentissimum quenque: senosq; ante omnes uiros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda fortitus est: hisq; praecipit, ut agminum ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent. contra sagittarum uero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimq; recederent, donec sagittarij pharetras exinanirent. Si uero pontes a Romanis apponerentur, ipsos proflire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unum quenque uero ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesq; suas propemodum ab hostibus capitumq; futurae cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus imbele, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidee circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat: custodij) strictisq; gladijs ad partem muri deiectam hostes instare, armisq; montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonauerunt, non ut impendere mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effrenarent, intra domos cum interminatione concludit, silere iussas: ipse uero ad partem muri quae sibi obtigerat transiit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tibicines uniuersarum legionum consonauerunt, & grauiter infrenuit exercitus: signoq; dato,

PP 4 dato,

dato, missis undiq; sagittis lux obscurari coepit: Iosephi socii memores praceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinae, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosq; ascendere nitentes praelio deturbant, uaria manuum itemq; animi facinora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deterioribus illis uiderentur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabant. nec prius a Romanis diuellebantur, quam uel caderent, uel occiderent. Itaq; Iudaeis perpetuo dimicantibus, cum nec unde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue substituerentur: proq; his, quos uiolentiarepulsissent, alij succederent: inuicem se adhortati latera copulant: protectiq; desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaq; acie uelut uno corpore repellendo Iudaeos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulat: feruentiq; oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudaei multum, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos abenis missis calore bullientibus. Haec rex Romanorum ardentium aciem dissipauit, & eum dolore saeuissimo deuoluebantur a muro. si quidem facile a iertice ad pedes usque sub armatura oleum per totum corpus fuebatur, carnemq; non secus ac flamma depascebatur: quod natura facile calefceret, seroq; pro sui pinguedine refrigesceret. Irracibus autem & galeis illigatis incendij fuga non erat. nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus deciderant. ad suos autem contra nitentes tuto recedere non poterant, quoniam facile ab insequentibus uulnerabantur. Sed nisi Romanis uirtus in rebus aduersis, nec Iudaeis prudentia desistebant,

Roman

Romanenim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, praecedentem quisque incurfando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudaei uero progressum eorum dolo altero deceperunt, cum scaeno Graeco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, ut neq; fugientium quisquam, neq; aggrediuntium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uero super aggeres deiicerentur: & qui cecidissent, a Iudaeis feriebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpetua pugna dux uideret, sub uesperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uero sex uiris mortuis, plures quam trecenti saucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causa quae acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accensum, neque tam exhortationem quam opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undique testas, ut & pondere stabiles essent, neque ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus & sagittarijs, itemq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis feriebant. at illi cum neque a uertice uenientes sagittas facile declinarent, neque ulisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium, librata manu iacula superante: ferro autem, quo erant septae, flammis obstante: ob haec defensionem muri deserunt: oppugnationemq; tentantibus promptly occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque

Pp 5 contra

contra mali quicquam hostibus facerent, quod eos sine periculo prohibere non poterant.

Iapha expugnatio à Traiano & Tito.

CAP. XI.

His autem diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ civitatem euocatus, cui nomē est Iapha, novas res affectantem, & propterea, quod Iotapatenos præter spem restitisse audierat, insolecētem, mittit eō Traianum decima legionis rectorem, dans ei duo millia peditum, & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur) habitatores uerò eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosq; paulisper reluctatos, in fugam elicit: quos uestigijs consecuit Romani, exterioris muri ambitum, quod confugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui clausere civitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem Deus Galileorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc civitatis eius uniuersum populum exclusum moenibus proprijs, ad interitum hostibus dedit auidissimis cædium. Multi enim simul ruētes ad portas, multumq; nominatim prepositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauserant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti uerò à Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudeos execrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim millia. Vnde Traianus uacuum esse civitatem pugnantibus reputans, & si qui adhuc intus essent, nihil eos diuisuros esse existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit.

seruauit: eumq; per nuntios rogauit, ut filium suum Titum mitteret, finem uictoriae impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad civitatem profectus sic ordinauit exercitū, ut in laeuo quidē latere Traianum cōstitueret, ipse uerò in dextro obsidioni præesset. Itaq; militibus scalas muris undiq; applicantibus, cum paulisper desuper Galilei obstitissent, continuo moenia reliquerunt. Titus uerò eiusq; comites saltu demissi, mature ciuitatē obtinuerunt. Tumq; uehemens cum his, qui se intus congregauerunt, pugna cōmissa est: nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis, nunc sceminis ex tectorum culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usq; ad sextam horam sustinere conflictum. absumptis autē bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim millia: captiuorum autem duo millia cxxx. Hæc Galileis clades contigit quinto & uigesimo die Iunij mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis.

CAP. XII.

Sed ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namq; in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autē minas eorum conuentus ac spiritus habere uidebatur: nec saltem uicinorum malis corrigebantur, sed inconsulta suarum uirium infirmitate, secundis Romanorū rebus exterriti, prona in tumultū uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumq; impetus præuenire. Nam etsi præsidijs tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conspiratio timebatur. Ea q; causa Cerealem quintæ legionis rector

rectorem, cum sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mit-
tit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congrega-
di nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimum desuper
essent: nulites uero circumuallatis undique montis radicibus, tota
eos die custodiebant. Euenit autem aqua tunc indigentibus
Samaritis, etiam graues accendi aestus (erat enim tempus aesti-
tis, neque se rebus necessarijs uulgus instruxerat) adeo ut non
nulli quidem una die siti morentur, multi uero eiusmodi
morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex
quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseverarent,
malis infractos, montem ascendit: et circum hostes exercitum
constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque ut salui
esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promit-
tens, denique quia persuadere non posset, aggressus eos occi-
dit omnes. Erant autem undecim milia et sexcenti. Hac iunij
mensis uigesimo et septimo die gesta sunt: atque his calamitate-
bus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium.

CAPVT XIII.

Iotapatensis autem diu durantibus, et præter spem aduersa
tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Ro-
manorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati.
quidam uero ad Vespasianum eodem die profugus uenit, pau-
citatem ciuium et infirmitatem simul eorum enuntians: quodque
diuturnis uigilijs, et prælijs assiduis consumpti, minime qui-
dem ulterius uim ferre possent, uerum dolo etiam caperentur,
si quis instaret. circa extremam nanque uigiliam, quan-
do et malorum requiem habere uiderentur, et maxime despa-
tigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dice-
bat, eademque hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano au-
tem, quia fidem nosset inter se Iudeorum, quantaque superbis
pœnas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam et antea
quidam

quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus forti-
ter pertulit, et cum ne flammis quidem coactus, quid intus
ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deri-
dens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura fa-
ciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fal-
lacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari ho-
minem iussit, et ad occupandam ciuitatem parabat exerci-
tum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat:
primusque incedebat Titus cum uno e tribunis Domitio Sabi-
no, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis au-
tem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, et post eos Sextus
Cerealis tribunus, et Placidus, subiectos sibi milites introdu-
cebant. Arce uero occupata, cum hostes in medio oppido uer-
sarentur, iamque plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti
tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoque
pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebe-
tauit, quæ casu tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec
totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo exuscitati sunt,
morientesque demum se periisse crediderunt. Romanos autem
memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi
cuiquam, neque miserendi quenquam tangebatur cura. sed ex ar-
ce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant, ubi loci
difficultas pugnacibus quoque negaret copiam resistendi. uia-
rum nanque angustijs pressi, ac per decliua dilabentes, fluen-
te desuper bello obterebantur. Id multos etiam qui circa Iose-
phum lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur, incitauit. nam
cum se uiderent Romanorum neminem posse occidere, ne Roma-
norum manibus oppeterent præuenerunt, et in extrema parte
ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumque tamen ui-
gilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrim
septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem resisterunt.
deinde

deinde circumfusi hostiū multitudinē, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ad præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manū porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine percussit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uerò secuis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem seueiebant ætatem, præter infantes ac foeminas. Itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta uerò milia connumerata sunt excidij tempore pugnisq; superioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, Calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit facto
& uerbis.

CAP. XIII.

Romani uero Iosephum requirentes, & propria indignationis causa, & quòd imperatori opere pretiū uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabantur. ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quoddam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundum puteū saltu demissus est, cui amplum specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offēdit, rerumq; utilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, inter diu quidem se occultauit: nocte uerò sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumq; omnia undiq; ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendū spes

esset, in speluncam iterum descendebat: biduumq; ibi delituit. Tertia uerò die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasianus prope duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum uenerunt, fidemq; pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commississet, quàm ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoque tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atq; olim consuetum misit. Is autem, quàm mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodq; ipse Iosephus uirtutis causam magis admirabilis, quàm inuisus ducibus haberetur: essetq; imperatori studium non cum ad supplicium ducere, quòd etiam sine ditione sibi liceret exigere, sed conseruare potius uirum fortem: his addebat, quòd nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimam pessimæ, hoc est perfidiæ prætexeret amicitiam: neque semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hesitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabant. sed retinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei Deus & futuras Iudeorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit, erat autem interpretandis quoque somnijs idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quòd & ipse sacerdos esset, & pariter sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi Deo plenus, & recentium somniorum, quæ hæc rēda uiderat, simulacra

mulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quid Iudæorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna uerò ad Romanos tota migravit, animamq; meam, quæ futura prædiceret, elegisti; do quidem manus sponte Romanis, & uiuo, testor autem, quòd non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq; his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui unum confugerant Iudæorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudæis deus annuit, quibus mortem contemnentis animas indidit? Vix Iosephe captus es, lucemq; pateris intueri seruientem? quàm cito tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamq; prudentiam, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicastis: aut si hæc etiam certa sunt, ab illis tamè te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus. Tu uerò si quidem sponte moriari, dux Iudæorum: si uerò inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladijs, occidendum illum comminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renunciasset morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, ò socij propriæ cædis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem uocamus: mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, uere meo gladio meaq; manu sim dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea
circa

circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præcipuere: nunc autem neque prælio nobis obstant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non uult cum opus est, & qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere. Imò uerò ignauissimi, quantum opinor. Nam & gubernator è timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante uim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoq; modo in creatorem nostrum Deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem naturæ lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus, poena persequimur. Deum uerò indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumq; ut esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uerò semper immortalis est: Deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut malè tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si Dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit existimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi uerò Deum fugiētes, & optimum Deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quòd eorum qui lege naturæ uita exeunt, acceptumq; Deo debitum soluant,
Q q cum

cum id qui dedit recipere uoluerit, perpetua laus domusq; ac familia stabiles sunt? pura autem & qua inuocantes exaudiant anima, retinent locum in caelo adeptae sanctissimum: atque inde rursum, uolentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uerò manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum Deus auctores iniuriae per nepotes ulciscitur. Hinc & Deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostrae conditore coërcetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abijci decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextrae iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quae in ipsos armatae sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, ò socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate ledamus. si salui esse uolumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutem operibus demonstrauimus. sui mori placet, ab his occidi perpulchrum est, qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim, quam qui ad hostes ultro profugiunt. siquidem illi salutis suae causa id faciunt: ego uerò interitus, & quidem mei. Romanorum tamen insidias uotis exopto. nam si me & post iunctas dextras perimant, magno animo paratq; moriar, mendacij perfidiam pro uictoriae solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut à caede propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, qua se iandudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiam exprobrabant: & quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium uultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus

precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate) distractus, ferrum omnium à caede sua prohibebat, non secus ut ferae bestiae circumclusae, ad eum semper qui se contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui duces in extrema quoque clade reuerendum putabant, debilitabantur dextrae, gladijque de manibus elabebantur: multi cum manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem non desuit in desperatione consilium, sed fretus Dei prouidentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, caedes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neque sua se quis dextera feriat. iniustum est enim ceteris interemptis, ex alijs quenquam, si poenituerit, saluum esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: ut fors cuique obiiigit, paratam ei qui sequeretur necem suam praebat, quasi mox etiam duce perituro. cum Iosepho enim perire, uita dulcius aestimabant. Remansit autem ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue Dei prouidentia. Consultoque prospiciens, ne uel sorte graueretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis caede pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiucret persuasit: ipse uerò hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani uisendi eius gratia occurrebant: & cum se circa duces premeret multitudo, uariis tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nonnullis autem propius eum uidere certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui uerò propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebant. Rectorum autem nemo fuit, qui licet antè irasceretur nomini eius, uiri aspectu non mitior factus sit. Titum uerò praeter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & aetatis eius misericordia capiebat: qualisque pridem fuisset

fuisse in praelijs reminiscenti, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quanta esset fortuna potentia, quamq; uelox belli momentum, humanarum autem rerum nihil firmum atq; perpetuum, quomobrem multos ad miserationem Iosephi pertraxit: plurimaq; salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Casari, ut cautissime custodiretur præcepit. Quo audito Iosephus aliquid ei soli se dicere uelle ait: Summotisq; ab illo omnibus alijs præter filiū Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere captiuum: ego autem maiorum ad te nuntius uenio, præmissus à Deo: alioquin Iudeorum legem sciebam, & quemadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem me mittis? quid ita? quasi qui Neroni usque ad te successuri sunt, maneat. Tu es Casar Vespasiane & Imperator, atq; hic filius tuus: me autem colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidē non mei solius es tu Casar, uerum etiā terra marisq; ac totius hominum generis, me autem ad maiore pœnam custodiri oportet, si ex tempore & subito in dominum ista consingo. His dictis Vespasianus statim quidem fidem non habere uidebatur, eaq; Iosephum existimabat salutis gratia cōmisci. paulatim uerò ad credendum impellebatur, iam pridem illum excitante ad imperium Deo, sceptraq; multis præmonstrante alijs portentis. Sed & in alijs uerum esse Iosephum deprehenderat. Altero nanque amicorum qui secretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramenta sint) neque Iotapatenis de excidio, neque sibi de captiuitate quicquam diuinasset, ut à se iram depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se prædixisse, quòd post diem septimum & quadragesimum eos maneret exitium, quodq; ipsum Romani uiuum essent in custodia retenturi. Hæc in secreto quæ sita, Vespasianus ubi uera esse

esse comperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cœperat existimare: sed neque custodiam Iosepho nec uincula remittebat: uestimentis autem alijsq; muneribus eum donare, benignissimeq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam commodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Casaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligenter, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: unde etiam multi simul, ut de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, uelut ab inconsulta multitudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum uerò duas quidem hyematum apud Casaream posuit, quòd opportunitatem uideret esse ciuitatem. Decimam uerò & quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Casaream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, ut in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denud capitur.

CAP. XV.

Dum hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus seditione desecerant, uel ex ciuitatibus emerfis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terra quam uastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemq; in Aegyptum commeantes, plurimos latrocinijs prædabantur: omnibusq; nauigijs inuium faciebant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituissent, equites in Ioppen necnon & pedites mittit: hiq; nocte in ciuitatem, quòd incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam

Qq 3 irrupe

irruptionem praesenserant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, ultra contiguum sagitte spatium, pernoctauerunt. Cum uero Ioppe natura esset importuosa (namq; in asperum ceteraq; arduum littus definit, ac summis utrinque cornibus leuiter incuruum, quae uaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam nunc Andromedae catenarum signis extantibus, fabulae ueteris fides ostenditur: aduersus autem Aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineq; intutionem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illae nauigantes Melamboream uocant, flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias uero collisit in scopulos: multae autem cum magna ui aduerso aestu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublime gurgite mergantur. & neque fugae uspiam locus erat, neque manentibus spes salutis: cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum uiolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, uelut id satius esset, mare praueiebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulso, in eo stantes Romani milites trucidarent. ciecitorum autem corporum quatuor millia ducora fuerunt. Ita captam nullo modo breui tempore bis a Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eod piratae confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites uero

omne

omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, uicinos & oppidula simul excurrerent. Illi igitur praecipis obediens, in dies singulos incurfando, excindebant totas regiones atque uastabant. Vbi uero Iotapatae apud Hierosolymam casus nuntiatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quae iactabantur aduenerat, non credebant. nec enim uel nuntius aliquis supersuerat: sed ipsa per se fama excidium praedicabat, uelox nuntia tristium: paulatimq; per finitimos ueritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quin etiam rebus gestis plura quae facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus: quae res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemq; cognationes, amissorum quisque lugebatur a suis: luctus uero ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres stebant: Iosephum autem uniuersi, adeo ut per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conducerentur tibicines nemiarum. Tempore autem ueritate reuelata, ubi de Iotapatae quidem ut res habebat, fictum uero quod de Iosephi morte uulgabatur, eumq; uiuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam a ducibus honorari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauia, apud alios prodicionis arguebatur: totiq; in eum ciuitas plena erat indignatione, atque conuijs. Vltro autem his uulneribus excitabantur, magisq; accendebantur rebus aduersis: & offensio quae prudentibus ne similia perferant cautionis, & custodiae causam praebet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex sine principium. denique maiore in Romanos impe-

Qq 4

tu screb

tu se rebantur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

CAP. XVI.

Vespasianus autem studio uisendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuitabat, rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos ægras partes regni compefcere) motis ex Casarea maritima castris, in eâ quæ Philippi dicitur Casaream demigravit: ibiq; per dies uiginti milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias Deo referens in epulis erat. Postquam uerò Tiberiada quidem nouas res cupere, ac deficere Tarichæas audiuit (ad regnum autem Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudeos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum Titum in Casaream, ut inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quò cū ipse uenisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigesimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarū rerum studiosis, cui nomē est Enabris, castra ponit: atq; hinc decadarchū Valerianum cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quòd pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus seditionem pateretur. Itaque Valerianus ubi muro appropinquaui, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne lacessendi prælij causa, potius uenisse uideretur. Sed priusquam uerbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobie filio, laetrocinalis agminis principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congrredi tutum ratus, etiam si de uictoria cert

ria certus esset: pugnamq; periculosam esse, si cum multis paucis, & instructis imparati confingerent, inopinata præterea Iudeorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus, eiusq; socij, uelut pugna non insidijs captos, læti in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, & qui eminere in populo uidebantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoq; sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accidunt, ne se despiceret obscrantes: ne ue quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisq; ultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad scædus uenire properantes, nunc usque ne id facerent, asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulgit: nam & Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus, eiusq; socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Tarichæas confugiunt. Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cū uerò militem angustū aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex Meridiano latere iussit, eoq; pacto dilatauit ingressum: ut præda tamen & iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemq; causa muris pepercit. spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: alijsq; modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tarichæarum obsidio.

CAP. XVII.

29 5

Deinde

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Tarichæas castra posuit, muroq; firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis turbarum cupiens multitudo ad Tarichæas conflueret, munitione confisa civitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim civitatem ita ut Tiberias sub monte positam, quâ lacu non alluebatur undique muro validissimo, sed minore tamen quàm Tiberiada, Iosephus cinxerat: nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum, itemq; virium copia communierat: Tarichæis uerò largitatis eius reliquie profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet, si terrestri prælio uincerentur, refugerent, simulq; ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autem castra munientibus, Iesus, eiusq; socij neque multitudine hostium, neque disciplina militiæ perterriti, cursu in eos irruunt: primoq; impetu discinctis muri fabricatoribus, ac parte aliqua edificijs dissipata, ubi armatos congregari uiderunt, ante quàm mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosq; insecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum prouecti, unde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra consitutos, nauali prælio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitati planicie congregatam, filium suum cum sexcentis equitibus lectis eò mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uerò equitum plerosque, etiam prius quàm subsidia uenirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem Iudeorum formidarent, unde exaudiri posset, constitit: Et ò Romani, ait, pulchrum est nanque in principio sermonis admonere uos generis uestri, ut qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim manus nemo unquam

quam toto orbe hostis ullus euasit: Iudæi uerò, ut etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc usque tempus uicti non defatigantur: itaque oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam non in secundis perseuerantibus laborare: aperta quidem fronte uobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: uereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq; Iudæi, licet satis sint audaces, mortemq; contemnunt, in compositi tamen bellorumq; imperiti sunt, uulgius rectè potius quàm exercitus appellandi. de uestra uerò peritia atque ordinatione referre, quid opus est? Nempe idecirco soli armis exercemur, pacis etiam tempore, ut ne in bello nos cum hostibus numero conferamus. nam quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cum rudibus congregiamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, & equites cum pedibus, & ducis tuti consilio cum uagis, neque rectorem habentibus, decertabitis: quodq; nos hæc uirtutes multo plures efficiant, multum autem uitia de hostium numero detrahant. Nec sola hominum multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo: hi enim & ordinari faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosæ autem copię plus incommodi ex semetipsis, quàm ex hostibus capiunt. Itaque Iudeos audacia & ferocitas ac desperatio siue mentis scuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantum ualent, minimis uerò offensionibus extinguuntur. nos autem uirtus regit, & morigera uoluntas, itemq; fortitudo, quæ & in prospera fortuna uiget, nec ad finem usque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quàm Iudeis, causæ certaminis: nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis incluta fama præstantius? & ne post orbis terræ imperium uideamur hostiū aduersariorum loco

loco Iudeos habere? Præterea considerate, quòd ne patienti quidè alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut & maior sit, & socium non habeat uirtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo, uobisq; pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus antè gloriose gestis dignus fuit, ego uerò eius sum filius, uosq; milites mei. nam illi uincere consuetum est. ego uerò reuerti ad eum perpetiar uictus? quo pacto autem uos non puduerit, duce uestro periculis occurrente, non superare? appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpam. nemo autem uestrum à me discesserit, persuasum habens, impetum meum sustentari ope diuina: & manifestissime præsumite, quòd multò plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinsecus pugnaremus. Postquàm Titus hæc prosequutus est, diuina quædam alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum quadringentis equitibus ante prælium contigit, egrè ferebant, tanquam minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus & Antonium Silonem cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem primus perrexit citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spatio fusi, quantum aduersa acies occupauerat, unde multò etiam plures quàm erant apparuerunt. Iudei uerò licet incursum eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem conitibus equorumq; impetu deturbati conculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, ut quisq; uelocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo in stans
alios

alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesq; ad moenia confugientes præueniens, detorquebat ad campum, donec ui multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio, nanq; indigenis, & fortunatarum suarum, & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maximeq; quod malè pugnatum fuerat, non placebat. sed populus aduenarum, qui plurimus esset, uim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudeos, suscipite uictoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modò properamus. Veruntanè cum uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consueuit. non solum autem hostium concordiam, quos citò necessitas in gratiam reuocauit, sed etiam nostrorum auxilia præuenire debemus: ut præter uictoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atque ad lacum decurrit, & per eum prope ciuitatem ingreditur, quem cæteri consecuti sunt. Paucior autem eius audaciæ murorum defensores inuasit: & pugnare quidem, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis autem excubijs, Iesus quidem cum socijs in agros effugit: alij uerò decurrentes ad lacum, in manus hostium contra uenientium incidebant. mactabantur autè alij cum scaphas scandent, itemq; alij, cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimaq; per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum quidem resistentium, qui non effugissent: indigenarum uerò sine pugna, quonià spes eos fœderis, & conscientia quòd belli consilium non habuerant, à prælio deterrebat: donec Titus

tus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderunt, quam longissime ab hostibus recesserunt. Titus uero misis equitibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodum letus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidem statim circumdari ciuitatem custodiaibus iussit, ne quis ea subterfugeret, eademque euaderet. Postero autem die cum descendisset ad lacum, rates aduersus illos, qui eò refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quam artificum multitudine mature contextæ sunt.

De Lacu Genesar, & fontibus Iordanis. CAP. XVIII.

Lacus autem Genesar quidem à terra continente appellatur. quadraginta uero stadijs in latitudine patens, centumque in longitudine, aquæ dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undique in littora ac arenas desines, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendum. & fluuiio quidem siue fonte lenior est. semper autem frigidior, quam lacus diffusio patitur, manet: æstiuusque noctibus eius atque sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Variæ autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore, quam specie discretæ: modiusque fluuiio Iordane secatur. Cæterum Iordanis fons Panium esse uidetur: sed re uera huc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc autem est, quæ in Trachonitidem ascenditur ad centesimum uigesimum stadium à Cæsarea, ad dexteram non longe à uia. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autem intra eius labra cohibetur unda, nunquam deficiens, uel exuberans. Cumque interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Phippo

lippo deprehensum est. Is nanque misis in Phialen paleis, inuenit eas apud Panium redditas, unde antea fluuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus, & Agrippæ diuitijs magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat coenosas: centum autem uiginti alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transmensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar uero lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbusum, totamque plantis consueuere cultores. cœli uero temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigidibus gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiam palmæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior desinata est: ut naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, uim adhibentis, ut in unum conueniant inter se repugnantia, anni que temporum contentionem bonam, ueluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma uaria, sed etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Uuas sanè & caricas sine intermissione decem mensibus suggerit, cæteros uero fructus, anni spatio senescentes. Nam præter æcris lenitatem, & fonte quoque irrigatur uberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur, quod similis coracino Alexadrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus triginta stadijs extenditur, & latitudo uiginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Tarichæorum excidium.

CAP. XIX.

Vespasianus autè perfectis ratibus, imposita manu militum, quæta in eos, qui lacu effugerat satis esset, unâ prouehitur.

Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. nam & scaphæ parua, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cum pauci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Verumtamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam prope decedendo lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam irritando feriebant: plus autem ipsis utroq; modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis iaciebatur, contiguiq; sagittis eorum efficiebantur: & si accedere propius ausi fuissent, prius quam facerent aliquid, patiebantur, cumq; ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauiculis capiebant. Submersorum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & si desperatione compulsi inimicis adnatate tentassent, eis uel manus, uel capita truncabantur, plurimusq; passim ac uariis erat interitus eorum: donec in fugam uersi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Exclusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebantur: multos uero in terram egressos peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumq; cadaueribus cerneret totum lacum: nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies: nam litora quidem nauigijs simul plena erant, & corporibus tumidis: calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpabant, ut non Iudæis solum ille casus miserabilis uideretur, uerum etiam auditoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex

sex milia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Tarichæas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse uidebatur: & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, uimq; adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraq; seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indignas, tot apud se supplices obruncari: fideq; interposita deditis uim pigebat afferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quodq; utile esset, honesto debere præponi, cum utrunq; obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumq; illi facile his quæ cupierant credidissent, & quò iussum fuerat comitati, neq; pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada usq; uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq; in ciuitatem conclusos, mox insecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem ualidissimos sex milia lectos, ad Isthmon Neroni transfusit. cæteram uero multitudinem triginta milia & quadringentos uendit, præter alios quos Agrippæ donauerat, nam his qui ex eius regno essent, facere quod uellet ipse permisit. uerum & istos Rex uendit. Reliquum uulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresq; Gadaritæ scditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto Idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IUDÆICO LIBER QUARTUS.

Obsidio Gamalensium.

CAPVT I.

QVICVNQVE autem Galileorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Tarichæate superati sunt, applicabant: omniâq; Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montem taburnum occupant. Cum his autem rebellaret Gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itemq; Sogane & Seleucia. Et hæc quidem Gaulanitis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia uerò ad lacum Semechonitem, triginta latum, & sexaginta stadiis longum, paludesq; suas ad Daphnen usq; tendentem. Quæ regio cum aliâ sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi foedere sociauerat: Gamala uerò ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum namq; asperum, ex alto monte deductum, mediam cernicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum contra decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Pars uerò qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. uerum & hanc partem, per obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebra

bræ per prona erant edificatæ, ninoq; præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in Meriæem uergens. Australis uerò collis immensa editus altitudine, usum arcis sine muro ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinentis uallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum definebat. Quamuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quàm Iotapateni: sed multo pauciores, minusq; pugnaces: situsq; freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam, quòd esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; præmissis ad obsidionem, per menses septem restitit. Vnde Iosephus autem profectus ex Ammathunte, ubi pro Tiberiade posuerat castra (Ammathus autem, si quis nomen interpretetur, aquæ calidæ uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum uitij idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circumuallare nequibat. quâ uerò fieri posset, exebias collocauit: montemq; occupat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro circumdatis, opus aggerum postremò aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabatur: fossas autem decima repleuit & ualles. inter hæc Agrippam Regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est. Romanos autem ira simul ob Regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atq; hostes prætermissum ire credentes, qui circa gentilem suum, &

Rr 2 eorum

eorum quæ ipsis conducerent suaforem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq; consuetudine citò perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (nanq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu percussos ordinauere: & quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduentibus repugnarunt. ballistis autem tormentisq; percussi, in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murum arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, insusi magno cum armorum strepitu ac tubarum sonitu, ipsi quoq; insuper ululantes cum oppidanis confligebant. illi autè ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne ultra progredierentur obstabant. Cæterum uel & multitudine superati, undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingendo per decliua, locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neq; à uertice imminentibus repugnare, neq; in partem aliquam eua- dere possent, pronos eos urgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæ repletæ labebantur, quòd pondus sustinere non poterant: unaq; deiecta multas inferiores, itemq; illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eò conuolabant: atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci uerò subterfugientes, partem corporis opprimebantur: plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta urgendo compellabant: qui uerò per angustos uiarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant.

Et

Et ruinae quidem lapidum copiam, ferrum uerò eis mortui hostes dabant: caesorum enim gladios auferentes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proiciendo moriebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat: uiarum nanq; ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant, & circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, seuissimo dolore percussus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriae tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locum prehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur: nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neq; tutum neq; honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriae uirtutis memoria, quasi Deo repletus, corpora sociorum atq; arma condensat, & cum his bellum unà à uertice defluens sustinebat: & neq; uirorum neq; telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, uir non eo tantum prælio quo periit, sed ubiq; antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem mœnore exerci-

Et 3 tum

tum aduersis casibus uidens, quodq; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere, quod solum Ducem in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpa esse uideretur. Oportere autem, inquit, quae communia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruore uictoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudaeorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimica pependisse fortunae. Atq; ut iactantium esse, nimis secundis rebus insolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare: uelox enim est, inquit, in utrunq; mutatio: & ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoq; infeliciter gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quamquam ea quae nunc acciderunt, neq; mollitia nostra, neq; Iudaeorum uirtus effecit: nam & illis pugnae melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Quae in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestrae temeritatem: nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neq; in summo uertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare, nunc autem immoderata festinatione uincendi, quam id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, a Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiaq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudaei maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriam uirtutem recurrere: atq; indignae offensionis irasci potius quam mœrere. Optimum autem quisq; de sua manu solatium querat, ita enim fiet, ut & amissos ulciscamur, & in eos a quibus perempti sunt, uindicemus. Ipse autem, ita ut nunc feci, experiar aequè ad uos pugnando primus ad bella pergere, & nouissimus inde discedere. Ille quid

quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gestare, paulisper animos erexere: quae nulla ratione, magna magnificeq; prouenerat: mox autem reputantes ablatam sibi esse foederis spem, quodq; minime possent effugere (iam enim uictus eos desererat) uehementer dolebant, animosq; remisserant. Nec tamen quatenus ualebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quam integras caeteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres, iterumq; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per ualles deuias, qua nulli custodes erant, et per cloacas diffugebant: eos, qui metu ne caperentur, ibi remanerent, inopia consumebat. Solis enim undiq; alimenta qui pugnare possent, congeriebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

Itaburius mons occupatur à Placido.

CAP. II.

Vespasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadijs consurgens, Septentrionali tractu inaccessa est: in uertice autem, uiginti stadiorum planities patet, tota muro circumdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus edificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus: solam enim incolae pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidem montis ratio nulla erat: multos autem foederis ac ueniae spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoq; insidias molientes: nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, ut eos in planicie caperet: illiq; tanquam dictis obediens, ad eum ueniebant, ut incautum aggredierentur. Vicit tamen astutia Placidi: coepto enim à iu-

R r * deis

daeis praelio asimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq; in terga uersis, aliquos interfecit. semotam uero multitudinem ceteram, ab ascensu prohibet. Itaq; alij quidem Itabulario relicto, in Hierosolymam refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Excidium Gamalæ.

CAPVT III.

A Pud Gamalam uero degentium audacissimi quiq; fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At uero pugnantium manus obsidionem sustinebat, donec euenit secundo & uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decima quinta legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ ceteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamq; occultè suffoderent: cum appositi ei custodes neq; adeuntes eos (nox enim erat) nec postquam adire sensissent. Iidem autem milites, cauendo ne strepitus fieret, quinq; saxis durissimis euolutis, resiliunt: subitoq; turris cum magno fragore decidit, unaq; custodes præcipitantur. At uero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosq; euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super dirutam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pavor, atq; discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncq; Chares ægrotus & iacens defecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani tamen prioris cladis memores usq; ad uigesimam & tertiam diem suprascripti mensis, oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiosè in ciuitatem introiit. eoque prætergresso, uigiles quidem ubi senserunt, ad ar-

ma

ma cum clamore properabant. Cognito autem intus constituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur: qui uero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præsidij incidabant. Vbiq; autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficilimus uertex, in immensum editus, & undiq; circum rupium multitudine præceps: unde Romanos ad se adeuntes partim telis, partim saxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelso loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: ut neq; in præruptis consistere propter uiolentiam status possent, cum nihil esset immobile, neq; hostes ad se accedentes uidere. Itaq; supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes: in omnes uehementius seueiebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant: multi autem undiq; circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges, & semetipsos in uallem præcipites dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, ut ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate lenior existeret iracundia Romanorum: ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uero se præcipitauerunt, quinque milia sunt reperti. Neq; quisquam, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filie: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni uiro, & qui sub Agrippa Rege, Dux exercitus fuerat. Seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere.

Rr 5 nec

nec enim uel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proieciabant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mensis Octobris: quae uigesimo & primo die mensis Septembris ceperat rebellare.

Giscala à Tito capitur.

CAPVT IIII.

Iamq; solum Giscala oppidulum Galilæe restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. non parue autem manus latrociniali permixtione corruptæ erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellabat, atq; constabat, Leuie cuiusdam filius, nomine Ioannes: homo ueneficus, & fallax, uariisq; moribus, & immoderata sperare promptus, mirisq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod affectanda sibi potentia causa bellum amaret. Huic apud Giscala seditiosorum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus mille, decimam uero legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cesaream ipse regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina existimans esse resouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præuidebat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemq; murorum eius constructio, non minimam ei sollicitudinem comparabat: cum uiroꝝ spiritum & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certamina oportere currari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam accesserat)

cesserat) aggressionem capi facilis uidebatur: sciens tamen quod ea ui capta, passim à militibus populus absumeretur (namq; satiatus erat ipse iam cadibus) miserans multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntem, passione magis subigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenis hominum muris, quorum pleriq; perditæ factionis erant, mirari se ait, quoniam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma opperirentur, cum uiderent, multo quidem munitiora oppida uno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorum dextris credidissent: quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere, neq; ob insolentiam succensere, quia spei libertatis ignoscendum putaret: non tamen, etiam si quis impossibilia uelle perseveraret. Quod si dictis humanissimus non paruissent, fidemq; dextris non habuissent, experturos arma crudelia: iam iamq; cognituros esse, moenia solum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, soli ex Galileis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis, popularium quidem neminem non modo respondere, sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones occupauerant: & custodes erant portis appositi, ne quis uel ad fœdus prodiret, uel equitum quenquam in ciuitate reciperet. Ioannes autem accipere se condiciones ait, & aut persuasurum, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iudeorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quod ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, non minus coactos, quam qui cogent, piaculum commissuros, ipsiq; Titum: nullum enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quod unius noctis spatium propter fugæ consilium ceperit, præsertim cum id obseruare circumsedentem nemo prohibeat: sibi autem magni esse lucrum,

lucrum, nulla in re despiciere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum pro septimi diei religione, quantum pro sua salute sollicitus. uerebatur autem, ne statim capta ciuitate, solus desituereetur, qui totam in nocte ac fuga uitae spem collocasset. Verum profecto Dei nutu, in excidium Hierosolymorum Ioannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causationem Titus admitteret, uerumetiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydeffam, qui mediterraneus est Tyriorum uetus ualidissimus, Galilaeis semper exosus. Nocte autem Ioannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itemque salutis metus urgeret. ultra uero procedente eo, relinquebatur: et oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisque longius a suis aberat, tanto propiore se hostibus esse credebatur. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: et ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, et circa uiam plurimos certamen precedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum et infantium erat exitium. Aut si qua iactarent uocem, nonnullae uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat, ut se ipsos seruarent in clamantis: eoque confugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, poenas a Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirium fuit, citò dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus

pulus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, et qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulque Ioannis fugam significantes, ut et sibi parceret obsecrabant, et eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitum partem ut Ioannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuerit, quod antequam uenerant, in Hierosolymam sese receperat. una uero fugientium prope ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circumactos reducunt. Titus autem indignè ferebat, non statim à Ioanne poenas fraudis exactas. irato uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorum et qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abrumperet minitendo magis quam puniendo reprimebat perturbatae ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentiae fore credebatur, si dignos poena discerneret: meliusque noxiū relinquere metu suspensum, quam immeritum quenquam cum eo perdere, existimabat. illum enim fortassis modestiorem futurum, uel metu supplicij, uel quod erubesceret praeteritorum criminum uenia: sine causa uero morientium poenas, nullo modo corrigi posse. Praesidijs tamen ciuitatem circundedit, quae tam nouarum rerum studiosos compescerent, quam pro pace sentientes quos ibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galilaea quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidii initium.

CAPVT V.

A Pud Hierosolymam uero, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effusus: et circa singulos, qui una confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autem feruens quidem adhuc atque inter

interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoque sibi arrogabant: non Romanorum vim fuisse dicentes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent: inconsultorum enim atque inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis et inualidis oppidulis periclitari, cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere, atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionem suam, ut multi fugam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quae captiui pertulere, non mediocri populum perturbatio tenuit, magnumque id esse argumentum proprii reputabant excidii. At Ioannes eorum quidem, quos fugientes reliquerat, causa minus erubescibat. singulos autem circueiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasque vires extollens, et imperitorum ea cauillatione inscitiam decipiens, quod etiam si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum moenia transgredierentur Romani, qui pro Galileorum uicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas contriuisissent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus: prudentiorum autem atque seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agrestium, ante seditionem quae Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim a Giscala Caesaream, Vespasianus autem a Caesarea Iamnam et Azotum profectus, utranque subegit: impositisque illis praesidijs, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui se foedere sociauerant. Singulas autem ciuitates tumultus bellumque intestinum exagitabat: quantumque a Romanis respirassent, in semetipsos manus uertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset saeva contentio: dudumque discordium pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter se

se amicitissimi populi disiderent: et ad similia uolentes quisque conueniens, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaque dissensiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumque cupientes senibus ac sobrijs iuuentute atque audacia praestabant. Primo autem indigenarum singuli praedari coeperunt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium latrocinantibus: ut quod ad crudelitatem atque iniustitiam spectat, nihil a Romanis gentiles abessent: atque ipsis qui uastabantur, illatum a Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatum uero custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: donec rapinarum societate undique congregati collegiorum latrocinantium Principes, atque in agmen conlati Hierosolymis irrumpunt. quae ciuitas a nullo regebatur: et more patrio gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc praecipue cunctis existimantibus, uniuersos qui superinfluere, adiumento ex beneuolentia uenire. Quae quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit, eo quod iners et inutilis multitudo, quae pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisque praeter bellum etiam seditionem, famemque comparauit: alijque latrones ex agris eo transgressi, ac multo saeuioribus quos intus inuenere sociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis et expoliationibus metuebantur audaciam, sed usque ad caedes ruebant: non clam, neque per noctem, aut quoslibet homines, uerum luce palam nobilissimos quosque adorando. Nam primum Antipam regij generis uirum, et adeo potentissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei suae permisso haberet, comprehensum custodiae tradiderunt: post hunc etiam Leuiam quendam, insignem uirum, et Sopham filium Ragueles, regalis similiter utranque familiae, omnesque praeterea, qui praestare alijs uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat.

et uelut capta ciuitate, saltem propriam quisque curabat. Illi autem clausorum uinculis non fuere contenti, neque tutum arbitrabantur ea potentia uiros diutius custodire. nam et ipsos, et domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos, et praeterea rebellaturum fortasse populum iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidunt quendam de suo numero Ioannem, ad caedes promissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse, communisque libertatis proditores interemisse dicebant: prorsus, ut audacia sua tanquam seruatores ciuitatis ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uero insolentiae progredi, ut in eorum esset arbitrio etiam Pontificum designatio: denique famulij abrogatis, unde per successionem Pontifices creabantur, incognitos atque ignobiles constituebant, ut impiorum facinorum socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos praestiterant: quoniam et dignitate praeditos, uarijs machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire coeperunt. Iam uero populo contra eos concitato (namque autor erat Ananus, euo maximus Pontificum, itemque sapientissimus: et qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum Dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quae
pra

praeter ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasque uires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex famulij successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur: nam et olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant: re autem uera, legis erat abrogatio firmioris, per eos, qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararet. Itaque una sacratarum tribuum accita, quae Eniabin appellatur, pontificem sortiebantur: casusque fors exit homini, per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est, Phani cuidam, filio Samuelis, ex uico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumque sacra ueste, quid facere deberet, subito insituebant: ludumque et iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri uero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lacrymas uix tenebant, honoresque sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui praestare ceteris uidebantur, Gorion Iosephi filius, et Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando liberatis corruptores ultum irent, sanctumque locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissima, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in caetibus exprobrando eius segnitiam, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum emuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisque indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas

pinas & cædes, nondum autem promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerum erat) Zelote putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lachrymis opplesset oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quam Dei domicilium uidere tantis referibus piaculis: atque inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: uerum tamen sacerdotali ueste amictus, & sanctissimum uenerabilium nominum ferens, uiuo: atque anime amore teneor, nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro Deo: nam quid opus est uiuere in populo clades suas minime sentiente, & apud quos mala presentia nemo prohibet? siquidem spoliati patimini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidæ aperto quisquam prosequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannique raris? Nunquid non à uobis uestra potentia nutriti sunt? Nunquid non despectis qui primi erant, cum adhuc pauci essent, uos dum tacetis, plures eos fecistis? atque illis armatis quiescentes, in uosmetipsos arma uertistis? cum primos eorum conatus oportuisset infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad deprædationem noxios irritastis, quia uastatarum adium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipsi rapiiebantur, eisq; cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affecere: non dico quales & quantos, sed quod non accusatos, indemonstratos, uictos nemo adiuit. restabat eosdem uidere trucidari, hoc etiam uidimus: uelut è grege brutorum animalium cum præcipua quæq; duceretur hostia, ne uocem quidem quisquam emisit, nedum dexteram mouit. Patiemi ergo, patiemi, etiam sancta conculcari uideâtes? Cumq; omnes audacie gradus nefarijs hominibus subiceritis, eorum præstantiam reueremini?
nunc

nunc enim profectò ad maiora procederet, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Teneatur quidem munitionibus ciuitatis locus, sanum appellatione, re arx quadam, siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrannide munita, & inimicis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis? aut quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidem se nosra ciuitatis habent res, eoq; iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri etiam hostis. Non exurgetis: o miseri, respectisq; uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisq; recordabitur clades, & ante oculos positis, quæ pertulerit, ad ultionem animos accuet: Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium charissima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis, seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atq; illi quidem multa & maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne aut Aegyptiorum aut Medorum potentia cederent, dummodo ne facerent, quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode, an contra incommodè non referam, palam quid habet cause, nisi libertatè? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros serimus tyrannos? Quanquam externis obediētes, ad fortunam semel id referunt, cuius iniuria uicti sunt. at uerò pessimis suorū cedere, ignauorum est, & cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemq; retraxerit: quod etiam si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentiliū uero spo-

lia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilaerunt: eosq; uiros trucidatos uideri, quibus etiam illi post uictoriam obtemperassent? Et Romanos quidem, nunquã transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratæ quicquã consuetudinis præterire: sanctorum autem ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdã uerò in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudæi uocentur, inter mediã sanctã deambulare, manibus adhuc suis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex cõparatione domesticæ? Multò nobis æquior est hostis. nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperietur, legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uerò intus haberi. Verùm hos insidiatores libertatis exitio deberi, neque facinororum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemq; omnibus uobis, & ante orationem meam esse persuasum, atque ipsis uos rebus, quas pertulistis, in eos esse commotos. plerique autem fortasse multitudinem eorũ, atq; audaciam reformidant: & præterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficiunt, si morabimur: nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eò quod nequissimus quisq; ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoq; superiore utentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire cõperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerũ perdet. Fortasse autẽ Dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorsit, suisq; misilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiecti sunt: quanquã pulchrum est, ut etiam si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis, & coniugibus pro Deo tamen eiusq; sanctis animas profundamus. Præbebo autẽ manum, atq;

senten

sententiam: & neque consilium uobis ullum deerit ad cautionem, neq; me corpori meo parcere uidebitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinẽ, ac iuuentutem, animorumq; pertinaciam. multoq; magis propter cõscientiam commissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quæ perpetrauerant, sperabant: ueruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quàm in tanta rerum perturbatione Rempublicã negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra rogabatur: & ad subeunda quisq; pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nuntiarent habebant) in pontificem cõmouentur: ac modò per cuneos, modò simul uniuersi prosiliunt: neque obuiò cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudinem quidem superiorem: armis uerò constitutis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas uerò, quod deerat, in utrisq; supplebat. nam & ciues armis iram conceperant fortiores: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi uerò nisi uicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conseruere, pro ducibus obedientes motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate, ac pro templo, eminus missis lapidibus, semet inuicem appetebant. si uerò aliqua pars terga uertisset, uictores gladijs utebantur. cumq; plurimi sauciarentur, multæ cædes utrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicumq; uulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem reuocaret quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in con-

gressibus præualebant. Irati uerò populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quiq; à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam, inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrupit una cum socijs Ananus. Unde factum est, ut eos, quòd ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoq; in murum interiorem fuga recepti, maturre ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris matris afferre non placebat, hostibus quoq; desuper tela torquebantur, nefas esse existimanti etiam si uicisset, non lustratum prius populum introducere. ex omni autem suorum multitudine sex ferè armatorum milia sortitus, custodes eos in portibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad electi, mercede conductos pauperes uice sua presidij destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Ioannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus. is enim dolis plenus, & uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iandudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaq; tunc eadem que populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consilium, quam noctibus peragranti custodias: omniaq; secreta Zelotis renuntiabat: nullumq; populi consilium non prius quam caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis uerò & Ananum, & populi principes placabat obsequijs, ne in aliquam suspicionem ueniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrariu uertebatur. erat enim ex adulationum uarietate suspectior: eoq; ipso quòd etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere: & que Ioannes faceret, suspicionem proditionis habebant. sub-

mouere

mouere autem illum non erat facile, neque possibile, quòd malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrocinio succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilq; dubitans, & fidem populo se seruaturum iurauit, neque factum eius inimicis ullum, neque consilium proditurum: unaq; deponendis rebellibus, & manu & uoluntate operam collaturum. Itaque Ananus, eiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspitione suis eum consilij adhibebant: moxq; ab ipsidem concordie causa legatus intronititur ad Zelotas. curæ namq; habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, ne ue quisquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quasi Zelotis ac nos contra pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & sæpe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, que in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præsidio ferit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret, in dixisse autem lustrationem postero die, ut religione simulata intronitissi, uel etiam uel praelio manus confererent. se autem non uidere, quandiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu icie congregentur. Ad hæc addebat, quòd ipse Dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil supplicantes eos subito aggredetur. Itaque oportere, si quis habendam uitæ rationem ducerit, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petire. Quos autem si uicti essent, uenie spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac factores poenituerit admissurum, in gratiam statim eos, qui perpepsi sunt, redituros.

Sed nocentium quidem sepe inuisam etiam poenitudinem fieri, Iesus autem iram in licentia seuiore: imminere autem illis ait interfectorum amicos, atque cognatos, totumque populum pro dissolutis legibus, ac iudicij indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiae fuerit, maiori eam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem uariabat Ioannes, terrorem incutiens multitudini. externum uero auxilium aperte quidem indicare, quod diceret, non audebat: Idumæos autem significabat. utque principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis cum maxime minitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis, & acta.

CAPVT VI.

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur, & rectè consulere, & quæ cōsulisset efficere, itemque Zacharias filius Amphicali, uterque à sacerdotibus genus ducens. Hi, præter communes, etiam priuatis interminationibus cognitiss, quodque Anani factio poenitentiae sibi comparandæ causa Romanos accerseret (nam & hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent, dubitabant, angustij temporis conclusi: populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi uero subsidij facultatem, insidiarum sibi celeritate præreptam: priusque fore ut omnia pateretur, quam auxiliarium quisquam ista cognosceret. adiocari tamen Idumæos placuit: scriptaque breuiter epistola, quod circumuento populo Ananus uellet Romanis metropolim protere: ipsi autem pro libertate dissidentes, in templo obsiderentur: minimumque temporis salutē sibi promitteret: ac nisi mature subueniret, ipsos quidem Anano atque inimicis, at uero ciuitatē Romanis ilico subiugadam: pleraque nuntij ad rectores Idumæorum referenda mandāt. Ad hoc autem lecti sunt duo uiri strauis
& acen

& dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei: quodque his rebus esset utilius, pedum uelocitate præstantes. nam Idumæos confestim perituros certum erat, quod turbarum cupiens & incōdita esset natio, semperque ad motus facilis atque suspensa, & rerum mutationibus læta, minimisque petentium blanditijs ab bella promptissima: & uelut ad festorum quandam solennitatem, sic ad prælia properans. celeritatem autem nuntij exigebant, atque istis nihil deerat alacritatis. uterque autem Ananias uocabatur. Iamque apud rectores aderant Idumæorum: illi autem simul epistola mandatisque attoniti, quasi furibundi circuncursare gentem, militiamque denunciare coeperunt. Itaque mox & dicto citius multitudo conuenerat, omnesque pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem prope ad uiginti milia, cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est, Ioanne & Iacobo Sose filijs, & præterea Simone Cathæ, & Phinea Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemque uigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumæorum: hoc enim ante cognito, portas eis clausit, & muris custodes apposuit. non tamen uisum est bello cum his congregari, sed uerbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananum æuo pontificum maximus: Cum multæ, inquit, & uariæ turbæ tenuerint ciuitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus cōtra nos auxilio uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante uos metropoli uenire decuisset. Et si quidem uiderem consensionem uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim eque ac morum cognatio cōcordiam firmat. Nunc uero illi quidem, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ
Ss 3 plebis,

plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postquam in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, postremò in sacram ciuitatem clam influxere ut latrones, solumq; religiosum immanitate polluerunt scelerum: eosq; uideas sine metu inter facta ebrios, & auiditate uetris peremptorum spolia consumentes. uestra uerò multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos consilio metropolis inuiteret, in alienigenas laturos auxilia, quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortune iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestræ arma uideantur conspirare? Iam dudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit quod uos tantò commouerit, nec enim sine magna causa fieri potuisset, ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis, quid? Romanos audistis & proditionem? his enim quidam uestrum obstrepebant nunc, liberanda metropoleos causa uenisse dicentes. unde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. uiros enim natura libertatis amatores, eoq; cum externis hostibus pugnare paratissimos, aliter contra nos efferare non poterant, quàm uastata libertatis proditione mentiti. Sed enim uos considerare oportet, qui nos insinulauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licerit aut ab his nõ deficere, aut quid defecimus, citò uenire in gratiã, prius quàm circa nos omnia uastarentur? nanque iam, ne uolentibus quidem nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilea sub iugum missa, morteq; grauiorem afferat turpitudinem, appropinquantes placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel autem bello appetitus, postquam pugna commissa est, gloriosam mortẽ uita captiui existimo potiorẽ. Sed utrum nos populi principes aut clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam

totum

totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint proditionis ministri. Cum iret aliquis, deprehensus est, rediens captus est, literas nati sunt? Quemadmodum autẽ tantam ciuũ multitudinem lateremus, cum quibus omni hora uersaremur? Paucis autẽ, atq; his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occulte extra ciuitatem fierent? An uerò nunc cognouere, quando ausorũ poenæ reddenda sunt? donec autẽ sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe conciliũ, nemo aberat cõcioni: ideoq; manifestior ad uos nuntius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidem male periturorum, & instantes poenas euitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem prodi in factis esset, id quoque ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorum audaciæ unum malum uidetur deesse proditio. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimum) adiutare metropolim, & unã nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permiserunt: denique nobiles uiros non incusatos, ex medio raptos foro, primum uinculis cruciarunt: deinde non uoce neq; prece eorũ morati, neci tradiderunt. Licet autem uobis nõ belli lege ingressis, horum uidere argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum, & per totam ciuitatem ululatus & fletus, nullus enim non persecutionem expertus est impiorũ. Qui ad hoc insanie prorupere, ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in phanua etiã ex ciuitate transferrerent. Deniq; hoc sibi & ad excur

ad excursus & ad perfugium elegerunt, isq; si scis illis est eorum que in nos comparantur & locus toti orbi terre uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc que apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factum esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere iudices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: medioq; inter hostes atq; auxiliares suscepto nomine, de nostris discordijs iudicare: quanquam reputate quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permiserunt. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uerò neque nobiscum indignari neque iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisq; partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneat. Nam est maxime quenquam nostrum suspicamini Romanis collocutum, obseruare uobis itinera licet: tumq; demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidetur, ne portarum claustram iremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autem nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proq; armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent.

VNUS

Vnus autem ducum Simon filius Cathle, uix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati: Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaq; iubeant pro libertate arma proijcere: cognatisq; non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: & alios accusando quod indemnatos ciues occiderint: ipsi totam damnent ignominia nationem. denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adesse prope uimus, ut uos seruaremus liberos. Nempe taliter uos etiam hi quos obsidetis læsere, tamq; uerisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui Reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem præferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenq; potentia alijs, qui uos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (nanque ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à uobis inceperint, summaq; proditoris membra præciderint? Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium Dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quam intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec

donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura nutemini.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta. CAP. VII.

His dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensum sentire moderatum, & duplici bello oppugnari civitatem uideret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiete prohibiti: & quod Zelotarum uires esse firmas crediderant, erubescitum, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderent, ut iam uenisse poeniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi poenitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit, uentiq; uiolenti cum imbribus orit sunt, & crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concussaq; terræ uasli mugitus: certumq; erat apud omnes, hominū exitio mundi statum esse turbatum, neque paruū quid rerum hæc signa portendere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci Deum militiæ causa, existimantibus: neq; se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiuſq; socijs, etiam sine prælio uicisse, Deumq; pro se bellū administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese subebant, scutisq; contextis protecti capitis minus pluuia ladebantur: Zelotæ autem magis illorum quam suo periculo cruciabantur: collectiq; deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus uidebatur, ut armorum custodes inuadere: atque in civitatem impetu facto, palam portas auxiliatoribus aperire, nam & custodes ex improviso, & quod plures inermes ac belli

belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem contineretur, quin & si periculum aliquod interuenit, quiduis subire satius, quam negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumæos diligentius custodiri: & ubique adesse Ananum, omnibusq; horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat, illa uero, non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus fato duce interirent. Nanque iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimis somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratiss portarum uectes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra tonitrua: fanoq; egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratamq; portam, quæ uersus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisq; dextram ad gladium quasi repugnaturi applicant mature: deinde his qui ad se uenerat agnitis, introibant. Qui quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoque multum precantibus, qui eos receperant, ne despicere malis obsessos, quorum gratia uenerat, neque his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis uisum est: iamq; in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotæ aduentum eorum præstolarentur. Denique his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori fano progressi

progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Casis autem nonnullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est, raptisq; armis ad repugnandum non sine stupore properabant. Ac primum quidem Zelotas solos coronari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebant: ubi uero foris alios circumfundi uiderent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animisq; depositis in questibus erant. pauci uero iuuenum fortiter communiti, occurrendo Idumæis, aliquandiu segniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorum autem auxilio uenire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoque irrita uociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusq; mulierum ululatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in periculum aliquod incidisset. Quin & Zelote Idumæorum clamorem geminabant, magisq; horribiles tempestas faciebat omnium uoces. Nemini autem Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauius afficiebantur: proptereaq; his qui se excluderant ut inimicis utebantur, tam supplicantibus quam repugnantibus infensi. Multos etiam cognationem referentes, utq; commune phanum reuererentur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis quam ui oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem se precipitabant: miseri (ut mihi uidetur) eò quod fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autem milia & quingentos mortuos dies iuuenit. Nec tamè his Idumæorum irasatiata est: sed uersis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemq; fortuito inuenissent, morti dabant. Et cætere quidem

quidem multitudinis eadem supernuacua esse ducebant: Pontifices autem peruestigabant, & in illos plerique ferebantur, statimq; comprehensos obruncabant: astantesq; super eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Iesu que de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulture cura sit, ut etiam iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant, atque sepeliant. Et quidem non erauerim, si Anani mortem dixerò excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos remq; publicam Iudæorum periisse, quo pontificem rectoremq; salutis suæ iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat autem & aliàs uir laudabilis atque iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autem maximè fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs cõmunes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos non posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autem breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionem uenissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere que uellet. Iam uero impediens bellantesq; subegerat. Plurimum autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem Deum, qui tanquam uiolatam ciuitatem perire flammis, purgarisq; sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima duceret, amputasse. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq; undiq; in ciuitatem commeantibus uenerabiles habebantur, iacere nudos prædâ canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitij, stentem.

FLAVII IOSEPHI
DE BELLO IYDAICO
liber quintus.

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumq;
crudelitate.

CAPVT

1.

ANANO quidem & Iesu cuiusmodi finis eue-
nit. Post illos uerò tam Zelotæ quàm Idumæi
passim plebem, quasi nefandorum animalium
gregem, irruendo mactabant. Et uulgus qui-
dem in quolibet loco deprehensum necaba-
tur: correptos autem nobiles & adolescentes, uinctos in car-
cerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari
nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem
præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem
nequissime conspirarent: sæuisima tamen ante eadem uerbera
sustinebant, exulcerati plagis atque tormentis. cumq; iam cor-
pus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur.
Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant:
extractosq; inde, si quos mori contigisset, abijciebant, ut uin-
ctis alijs locus esset. Tantus autem populum pavor occupau-
erat atque formido, ut ne flere quidem palam quisquam, siuo
sepelire proprium sinus auderet: sed erant occulte clausorum
etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspe-
ctantes gemebant: paria nanque his qui lugebantur, etiam qui
luxissent ilico patiebantur. exiguam uerò nocte sublatam ter-
ram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si
quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobi-
lium periere. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij
uim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaque cum illu-
strum quendam Zachariam Baruch filium interficere decre-
uissent

uissent (irritabantur enim quòd nequissimis inimicus nimis
erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque solum fortu-
narum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri ui-
rum ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiorum ho-
nestissimos ex præcepto conuocant, iudicum specie potestate
carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Roma-
nis, accusant: quodq; ad Vespasianum prodicionis causa mi-
sisset. Sed neque argumentum, neque ulla probatio criminis
erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueri-
tatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi
relictam esse uidit, per insidias non in iudicium, sed in carce-
rem ductus, uitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed
exorsus ueri quidem similitudinem obiectorum derisit, & il-
lam sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem ora-
tione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem profe-
cutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelo-
tæ uerò obstrepentes, uix à gladijs temperabant, speciem ca-
uillationemq; iudicij sui usque ad finem permanere cupien-
tes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore
iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo
sententiam ferunt, & pro eo mori, quàm sibi ascribi eius in-
teritum maluere. Illo uerò absoluto Zelotarum clamor tolli-
tur, & uniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simula-
tionem datæ sibi potestatis non intellexerant. duo uerò ex
audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interfi-
ciunt: & illudendo, habes, inquiunt, & à nobis de absolu-
tione sententiam certiorè: cumq; statim in subiectam uallem de
templo proijciunt. Iudices uerò, contumeliæ causa uersis gla-
dijs ferientes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum pe-
percerant, ut dissecti per ciuitatem, nuntij fierent apud om-
nes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse poenitebat,
T t 2 neq;

neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotarum quidam secretò indicabat uniuersa: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant scelerate fecissent, omnia demonstrabat: arma quidem cepisse eos, quasi Romanis à pontificibus metropolis prodertur, reperisse autem nullum proditiōis indicium. Illos uerò qui tutari eam simularent, & belli facinora ausos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendum, neq; uires hominibus suggerendas morè patrum destruentibus. Nam etsi portas grauius ferrent sibi atq; in oppidum aditum esse præclusum, pœnas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananum quidem peremptum, una uerò nocte populum totum penè consumptum. Quarum rerum multos quidem suorū pœnitere sentirent: eorum autem uiderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos saluari erant erubescantium. in oculis enim auxiliatorū pessima facinora committere, illorumq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neq; ab his separentur. Debere igitur (quoniam de proditiōe quæ dicta sunt, calumniam fuisse patuisset, nullusq; Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem uerò inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumq; societatem uitando cuncta diluere flagitia, quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. & primum eos qui erant in custodijs solunt, propè ad duo millia populariū: statimq; relicta ciuitate, ad Simonem ueniunt, de quo paulò post commemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abiere. Euenit autem eorum discessum utrisq; pariter inopinatum uideri. Nam & populus nescius pœnitudinis, paululum fiducia recreatus est, uelut inimicis leuatus: & Zelotarū creuit insolentia, quasi non auxilijs caruissent, sed ipsi essent liberati, quorum pudore ac reuerentia

uerentia criminibus temperabant. Deniq; nulla iam erat facinororum mora neq; cunctatio: sed sistinatis quidem consilijs in rebus singulis utebantur: quæ uerò placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autem in uiros fortes atq; insignes, cædibus seuebant: cum inuidia nobilitatem absumerent metu uirtutum: unamq; cautionem putarent, nullum optimaliū superesse. Itaque occisus est cum multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudeorum, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Peraita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam sepe uociferans, & cicatrices ostendēs, per mediam ciuitatem trahabatur. Ductus uerò extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quòd humum ei quam desiderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorū mutuas manus: eaq; uniuersa confirmauit apud impios Deus, & quod iustissimū esset effecit, ut audaciam suam quam primum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij quòd iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uerò nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant. Et qui omnino libere eos non adissent, pro contemptoribus: qui uerò obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum criminum & mediocrium pœna, mors erat. neq; euasit quisquā, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum. CAP. II.
T t 3 Romani

Romani autem omnes ad civitatem animos intendebant, hostium dissensionem lucrum sibi esse censentes: & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat, incitabant, diuinae providentiae dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & Iudaeos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in paenitentiam. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quam secum quid esset utile reputare. Nam si statim civitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordiae, ac vires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatuos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione consumptis. Deum nanque melius quam ipsos disponere, qui sine labore Iudaeos Romanis traderet, nulloque periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoque malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quam cum hominibus mortem appetentibus atque intestinae rabie insanientibus confligere. Si quis autem putauerit uictoriae gloriam sine praelio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode perspicere quod intendit. Neque enim manu praecclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Praeterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriae claritudo, nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis Iudaeos operam dare, atque ideo moras differrentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quam ipsi eos captos afficerent

rent intronissi. Proinde siue quis securitatem consideret, siue uendos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clariorum, nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum, sed discordiae fuisse uictoriam. Hac Vespasianus: etiam dicenti relictos militum consentiebant: moxque apparuit quam utile fuisset eius consilium. Namque in dies singulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quod omnes exitus custodiae obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dedisset pecuniam, saluus abibat: & qui non dabat, solus proditor habebatur. Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes uias coaceruabantur innumeri, multique etiam transfugere cupientium, rursus in ciuitate perire praecipitabant. nam si se sepulturae in patria mori tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, ut neque intus, neque per itinera occisis humum concederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiam natura iura disturbare pepigissent, suaque in homines iniustitia diuinitatem quoque polluere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis, imminabat supplicium mortis: statimque sepultura indigebat, qui hanc alteri praestitisset: & ut breuiter dicam, nulla tam bona, quam misericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisque irriabantur noxij, quae miseranda uidissent, a uiuis in mortuos, a mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Modum autem excedente metu, superstitibus mortui adepti requiem beatiores uidebantur: & qui erant in custodiae, comparatione sui cruciatus, insepultos quoque fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur,

ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uero multa contempserint de uirtute ac uitijs statuta maiorum, etiam quae de patria olim praedicta fuerant, uera esse exitu probauerunt. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoque flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, sanumq; Dei propriae manus ante uiolasset. Quibus Zelotae, nihil de eorum fide dubitantes, ministros se praebuerunt.

De Gadarensum deditioe & strage.

CAP. III.

AT Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: eiq; sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atque fallacia persuadere quae uellet) multi uero propterea quod sibi tutum esse ducebant, priorum delictorum causas uni potius ascribi quam omnibus. Ad haec quia manu strenuus erat, & bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna pars eum contrariae factionis reliquerat. apud quos etiam liuor nonnihil ualebat, graue putantes ut paulo ante pari succumberent. Plus autem metus eos, ne sub unius potestate uiuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinisset, deijci posse: occasionemq; in se habiturum timebant, quod in principio restitissent. Proinde quisque bello potius quiduis pati decreuerat, quam sponte seruiens principij loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, & Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilq; aut parum agebatur, si quando armis praelium lacebent. in populum uero uel maxime contentionem susceperunt, & quis maiorem praedam

praedam caperet, utrinque certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itemq; seditionis, eorum comparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur: denique relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quartum uero praeterea malum commotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus aedificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui uocantur sicarij, quod a rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otiosum esse uiderent, apud Hierosolymam uero Iudaeos dominatione atque discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum (qui apud Hebraeos ad memoriam salutis, qua ex Aegyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deueniunt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: ubi pugna quidem Iudaeos ante praeventos atque dispersos, quam arma caperent sine concurrerent, ciuitate pepulere: eos uero qui in fuga decesserunt, mulieres uidelicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt: aedibusq; deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt: & illi quidem omnes circum castellum uicos, totamq; regionem populabantur, non paruo undique perditorum ad eos numero in dies singulos conflante: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudaeae tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter aegrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi praedarum inuenere licentiam. Singuli uero uicis proprijs dilaceratis,

T t 5

deinde

deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & ceteruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quam latrocinialis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petissent: uerum praeueniebatur ultio, cum mox latrones à praeda refugerent: nullaq; pars erat iudaeae, quae non una cum Hierosolymis praecellentissima ciuitate interiret. Haec Vespasiano à transfugis indicabantur: nam licet omnes exitus à seditiosis custodirentur, & cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducentq; Romanorum opem ferre ciuitati, & reseruari populi reliquias hortarentur: multos enim, quod bene Romanis uellent, perisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitate obsidione liberaret: spe autem ante reliqua subigendi, nullumq; impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara, transammonae regionis metropolim ualidissimam, mensis Martij quarta die ciuitatem ingreditur: iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quam suis patrimonijs metuentes: multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & iudeis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos: si uero fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaq; à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (nanque is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimirumq; iracundia

iracundia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uero propius accedente Romano exercitu, Gadarensium populus Vespasiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumq; & peditum praesidia contra fugitiuorum excursus: muros enim priusquam id Romani peterent, ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset, quod pacem diligerent, si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur. Vespasianus autem misso Placido cum D. equitibus ac tribus milibus peditum, aduersus eos qui ex Gadaris fugerant: ipse cum ceteris militum copijs Caesaream regreditur. At fugitiui postquam equites repente à tergo insequentes uidere, priusquam in manus uenirent, in uicum quandam, cui nomen est Bethenabrin, se recepere: ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hisq; partim uolentibus, partim ui armatis, temere contra Placidum eiusq; milites profiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum recesserunt, ea simul arte, ut eos à muro longius prouocarent: deinde loco opportuno circumdatos, telis agentes eminus sauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus praeueniebantur Iudaei, qui uero manus conseruissent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciae demonstrantes: condensos enim aggrediendo Romanos, armis non secus ac muro septos, ipsi quidem telis aditum non inueniebant, neq; sufficiebant aciem rumpere: illorum autem transfigebantur telis, & immanissimis feris similes ruebant ultra in ferrum, & sternebantur, alij gladijs ora percussi, alij ab equitibus dissipati: quonia cura erat Placido, cursum eorum à uico intercludere: assidueq; praetercurrentes ea parte, cedentesq; reflectens, una etiam libratis sagittarum ictibus utebatur: hisq; proximos interficiebat: metu uero longe fugientes auertebat, donec elapsi q; fortiores erant ad murum effugere. Eius autem custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi Gadarenses suorum

suorū causa patiebatur, etsi eos recepissent, unā cū his se perturos uidebat: quod etiā contigit. Illis enim cōpulsis ad murū, penē cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antē praeclusis, admoto milite Placidus ad uesperam usq; acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus est: ibiq; tunc uulgus quidē iners occidebatur, fortiores uerō fugam petebant: domus uerō à militibus diripiebantur, & uicus igni traditus est. Qui uerō inde euaserāt, totā secum illā regionē ad fugā incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undiq; commouerunt: plurimo autem numero aucti, in Hierichuntā secesserunt: hęc enim etiam tunc eorum spem salutis fouebat, quod esset ualida & populosa. Placidus uerō equitibus, rebusq; antē prospere gestis fretus, eos insequēbatur: & usq; ad Iordanem quidem semper quos occupabat, morti dabat: omnem uerō ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus uadum transire non poterant, aperto praelio aggreditur. Itaque necessitas eos ad pugnam compulit, quod fugę locum non haberent: prætentiq; ad ripę longitudinem, tela equitum & incursum excipiebant: à quibus multi perculsi, in fluium ceciderunt: nam qui manibus eorum cæsi sunt, tredecim millia fuerunt: alij autem cum uim sustinere non possent, in Iordanem sponte desilierunt: erat autem numerus infinitus: & præterea capti sunt circiter duo millia uirorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & asinorum, itemq; camelorum & bouum. Iudæis quidem hoc uulnus inflictum quamuis par superioribus, maius tamen seipso uisum est: non solum quod eam totam regionem quā fugerant, cedes repleuerant, sed etiam quod refertus mortuis Iordanis peruius non erat: & Asphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus, quę per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem

autem secunda fortuna usus, in uicos proximos & municipia contendit: captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusq; ad lacum Asphaltiten usq; idoneos ex trās fugis ubiq; collocat: deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluium quidem tota regio Romanis cęsit, & ubiq; omnia usq; ad Macheruntā deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Hierichuntinę.

CAP. IIIII.

DVm hæc autem aguntur, motus circa Galliam nuntiatur, & quod Vindex unā cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum uerō ad impetum belli quę nuntiata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusq; imperij pericula prospicientem: cum si partes Orientis antē pacasset, minus Italie metuendum existimaret: obstante autem hyeme, per subactos interim uicos atq; oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quę uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem uenit: ibiq; per biduum ciuitate composita, tertia die uastando, inflammando, omnemq; subuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Ianniam procedebat. Et cum sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta uenit: occupatq; ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat. Quintaq; in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & uicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit: captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quam decem millia hominum peremit: propè autem ad mille cepit: exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum

rum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incurfando uastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamnam rediit: unde per Samaritidem ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunij mensis die in Goream descendit: ibiq; positus castris, postriedie in Hierichunta peruenit: in qua unus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersam Hierosolymis montanam regionem diffugerat: nō pauci autē qui remansere perimuntur. Desolatam uerò offenderat ciuitatem, cui in planicie sita nudus mons ac sterilis imminet, idemq; longissimus: à Septentrionali enim regione usq; ad Scythopolitanos agros: à meridiana uerò usque ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur: totus autem asper est, & quòd nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliane ac Septentrionali regione, proluxus autem in Meridiem usque ad Bacra, quæ petram disternat Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem usque longus. Inter duos autem montes regio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Asphaltitem usque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem uerò centum & uiginti, mediūq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tiberiensis natura contrarij: nanque alter salsus ac sterilis est, Tiberiensis uerò dulcis & fecundus: æstatisq; tempore illa planicies ardore solis incenditur, & uirioso opprimitur aëris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem: unde euenit, ut palme quæ in ripis sunt magis floreant, & fertiliores sint: minus autem, quæ longè remotæ sunt. Ad ipsam uerò Hiericho largissimus fons est, rigandisq; aruis uberrimus, iuxta ueterem

scaturiens

scaturiens ciuitatem: quam Iesus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorum terra bello possederat. Hunc fontem aliquando ferunt non solum terræ atque lignorum fructus, sed etiam foeminarum partum obtundere solitum, cunctaq; pariter morbo ac peste corrumpere. Postea uerò mansuuisse, contraq; saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Heliseo quodam propheta, qui Helie notus fuerat atque successerat. Receptus enim hospitio ab Hierichuntis habitatoribus, quòd humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontem, lagenam fictilem salis plenā in profluentem aquam misit. Iuxta deinde ad cælum dexteram tendens, fontiq; inuergens blanda libamina, ipsum quidem precabatur ut fluenta leniret, ac dulciores aquarum uenas aperiret: Deum uerò ut fecundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; ubertatem fructuum quàm successionem prolis daret indigenis, nec eos genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent: ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem uictus ac fecunditatis autor est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, ut si attigerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseverantibus: unde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ uerò parcius, plurimum. Amplius tamen quàm ceteri fontes spatium rigat: & septuaginta quidem stadijs longam, uiginti autem latam planiciem permeat: optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam sapore, quàm nominibus uaria: quarum pinguisimæ calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam & mellis atrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium carissimus est fructus ibi nascentium: itemq; cyprum & myrobalanum

lanum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generantur, quæ sunt carissima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis leta, & æris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, uiresq; suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet: aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigescit, naturamq; contrariam aëri sumit: hyeme uerò contepescit, eaq; mersis mitissima efficitur. Tanta est autem cæli temperies, ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantum indigenæ uestiantur. Distat autem ab Hierosolymis centumquinquaginta stadijs, & ab Iordane stadijs sexaginta: totumq; habet à Hierosolyma spatium desertum atq; saxosum: ad Iordanem uerò & lacum Asphaltiten, licet humilior, æquæ tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quàm sit fortunatissima, satis dictum est.

Lacus Asphaltites.

CAPVT V.

Commemoratione autem dignum puto, Asphaltitis quoque naturam exponere lacus. Is enim salus quidem ac sterilis est: nimia uerò leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Denique Vespasianus, qui eius uisendi causa illuc uenerat, iussit quosdam natandi inscios, uinctis post terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam ut spiritus sursum repulsos de super fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem uertit, & solis radijs uariata resplendet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas, quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus asiniles natant. Ad eas autè cū lacus exercitores

citores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi religata scapha, pendet à cumulo, donec menstruo mulieris atq; urina soluatur. Est autem utile non modò ad compages nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. Longitudo lacus est quingentorum & octoginta stadiorum, qui ad Zoara usq; Arabiæ tenditur: latitudo autem centum quinquaginta stadijs patet. huic Sodomitica terra uicina est: olim quidem tam fructibus quàm diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Deniq; adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinq; uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uerò manibus in fumum dissoluntur & cinerem. Terræ quidem Sodomitiæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

CAPVT VI.

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores concludi undiq; cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, utrobique auxiliarium pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium, equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interfecit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodq; occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusq; tam montanis locis, quàm tota planitie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cū transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruantur: eos uerò, qui etiam tunc à Romanis

V u

disid

dissidebant, undiq; ciuitate uallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Casaream reuerso, & cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nuntiatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonestarit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permissa Rep. quodq; horum captus insidijs, ab omnibus suis Senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbano fugerit, ibiq; semet occiderit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant poenas dederint: bellumq; per Galbiam quo patris deserit: & quod Galba creatus Imperator, Romam redierit ab Hispania; & quemadmodum incusatus a militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit Imperator, militesq; suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij iurbas, & circum Capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius Priamus, & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumq; ciuile sedauerint: haec omnia recusauit narrare, confidens quod a multis Graecorum itemq; Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summam singula designauit. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem. deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quam ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & ut de Iudeis mandata acciperet. Ob eandem causas & Rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaia, quod hyems erat, longis nauibus praeteruehantur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post, & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses

Rempub

Rempublicam gubernauit. Agrippa uero nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & mature inde Casaream uenit ad patrem. Suspensi autem de omnibus, quasi mutante Romano imperio, Iudeorum militiam negligebant: patriaque quoq; metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno nouae conspirationis principe. CAP. VII.

Interea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Giora filius, patria Gerasenus, aetate iuuenis, sed caliditate posterior Ioanne, a quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciaq; praestantior. ob quam ex Acrabatenae quoq; toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano Pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparant. Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum ad duxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes, rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse uidebatur. nam & ductor erat praedatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massadae populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat. dominandi enim cupidus, magnorumq; appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce praekonum seruis libertate promissa, itemq; liberis premio, cunctos qui ubiq; fuerant nequissimos congregauit. Iamq; validis conflatis copijs, montanos ulcos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus socijs, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentium uis eius & prospere gesta sollicitabant. nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam Regi, parebat obsequium.

V u z

EXCUR

Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem usq; Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle autem que appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas uerò paratas inuenit, atq; his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multaq; cateruæ diuersabantur: neq; dubitabatur, quòd in Hierosolymam copijs & apparatu præluderet. Unde insidijs ueriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se cresceret cupientes, pleriq; cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commissiq; prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subingare conatus est. Itaq; cum uiginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem Principes maturè ex agris uiginti quinq; ferè milibus pugnantium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruari domi relictis, propter sicariorum, qui Massadæ uersabantur, incurfus: Simonem in finibus præstolabantur: ubi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neq; uictor neq; uictus abscessit. Et ipse quidem in Nain uicum, Idumæi uerò domum regressi sunt. Non multò autem post, Simon cum maioribus copijs eorum fines petebat: castrisq; in quadam uico cui nomen est Thecæ positus, ad custodes Herodij, quod non longè aberat, de socijs suis Eleazarum misit, ut castrum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora suscepere custodes, causa nescij cur uenisset: mox autem de traditione prolocutum, strictis gladijs persequiebantur: donec fuge locum non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. & ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congregeretur, explorare hostium copias, ad hoc autem se ministrum obtulit

obtulit parato animo Iacobus unus è rectoribus, cogitans proditionem. Deniq; profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit: primumq; se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta fide quòd semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humanissimè apud Simonem cœnatus, amplissimisq; promissis animatus, ubi ad suos redijt, primò Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur esse maiorem: deinde rectoribus etiam paulatimq; multitudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suadebat, eiq; sine pugna rerum omnium permitterent principatum. simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nuntios euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod & præstitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus ascendit, & cum socijs corruptionis effugit. pauor autem occupat uniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus ueniretur, domum quisq; suam soluti ordine recesserunt. Simon uerò præter opinionem sine sanguine Idumæam introiuit: primumq; aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus est, multosq; fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modò ciuitatibus, uerum etiam Aegypti Memphi antiquiorem. deniq; duo milia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem narrat Abraham quoq; parenti Iudæorum fuisse domicilium, posteaquam Mesopotamiæ sedes reliquit: eiusq; posteros hinc ad Aegyptum esse profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: eamq; memorant ab initio mundi creati nunc usq; durare. Hinc totam Simon peruasit Idumæam, non modò uicos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam ter-

ritoria. nam præter armatos quadraginta eum milia sequebatur, ut his ne victui quidem necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas & insuper iracundia, quò magis vastari contigit Idumæam. Et quemadmodum post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiam quæ Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinem relinquebat: et alia quidam comburendo, alia diruendo, et quicquid in ciuitate uel in agris natum esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant profusis ut ne signum quidè vastatis relinqueretur, quòd aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello confligere pertinuerunt: insidijs uerò per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumq; præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipsum cepissent, in ciuitate exultantes redeunt. continuo nauisq; sperabant, armis eum depositis pro uxore sibi supplicaturum. illum autem non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. eumq; ad muros Hierosolymorū uenisset, ut fera saucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. deniq; olerū sarmentorumq; causa progressos è porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignatione id solum abesse uideretur, quòd nō etiam uesceretur corporibus mortuorum. multos autem abscessis manibus dimittebat in ciuitatem, unā preterrefaciens inimicos, et populum reuocare cupiens à nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent, irare Simonem per Deum qui cuncta regeret, quòd nisi citò sibi redderent coniugem suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neq; cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, sed etiam Zelota metu percussus, remisissent ei mulierē, atq; ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

De Galb

De Galba, Othone, Vitellio, & Vespasiano. CAPVT VIII.

Non solum autem per Iudæam erat seditio bellumq; ciuile, uerum etiam per Italiam. In medio namq; Romanorum seditio Galba perempto, creatus Otho Imperator cum Vitellio imperium assèstante pugnabat: quem Germania tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebricum Gallie cisalpinæ prelio cum Valente & Cæcina Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisq; trucidatis, & aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autē Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunij mensis Cæsarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quò primum ascendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatanam subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibiq; presidijs collocatis, usq; Hierosolymam equitabat. multos uerò tunc deprehensos necabat, multosq; capiebat. Ducum autem unus Cerealis cum equitum parte ac peditum, superiorem quæ dicitur uastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellum ex itinere captum incendit: alterum uerò quod Capharin dicitur, admotum milite oppugnabat, muro satis ualido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuerunt, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autem irrumpeus in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum pueribus interemit: oppidum uerò ipsum exiit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodium & Massadam & Macheruta, quæ à latronibus tenebantur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

V u 4

De Sima

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad religionem Hierosolymam compulsi plerisque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratque populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelote utrisque seniores: quos etiam Galilaei nouis inuentis et audacia factionum corrumpebant. Nam et Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: et Ioannes eis pro potentia, quam sibi comparauerat, uicem referens, omnia quae desiderarent ut faceret permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumque locupletum perstrutatio. Cedes autem uirorum et foeminarum iniuria, pro ludo habebantur: praedamque cum sanguine deuorantes sine aliquo metu post facietatem muliebri libidine calecebant: compositique crines, ac foeminarum ueste induti, lotique unguentis, et ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoque mulierum imitabantur: et obscocitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemque totam impuris facinoribus profanabant. Effocinantes autem uultum, dexteris ad caedem promptas habebant: delicatoque incessu eneruati, subita incursione bellatores fiebant: et de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat senior in caedibus Simon: quique intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui prope erat occidebatur. Omnis autem fugae uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumaeorum dissidebant: separati que ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentiae, quam crudelitatis eius odio armantur: deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt,

perimunt, ceterosque in aulam regiam compellunt, quam Graece aedificauerat. haec autem fuerat cognata Izatae Regis Adiabenorum. Vna uero irrupere Idumaei, atque inde Zelotis in fanum pulsus, Ioannis pecunias praedabantur. in aula enim supradicta et ipse degebat, et tyrannidis spolia deposuerat. Inter haec autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosque Ioannes aduersus populum et Idumaeos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugnaplus possent, quam confidentia, ne de templo nocte subreperent, seque pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Itaque collecti cum Pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum praecauerent. Sed profecto Deus sententias eorum in deterius uertit, et interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deicerent, Simonem recipere statuerunt, et cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur: missoque Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem saepe timuerant. cum his autem precatores erant, etiam qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisque suae desiderio et fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatem liberaturus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamore designaret. ubi uero cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos, a quibus rogatus erat, quam eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam quae in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiunxerat populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus, perque propugnacula stantes impetum propulsabant: multi que ex Simonis parte oppetebant, multi saucij referebantur,

bantur, quoniam Zelote ad dexteram superiores erant, eoque ictus impenetrabiles habebant. Et quamvis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto uideret missilia torquerent: unam ad Orientalem angulum, ad Septentrionalem alteram, super Xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Pasophoriorum condita erat: ubi moris est unam de sacerdotibus astantem post meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursusque uespere, quod desineret, nunc feriam populo, nunc ut opus faciat, denuntiantem. Per turres autem disposuerunt ballistas saxorumque tormenta, et sagittarios et fundarum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus, propius accedebat. machinarum enim missilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in Imperatorem electo.

CAP. I.

PER idem tempus Romanos quoque seuitora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam praeterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, et auri argentique stupore perfusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, et eos qui ob stare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cesaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, et Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. dolore autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque alijs uacare

care bellis, cum patria uastaretur. Veruntamen quantum irae impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, praesertim hyemis tempore ipse transfret: plusque iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperto iam de mutatione tractabant: et cum indignatione uociferantes, inculcabant Roma constitutos milites, et in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, et spe questus Imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio: cui, si hanc amiserint, quam illustriorem, uel quando referrent erga se beneuolentiae gratiam? Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse Principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsi praestarent: non enim se minora pertulisse bella, quam qui ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim Senatum populumue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono Imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, ueram in Imperatore praestantiam. Ergo siue peritiae senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adulescentiae uiribus, Titum. ex amborum enim aetate quod sit commodum decerpturos. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uires, qui tres legiones Regumque habent auxilia: sed etiam totum Orientem partemque Europae extra Vitellij timorem constitutam: atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate praeditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset

comit

commissa praefectura: quae pars ad imperij principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent, Senatuum forsasse declaraturum eum principem, quem conseruatores milites dehonestaret. Haec primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum Imperatorem appellant: eumque ut in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat, dignum quidem se factis existimans, priuatae autem uitae securitatem, clarioris fortunae periculis anteponeus. Recusanti autem rectores magis instabant: et circumfusi milites eum gladijs, mortem ei minitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset. diu tamen relustatus, quod renuebat imperium postremo cum his, qui se designauerant, minime dissuadere posset, accepit.

Aegypti descriptio, & Phari.

CAP. XI

MVtiano autem ceterisque rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerant, et exercitu alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperij, propter frumentariam functionem: eaque si potitus esset, uti quoque, si peristeret, Vitellium deiciendum sperabat. nec enim perpessurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quae apud Alexandriam degeret, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunae. Nam et terra difficilis accessu, marique importuosa est: et ab Occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, a Meridie uero litem qui Syenem ab Aethiopia dirimit, nauibusque inuis Nili fluminis cataractas. itemque ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usque diffusum. Septentrionale uero munimentum habet terram usque ad Syriam, et quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portibus carens. Hoc quidem modo

do Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uero et Syenem, per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium nauigatio est stadiorum trium milium et sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinem oppidum usque nauibus ascenditur, namque ulterius progredi (ut supra diximus) cataractae non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam et ostium perangustum habet, saxisque latentibus a directo cursu deflectitur: et Leua quidem pars manu factis brachijs cingitur: a dextra uero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta usque stadia nauigantibus igne lucentem, ut quam longissime difficultatem applicandarum nauium precaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, et aduersis obicibus fractum, asperiores facit meatum, eoque periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, et triginta stadijs magnus, in quem tam quae desunt illi terrae ad beatitudinem deuehuntur: quam quae superant ex bonis domesticis et indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaque non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum et Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodque ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atque adiuuentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, et legiones eius sacramento rogauit et populum: utriusque autem libentissime paruere, uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate, omnia quae imperij usus exigeret, aduentui quoque principis necessaria iam parabat.

Vesp

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

CAP. XII.

Opinione uero citius declaratum in Oriente Vespasianum Imperatorem, ubiq; fama nuntiauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nuntiq; letitiam pro eo simul et sacrificia celebrabant. legiones uero apud Mœsiam Pannoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulo ante fuerant concitata, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cesaream reuersus, iam Berytium uenerat, ubi multa quidem è Syria, multaq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouincie Mutianus populorum alacritatem, iurataq; per ipsum principem sacramenta renuntians. Vbiq; autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna, rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cepit, quod non sine Dei prouidentia sumpisset imperium: sed iusta quædam fuit ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) & Iosephi dicta, quibus cum Nerone uiuo ausus fuerat appellare Imperatorem, admirabatur uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatq; Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quàm strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iatapatensis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse signa: tempus autem diuinis fuisse, & rerum exitus probauisset. Tumq; inonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; Dei minister ac nuntius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem factò, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiã de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cum patre aderat,

rat, iustum est, inquit, pater unã cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed incidimus catenas. nanq; id agi solet in his, qui non rectè fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: & quidam interueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

De Vitellii morte & moribus.

CAP. XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quoniam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs: qui tamen propter hyemis asperitatem ueritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Gallie Antonium consequitur, quæ confinis Italiae ciuitas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine prælio quidem congredi non audebat. discessum autem periculosum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis sibi subditis, ut transfirent ad Antonium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterum uirtutem habere commemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciant, uoluntate periculum præuenire. Nam Vespasianum

num quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua vindicanda: Vitellium uero ne cum ipsis quidem presentia posse seruare. Multa loquutus in hunc modum quod uoluit persuasit, et cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites paenitudo simul ac metus eius, si uicisset, a quo missi fuerant, occupauit, eductisque gladijs Cæcinnam obruncare uoluerunt: fecissentque, nisi his aduoluit tribuni supplicassent. quam obrem cæde quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebant. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosque cum armis in defectores ducit. illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem resisterunt: mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorum præuertit: et ante ciuitatem circumclusam plerumque multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit: in quo multi quidem hospites mercatores, multi uero indigenæ periere, totusque Vitellij exercitus, uirorum triginta milia et ducenti. quin et Antonius eorum quos de Mœsia adduxerat quatuor milia et quingentos amittit. solutum autem uinctulis Cæcinnam, rerum gestarum nuntium ad Vespasianum mittit: qui ad eum intronissus et collaudatus est, et proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisque uigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei, et Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de primo quidem minime curabat: his autem iratus qui cum Sabino defecerant, et nobilium sanguinem pro ingenita crudelitate sitientis, immittit Capitolio quam secum adduxerat militum manum, ubi multa ab his itemque ab illis qui templum tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitud

tudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadam ratione saluus euasit: reliqua uero multitudo tota lanatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur: milites autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumque postero die cum exercitu uenit Antonius, eumque Vitellij milites excipiunt: et trifario commisso intra urbem prælio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, et ut assolet in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refertus: tractus autem per populum, uarioque contumeliarum genere debonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si uiuere diutius contigisset, ut opinor, eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium: aliorum uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mēsis Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, et Antonij militibus a cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutando, et Vitellij milites, et ex populo plurimos qui cum illo senserant, occidebat, examinationis diligentiam iracundia præuenientes) Domitianum productum populo rectorem insinuat, usque ad patris aduentum: populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Vespasianum: simulque et illum confirmatum, et Vitellium esse deiectum festa letitia celebrabat.

Titus mittitur contra Iudæos à patre. CAP. XIII.

Cum autem Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, et legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt: eumque maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusque populi Rom. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidem exacta hyeme, Romam proficisci parabat, resque apud Alexandriam

driam mature componere proponebat: filium uero Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui tereno itinere Nicopolim usque progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum intervallo distantem, inde militem longis nauibus imponit, Niloque flumine post Mendesium tractum, Thmuis usque usq; hitur: hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit: unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt: unamque mansiorem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templi castra posuit: posteroque die apud Ostracinen, quae mansio aquae inops est, ob quam causam aduectitia utuntur indigene. Hinc apud Rithinocoluram requiescit: & inde progressus in quartam mansiorem, Raphiam uenit, quae prima occurrit Syriae ciuitas. Gazae uero quintae mansiorem castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamnam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Caesaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

liber sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymam.

CAPVT I.

ITVS quidem ad eum modum quem praediximus, emensa ultra Aegyptum ad Syriam usque solitudine, Caesaream uenerat: ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam una cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quae apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partem in aliam uerti: quod ut in malis optimum

optimum quis dixerit, factumque iustitiae: nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quae autor erat excidij ciuitatis, unde coeperit, & per quos creuerit, diligenter superius declaratum est: hanc autem non errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, exterrorum penuria, in sua uiscera seuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum a populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea quae in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem a cadibus quiesceret: re uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summa rei desiderio, propriaque potentiae cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiam Iuda Chelciae filio, & Ezronis Simone potentissimis: praeter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotae non exigui sequebantur: occupatoque interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uero suorum timentes, plerique in locis suis otiosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesque habens a uertice, neque sine metu conabatur incursum, & praeter iracundiam cessare non poterat. Plus autem mali perferes, quam Eleazari partem afficiens, tamen non remittebatur: crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumque polluebatur caedibus templum. Filius autem Giorae Simon, querebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusque socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur: subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannem eueniebat duplex praellium perferentem, laedi pariter

ac ledere: quantoq; uincebatur, eò quòd Eleazaro esset hu-
milior, tanto plus laedebat Simone celsior constitutus: cum infe-
riores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: de-
super uerò in fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe
ballistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumq; tormentis:
quibus non solum bellâtes ulciscabatur, sed multos etiam sacra
celebrantium perimebat. Quoniam enim ad omne impietatis
genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent
recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas perseque-
tando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelita-
tem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur.
Missilia namq; machinarum ui ad aram usq; templumq; pera-
uenientia, in sacerdotes sacra celebrâtes cadebant: ac multi qui
properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum
uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramq; uniuersis
Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuerent. Indi-
genis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani mi-
scebantur: perq; atria diuina, stagnum fecerat diuersorum ca-
dauerum sanguis. Quid tantum passa es ò miserrima ciuitas à
Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flammis introie-
re? Iam enim Dei locus non eras, neq; manere poteras, dome-
sticorum funerum facta sepulchrum, & quæ sanum ciuili bello
tumulum constitueras: poteris autem denuo fieri, poteris, si un-
quam uastatorem tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda
sunt quæ dolent, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed
exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis
facinora cætera. Ergo diuisis trifariam insidiatoribus, Eleaza-
rus quidem eiusq; socij, qui sacras primitias conseruabant, in
Ioannē ebrj ferebatur. Qui uerò huic parerent, plebē diripientes
in Simonem rebellabant, cum ipsi quoq; Simoni contra di-
uerse partis seditionis adiumento esset ciuitas. Si quãdo igitur
ex

ex utraq; parte appetebatur Ioannes, obuertebat socios suos:
& de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de
templo uerò iaculâtes, machinis ulciscabatur. Quoties autem de-
super instantium molesta caruisset (frequenter enim ebrietate
& lassitudine cessabant) liberius in Simonē eiusq; socios cum
pluribus irruerat. Semper autem quatum in ciuitate pepulisset
in fugam uersos, ædes frumenti plenas omniumq; utensilium
incēdebat: idemq; hoc illo regreaciete, Simon insecutus agebat:
ueluti consulto pro Romanis omnia corrumperet, quæ ad
obsidionem ciuitatis erant præparata, suarumq; uirium neruos
abscinderet. Deniq; cōtiguit unã exuri omnia circum templum,
& inter proprias acies solitudinem atq; arcem pugne fieri ci-
uitatem: cōcremari autem paulominus omne frumentum, quod
non paucis annis sufficere potuisset obsessis: denique fame cap-
ti sunt, quæ nãmque quiuissent, nisi eam sibi met comparauis-
sent. Vndiq; autē insidiatoribus & consinibus oppugnantibus
ciuitatem, medius populus uelut aliquod magnum corpus lace-
rabatur. Senes uerò ac mulierculæ intestinis malis attonitæ,
pro Romanis uota faciebant: externumq; bellum, quo domesti-
cis malis liberarentur, expetebant. Grauis autem metus ac ter-
ror fox dissimulatus occupauerat: & neq; consilij capiendū tempus
erat, ut uoluntatem mutarent, neq; pactiois aut fugæ spes cu-
pientibus. Etenim custodiebantur omnia: dissidentesq; latronū
principes, quo scunq; Romanis pacatos esse, uel transfugere
ad eos uelle sentirent, quasi cōmunes hostes interficiebant: so-
lumq; in occidendis uitæ dignis concordēs erant. Et pugnan-
tium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu a-
cerbiores erant lugentium questus. Et assiduas quidem lamen-
tationis causas, calamitates præbebant: timor autem include-
bat ululatus: atque obnutescente dolore præ formidine, tacito
gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud do-
mesticos

mesticos erat, neque mortuis cura sepulturae adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisque desperabat. In omni enim re animos renuserant qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At uero seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, inmanius seueiebant: semperque aliquid in se perniciosum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemque pontificibus placuisset, idque uiginti cubitis altius edificare, rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directa proceritate spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod sufficere longitudinem reperit, turres edificauit: & aduersus eos constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambitum contra exedra occidentalem admotas, quæ solum poterant, quod alie partes gradibus ex longinquo fuerunt occupate. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, postquam partem ad se collegit exercitus, alijs uero ut ad Hierosolimam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autem tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudeam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio male pugnauerat, quæque licet per id fortitudine esset insignis, tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit ibi per Ammaunta occurrere, decimam uero ascendere per Hierichunta

richunta. Ipse quidem cum ceteris egressus est, quas regum quoque auxilia plura quam dudum, multique Syri auxiliares commixtabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito accesserant: duo namque milia de Alexandrino exercitu lecta, tria milia uero ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulque prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea indicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum sic clarissima incerta fortune sociatus est: idemque consilio in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur. CAP. II.
Progredientem uero in hostilem terram Titum, antecedebant regia omniaque auxilia, post eos uiarum stratores, castorumque metatores. Deinde rectorum sarcinæ atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant, & ecundum illos una cum lectis tribuni, & præfelli cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum uirorum ordinibus dilatata. Seruile autem uulgus à tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimi mercenarij, eorumque custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita ut moris est Romanis, in Gophnam per Samaritidem uenit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præsidij tenebatur. Ibi autem unam moratus uesperam, mane inde proficiscitur: peractaque Dei mansionem, castra ponit in loco quem Iudei sermone patrio Acathonaulona uocitant, iuxta uicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat uallem Saul, distantem à Hierosolymis stadijs sex triginta. Hinc sexcentis propè

lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quam tuta esset, Iudæorumq; animos exploraturus: si forte se conspexisset, priusquam ad manus ueniretur, metu cederent: audierat enim quod erat uerum, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quòd rebellatibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per uiam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uerò itinere ad turrin Psephinon declinato, transuersum agmen equitum duxit, infiniti subito prosiliunt, quæ Muliebres turres uocantur: & per eam quæ contra monumentum Helene portata est egressi, equitatum intercidunt: atque alios quidem etiam tunc uia currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uerò cum paucis sequebantur. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat: à muro enim cuncta fossis patebant, & transuersi erant horti, multisq; macerijs impediti: ad suos autem in aggere cõstitutos recursum, intercedente hostili manu, desperabatur. Quorum plerique imperatoris periculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse prospiciens spes salutis, flectit equum: & ut se sequerentur cum clamore comites adhortatus, in medios locos irruit, ut ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maximè intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula Deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus actis, cum neque galea neque thorace septus esset (non bellator enim, sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius corpore delatum est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria nitenterentur, omnia præteruolabant: gladio uerò semper à latribus instantes dirimens, multosq; ante ora subuertens, super cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter audaciam Cæsaris, ut eum aggredere tur, cohortatio: fugasq; & discessio

discessio repentina, quocumque diuenteret cursum. Huic autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. una enim erat unicuiq; spes salutis, uiam cum Tito patefacere, priusquam circumuentus opprimeretur. Denique duorum ex nimis pertinacibus, alter cum equo percussus est: altero uerò deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uerò cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem, quòd aggressione prima superiores fuerant, inconsulta spes animos extulit, magnamq; his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes.

CAPVT III.

Cæsar autem, postquam ex Ammaus legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte Septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septem: ubiq; duabus legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. labore nanque nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murum struerent. Mox autem cæpto edificio, decima quoq; legio per Hierichunta aderat à Vespasiano præoccupata: ubi quædam pars armatorum in præsidio fuerat collocata. His autem præceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Eleon, contra ciuitatem ab Oriente situs est, aliaq; interiacente ualle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uerò sine requie configentium disensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrænauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inuicem requirebant, quidnam

nam expectarent, quid ue perpessi, tres muros contra uitam suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquam spectatores honorum operum sibiq; utilium residerent mœnibus clausis, remisissiq; armis ac manibus. In nosmetipos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus: Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptisq; armis, subito in legionem decimam ruunt: perq; uallem facto impetu, cum ingenti clamore murum ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis ob eam causam plerique depositis (nec enim excursum Iudeos ausuros esse credebant, et si maxime uellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem peturbati sunt: atq; opere quisque derelicto, confestim alij recessere: multi autem ad arma properantes, priusquam se in hostes cõuerterent, feriebantur. Plures autem Iudeis semper adijciebatur, eorum freti uictoria qui præcesserant, et quod cum pauci essent, multiplex numerus et sibi et hostibus uidebatur, quod secunda fortuna uterentur. Romani autem maxime ordinari consueuerunt, et cum decore atq; præceptis bellum gerere sciētes, ex perturbatione trepidabāt. unde tunc quoque præuenti aggressione cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati, et à cursu reprimebant Iudeos, et ob impetum minus cautos feriebant. Semper uerò excursione gliscente magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculum uetura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nuntiato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; increpans ignauiam, et suos à fuga reuocasset: Iudeisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures uerò sauciasset, omnes autem in fugam uertisset, atque in uallem præcipites cõpulsisset. Illi autem prono in loco multa mala

perpessi,

perpessi, postquã in aduersam partē euasere, flectunt se iterū, et ualle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo autem post meridiem, Titus his qui secum erant in subsidio collocatis, alijsq; de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murū in summo montis ædificadum remisit. Iudeis autem hæc fuga esse uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu profiliit, ut eorum cursus immanissimis bestijs esset assimilis. Denique in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquam machina percussis, continuo dissipati, pulsique in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis relictus est: multumq; monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, ut mortem appetentibus Iudeis cederet, neque pro his in discrimen ueniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, uerum et belli et orbis terra dominus esset: ne ue in tanta fuga subsisteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem simulans, et ad se accurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens, cum ui obniterentur, occidebat, et per decliue repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem et uiribus eius et obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugere: sed in utrunq; latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequerentur: quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoq; impetū præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui superiora castra muniebant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba occupat: totumq; agmen dispergitur, suspicantium excursum quidem Iudeorum ferri non posse, Titum uerò in fugam uersum: nec enim unquam illo manente alios fugituros fuisse. Et tanquã Panico terrore circumdati, alius aliò ferebantur: donec quidam,

quidam, cum in media pugna uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersa legioni eius periculum cum clamore nuntiauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Caesarem deseruissent, totis uiribus in Iudaeos utebantur, & semel impulsos urgebāt per decliua. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. cumq; Romani plus possent, eò quod superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminerebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uerò cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem, uerum dicere oportet, ipse Caesar bis totam legionem periculo liberauit, atque ita castra muniendi copiam militibus praebuit.

De intestina pugna Azymorum diebus. CAP. IIII.

Remisso autem paulisper bello externo, iterum intestinum seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudaei ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidem cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum plerique impuri erant, occulte inter alios sani occupandi gratia submittit. illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna uerò statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uerò sibimet solū insidias comparatas. Verum hi quidem relicta portarū custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus confererent, in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq;

ferroq; caderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersae factionis socios interficiebant. Et quicumq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias concessere nocentibus, progressosq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quae tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium uerò exercitum iussit totum quod erat usque muros spatium complanare. Cunctis igitur macerijs ac sepibus dirutis, quibus hortos ac praedia incolae praemunierant, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum & ualibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethara uocabatur.

De Iudaeorum dolo in Romanorum milites. CAP. V.

His deniq; diebus Iudaei Romanis huiusmodi insidias parauerunt. Seditiosorum audacissimi extra Muliebres (quae sic appellantur) progressi turre, simulato quod pacis eos studio si pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter sub altero uitabundi latebant. Alij uerò per muros dispositi, populumq; se esse simulantes, clamore pacem implorabant, se ad usq; posebant: portaq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unà etiam contra suos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se ui perumpere aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. cumq; ad Romanos sepius

sine ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non crebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uero ciuitatem sibi aperturos sperarent, opus aggredi sesinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet, pridie nanque prouocatos eos ad pacificationem per Iosephum, nihil mediocre sentire cognouerant, etiam nunc igitur milites manere loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere ceperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequantur. qui uero in muro stabant, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos uero sauciarent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uiolenter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerant, itemq; metus, in delicto perseverare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere, quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentum, Iudæi urgendo iaculis sequebantur, deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum letitia uociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & infidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem beneuoli ac fideles: Romani uero, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contra peccant, & intemperantiam manuum

num debellantur: quod omnium est pessimum, præsentem Cæsarem, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cum hoc uulnus audierit. ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte uindictent, nunc totum desertorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamiae est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iamq; iuste morituri. circumfusa uero legiones Titum pro commilitonibus obsecrabant: paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientia precabantur: emendaturos enim peccatum præsens, futuræ compensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus, nanque unius hominis animaduersionem usque ad factum promouendam putabat, multitudinis uero ad ueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens ut post hæc prudentius agerent. ipse uero, quemadmodum Iudæorum ulcisceretur infidias, cogitabat. Interuallo autem, quod usq; ad muros ciuitatis erat, per quadriduum coæquato, sarcinas aliamq; multitudinem cupiens tuto traducere, militum ualidissimos à septentrionali tractu in occidentum septemplici ordine contra murum prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, medijsq; inter utrosque sagittarijs. Excurrant autem Iudæorum tanto præsidio præclusis, impedimentum trium legionum, itemq; alia multitudo sine timore transijt. Ipse quidem Titus cum propè duobus stadijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrinam que appellatur Psephinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex Aquilone pertinens, flectitur ad Occidentem, altera uero pars exercitus eam turrinam uersus,

uersus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdatur, duum
stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tamen
legio in Eleon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymoram.

CAP. VI.

Ciuitas autem trino muro circumdata erat, nisi quæ ualli-
bus inuis cingebatur. ex ea nanque parte, unius muri ha-
bebat ambitum. & ipsa quidem super duos colles erat condita,
contrarijs frontibus semet inspicientes, interueniente ualle
discretos, in quam domus creberrimæ desinebant. collium ue-
rò alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in
prolixitate directior: adeo ut quoniam tutus erat, castellum à
Dauid quondam rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat,
qui primus templum edificauerat) à nobis autem forum super-
rius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ci-
uitatem, & undique decliuus est. Contra hunc autem tertius col-
lis erat, natura humilior quam Acra, & alia lata ualle ante di-
uisus. uerum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, &
uallē aggeribus repleuerunt, ut templo coniungerent ciui-
tatem, & Acræ altitudinem cæsam humiliorem fecerunt, ut ex
ea quoque sanum supereminens cerneretur. Vallis autem quæ
Tyropæon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis col-
lem dirimi ab inferiori, usque ad Siloam pertinet. ita enim fon-
tem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciui-
tatis duo colles profundis ualibus cingebantur, & utrinque ob-
stantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uerò
murorum uetustissimus quidem, propter ualles imminentemq;
his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat.
ad hoc autem quod loco præstabat, etiam firmissime structus
erat, Dauid & Salomonis, aliorumq; interea regum largis-
simis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à
turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur ~~X~~stus
pertinens:

pertinens: deinde curiæ coniunctus, in occidentem templi por-
ticum desinebat. parte autem altera ad Occidentem ex eodem
loco ductus, per eum qui uocatur Betiso descendens in Essen-
orum portam: deinde supra fontem Siloam in Meridiem flexus,
atque inde rursus in Orientem uersus, quæ stagnum Salomonis
est, & usque ad locum pertinens, quem Opplan uocant, cum
Orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus,
à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant.
hæc autem fuerat muri prioris. Septentrionalem uerò tantum-
modo tractum ambiens, usque ad Antoniam ascendebat. Ter-
tio muro turris Hippicos principium dabat. unde ad Boreæ
tractum pertinens, deinde ad Psephinam turrim ueniens, con-
tra munimentum Helcæ, quæ Adiabenorū regina fuerat, Izæ-
te regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, à
turri quidem in angulo posita flectebatur contra Fullonis quod
dicitur monumentum. cum uetere autem ambitu iunctus in Ce-
dron uallē, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partem
ciuitatis, quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, cum esset o-
mnis ante nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra
moenia serpebat: templiq; Septentrionali regione colli proxi-
ma ciuitati adiuncta non paululum processerat. quin & quar-
tus collis incolebatur, cui nomen est Bezeiba, situs quidem ex
aduerso Antoniæ, fossis autem altissimis separatus: quæ de in-
dustria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli coherentibus,
& accessui facilis sit, & minus edita: unde etiam fossæ al-
titudō plurimum turribus celsitudinis adijciebat. Nominata est
autem pars addita ciuitati uoce indigena Bezeiba, quod La-
tino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis
protegi desiderantibus, pater huius regis eodem nomine A-
grippa, murum quidem ita ut prædiximus inchoarat. ueritus
autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constructionis
X y ad nouar

ad nozarum rerum ac discordie suspicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere desinit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut coeperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neque ferro facile suffodi possent, neque machinis dimoueri: hisque murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoque plus habuisset, si eius magnificentia qui edificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autem idem murus, etiam Iudeorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula uero trinis habebat: totaque altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur. Murum autem supereminiebant turres, uiginti quidem cubitis in latitudinem, uiginti uero in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plene ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo Saxonum nihil erat templo deterior. post altitudinem uero turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac cornicula erant, aquarumque pluuiarum receptacula, & tortuosi latitque singularum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius uero murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spatium trigintatribus stadiis finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus, admirabilior Psephina turris ad Septentrionem Occidentemque surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea nanque per septuaginta cubitos edita, sole orto Arabia prospici poterat, & usque ad mare, itemque ad ultima finium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro edificauerat: quæque magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, uniuersis quæ toto orbe essent, præstabant. nam præter naturalem animi liberalitatem, rex pro amore ciuitatis,

uitatis, operum excellentiam proprijs affectibus indulgebat: personisque tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri, & amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa peremptæ, ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singule autem uiginti quinque cubitos in latitudine itemque longitudine habebant, & excelsæ triginta cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditatem uero saxisque adunatum cõpaginem puteus uiginti cubitis altus erat, in tribus excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, uiginti quinque cubitis alta, inque uaria membra diuisa: & desuper eam minæ quidem binis, propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta quinque cubitos numeraretur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phaselon appellauerat, æque lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubitos in pile modum facta & solidata eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis edita porticus erat, instructa brachijs, itemque propugnaculis septem. In media uero porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo autem propugnaculis minisque erat ornata, cum omnis eius celsitudo propè ad nonaginta cubitos tolleretur. & specie quidem uidebatur a simili Phari turri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia uero turris Mariammes (sic enim regina uocabatur) usque ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudine tendebat, & magnificentiora ceterisque ornata diuersoria sustinebat: cum id proprium, seque dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quam quæ uirorum nominibus

nibus uocitate sunt: sicut illæ hac munitiones erant, cui femina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta quinque cubitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erant sitæ, multo uidebantur esse maiores: nam & ipse antiquus murus, in quo erant, excelsa loco fuerat conditus, & ipsius collis, uelut quidam vertex altius propè ad triginta cubitos eminebat, supra quem turres posite multum sublimitatis assumpserant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, uerû secto marmore candido, & singulis per uiginti cubitos longis, latisq; decem, ac per quinque altis erant edificata. quæ ita inter se copulata erant, ut singulae turres, singula saxa uiderentur: sic autem manibus artificum in faciem angulosq; formata, ut nusquam iunctura compaginis appareret. His autè in Septentrionali parte positis, intus aula regia coniungebatur: narratione omni præstantior. Nec enim uel magnificentia, uel structura operis, aliqua ex parte superari poterat: sed tota quidem muro per triginta cubitos editio cincta erat. æqualis autem distantia turribus ornatissimis audiebatur, ornata uirorum receptaculis & cœnaculis rectorû centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum uarietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubiq; rara uidebantur, & fastigia simul proceritate trabiû & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam multitudo, & innumera species edificiij, plenaq; omnia supellectilis, cum pleraq; in singulis ex auro essent, atq; argento. ad hæc multe porticus, alia per aliam in circulum flexæ, columnæq; in singulis, & quæ inter eas sub dio patebant spatia, cum essent utiq; uiridarijs sylvisque uariata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, & cisternas ubiq; signorum eneorum plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetorum

rum circum latices columbarum. Sed enim neque pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatum, referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec enim hæc a Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus intestinis, ut supra memorauimus in principio dissensionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in regiam, triumq; turrium tectis corripuit. Fanum autem conditum erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio quidè uix templo atq; aræ sufficiebat, iacens in summo planities, quod undique præceps erat atque decliuus. Cùm autem rex Salomon, qui etiam templum edificauerat, muro eius partem ab Oriente cinctisset, una porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs partibus nudum, quoad seculis posterioribus, semper aliquid aggeris accommodante populo coæquatus collis latior effectus est. Perrupto autem Septentrionali quoq; muro, tantum assumpsere spatium, quantum postea totius fani ambitus incluserat. Triplici autem muro colle circumdato, spe maius opus extructum est: in quo longa secula consumpta sunt, omnesq; thesauri sacri, quos toto orbe missa Deo munera repleuerat, tam in superiore ambitu, quam inferiore templo edificatis: cuius quod humilimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdam uerò locis pluribus. non tamen omnis altitudo fundamentorum uideri poterat, multû uallibus obrutis, ut angustas uias oppidi coequarent. Saxa uerò quadragenum cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nunquam posse perfici sperabatur, diuturnitate ac persuerantia explicabile uidebatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes, quas columnæ sustinebant quinque & uicenis cubitis altæ, de singulis saxis marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorum naturalis magnificentia, quodq;

ligno rasili erant, apteq; cohærebant, operæpretium spectantibus exhibebat: nulloq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autem per triginta cubitos erant: omnisq; gyrus earum, sex mensura stadiorū cum Antonia concludebatur. Totus autem sub dio spatium variabatur, omnium quidem generū lapidibus stratum: quæ uerò ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, nimirumq; grato opere factis: ubi æquis depositæ internallis columnæ stabant, legem castimonie præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum sanctum transire alienigenas non debere. Sanctum enim uocabatur alterum sanum, & quatuordecim gradibus ascendebatur à primo: quadratumq; sursum erat, & proprio muro circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autem uiginti quinq; cubitorū erat: quoniam in altiori loco per gradus edificata non tota pars interior cernebatur, colle obiecta. Post quatuordecim autem gradus, spatium erat usq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursum alij quinq; gradus, & scalæ ad portas ducebant: à Septentrione quidem ac Meridie octo, quaternæ utrinque uidelicet, duæ uerò ex Oriente. Necessario nanq; proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse uidebatur. Contra primam uerò, secreta erat ex alijs regionibus una porta Meridiana, & una Septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus feminis, religionis causa uenientibus. occidua uerò pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intrò propè à thesauro aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis

lumnis sustinebantur. erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem aliæ quidem auro & argento undique testæ erant, itemq; postes ac frontes: una uerò extrà templum ere Corinthio, quæ nullum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinque etiam latæ. post introitum uerò, ubi latiores fiebant, tricenis utrinq; cubitis exedras habebat: exemplo quidem turrium longas & latas, supra uerò quàm uiginti cubitis celsas. singulas autem binæ columnæ duodecim cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ uerò supra Corinthiam posita, quò mulieres conueniebant, ab Oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumq; magnificentiorē: quoniam crassiori argento atque auro uestiebatur: quòd quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant. nanque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiores. Ipsum uerò templum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autè quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, ueluti quibusdam humeris, utrinque uiceniū cubitorum producebantur. Prima uerò eius porta septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinque latæ: neque fores habebat: cœlum enim undique conspicuum lateq; patens significabat. erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ades omnis perlucebat extrinsecus: auroq; circum interiorem sani partem splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ades

patēbat in altitudinem perpetuam: perq̄ nonaginta cubitos tollebat, cum longa quadraginta cubitos esset, ac uiginti transuersa. Interior uero porta tota inaurata erat, ut dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, unde racemū statura hominis dependebant. & quid contignatio iam intercedebat, templum exteriore humilius uidebatur. & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim uero latas. & ad hęc auleam longitudine pari: hoc est, uelum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura uariatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed uelut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aërem, ac mare purpura partim quidem coloribus, bysso autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratq̄ in eo perscripta omnis cœli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo uiginti. rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa, hęc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & turibulum. Septem uero lucernæ, stellæ errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duodecim uero panes in mensa positi, signorum circulum, atque annum. Turibulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia Dei esse, deoq̄ seruire. Intima uero templi pars, uiginti cubitorum erat. discernebatur autem similiter uelo ab exteriore, nihilq̄ prorsus in ea erat positum: inaccessa uero, & inuiolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq̄ sanctum uocabatur. Circa latera uero

uero inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici te=cto suspensa: & ad utrunque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quò minus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim cœtum cubitorum celsitudo uniuersa, cum in solo sexaginta cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, non habebat. crustis enim aureis grauissimis undiq̄ tecta, ultra primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur con= tendentium oculi, quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus quidem aduentibus, procul monti niuco similis uidebatur. nam ubi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis ueribus korrebat acutissimis, ne ab insidentibus auibis pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius, longitudo quadragintaquinque cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara uero pro templo, quindecim cubitis alta, lata uero & longa cubitis quadragenis, quadrataq̄ stans, ueluti cornutis angulis eminebat, & à Meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. sine ferro autem constructa erat, nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum autē, aramq̄ cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, usque ad cubitum surgens, quæ populum à sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos, hoc est, femine fluentes, itemq̄ leprosos tota ciuitas arcebat, & foeminis menstrua soluentibus clausa erat, prædictum autem limitem, ne puris quidē mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui nō per omnia casti fuissent, ab interiori aula, & qui puri essent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducētes, cæcitatē causa munerē non fūgebantur, cum incolumibus intra limitem aderant, partesq̄ generis consequebantur: ueslibus tantum utebantur plebeijs: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat, amiciebatur.

ciebatur. Ad altare uero templumque accedebant carentes omni uito sacerdotes, ueste quidem amici byssina: maxime uero uero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat, sed diebus quibusque septimis, et per singulos menses Calendis: uel si quando patria festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine praecinctus, eoque tectus femora usque ad genitalia: linteum uero habes intrinsecus demissum usque ad pedes, et hyacinthinum desuper indumentum rotundum, ex quo simbriae pendeant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaque granata sustinentes, tintinnabulis quidem tonitrua, malis uero fulgura designantibus. Praetoris autem uestimentum uittae cingebant, quinque uariatae coloribus: hoc est, auri, purpureae, cocci, byssi, et hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse cointexta. Iisdem autem habebat etiam epomidem temperatam, in qua plus auri erat: et habitu quidem indumento thoraci similis uidebatur: duabus autem fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi, maximique sardoniches, scripta tribuum gentis Iudaeae nomina praeserentes. ex altera uero parte, duodecim pendeabant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autem byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras literas, quae sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste non semper, sed alia ambitiosa utebatur, illa uero si quando adyta introibat. Solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare Deo mos erat. Sed de ciuitate, ac templo, et moribus, et legibus iterum diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda

ponenda sunt. ceterum Antonia in angulo quidem duarum porticum sita erat prioris templi, quae ad Occidentem, Septentrionemque spectarent. in saxo autem fuerat extracta, quinquaginta cubitis alto, et undique prae-rupto: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim a radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo et decus adderet operi, et facile dilaberentur, qui uel ascendere, uel descendere tentauiissent. deinde ante turris aedificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antoniae in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regiae latitudinem, ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum et speciem, id est, atria, et balnea, et aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium. instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum ceterae quinquaginta cubitis erant altae: quae uero ad Meridianum, Orientalemque angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri posset. Quae uero porticibus iungebatur, utrinque descensus habebat, unde custodes commeabant. semper namque in ea Romani milites residebant: et cum armis appositi custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant, et superioris ciuitatis aliud castellum, regiae Herodis erat. Bezetha autem collis, iam ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouae ciuitatis coniungebatur, temploque Septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in praesentia satis dixi.

Deditionem Iudaei reculant, & Romanos adoriuntur.

CAPVT VII.

Pugnacis

Pugnacissima autem maximeque dissentiens multitudo circa Simonem erat, hominum decem millia, præter Idumæos: quinquaginta uero decem millium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quingenti millia, duces decem habebant. Horum autem principes uidebatur, Soseus Iacobus, et Cathla filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum millia habebat, quos uiginti duces regebant: tunc autem illi accesserant etiam Zelotarum, depositis discoraijs, duo millia quadringenti: qui Eleazaro, quem antea habuerant, et Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter se gerentibus, populus erat premium: et plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorē ciuitatem, murumque maiorem usque ad Cedronem, et antiquioris muri, quantum à Siloa flexitur ad Orientem, et usque ad Monobazi aulam descendit. Is rex erat Adiabene gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acrae, quæ inferior est ciuitas, usque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum et circum templum aliquatenus, itemque Ophlam, et uallem, quæ Cedron appellatur, et alij quæ interiacebant incensis, medium bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positus, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusque discreti, pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent, nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quam ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antea quam subuerteretur. qui uero eam debellarunt, maius aliquid perfecerunt. Dico enim

enim, quod seditio ciuitatem, Romani uero seditionem cepere, quæ multo erat moenibus tutior. et res quidem aduersas suis, iustitiam uero recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quod dies cuique suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circueiens, quæ muro aggrediretur, explorabat. Hæsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quæ ualles erant, et ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentum (hic enim tantummodo et primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorē ciuitatem, et per Antoniam templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum leuam sagitta percutitur: cum propius unam cum Iosepho accessisset: pacemque in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitio eorum conatibus Cæsar ex eo, quod nec ad salutem se hortantibus abstinere, excitatur in obsidionem: simulque suburbana militibus uastare permittit. collectaque omni materia, iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores, et sagittarios constituebat, et ante eos ballistas, aliasque machinas atque tormenta: quibus et excursus hostium in opera prohiberet, et qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt: Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant: populum quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quod respiraturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxijs repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socij sui

sui irrumpere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæq; apud Antoniam capta fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam plerisque non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant, per quos cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebant, omnibusq; legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles. Præcipue uerò decimæ legionis ballistæ uehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & ultra stadij modum torquebantur. ictus autem non solum primis, quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi sane cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. deniq; speculatores in turribus præsidentes, prædicebāt, quando impelleretur machina, saxumq; ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit. itaq; præsciebant, in quos ueniret, atq; uitabant: & hinc eueniebat, ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosq; simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris instruendi Romanis copiam dabant. omni uerò eos molitione atq; audacia, die, noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniam desuper telis petebantur. Cumq; pares interuallo arietes inuenissent, eos propiusq;

propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatem, clamor ingens ciuium sublatus est, itemq; seditiosos pauor inuasit. Et quia periculum commune utrisque uidebatur, communiter iam repugnare cogitabant, uociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro communitate hostium facerent: cum si non perpetuam concordiam sibi Deus præbeat, saltem in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon autem præcone missio, uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; & Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarum, in unum corpus coeunt: murumq; amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, contraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione telis petebant. audacissimi uerò cateruatim prosilientes, machinarum tegmina dissipabant: hisq; appositis irruentes, peritiam quidem pauca, plura uerò audacia perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta utraque machinas equitibus, ac sagittarijs ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes uerò à turribus, reprimebat, notandi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quintæ legionis aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. nec enim statim cum turri pericalum sensit: quæ multò altius eminebat, nullamq; partem nisi secum trahere poterat in ruinam. Cum autem ab excursibus paululum quiescisset, obseruato Romanos per opera & castra esse dispersos, quia labore & formidine Iudæos discesse arbitrarentur, excurrunt omnes quæ turris erat Hippicus, porta latenter: ignemq; operibus iniiciunt. Usq; ad castrorum quoque munitionem, in Romanos animati procedebat. Horum autem periculo mature, & qui erant propius excitati sunt, & qui procul aberant conuenere

conuenire. Romanorum autem disciplina uincebat audaciam Iudeorum: & quos prius offenderant in fugam uersis, alijs qui colligerentur instabant. Grauius autem circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus. incertusq; clamor utrinque tollebat, & multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat, incensaq; omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent plerique, propter opinionem sui uiriliter dimicantes. nam gloriosissimis in hoc bello prelati sunt, donec imperator equitum ualentissimis conuatus, in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cætera multitudine in fugam uersa, omnes compulsi in ciuitatem, eoque modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna, unum ex Iudeis uiuum capi contigit, eumq; Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui uel hoc spectaculo territi concederent. Post eius uero discessum, etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabæ pectus sagitta percussus, continuo perijt: magnumq; & Iudeis luctum, & seditiosis mœrorem reliquit. nam & manu promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorum murorum obtentu. CAP. VIII.

NOcte uero quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenam cubitorum construi præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uero sonitu facto, metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid Iudæos suspicati, ad arma currebant, eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat. cumq; nemo quid accidisset, referre posset, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisq; interuenien-

uenientibus hostibus semetipsos timebant: signumq; diligenter singuli à proximis requirebant, tanquam Iudæi iam castra possiderent: Panicoq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerum cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio conquieuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumq; tormentis inde feriebantur. Sed neq; harum æquare ipsi poterant celsitudinem, & turres excidendi spes non erat. cumq; neq; euertere propter grauitatem, neq; incendi propterea quod ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus non uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaq; muro iam cedente magno arietum Romanorum, quem Iudæi Niconem uocabant, quod omnia uinceret, quamuis & antea defessi erant pugna & uigilijs, cum longè ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quod male consulerent, murum sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimi recessere. cum autem Romani, quæ primum murum Niconem perierat, ascendissent, ad secundum omnes Iudæi relictis custodijs refugerunt. portis autem Romani qui transferunt patefactis, exercitum receperunt. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto Nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & Septentrionalem ciuitatis regionem, quam antè Cestius uastauerat. Titus autem notato quæ Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spatium: & ultra sagittæ iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter resisterunt. Et Ioannes quidem, eiusq; socij ex Antonia & Septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autem manus iuxta nonumentum

Ioannis aditum clausuram, usque ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sepe autem profluentes e portis, cominus dimicabant: compulsique intra muros in conflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiam uincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atque scientia, Iudaeos uero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad haec autem, et istis suberat spes salutis, et Romanis cita uictoriae. neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumque oppugnationes, et excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaque praeliorum species aberat, cum a prima luce incipientia utrisque in somnis et die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis uero, ne Iudaei castra peruaderent. Itaque in armis pernoctantes, prima luce utrique pugnae parati erant. Et Iudaei quidem certabant, quis esset promptior ad periculum, eoque modo gratia emereret apud duces suos, maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoque modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoque interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset, et Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, et quia uinci non assueuerant, crebraque militiae, exercitationesque perpetuae, et imperij magnitudo: ante omnia uero Titus semper ubique praesens. nam et inertia, spectante atque opitulante Caesare, grauisimum facinus uidebatur: et ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret premium. praeterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirum fortem: idcirco multorum maior uiribus alacritas demonstrata est. Denique istis ipsis diebus, ualidissima Iudaeorum acie instructa pro moenibus, telisque utrinque missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Romana progressus, in mediam aciem Iudaeorum irruit: hisque disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, unius obuiam

uiam tendentis ore percusso, alterius eodem telo quod prior extraxerat, transfixo latere refugientis: et ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: amuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudaei quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsque his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus saluti militis, quam uictoriae consulebat: et temerarios impetus desperationem dicens, solam uero esse uirtutem, si quis prudenter et caute sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quam periculum non haberet, uiros esse praecipiebat.

De Castore Iudaeo Romanis illudente.

CAP. IX.

Itaque a Septentrionali parte, mediae turri applicat arietem: in qua Iudaeus quidam uersutus ac subdolanus, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatis caeteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub lorice aliquandiu quiescissent, concussa turri surgunt. Extentisque manibus, Castor ueluti supplex Caesarem implorabat: et uoce miserabili, ut sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamque Iudaeos existimans belli poenitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castore autem quid uellet eloqui permittit. Cumque ille respondisset, ad se dux uelle descendere: Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire uoluissent: paratoque animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoreis socijs quinq; itidem supplices esse simularent, caeteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere Imperatori Romano.

Simul autem hoc agens ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. illi autem uelut agrescentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisq; percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusq; socij obstupere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, uere uidere non potuissent: mirabanturq; simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. tumq; ille telum extractum Imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus inculato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. uerum is neq; se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex perfugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore ut etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet: ad haec ille studiosè aperto sinu accurrit: alter uero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam praecauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Caesar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate seuitiam: arietisq; impulsionebus, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autem eiusq; socij turrim ictibus iam cedentem incendunt: perq; flammam in eiusdem nisi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisq; inde Iudæis, intro cum lectis mille transijt, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas & lana uenditores erant, fabriq; ararij, uestiumq; mercatus, & ad murum angustæ uia transuersæ tendebant. Enimuero si uel statim muri disturbasset maximam partem, uel quæ ceperat lege belli uastasset, nullum credo damnum uictoriae fuisset admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri sperans, cum li-

ceret

ceret capere, facile discessioni aditum non dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

De secundo muro bis obtento à Romanis. CAP. XI.

Deniq; postquam ingressus est, neq; occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neq; domus incendi: sed tamen seditiosis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quam ipsis populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namq; petebant sibi ciuitatem seruari, templum uero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumq; imbelli animo, quod ceteram ciuitatem tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denuntiantes, & si uerbum quisquam de traditione fecisset, pacem uel nominasset, mox interficiendum eum esse munitantes, Romanis qui introiere, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex ædibus: alij murum per superiores portas egressi, pugnare coeperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisq; turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur multum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuentium. crescente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam uiarumq; scientiam preualente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incubentibus pellebatur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesq; penè qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittarijs, & ubi plus erat multitudinis astant, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam illo prelio comprobatus: durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessire. Romani quidem

22 3 ita

ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis uero qui pugna ceciderant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erant, neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neque uinci se posse, si ad praelium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs Deus: & neque Romanorum uim, multo maiorem illa quae pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iam iamque serpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iandudum inopia laborabant, & penuria uictus iam multi defecerant. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quique uiuere contra Romanos optarent. contrariam uero multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporum praemunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed ui coacti, rursum quod antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius Septentrionalem partem statim deposuit: in meridiana uero per turres praesidia collocauit.

De aggeribus in tertium murum, & oratione prolata Iosephi pro deditioe facienda, & fame obsessorum. CAPVT XI.

Iamque tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis praedae posse susficere: & ipse otio commodè utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris mu-

niti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaque suburbana per multum spatium auro argentoque lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus uidebatur. spectantibus enim & uetera plena erant moenia, & Septentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneres: nullamque ciuitatis partem quam non infusa multitudo tegebat. metus autem quamuis audacissimos ceperat, omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem conspicientes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam spectem seditiosi animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quae in populum commiserant, dandam sibi ueniam à Romanis desperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij, bello mori praestabilius esse ducebant. praualebat etiam factum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudeos pacatum cogitare sensisset, bifariam diuiso exercitu, Antoniam uersus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiorem ciuitatem captum iri cogitans, & per Antoniam templum. namque hoc nisi cepisset, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraque autem parte duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et iuxta monumentum quidem operantes, à Iudeis & Simonis socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero ab Ioannis socijs cum multitudine Zelotarum, non solum quia de superiore loco pugnant, uerumetiam quia machinis iam uti didicerant. paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem ballistas trecentas, & quadraginta tormenta saxorum, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciens, & perituram esse ciuitatem, unam & obsidioni uehementer instabat: nec

poenitudinem Iudæis suadere cessabat: consiliumq; factis admiscens, & orationem sepe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, quam & Iosephū allegabat, patria lingua uerba facturum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaq; Iosephus murū circuiens, simulq; extrateli iactum stans, unde araudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, ne ue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusq; suas ad hoc usq; cohibere. ipsos uerò in his edoctos, cum seruare possent, sponte ad eorum interitum ruere. quin potius uiderent muros concidisse firmiores, excisis uerò infirmiores superesse. Romanorumq; uires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouum, neq; inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. semel autem subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem uideri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile? imo uerò transisse ad eos undique fortunam, deumq; per singulas nationes ducentem imperium, nunc esse in Italia. Hanc autem ualidissimam legem, tam feris bestiis quam hominibus esse præfinitam, potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum & animis & corporibus & alijs subsidijs meliores, cessisse Romanis: quos nisi Deum scissent illis fauere, nunquam perpepsi fuissent. ipsos uerò quātunc re fretos resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si muros integros haberent, excidio pariter

ter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modò quidem consumi populum, continuo uerò etiam bellatores interituros: nam etsi Romani deserint, & ab obsidione cessauerint, neq; ciuitatem strictis gladijs irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus assidere, quod horis singulis aleretur: nisi fortè contra famem quoq; arma caperent ac dimicarent, soli q; possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dumq; liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorū causa succensere Romanos, nisi ad finem usq; insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod utile est. Vtile autem putare, neq; ciuitatem uacua uiris, neq; desertam habere prouinciam: idcirco uelle Imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum, si ui ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoq; tertium captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere: & quamuis perrumpi tutamina non possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uerò conuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gētiles transit historias: O miseri, uociferans, uestrorumq; auxiliatorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic uicerimus. quando autem non Deus omnium conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non respicietis? Unde progressi pugnatis, quantumq; auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parentum, atq; hunc sanctum locum, quanta bella nobis aliquando peremit: Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum uos Romanis, sed etiam Deo resistere.

Nechias, qui tunc erat Rex Aegyptiorum, idemq; Pharao uocabatur, cum infinita manu descendit, reginamq; Saran materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proauus noster? Armis credo ultus est iniuriam? Atqui CCC. & XVIII. praefectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente Deo? puras autem manus ad hunc locum tendens, quem uos poluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Non ne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem uos gentili caede cruentastis locum, ac tremens nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus aufugit, auroq; & argento amantissimos Deo donauit Hebraeos. Dicant translata in Aegyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrannis, an Regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos Deo potius permisere. Quis nescit Aegyptum repletam omni genere serpentium, omniq; morbo corruptam? Quis terram infuertosam? quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? ob hoc parentes nostros cum praesidio incurantos, & sine periculo deduci, quos Deus sibi sacerdotes ducebat? An non ab Assyrijs raptam nobis sanctam arcam, Palestina & Dagon simulacrum genuit, & tota gens quae rapuerat? corruptis uero occultis corporum, ac per ea cum cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? Deus erat qui haec parentibus administrabat, proterea quod omnis armis ac manibus, eius se iudicio permisere. Rex Assyriorum Senacherib, cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? non ne ab armis quiescentes in uotis erant, & angelus Dei in una nocte infinitum deleuit exercitum? posteroq; die excitatus

Assyr

Assyrius CLXXXV. milia reperit mortuorum, atq; ita cum reliquis Hebraeos inermes, nec persequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone seruitium, ubi per annos septuaginta populus exulans, non ante libertatem recepit, quam eam Deo Cyrus donaret: qui eos etiam est persecutus, iterumq; auxiliatori suo sacerdotum more seruebant. Breuiter dicam, nullum est operapretium quod armis parentes nostri fecerint, aut non sine armis Deo permessa potestate impetrauerint. Domi autem manentes, ut placebat iudici superabant. Pugnantes uero, semper de spe deciderunt. Nam ubi Rege Babyloniorum urbem obsidente, contra Hieremie praedicationem Sedechias rex noster cum eo congressus est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem uidit excindi. Atqui uidete, quanto ille rex uestris ducibus, eiusq; populus uobis erat moderatior. Deniq; Hieremiam uociferantem, inuisos esse eos Deo propter delicta quae in eum commiserant, captum iri autem nisi traderent ciuitatem, neq; rex neq; populus interfecit. Sed uos (ut intus gesta praetermittam, neq; aigne possum iniquitates uestras exponere) me, qui uobis salutem suadeam, querimini, telisq; appetitis irati, quod uos uestrorum commonesacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes obsidente ciuitatem, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi quidem in pugna perempti sunt, oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctumq; per triennium sexq; menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis contra Iudeorum gentes ad militiam prouocauit? non ne indigenarum impietas? Vnde seruire coepimus? Non ne a seditione maiorum, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis

manis Deus indignos libertate subiecit? Deniq; tres menses obfessi, quanquam nihil quale uos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebantur, sese tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, Deus iterum captiuitate persequebatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Sosium & Romanum adduxit exercitum: circumdatis uero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia penderunt: direptaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio cohereret excidium. Oportet ergo (ut opinor) sacri loci possessores iudicium Deo de omnibus permittere: manusq; tunc humanas contemnerent, cum à superno ipsi iudice non recedant. Vos autem quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, prætermisistis? Quantum autem illos, qui cito perierunt, impietate superastis? nam occulta dedignantur peccata, hoc est furta, insidiasq; atq; adulteria, rapinis, cædibus ceratis, nouasq; maleficiorum excogitastis uias. Sanctum uero templum: factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorem uestrum rogastis. Talibus Rex noster precibus aduersum Assyrium supplicauit, cum magnum illum exercitum Deus una nocte prostrauit. Similia uero Assyrijs Romani committunt, ut etiam similem uultionem speretis: Nam ille quidem ab Rege nostro accepta pecunia, ut uastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendium templi descendit: Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant. Et si hoc impetrauerint, neq; populantur ciuitatem, neq; sancta omni-

no

no tangunt. Concedunt autem uobis familias liberas & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patiuntur. Insania est profecto, sperare Deum talem circa iustos fore, qualis iniustus apparuit: præsertim qui statim ulcisci nouerit cum oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, quæ castra ciuitati admouerant, fregit. Quod si etiam uestram progeniem liberaret, Romanos uero dignos pœna iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irasceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascendit, quo Galilæam Vespasianus excidit, postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; Sosius quicquam passi sunt, & ciuitatem uictoria ceperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit, etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes nunc uberiores profluunt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse, ut ad utrunq; aqua mercaretur: nunc autem ita hostibus nostris largi sunt, ut non modò ipsis & iumentis eorum, sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & ante periculum factum est in excidio ciuitatis, quando supra memoratus Babylonius Rex cum exercitu aduenit, qui & captam ciuitatem incendit & templum: quamuis (ut opinor) nihil tunc illi tantum, quantum uos impij nunc, commisissent. Itaq; sanctis relictis, Deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cum bellum geritis. An bonus quidem uir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit? Deum uero malis uestris inherere arbitramini, qui etiam occulta conspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autem apud uos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum est? Iniquitates enim uestræ uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos, quis peior sit, certamen habetis, atq; ita nequitiam, ut uirtutem demonstrare contenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est, si uel

si uelitis, & diuinitas confessis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proijcite, pudcat nos patrie iam diruta, conuertite oculos, & aspiciate eius quam prodiitis pulchritudinem, quale oppidum, quale templum, quam multarum gentium munera. Quis in hac flammas adducit? quis haec iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignius? o auri & lapidibus stupidiore. Si haec non ueris luminibus cernitis, saltem familiarum uestrarum miseres mini. Versentur in conspectu culusq; filij, coniuges, & parentes, quos paulo post aut bellum aut fames absumpsit. Scio quia una cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et forsasse propterea me quisquam haec suadere credidit: Interfice illos, accipite mercedem salutis uestrae sanguinem meum. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me respiciatis. Haec Iosepho uociferante cum lacrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerunt, neq; tutam sibi mutationem fore iudicauerunt. Populus uero ad profugendum commotus est: & alij possessionibus suis, alij rebus charissimis exiguo pretio uenundatis, aureos, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant: quum uero ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebant usui necessaria. Titus enim plerosq; per agros, quod uellet quisq; pergere, dimittebat: idq; magis eos ad profugium hortabatur, quod & intestinis malis carebant, nec Romanis seruirebant. Ioannes autem & Simon cum socijs, ne his magis pateret exitus, quam Romanis aditus, obstruebant: & qui uel uerbam suspicionis dedisset, continuo necabatur. Ditiore quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat periculi: nam quasi transfugere uoluisset, propter patrimoniam quisq; occidebatur. Cum fame autem crescebat desperatio seditiosorum, & in dies singulos utrunq; malum amplius accendebat

debatur. Et palam quidem nulla erant frumenta, irrumpentes autem scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid, eos qui negauerant uerberabant: si uero nihil inuenissent, quasi diligentius cclauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cum ea quae solidis uiribus starent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim fame morituros occidere: multi uero clam uniuersa bona sua uno frumenti modio, qui ditiores essent, itemq; pauperes ordeo permutarunt. Inclusi deinde intimis aedium tectis, quidam summa penuria infectum triticum comedebant: panem alij conficiebant, ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa quidem nusquam apponebatur, sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant. Miserabilis autem erat uictus, dignumq; lacrymis spectaculum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames super omnes clades haberetur: Nihil enim sic perdit hominem ut pudor: nam quod reuerentia dignum est, in fame negligitur. Deniq; uxores uiris, & filij parentibus, & quod miserrimum, matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus inter manus charissimis nemo parcebat, quin uita guttas auferret. Edentes uero talia non latebant, sed ubiq; aderant qui ista diriperent. Nam sicubi clausam domum uidissent, eos qui intus erant, cibum capere hoc suspicabantur indicio: statimq; ruptis foribus irruerant, uictumq; iam contusum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipsos faucibus strangulantes. Pulsabantur autem senes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quae haberent in manibus occultentes: nullaq; miseratio uel cani erat capitis, uel infantiae: sed abstractos pueros & ex buccella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuenisset, quodq;

quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanquam lesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitalium uias, nunc uirgis acutis podices transfigendo: horrendaq; etiam auditu quis patiebatur: in unius panis confessionem, et ut unum purgnum farinae abditum indicaret. Tortores autem necessariebant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercentes autem dementiam suam, sexq; sibi diem com meatum preparantes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarumq; gratia colligendarum nocte erepssissent, cum iam se hostes euasisse credebant, que attulissent eripiebant: multumq; supplicantiibus, et horribile Dei nomen implorantibus, ut aliquam partem sibi concederent eorum, que cum periculo sibi collegissent, nihil penitus dabant: gratumq; uidebatur, si spoliati non perirent. Hæc quidem humiliores a satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarum falso accusati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerunq; delator subornatus indicabat, quod profugere uoluissent. Si uero quem Simon expilasset, eum ad Ioannem remittebat: et quem Ioannes expoliasset, eum Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinem popularium, miserorumq; cadauera partiebantur. Et dominandi quidem causa erat in utroq; dissensio, scelerum uero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum uendicans, non dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui non accepisset, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Singulatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: ut autem breuiter dicam, neq; aliam ciuitatem unquam talia perpeffam puto, neq; ullam nationem post hominum memoriam malitia ferociorem fuisse. Postremo etiam genti Hebræorū

malæ

maledicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, et seruos se, et conuenas et degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi euertere, et Romanos inuitos hanc tristem admittere uictoriam cogere: tardiusq; uenientem in templum ignem penè traxere. Denique cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neque dolere, neque illachrymaere: sed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti sunt. Verum hæc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis. CAP. XII.

Tito autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte uero equitatus missa, iussit per ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime præda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus, nec clam enim seditio fieri posse sperabant, ut cum coniugibus ac liberis disfugerent: eosq; latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum famas, restabatq; iam latitantes egredi, et ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; uidebantur supplicare: post pugnam itaque uerberati, et ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutum erat, tantamq; asseruare multitudinem custodum uidebat esse custodiam: maxime uero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebant, ira et odio et ludibrij causa: et propter multitudinem quæ cepissent, iam spatium

a A

crucibus

crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis uero tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cecisset, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant popularium prouiores ad pacem, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerum supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi præcepit, eosque ad Ioannem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugii, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, ne uel se compellerent ad excidium ciuitatis: sed licerentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumcundo, operantes urgebat, ueluti factis uerba non multo post secuturus. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemque se contemnere clamabant, eamque seruituti recte præferre: multa uero mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundumque Deo templum hoc melius esse: quauis & id seruaturus sit qui incoleret: quem ipsos quoque auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros. quibus facta non adfore: finem enim Dei esse. Tabula conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos secum duccens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura paves & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. unde etiam

nomen

nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoque in senecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo uigente præfens se mirari aiebat, quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros, erat enim bellator ipse naturaque promptissimus, tantusque uiribus, ut multum peccaret audacia. Cum uero Titus ad hoc subrisisset, laboremque communem esse dixisset, sicut erat Antiochus cum Macedonibus in murum impetum fecit. & ipse quidem pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudeorum, sagittis eos appetens: adolescentes autem omnes præter paucos attriuit sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremum multi saucij recessere: hoc reputantes, quod etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij aggeres inchoati, uix nono & uigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & unus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extractus, contra medium stagnum, quod Struthium uocatur: alter uero à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ supra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus erexerat, ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quinta decima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam uero ad motis aggeribus, Ioannes subfossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus, dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit: illataque solua pice ac bitumine illita, ignem immittit: succensis autem fulcimentis, fossa repente subsedit, cumque magno sonitu in eam aggeres decidere. ac primo quidem cum puluere

4A 2

fumus

sumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina cōcluderet. per se
uerò materia qua premebatur, flamma iam elarior appare-
bat. Et Romanos repentini quidem facti supor occupat: imo-
litionem uerò Iudeorum agre ferebant: iamq; se uicisse creden-
tium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire ad-
uersus ignem manus utile uidebatur, etiam si esset extinctus se-
mel aggeribus deuoratis. Et duo uerò post, alios etiam agge-
res Simon cum socijs aggreditur, illa enim parte Romani ad-
motis arietibus concutere murum cœperant. Tephibæus au-
tem quidam ex Garsi ortus, ciuitate Galilæa, & Megassarus
ex regalibus famulis Mariammes, cumq; his Adiabenus qui-
dam, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius
est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt.
hisq; uiris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatem appa-
ruere, neq; magis horrendi. nam uelut in amicos, nō in agmen
hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut subistere: sed per
medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem
missilibus, & gladijs detrusi, non prius à periculo demoti sunt,
quam ignis instrumenta corripere. Sublata uerò iam flamma,
Romani quidem concurrentes è castris, auxilio propera-
bant: Iudæi uerò ex muro eos prohibebant, manusq; cum his
conserabant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs
corporibus nullo modo parentes. Et illi quidem arietes igni
subtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi uerò citā
per flammam eos retinere certabant. & quamuis feruens nacti
essent ferrum, tamen arietes non amiserunt. Hinc autem flamma
transiit in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium.
Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse ope-
ra desperabant, in castra discedunt. Iudæi uerò magis instabat,
cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedenti-
bus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti uictoria.

ria. progressi autem usq; ad munimenta castrorum prælio cum
eorum custodijs decerabant. Est enim statio pro castris per
nices succedentium armatorum, & acerbissima in eos sanctio
Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cefisset, occideretur.
hi pœnali exitio gloriosa morte prælata, steterunt fortiter:
eorumq; necessitate simul ac pudore, plurimum fugientium
redierunt: ballistisq; in muro dispositis, ex ciuitate acceden-
tem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tuta-
mine suorum corporum prouidentem. nam quoscumque obuios
habuissent, cum his congrediebantur Iudæi: & in spicula ir-
ruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque
hi actis magis quam fiducia superabant, & Romani plus au-
dacie quam quod male tractarentur, cedebant. Iam uerò Ti-
tus aderat ab Antonia, quod secesserat, locum alijs aggeribus
prospiciens: multumq; increpatis militibus, si cum hostium
muros obtinerent, in suis periclitarentur, & uelut ex carcere
contra se dimissis Iudæis, obsessorum paterentur ipsi fortu-
nam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit:
illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi dura-
bant. mixta uerò acie, puluis quidem lumina, clamor uerò
aures exuperabat, neque aut amicum quisquam interno scere
poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fidu-
cia, quantum salutis desperatione perseverantibus, etiam Ro-
manos pudor armorum & gloriæ & præsentia periclitantis
Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; pauerim eos ad extremum,
nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudæo-
rum fuisse rapturos, nisi præuenito pugnae momento, in ci-
uitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani
mœrore tenebantur, quod tam longum labor em una hora per-
didere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem
iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo.

CAPVT XIII

Titus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite uel muros experiri: adhuc enim Iudaeos cum exercitu parte dimicasse, uerum si uero militis impetum tolerare non posse, uerum sagittis esse obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alijque sine aggeribus assideri, gressus eorum tantummodo obseruando, ac ne uictus intro ferretur monebant, et ciuitatem famam relinquere, neque cum hoste manu confingere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, uel etiam sine hoc interficere, quae seuior est cupiditas. Ipsi autem Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non uidebatur: et pugnare cum his supernaculum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus uero ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorumque difficultatem, ab exercitu posse, et praeterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam, occultas uias excogitatos Iudaeos, tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam esset illatum, diutius obsidionem trahendam, uerendumque, ne uictoriae gloriam diminuat temporis longitudo. Haec enim cuncta quidem effici posse, sed celeritate ante gloriam ducere debere tamen si celeritate uti uelit et cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse praeccludi: et Iudaeos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos, aliter enim se non posse quiescere. Verum et aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus et inextricabile uideatur, eum considerare debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere: et sine labore magnum quid

perficere, ne Deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumque partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarcho autem hecatontarcho, isque chiliarcho placere properabat: chiliarchorum uero ostentatio, ad duces usque pertinebat, ducum uero certamina Caesar ipse iudicabat. In dies enim singulos circueis, opus sepiissime inspiciendo. Coeptum enim a castris Assyriorum, ubi ipse tendebat, ad inferiorem Cenopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleon montem reuertens, a meridie montem complectitur, usque ad saxum quod Peristerconos uocatur, eiusque proximum collem, qui super uallem imminet Siloam, ac inde ad Occidentem flexo adificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad Septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad uicum, cui nomen est Erebinthoneus, post illum Herodis monumentum ab Oriente clausum castris suis coniunxit, unde coeperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim adificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignum mensibus uideretur, celeritas uero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem uigiliam noctis ipse circueis explorabat: secundam uero Alexandro permiserat: tertia uero obtigit legionum ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur, totaque nocte per castellorum spatia circuebant.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo.

CAPVT XIII

Iudaeis autem cum excundi facultate, omnis etiam spes salutaris adempta est: auctaque iam fames, totas domos ac familias depa-

lias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbra mortuorum, per fora uersabantur: & ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera neque poterant pro labore, & eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam fati dies ueniret, & uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabatur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem, plenaque mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, que tum sepulchra erant, & cadauera spoliabant, & uelamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisque gladiorum mucrones probabat: nonnullosque iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uero efflantium quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico intuebantur mortuos sepeliri, cum factorem ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in ualles eos ex muro precipitabant. Quas circueiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altamque sanie mabe factis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uero, cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos morror, famesque tangebant) dies letos agebant: frumenti, aliarumque rerum necessariorum habentes copiam, de Syria proximisque provincijs, multi autem

iuxta murum stantes, magnamque alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosus autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properas saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas sylvas, opera prima consumpserant, a nonagesimo uero stadio milites alias congerebant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Caesar autem agmina circueiens, atque opus urgens, quod in manibus eos haberet, latronibus ostendebat. Sed illis poenitudo plane perierat: & animis ac corporibus separati, utrisque uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta, uel corpora dolor tangebant, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantque languentibus carcerem.

De eade Iudaorum intra & extra Hierosolymam. CAP. XV.
Denique Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, ex cruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is, cum a Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum aequè atque alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, uelut hoc simplicitate suasisset: productumque eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filijs suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quam filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuisset, gratiam postulatam, ut augeter eius dolorem, nouissimum insu interfici. Ille quidem super caesos in conspectu suo filios iugulatur, coram Romanis,

productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum inuarent, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, uir fortis, ex Anmaus genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariores necantur. Iosephi uero patrem conclusum asseruabant: missoq; præcone denunciante, ne quis in ciuitate degentiū uel colloqueretur cum eo, uel in unum ueniret, proditiōnis metu proposito: & eos qui hæc cum illo desererent, ante quæstionem perimebant. Ista uidens quidam Iudas filius Iudæ, unus ex numero præfectorum Simonis, qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter percutientium, magis autem sui prouidentia, cōuocatis decem fidissimis contubernalium: Quousque tandem, inquit, hæc mala sustinebimus? quam uel salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penè intus sunt. Simon autem bene quoque meritis infidelis est: metusq; etiam apud eum pœna, & apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, pœnas citius pendet. His ubi decem assensu sunt, mane ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimq; uelociter occupat. Romanisq; eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimq; attonitus cadit.

Excursus

Excursus autem ad eius casum factus est Iudeorum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebāt, cum letitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem moror tenuit, uere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad custodes quidem, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem stens, ad ancillas: hunc, inquit, fecunditatis recepisse fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones respicit. Cito enim curato uulnere Iosephus respuit: progressusq; clamabat, illos sibi non multo post uulneris pœnas duros. populum autem rursus ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis uero stupor incidit eius affectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate profugiebāt: alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem seuior ea quam intus pertulerant fortuna consequebatur: & fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatem. aderant namq; inflati ex inedia, & uelut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde uacuata replentes corpora disrumpebantur, nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimq; cibum desueto corpori obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruarentur, alia plaga suscepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, è simo uentris aureos colligens. Transglutientes autē (ut supra diximus) eos ueniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate, denique duo decim atticis comparabant, quod antea uigin

uiginti quinque ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfugae pleni uenirent. Arabum autem multitudo et Syri, scissis uentibus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo sauiorem contigisse Iudeis: una denique nocte duorum millium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita, pene iussisset autores circumfusos equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum, multoque plures puniendi, quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemque militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hac tangebatur inuidia) utrisque iratus dicebat: si qui militum suorum hac committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoque facta: Arabes autem et Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent, deinde crudelitatem in cadibus et in Iudeos odia Romanis ascriberet. hac enim quosdam suorum milites infamia participare, et his quidem mortem interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia, ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atque ad se deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium, seuisque hominibus lucrandi amor innatus est: nullaque omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Immo uero haec alias, et modum habent, et metu subiungantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: denique id quod cum poena interdixerat, Caesar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romanorum uideret, eos scindebant, et ex uisceribus questum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, et plerisque sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reuexit.

De sacrilegio circa templum, & relatis ex urbe cadaueribus, & fauce.

CAP. XLV.

IOANNES

IOannes autem, ubi rapinae ex populo desuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaque donaria templi retinens, multaque uasa diuinae rei ministerio necessaria, crateras, et lances, et mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusque uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudeus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militarent, et ex ipso alii. Proptereaque sacrum uinum, et oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effudisse. namque in templo et multitudini distribuit, et illi sine horrore ungebantur et potabant. Non equidem recusabo dicere, quae dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire tardassent, aut hiatu terrae deuorandam fuisset ciuitatem, aut diluio perituram, aut fulmina ac Sodomae incendia passuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quam quae illa pertulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interijt. Et quid opus est singulatim narrare clades? Manneus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quae sibi credita fuerat centum et quindecim millia et octoginta dixit elatos cadauera, ex quo die castra prope ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad Calendas Iulij. haec autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portae, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. ceteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis eiecta nuntiabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis aedibus cadauera esse inclusa, et frumenti quidem modium uenisse talento. post autem

tem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut elocassimarentur, boumque ueterem fimum alimentum haberent, stercusque collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuerat, cibum erat. Hec Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem poenitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat caecos, quod iam et ipsis imminerebat et ciuitati.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IYDAICO liber septimus.

De suffusione murorum, succensione aggerum, & Sabino oppugnante murum.

CAP. 1.

CLADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum et seditiosi magis accenderentur aduersis inclusis, postquam populum fames ipsosque iam possederat. Quin et multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, et uisu horrenda erat, odoremque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima caede excitata, concalcare mortuos cogebantur: et qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem caede polluti, dexteris ad externum bellum preparabant, tanquam exprobrantes Deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriae maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius forebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra uiginti et unum dies aggeres exererunt

exererunt, attonsis omnibus ad nonaginta usque stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terra facies, nam quae antea arboribus et paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta praecisis undique arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudaeam uiderat alienigena et suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, continere lachrymas poterat, uel non genere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia namque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, cum cognosceret, sed praesens quaereret ciuitatem. Romanis autem ac Iudaeis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium, namque hi, nisi eos quoque exurerent, captum iri ciuitatem putabant. Romani autem, fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare, nam et materia defecerant: et labori quidem corpora militum, crebris uero offensionibus animi cesserant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quam ciues in ea degentes afficiebantur, ad mala enim quae hinc accidebant, etiam pugnantibus nihilo segnioribus utebantur. Sed eorum spes frangebatur, cum aggeres insidijs, machinae soliditate muri, manus uero consuetudinis audacia repugnantium superaretur, et praecipue, quod cum seditione fameque ac bello totique malis praestantiores Iudaeorum animos inuenirent, uirorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uero animorum magnitudinem quae calamitatibus aleretur, nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias preparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam, simul et quae futura timebantur, si disjiceretur murus cauebat, et antequam arietes admouerentur, operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauerunt. Nam primum ne concordare quidem eorum uidebatur consilium, paulatim et per

et per intervalla, et constanter, non sine metu prosilientium, neque Iudeorum more, ut breuiter dicam. deerant enim que propria gentis essent, audacia, cursus, et omnium simul impetus: et ut non sine offensione recederent. Languidiores uero progressi quam solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atque armis ita undique aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animum uero ita confirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet moueretur, nam preter omnium rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritita multitudini, aut Iudeis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebant in prosilientes delata: et qui cecidisset, posteriores impediebat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui uero intra teli iactum uenire properassent, alij disciplina hostium et densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: et ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudeis autem inde digressis, Romani machinas admouere, quamuis ab Antonia saxis atque igni ferroque peterentur, et quodcumque hostibus telum necessitas attulisset, nam licet multum moribus Iudei consideret, machinasque contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudeis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia Lederetur: et fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant, cum uero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus et uectibus suffodiebat. Itaque saxis quatuor obstinato labore

concusis,

concusis, quietem utrisque nox attulit: et in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Iohannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verum preter spem utrorumque animi affecti sunt. Nam Iudei quidem quibus maerorem esse oportebat, quod ruina preter spem acciderat, et aduersum eam precauti non fuerant, tanquam maneret Antonia confidebant. Romanorum autem inopinatam letitiam ex celeri subuersione natam, conspectus alius murus, quem intrinsecus Iohannes edificauerat, citò restrinxit. Veruntamen priore facilius oppugnatio uidebatur. Tunc enim et ascensum per ruinas promptiorem, et Antonia esse infirmiorem murum, qui recens erat, citoque destrui posset, arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus uero spe, atque oratione putans alacritatem pugnantium excitari, et adhortatione atque promissis saepe quidem periculorum nasci obliuia, interdum autem mortem solere contemni, in unum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea, quae periculum non asserunt, aperte et ipsis qui rogantur, et qui eos rogant, ignauiae reprehensionem parit. exhortatione autem opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quengue gerere dignum est. Itaque difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autem uel maxime oporteat gloriae cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulchrumque sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudeorum patiens animus, et in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosque milites, quibus in pace bella discere, in bello autem uincere consuetum est, à Iudeis manu uel animo superari turpissimum est: idque in fine uictoriae, cum etiam Dei

BB

nitamur

titamur auxilio. nanque offensiones nostræ, Iudæicæ despera-
tiones sunt. Illorum autem clades, favore Dei, uestrisq; virtus
tibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine
machinis casus, quid sit aliud quam in illos ira Dei, nostrumq;
adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores uideri,
sed etiam diuinum præsidium prodere, uobis non conuenit.
Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudæos quidem quibus
non magni pudoris est uinci, qui seruire didicerint, quod minus
in posterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos me-
dios frequenter excurrere, non uictorie spe, sed ostentationis
gratia: uos autem totius penè terræ, marisq; uictores, ne semel
etiam non uincere probro habetur, ociosos sedentes, quibus
quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortuna
nam cum his armis operiri maxime cum paruo discrimine to-
tum possitis efficere. Denique in Antomiam si ascenderimus, ha-
bebimus ciuitatē. Nam et si pugnandum sit aduersum intus po-
stos, quod non arbitror, atamen capiti ac respirationi hostium
in federe uictoriā nobis plenissimam repromittit. Equidem præ-
termissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, et immorta-
litate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tem-
pore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum anima cum
corpore sepultura damnatur. Quis enim uirorum fortium ne-
scit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimum
elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: ma-
nesq; se bonos ac propitios heroas, uidendos offerunt poste-
ris suis? Quas uerò morbus corporis, tabesq; consumpsit, et
si maxime probris ac piaculis purgata sint, subterraneæ tea-
nebræ operiunt, atq; obliuio suscipit, corporis simul et ui-
tæ ac memoriæ sine circumscriptione. Quod si necessario mors
homini decreta est, ad hoc autem omni morbo lenius est, ferri
ministerium, cui non uideatur ignauum negare usui, quod de-
bito

bito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant, uel
qui conati fuerint, persecutus sum. est autem salutis spes in ma-
ximis quoq; periculis, qui uirilem animum gerunt. Primum
enim quod decidit patet incessui. deinde totum quod ædifica-
tum est, facillimè dissolui potest. Vosq; plures hoc opus ag-
redientes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: ue-
straq; obstinatio breui animos hostium frangat: ac fortasse no-
bis, si eam tantum cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim
ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si ue-
ro clam, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis
paucos non sustinebunt. Me autem profectò pudeat, nisi qui
primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: et
qui uixerit quidem nunc æqualibus præsit: beatissima uerò
præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem
multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uerò unus,
qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus,
uir et manu simul et animo fortis apparuit: licet si quis eum
ante uidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem
militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habitu-
dine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atque an-
gustiore uiribus suis habitabat. Cum primus itaq; surrexisset:
Dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, et ante omnes in-
murum ascendo: atq; opto quidem, ut uires ac uoluntatē meam
sequatur fortuna tua. quod si cæpto casus inuiderit, scito me
non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decre-
uerim, pro te moriturum. His dictis, et scutum leua manu ca-
piti prætendens, strictoq; dextera gladio, circa horam diei
sextam murum petebat. sequebantur autem ex alijs, qui soli
eius uirtutis æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem
omnes antecedebat diuino quodā impetu excitatus, cū de mu-
ro custodes iaculis et sagittis undiq; infinitis appeterent, atq;
ingen

ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohobuit, quam summa muri prehenderet, hostesq; in fugam uerteret. uiribus enim atque animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati, non steterunt. Quæ in re fortunam quis, ueluti uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic uir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Vnde factum est, ut Iudæi reuersi, ubi solum & iacentem uidere, ex omni eum parte iaculis peterent. Ille uero genibus nixus, & seuto protectus, primo quidem ulcisceretur hostes, multosq; ad se appropinquantem sauciavit: uulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum prius quam redderet animam sagittis est obrutus, uir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna uteretur. pro mensura uero cepti facinoris cecidit. Ceteri autem tres penam summam tenentes, obrui lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniã inuadunt, & à Iudæis repelluntur. CAP. II.
BIduo autem post uiginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem unum ad se uocant: nonaq; noctis hora per ruinas ad Antoniã otiose procedunt. occisis autem primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo ceteri quidem uigiles subito excitantur, & fugiunt prius quam multitudinem que murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tubæ imaginem quandã, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, prope armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, ascendit.

ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius configissent, ipsi quoq; per cuticulum irruerunt, quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; amborum agminum sediciosi, tam Ioannis, quam Simonis, arcebant eos summa uirtute atq; alacritate repugnandi. siquidẽ excidij finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictorie principium fuit. Ad ipsum autem adytum ualidissima pugna committitur: his quidem templum ui occupare certantibus, Iudæis uero Antoniã uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ utriusq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis utrisq; & propter angustias permutatis, cum & uocis intellectum magnitudo confunderet, multaq; mors esset utriusq; armaq; simul & cadauera iacentium cõculcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset altera partem, potiorum exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neq; aut fuga aut persecutioni locus erat: sed propinque mutationes confligentium, & inclinationes permixtæ fiebant exereitus. Qui uero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores utriusq; partis, suos in fronte urgebat, nullumq; inter dimicantes bello uacuum interuallum reliquerant. Cum autem Iudæorum animi Romanorum peritiam uincerent, iamq; omnino tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimã usq; diei pugnabant) hi quidẽ simul omnes excidij periculum pro nutrimento uirtutis habebant: Romani uero exercitus parti (non dum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniã obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine. CAP. III.

Iulianus uero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello, & armorum peritia, & uiribus corporis, b B 3 & animi

et animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, ubi Romanos iam cedere, et male repugnare cōspexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subito prosiliit, iamque Iudeos uincentes solus ad interiorē usque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo, neque uim eius neque audaciam hominis esse opinātes. At ille per medios ruens, quos alios alio discererat, ipsos quos occupasset, interficiebat: eaque facie nihil Cesari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verum et ipsum profecto fata persequantur, quae ab homine uitari non possunt. Calcios namque habens, creberrimis atque acutis clauis, ut ceteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnoque cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus est, salutē eius metuentium: Iudaei uero multis simul gladijs et hastis undique feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat. Saepe autem conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, et iacens tamen gladio multos percussit. nec enim cito peremptus est, quando galea et thorace omnia membra neci opportuna septus erat. namque diu ceruicem contraxerat, donec concisis alijs eius membris remisit uires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cesarem tenuit, ubi tantae fortitudinis uirum in conspectu tantae multitudinis uidit occidi: et quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos intersectorum suorum saucios reliquisset, aegre peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum et Cesarem, uerum apud hostes quoque relicta. Iudaei uero etiam mortui rapti corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam conclusere. Fortiter autem in eo praelio decertauere, Alexas quidem et Gypthaeus, ex agmine

ex agmine Ioannis: ex parte uero Simonis, Malachias, et Mertonis filius Iudas, et Sose filius Iacobus, dux Idumaeorum: Zelote uero fratres duo filij Iairi Simon et Iudas.

Iosephi oratio pro deditioe Iudaeorum, & profugium eorum.

CAPVT IIIII

Titus autem militibus suis imperat Antoniae fundamenta diruere, faciliusque ascensum cuncto exercitui parare. Ipse uero Iosepho ad se uocato (namque audierat eo die, qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinam obseruantiam, quae entelechismos uocatur, uirorum penuria defuisse, eaque re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni praecipit, quae ante mandauerat: quod etiam si quis eum pugnandi seuis amor teneret, cum qua placeret et multitudine, ad bellum progredi liceret: dummodo non unam secum et ciuitas interiret simul et templum: sanctum tamen locum uiolare desineret, ne uel in Deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet, si uellet, sacra intermissa celebrare per Iudaeos, quos ipse delegisset. Itaque Iosephus, ne soli Ioanni haec intimarentur, sed etiam pluribus, unde ex audiri posset, constitit, et mandata Caesaris Hebraico sermone disseruit. Multum autem eos quod patriae parcerent, precabatur, ignemque depellerent iam templo contiguam, Deoque uota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul et silentio tenebatur. Multis autem conuicijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nunquam sibi excidium esse metuendum, quoniam Dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione: Sane uero, inquit Iosephus, eam puram Deo conseruasti, inuiolataque sancta mansere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquam impium deliquisti: sed solennia saepera consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum, impium cum hostem putabis: Deum uero, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurum: Et

bB 4 Roma

Romanis peccata imputas? qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quae ipse intercidisti sacra, Deo reddi compellunt. Quis non inopinatae mutationis causam gemat, ac desinat civitatem? cum alieni quidem, hostesque impietatem tuam corrigant: tu vero Iudeus, & inter leges educatus, illis quoque in has seculorū inueniaris. Atqui Iohannes etiam poenitere malorum, non est turpe in rebus extremis: bonumque tibi exemplum patriam servare cupienti propositum est, Iechonias rex Iudaeorum: qui quondam Babylonis bellum sibi inferentibus, sponte civitate prius quam caperetur excessit, & cum cognatione sua voluntariam captivitatem sustinuit, ne haec sancta hostibus proderet, Deique domum uideret exuri. ob hoc sacra Iudaeorum commemoratione laudatur: eumque memoria transmissa per secula semper nova immortalē posteris tradit. Bonum igitur Iohannes exemplar, & si periculum praesto sit: ego autem veniam quoque tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis morem, & Iudeis ista promittam, spectarique oporteat, qui sit autor, & unde consilium. absit enim unquam me ita captivum vivere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihique maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui haec aduersus facta suadeo, Deique sententia condemnatos servare re contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, & responsum impendens miserimae civitati? Iam tunc enim eius excidium praedixere, cum quis homicidium gentile coepisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus plane, Deus ipse cum Romanis ignem sibi lustrationis infert, totque scelerum plenam exurit civitatem. Haec Iosepho cum fletu, & lachrymis prosequente, uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt. Iohannes autem, eiusque socii magis contra Romanos irritabantur, illum quoque capere cupientes.

pientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. & nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes, locis suis manebant, iandudum certi de suo pariter & civitatis exitio. fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij uero pontificum, tres quidem Ismaelis, cui apud Cyrenem fuerat caput abscisum, & Matthia quatuor: alterius uero Matthiae unus, qui post interitum patris aufugerat, quem Simon Giora cum tribus filijs, ut supra dictum est, interenit. Multi autem nobiles cum pontificibus defecerunt: eosque imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi manerent interim, multas etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipium Leni cum omni cautione discedunt. his autem in ciuitate non uisus, rumor seditionis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, ut hoc metu uidelicet à fuga reliquos detererent. Et paulisper quidem haec calliditas eorum sicut antea ualuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursum autem postquam eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugiebant. In unum uero congregati, & ante Romanos stantes, cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant, primo quidem ut in ciuitatem Romanos susciperent, patriamque seruari. si hoc displiceret, saltem de sano exirent, templumque sibi liberarent. nec enim ausuros sine maxima necessitate Romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur, multaque in transfugas uociferati conuitia, supra sacras portas iacula & ballistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne quidem circum sanum spatium multitudine mortuorum sepulchro, templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca

uerò sancta & inaccessa, cum armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus infiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, ut quam Iudæos indignationem oporteret exerceres, si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudæos propria sacra temerantes, uterentur Romani milites. Nemo sane fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atque adoraret: latronesq; optaret, ante quam intolerandum malum contingeret, pœnitere. Titus autem dolens vicem eorum, iterum Iohannem eiusq; socios increpabat, dicens: Non ne uos ò sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Non ne literis Græcis ac nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicitur? Non ne eos qui transissent, quamuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis ò nocentissimi? Aut cur templum & externi & gentilis sanguinis confusione polluistis? Testor ego patrios deos, & si quis unquam hunc locum ante aspexit, (nunc enim neminem credo) itemq; testor & exercitum meum, & Iudæos qui apud me sunt, & uos ipsos, quòd non ego uos uiolare hæc compellam: quin & si locum acies uestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorum, neque quicquam in eorum contumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extractis aggeribus, & excursionibus Iudæorum. CAP. V.

Hæc Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiam tollebantur. Titus autem, qui neque se ipsos miserari eos, neq; templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militem, quòd locus eum non caperet, in ferre non poterat. Tricenis autem de singulis centurijs uiris fortissimis lectis, etiam

etiam chiliarchis singulis millesis attribuit: hisq; duce preposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoq; in armis esset, unaq; descendere stauisset, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præsidem militum certamini facturum esse dixerunt, quam si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui & ulciscendi & remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus conseruere, excubitorum autem tumultu exciti ceteri cateruatim excurrere. Itaq; primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum uelut hostibus utebantur. uocis namq; agnitionem cõsusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum præterea quosdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque sine discretione sriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos proficientibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisque meminerat. Iudæi uerò disiecti, tam impetus, quam recessus temere facientes, sepe imaginem inter se hostium alijs alij demonstrabant: cum reuertentem suū quisq; per tenebras, quasi Romanum aggrediētem exciperet. Deniq; plures à suis quam ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisu iam pugna discerneretur: & in acie stantes ordine, sagittis atq; telis uterentur,

uterentur. Neutri uerò cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabant: illumq; diem sibi quisq; promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudeis autem & proprium cuiusq; periculum, & quòd templo metuerent, ministrabat audaciam: quòd tyrannus stans hos rogaret, alios uerberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerunq; pugnatum est, sed citò & breui momento prælia mutabantur. neutra enim pars prolixà spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: eratq; ueluti quoddam belli theatrum. nec enim uel Titum uel alios, qui unà erant, quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Postremò nona hora noctis cœpto prælio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco unde pugnam inire certa fuga cessissent, uerum mediam in ancipiti prælio uictoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudeorum uerò partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosæ: Idumæiq; Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sose: de Ioannis autem socijs Gypthæus & Alexas: & de Zelotjs, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antonie fundamentis, latam uiam usque ad templum fecit. admot. eq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: unū cōtra interioris templi angulum, qui ad Septentrionem Orientemq; spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorum unum contra porticum Occidentalem templi exterioris, alterum contra Septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miserjs proficiebat, cum materias à centesimo usq; stadio deportarent. Interdum autem insidijs lædebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate

facultate minime cauerent, Iudeis uerò propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna siue scenum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos franis exutos pasci sinebant: quos Iudei per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cum id crebro feret, Cæsar existimans, quòd erat uerum, negligentia suorum magis quàm Iudeorum uirtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorum custodiam reuocare statuit: unoq; milite qui equum perdidit morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera uerò die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ descenderant & fames urgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleon montem uersus collocata erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidē inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cōgito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murum transcendere ac perrumpere uolenter ambitum conatis. Conflato autem uehementi prælio, & alia multa ab utraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinē etiam bellandi peritia, Iudei uerò immoderato impetu & effrenatis animis uterentur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudeos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: & illi unam spem salutis, si murum uel perrumpere possent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudeis in fugam uersis, atque in uallem coactis equo in aduersum montem à latere incitato præteruectus, rapit unum ex hostibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis undiq; septum, talo

talo comprehensum. tantum se inclinavit equo currente, tamq̃ dextera uim itemq̃ ceteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Casarem uenit. Titus autem uires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat supplicio tradito ipse templi oppugnationem curabat, utq̃ aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudei aduersis prælijs male tractati, tumescere paulatim curabat, templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, praeuenientes ne ulterius procederet, abscedebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in Orientem pertinens Antonie iungebatur, incensa, deinde ad uiginti ferè cubitos abrupte, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis uicesimo & quarto die, Romani porticum inflammauerunt: & usq̃ ad quartumdecimum cubitum igne progresso, Iudæi similiter culmen abiiciunt: neq̃ omnino recedentes ab operibus, & Antonie continentia dirimētes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaq̃ immisso igne, cursum eius otiose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauerunt. sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, uir & corpore breuis & uultu despicabilis, tamq̃ genere quàm rebus alijs utilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus esset, tum quem fortissimum haberent ad singulare prælium prouocauit. At qui contra steterunt, multi quidē dedignabantur: erant autem inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uerò non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere constringere. nam qui de salute desperassent, eos neq̃ cautos impetus habere neq̃ Deū uereri: & cum his in discrimen uenire, quos

quos neque uincere magnum sit, & uinci cum de honestamento periculosum, non fortitudinis, sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multaq̃ Iudæus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte profiliit: & ceteris comissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsus enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuū posito, leua scutum, dextraq̃ cruentum gladium coruscabat: armisq̃ cum fremitu concussis exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & uana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoq̃ facto, & Iudæorum & Romanorum clamor uariis excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: belliq̃ felicitatem ratione carētem quàm uelox ultio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

CAPVT VI.

Seditiosi uerò templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positos repugnabant. Vicesimo autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitauit. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacuum, syluis aridis, itemq̃ sulfure ac bitumine repleuerunt. deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere possitis scalis nitentur. qui uerò prudentiores erant, nullam fugæ causam Iudæis fuisse cogitantes, locis suis manebant. Verum porticum repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudæi. exstitaq̃ undique subito flamma, Romanos & qui extra periculum steterunt ingēs stupor inuasit, & desperatio quos incendium ceperat, occupauit. flammis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidum, alij uerò in hostes præcipitabant. multi spe salutis

salutis desiliens in puteos, ilico debilitabantur: alios, dum conantur, praeueniebat incendium: alij ferro flammam antevertebant. statim uero & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum pernegatus. Caesarem uero licet morientibus indignaretur, quod iniusti porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumque nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. uociferans enim & ante alios profliens, & comites suos quam possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. eiusque uoces & affectiones quisque, uelut aliquam praeclarissimam sepulturam, secum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiore, flammaram quidem periculum euasere. obsessi autem à Iudaeis, cum diu saucij restitissent, postremo uniuersi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periere, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudaei quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad se descendere promissa fide hortabantur. frater uero eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamque militiam dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoque altius gladio, ut ab utriusque partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorum autem quos ignis obsederat, Artorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, commilitone & contubernali suo: Haerem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uero pondere oppressus, constratoque lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautioresefficit, & aduer

& aduersus Iudaeorum insidias inuit, quibus plerumque loca moresque hominum nescientes laedebantur. Exusta est uero porticus ad iurrim usque Iohannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystum ducerent aedificauerat: reliquum uero Iudaei, postquam consumpti fuerant qui ascenderant, absciderunt. Postero autem die Romani quoque, porticum quae in Boreae parte fuit, ad Orientalem usque totam incendunt: continentem angulos eius, quae appellatur Cedronos, super uallem aedificata: unde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

De fame Iudaeorum.

CAPVT VII.

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Per singulas namque domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuissent, bellum illico gerebatur: & amicis sine inter se ad manus ueniebant, miseris diripientes animis uiaticum. Fides autem penurie nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare, scrutabantur latrones: ne quem forte cibum sine occultans quispiam, moreretur. Ipsos autem spes egestate uictus hiantes, ueluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in ostia, tanquam ebrij ferebantur, eademque domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabant: omniaque dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes quae nullum, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calciamentis abstinere, coriaque scutis detracta mandebant. Quinetiam sceni ueteris laceramenta uictui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus animae carentibus demonstrare? factum enim relaturus sum, neque apud Graecos, neque apud Barbaros cognitum, & dictum quidem horrendum

horrendum, auditu uerò incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem internitterem, ne mentiri me posteri existimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse frigidam patriæ referrent gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpessa est.

De muliere quæ per famem filium coxerat.

CAP. VIII.

Mulier quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia de uico Vezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hierosolymam recepta, cum ceteris obsidebatur. Huius alia quidem bona tyranni diripiunt, quæ ex transammanis locis in oppidum comportauerat: reliquas uerò conditorum, & si alimenta reperissent, irrumpentes domum eius satellites, quotidie auferrebant. Grauius autem mulier indignabatur: proptereaq; sepius raptoribus male dicens, & imprecans, eos contra se uehementius iribat: cum neq; iratus, neq; miserans, eam quisquam uellet interficere. Sed uictum quidem parando alijs parabat: undiq; autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas, famesq; uisceribus & medullis irrepserat: plus uerò quam fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsæ, rebus aduersis contra naturam excitatur, raptiq; filio, quem latentem habebat, miserum, te ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruaueros. Apud Romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autem præuenit seruitutem: his uerò seditiosi seuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanæ uitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumq; medium comedit: ad opertum uerò reliquum seruauit. Ecce autem aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset ostenderet, minabantur. Illa uerò bonam partem se reseruasse respondens, aperit filij reliquias. Illos autem confestim horror cepit atq; demencia

mentia, uisq; ipso dirigerunt. At mulier: & hic, inquit, est uere filius & facinus meum: comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut scæmina molliores, aut matre misericordiores. Quòd si uos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem trementes exierunt, ad hoc solum timidi, uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante oculos sibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabantur, qui priusquam id paterentur interissent. Cito autem Romanis etiam nuntiata est illa calamitas: eorumq; alij non credebant, alij miserabantur, multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Cesar autem super hoc Deum placabat: si quidem Iudæis pacem obtulisset, eisq; liberam proposuisset omnium obliuionem quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atq; opulentia famem optasse: & qui proprijs manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere coeperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi uictus, ruina sese patriæ operturum: neq; relicturum in orbe terræ, ut sol inspiciat ciuitatem, in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

De expugnatione muri, & incendio templi.

CAPVT IX.

Octauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram Occidentalem templi exterioris aduocari arietes iussit: cum diebus ante sex, qui

qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & ceterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamenta suffodiebant: multumq; fatigatis, exteriores tantum lapides euellere potuere: ab interioribus autem portæ sustinebantur, tamq; diu mansere, donec instrumentorum & uestium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi uerò præuenti, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retrò depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio irucidabant: multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant, nonnullas autem scalas armorum plenas, in latus declinantes, deiecebant. Unde Romanorum quoq; non parua cædes sequebatur. Alijs signis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimam fore turpitudini ducentes: postremò tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui unà ascenderant interficiunt, cæteri uerò clade interuentium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo factò opere procubuit. Seditiosorum autem, qui prioribus prælijs etiam tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subijci iussit. Inter hæc autem ad eum profugi ueniunt, Annanus ex Ammaus, Simonis satelles crudelissimus, & Archelaus filius Magadati: idcirco sperantes ueniam, quòd Iudæos uictores reliquerant. Titus autem cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, utrumq; obtruncare decreuit: dicebat enim necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse, incensam ipsorum causa patriam deserentes: ueruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam uerò portis milites ignem

admo

admouerant, liquefactoq; argento citò lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuerunt. Iudæis uerò ignem circum se uidentibus, corpora simul animaq; ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est: stantes uerò aspiciebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem ut quod reliquum esset saluum habèrent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul undiq; inflammari porticus potuerunt, postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perq; proxima portis loca uiam sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintadecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente, quòd omnes ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli si templum reliquissent Iudæi, neq; armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si uerò id pugna obtinissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse, non templum: & piaculum non ipse, uerum illi qui id fieri coëgere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicarent Iudæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neq; se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoq; fore imperij, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc

quidem consilium dimisit: iussisq; militibus requiescere, itemq; ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur, uiam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemq; restinguere. Illo quidem die Iudaeos labor itemq; timor ab impetu continuit. Postero autē collectis uiribus, & recepta fiducia, per Orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primam quidem coitionem fortiter exceperunt: septiq; scutis, à fronte murum condensa acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animis uincerentur. Caesar autem priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uerò eius non sustinuerunt Iudaei: sed primis interfectis, pleriq; fugam petunt: & cedentibus quidē Romanis, reuertentes instabant, cum autē illi rectoris essent, iterum refugiebant: donec circa horā quintam, Iudaei uel coacti templum introire cōclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie manē cum omni exercitu aggredi templumq; oppugnare. Sed id planē Dei sententia iam dudum igne damnauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis Augusti, quo etiam prius à Rege Babylonicorum fuerat concrematum. À domesticis autem causam principumq; sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quiescissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hiq; Iudaeis in fugam uersis, usq; ad templum accesserunt.

Quemadmodum templum incensum est inuito Tito. CAP. 5.

Hic itaq; tunc militum quidam, non expectato cuiusquam edicto, neq; tantum facinus ueritus, sed diuino quodam motu impetu, à contubernali suo suscollitur: & ex ardente materia raptum ignem in fenestram inserit auream, unde ad inen-

bra circum templum aedificata de Septentrionali regione aditus erat. Flamma uerò excitata, Iudaeorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant: neq; iam uitae parcendum rati, neq; uiribus temperandum, amisso cuius gratia cautissimi uidebantur: mature autem hoc Tito quidam nuntiat. Et ille (namq; casu in tabernaculo quiescebat sicut à praelio redierat) exiit: templumq; curriculo petit, prohibitorum incendium: omnesq; post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat, tanto exercitu sine ordine concitato. Caesar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignē iubebat extingui. Sed neq; uox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumq; dexterae non attendebant, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium uerò agminum impetum, non praecipit neq; interminationes continebant: sed quò furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi uerò ardentibus adhuc & fumantibus porticum incidentibus ruinis, eadem quae uicti patiebantur. Cum uerò ad templum accessissent, edicta quidem Caesaris non audire simulantes, praecedentem quisq; ut ignem immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat, sed fuga & caedes omnia possidebat: magna uerò populi multitudo inualida & inermis, ubicunq; occupati fuerant, interficiebantur: & circum aram quidem iurgens mortuorum numerus congerebatur: per gradus uerò templi, & sanguis multus profluebat, & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Caesar autem ubi neq; impetum insanientium militum continere poterat, & flamma dominantibus, intro cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quaecunq; illic erant aspexit, ea quidem quae apud alienigenas erat fama meliora, iactatione uerò & opinione domestica non

minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant, depasceretur, quod erat uerum, existimans adhuc illud opus posse seruari, & ipse profiliuit, militesq; rogare ut ignem restinguerent, conabatur, & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuisse multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor belliq; impetus quidam uehementior, Iudeorumq; odia, & Cesaris reuerentiam & prohibentis metum superabant: plerisque autem prædæ spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, cum Cesar ad inhibendum incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat: tumq; subito, postquam flamma intus apparuit, & duces cum Cesare discedebant, & stantes extrâ succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit. Sed quamuis hoc multum quis descendum putet, ut opus omnium quæ audiimus aut uidimus maximè admirabile, tamen extructionis genere, quàm magnitudinis, itemq; munificentia in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quòd ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & mensem, ut dictum est, eumq; diem seruauit, quo primum à Babylonijs templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon Rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, septem menses, ac dies quindecim. A posteriore uerò, quam secundo anno Cyri regis Aggeus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti triginta nouem, & dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus, Gafophylacioq; & porticu.

CAP. XI.

Dum templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus sorte uenisset rapiebatur, & cædes erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratio, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atq; omne genus hominum belli calamitas persequebatur, unaq; supplices cum repugnantibus necabantur: flammaq; ulterius progrediens, cum genuit occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro igniq; clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam uerò multi fame maridi, in mortem pene luminibus clausis, postquam ignem templi uidere, in questus interim uires clamoremq; receperunt. Resonabat autem & trans fluum regio, & montes circumpositi grauiorem sonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita undiq; flamma plenum: uidebatur autem sanguis igne largior esse, pluresq; intersectoribus interfecti: omnisq; terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primum uerubus itemq; sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erant, annis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cum ni-

hil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut communem cum ceteris durare fortunam, semetipsum in ignem iniecerunt, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgæ, & Iosephus Dalei. Romani autem, quod frustra se circum templum edificijs parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter unam ex parte Orientali, alteram ex Meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia uocantur, incendunt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimum uestium, aliq; bona, & (ut breuiter dicam) omnes Iudeorum congesta diuitiæ, quod opulentissimus quisq; illuc totas domos exhauerant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat unam porticum, extra templum quod confugerant ex populo muliercule itemq; pueri & promiscua multitudo, propè ad sex hominum milia. sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flangrantes milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet, ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causa interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templum Deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannis tunc subornati propheta, populo denuntiabant, ut expectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Citò autem in aduersis hominibus persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totius efficitur.

De prod

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus, & prælagijs.

CAPVT XII.

DEniq; miserabilis populus, illis quidem fallacibus Deumq; calumniantibus, credulus erat. Certis uerò prodigijs & futuram solitudinem prænuntiantibus, neq; attendebant animo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animas, edicta Dei dissimulauerunt: modò cum supra ciuitatem fidus stetit simile gladio, & per annum perseuerauit cometes: modò cum ante defectionem primiq; belli motus ad diem festum Azymorum populo conueniente (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemq; templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usq; ad mediam permansit horam: quod imperitis quidem bonum augurium esse uidebatur: sacrorum uerò peritis, priusquam eueniret, statim diiudicatum est. Eodemq; festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset aenea atq; grauisima, & sub uesperam uix à uiginti uiris clauderetur, serisq; ferro uinctis obseraretur, pessulosq; altos haberet in saxeam limen demissos, uno perpetuo lapide fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patefcere. his autem curriculo per custodes templi magistratui nuntiatis, ascendit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimum uidebatur. Deum namq; bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uerò templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostium donum esse, portas aperiri: solitudinemq; illo ostento signari inter se pronuntiabant. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo primo die mensis Maij uisio quædam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur, nisi qui uiderunt superessent, & clades digna prælagijs secuta.

secutæ fuissent. Namq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusa. festo autem die, quam Pentecosten uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quendamq; strepitum senserunt: postea uerò subitam uocem audire, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio priusquam bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atq; opulentia, cum ad festum diem uenisset, quo ategias in honorem Dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare coepit: Vox ab Oriente: Vox ab Occidente: Vox à quatuor uentis: Vox in Hierosolymam & templum: Vox in maritos novos nouasq; nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atq; hæc interdum noctuq; clamitans omnes ciuitatis uitos circuibat. Nonnulli autem uirorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripunt hominem, multisq; uerbis afficiunt. Ille autem neq; pro se, nec ad eos qui se multabant, secretò quicquam locutus, eadem quæ prius uociferans perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum: ubi plagis usq; ad ossa laceratus, neq; supplex cuiquam fuit, neq; lacrymauit: sed ut poterat inclinans maxime stertit uocem ad singulos ictus respondebat: Veh ueh Hierosolymis. Albino autem interroganti (is namq; Iudex erat) quis esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miseræ ciuitatis, donec cum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usq; tempus neq; adibat quenquam ciuium, neq; loqui uisus est: sed quoti die uelut orationem quandam meditatus, ueh ueh Hierosolymis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies

singulos multaretur, nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uerò eius responsio ad omnes erat, triste præsagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idq; per annos septem & quinq; menses continuos faciens, neq; uoce rauior fuit, neq; de lassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profectò inueniet, Deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratum sanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si sanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terra habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est Imperator. Sed enim homines fatum uitare non possunt, etiam si præuiderint. At uerò hi signorum quedam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempserunt: donec patriæ excidio suaq; pernicie, eorum iniquitas confutata est.

De imperio Titî, & sacerdotum interfectione. CAP. XIII.

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem consurgere, templo itemq; omnibus circum locis ardentibus, signa in sano reposuere contra portam Orientalem: hiq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum

tum Imperatorem. Vsq̄ uero præda satiati sunt milites uniuersi, ut in Syria dimidio quàm pridem fuerat pretio pondus auri ueniret. Ex his autem sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimq; fãtebatur. Sed ubi illi tam ætatis quàm necessitatis miseri, dederit ei dexteram, & ipse bibit, & quam secum attulerat lagœna repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec eum quisquam custodum assequi ualuit, sed eius perfidie male dicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descenderet, atq; ut aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem uenientiam quidem illis præterisse fatetur, perisse uero id cuius eos gratia meritò conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undiq; tenebantur, circumdatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi exterioris confisit. Hic enim super xxv stadia erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isq; tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autem militum utring; densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe uenientiam: Romani uero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoq; interprete, quo argumento superior

debatur, prior alloqui cœpit. Etiam ne saturati estis patriæ malis, o uiri quibus neq; uirtutis nostræ, neq; infirmitatis propriæ uenit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoq; iussu perituri: qui primum quidem, postquam uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non desististis, deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis: utrum ne multitudine freti atqui parua manus uobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atq; obstaculum quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, uel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaq; uos contra Romanos ipsorum excelsit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus Reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solum discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate concessimus: quodq; maximum est, tributum capere Dei nomine, ac donaria colligere permisimus: neq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia uos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos qui hæc uobis præstiterant, extulistis, & immitium exemplo serpentium uirus blandientibus insudistis. Esto, Neronis negligentiam contempnistis, & ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractum aliàs, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam uestram, non ut poenas à uobis ob ea quæ in Cæsarium commiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Deniq; cum deberet, si de populandæ nationis causa uenisset, stirpem uestram petere,

petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galileam & circa eam loca uastare maluit, ut poenitendi uobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fiduciam præsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad Aegyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam Duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hostes Iudei: & legationes quidem à uobis trans Euphraten usq; nouarum rerum gratia misse, murorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum intestinum, quæ sola huiusmodi nequissimos decent. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem uenire, lætabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere, pugnantibus aliquandiu parebam, sponte ad me uenientibus dexteram dedi, fidem seruauis confugientibus, multos captiuos miseratus, uerberibus urgentes bellum coercui, muris uestris machinas inuitus ad moui, semper cædis uestre cupidus milites continui. Quoties uici, toties uos ad pacem tanquam uictus prouocaui. Cum prope ad templum accessissem, consultò iterum legis belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabam, templumq; seruare, data uobis exeundi copia, & fide salutis: uel etiam pugnare alio tempore si uelletis, in alio loco facultates præbui. Ista omnia spreuistis, & templum manibus uestris incendiistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquium prouocatis, ut quid tale conseruatis quale perijt? Qua uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quin etiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices a simulatis. O' miseri, qua fiducia!

Non ne

Non ne populus uester exanimatus? Templum uerò perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitraminis: Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autem armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, & sicut in priuata domo, Dominus mitis ultus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi uero per munitiones, quæ murum seperat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsiq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus uehementer iratus, quòd in forte captorum constituti, uictorum sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit uoce præconis, ne ulterius ad se profugerent, ne ue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent, & quantum possent, saluti suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die, Archiuum, & Acram, & curiam, & qui uocatur Ophla, succendère: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusq; ardebant. Eodem die Izatæ regis filij, & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autè, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstaturos.

De præda seditiosorum & successione interioris ciuitatis.

CAPVT XIII.

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerant, & Romanos hinc ad pellunt,

pellunt, & omnibus popularibus, qui eò conuenerant propè
ad octo milia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diripi-
puere. Viuos autem duos milites Romani cepere, unum equi-
tem, alterum peditem. & peditem quidem interfectum per o-
mnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Romanos
ulciscerentur. eques uerò quiddam his quod saluti foret, sua-
dere pollicitus, deducitur ad Simonem, cumq; ibi qua diceret
non haberet, Ardala cuidam ex numero ducum traditur pur-
niendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, oculisq;
fascia obstrictis, in conspectum Romanorum ueluti capite ca-
surus produxit. uerum ille dum gladium Iudæus educeret, ad
Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset cla-
psus, non est passus quidem occidi, indignum uerò esse Roma-
norum militem indicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis
ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti uiro grauior ef-
se morte uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam
ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam usque igni tradi-
dere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uerò ex-
rebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superi-
orem ciuitatem recedebant. Erat nanque illis malorum qui-
dem nulla pœnitudo: arrogãtia autem tanquam in rebus securi-
dis. Denique ardere ciuitatem letis uultibus aspicientes, alacri
uoto mortem se expectare dicebãt, quòd perempto populo, in-
censo templo, & flagrãte oppido, nihil essent hostibus relinqui-
ri. Sed tamẽ Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ci-
uitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum cru-
delitatem atque impietatem locutus, multa uerò pro salute ad-
hortatus, nihil amplius quàm elusus est: quia neque se tradere
propter iurandum patiebantur, neque pugnare cum Roma-
nis ex æquo iam poterant, ueluti custodia circumuallatice: disq;
insuper consuetudo dexteras commouebat. Dispersi autem per
ciuitatem,

ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes.
Multi autem capiebantur, omnesq; interficiebantur: nam pro-
pter inedia[m] fugere non ualebant: mortuos autem cambus
proiiciebant. Omne autem percundi genus, fame leuius uide-
batur: adeò ut ad Romanos quoque sine licentia, etiam despe-
rata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde
non cessantes, sponte inciderent. nullusq; in ciuitate locus ua-
cuius erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latro-
nes confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui ali-
mentorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autem
suebat, seditioemq; latronum, spes ultima sita in cloacis: quò
si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto
excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogi-
tabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim uel Deum,
uel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti,
plura quàm Romani concremabant, & qui ex incendijs fu-
gientes in cuniculos descendissent, eos improbè necabãt, itemq;
spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum
sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam
rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio præ-
uenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora de-
gustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iu-
deorum ad Titum.

CAP. XV.

Cæsar autem fieri non posse prospiciens, ut sine aggeri-
bus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto undique
loco sitam, distribuit operibus militem uicesimo die mensis Au-
gusti. Erat autem transuetio materia difficilis: omnibus, ut di-
ctum est, circum ciuitatem usq; ad centesimum stadium in prio-
rum aggerum extructionem detonsis. Quatuor quidem le-
gionum opus, in Occidentali parte ciuitatis, contra aulam re-
giam

dD 2 giam

giam erigitur: auxiliarium uerò manus, & cetera multitudo
xystum uersus, ac pontem, & Simonis turrim: quam cum Ioan-
ne bellum gerens, pro castello sibi edificauerat. His autem die-
bus, Idumæorum duces clam congregati, consilium de sui tra-
ditione cepere: misuq; ad Titum quinque utris, ut dexteram
sibi daret, precabantur. Ille uerò tyrannos sperans esse cessu-
ros Idumæis abstractis, quoniam belli pars uidebantur, serò
quidem, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Dis-
cessum autem parantibus Simon præsentit, & eos quidem,
qui ad Titum perrexerant, quinq; uiros statim occidit: duces
uerò, quorum nobilissimus erat Sosa filius Iacobus, correptos
in custodiam coniecit. Nec multitudinem Idumæorum, abdu-
ctis rectoribus quid ageret, nescientem, sine custodia habebat:
sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamen cu-
stodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim
multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes
autem suscipiebantur à Romanis, quòd Titus nimia lenitate
priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri,
& satietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebs,
aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quonq; pretio
uenundabant. Cum multi autem distraherentur, & emptores
pauci essent, quanquam uoce præconis edixerat, ne quis solus
transfugeret, ut eo modo familias suas educerent, tamen hos
quoq; recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis di-
gnus supplicio uideretur. Et infinita quidem multitudo uenit.
Ex populo uerò seruati sunt, plus quam quadraginta millia,
quos imperator quomodo cuique gratum erat, dimisit. Idem
autem diebus, etiam sacerdotum unus, filius Thebuti, nomine
Iesus, accepta fide salutis à Cesare, ut de sacris donarijs que-
dam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra
duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensasq; & cra-
teris

teras, & pateras, omnia ex auro solido & grauisimo facta.
Tradit etiam uela, & pontificum indumenta, cum gemmis, &
uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacræ pec-
unie comprehensus, Phineas nomine, uestes & cingula sacer-
dotum ostendit, multamq; purpuram, & coccum, quæ ad usum
reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum
cinnami erat, castæ, pigmentorumq; aliorum multitudo, qui-
bus commixtis Deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt
autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non
pauca: quorum gratia, licet ui capto, ut transfugæ tamen da-
ta est uenia.

De occupata reliqua parte ciuitatis.

CAP. XVI.

IAm uerò perfectis aggeribus, Septembris mensis die septi-
mo, qui erat à cœpio opere octauus & decimus dies, Ro-
mani quidem machinas admoueant. Seditiosorum autem alij,
qui ciuitatem desperauerant, muris relictis in Acram recede-
bant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibe-
bant eos qui arietes applicarent: hos autem superabant mul-
titudine ac uirtute Romani: quodq; maximum est læti mœstos
atque iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subrua,
nonnullæq; turres arietibus pulsata cecidissent, statim quidem
propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos
necessitate maior inuadit: nam & priusquam transgredierentur
hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant.
Videres autem paulò ante superbos, & factis impijs arrogan-
tes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quan-
quam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem ambitu
& muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atque perrupto, cu-
sodes pellere, atq; egredi: cum uerò, quos antea fideles habue-
rant, nusquam uiderent, fugiebant quò quemq; necessitas im-
pulsisset. Ad euntes autem alij, cum totum ab Occidente murum
d D 3 subuers

subuersum esse nuntiarent, alij subijisse Romanos, ac etiam propinquare se quarentes, alij etiã uidere hostes in turribus affirmarent, metu fallente conspectum, in ora prostrati, pro sua dementia querebantur: ac ueluti succisi neruos, quã fugerent hestitabant. Vnde et maxime quis et uirtutem Dei perspexerit contra iniustos, et fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos tuitione priuauerunt, ac sponte de turribus descendere: unde uel nunquam, sola uerò sane capi poterant. Romani uerò qui tantum in muris infirmioribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres ualidiores erant, de quibus supra memorauimus. Relictis itaque his, uel (quod est uerius) Dei nutu ab his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam confugere. rursum autem ubi à metu paululum respirationem, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vbi autem infirmiori audacia, quam necessitate (iam enim uires eorum labor, metus, et calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, et per diuersa disiecti, in cloacis delitefcunt. Romani uerò muris potiti, signa in turribus posuere: et plausu atque letitia uictoriam et canu celebrabant, quòd principio finem belli multo senserant leuiores. Denique sine sanguine murum nacti, nouissimum non esse credebant: cumque nullum reluctantem uiderent, pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarum strictis gladijs fusi, et quos cepissent interficere nullo discrimine: domosque totas, cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas uerò uastantes, quas praedae causa penetrassent, integras mortuorum familias, et plena mortuis tecta, quos famas confecerat, offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectum, uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miserantes idem etiam circa uiuos patiebantur: sed unquamque obuium transfigendo, et angusta uiarum cadaueribus obstructo,

totam

totam ciuitatem sanguine diluere, ut pleraque incensorum caedes extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant, nocte uerò crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mensis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur experta, quot bonis si usa esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna, nisi quòd talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro autem Titus ingressus, et alia, et ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus est, quas tyranni per dementia deseruerant. Conspecta quidem earum solida altitudine, itemque magnitudine, subtilique lapidum compagine singulorum, quantumq; paterent uel quantum erigerentur, Deo, inquit, plane adiuuante pugnauimus, et Deus erat, qui detraxit ab istis munimentis Iudeos. Nam quae hominum manus, aut quae machinae ad istas ualerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum animis collocutus est: quos uerò à tyrannis uinctos in castellis reperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, murosque subuerteret, eas turres fortunae suae monumentum reliquit: quae commilitante his potitus fuisset, quae capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaque adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Caesar, et qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam uerò multitudinem saluam esse. Illi autem cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant: uegetos autem atque utiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum concluserunt. Custodem autem his Caesar apposuit unum ex libertis, et amicum suum Frontonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret. Ne autem latrones quidem omnes, atque seditiosos, cum aliis ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem leuios, qui procero atque formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex residua

multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mittit ad Aegyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per provincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis committendos. Qui uero intra decimum & septimum annum aetatis agerent, uenditi sunt. Iisdem autem diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum non praebeatur cibus, partim ipsi uictu fastidio tenebantur. Erat autem pra multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorum & peremptorum. CAP. XVII

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorum uero per omne tempus obsidionis uicidies centum milia. Horum plerique gentiles fuerunt, sed non indigenae: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petiit, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autem, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quando à nona quidem hora usque ad undecimam hostias caedunt, per singulas uero contubernia non pauciorum quam decem uirorum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam uicem conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas numerauerunt. Fiunt autem, ut denos epulatores per singulas imputemus, uicidies centena ac septingētena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue utiliginosis

aut semine fluentibus, quos gonorrhoeos uocant, neque mulieribus mēstruo cruore pollutis, neque alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero haec multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen uelut in carcerem tota gens fato conclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obfidebatur. Itaque superat omnem humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palam occidere, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & seipulchra eruentes, quos offendissent, iugulabant. Inuenti sunt autem ibi quoque plus quam duo milia, quorum alij manu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerant, cum alios fames corrupisset. Foedus autem corporum odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederent: alij plura habendi cupidine, congesta cadauera calcantes, se immergerent. multae nanque opes in cuniculis inueniebantur, nefasque omnem uiam lacri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni uinxerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Ultus est autem Deus utrumque merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quam sepe despexit, à Romanis dexteram sibi dari precatus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus, sicut infra designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho: Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas urbis partes incendunt, murosque subuertunt.

Hierosolymae urbis historia breuis. CAP. XVIII.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Iulii Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinque autem prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asocheus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Sosius captam urbem seruauerunt. Antea

uerò rex Babyloniorum ea potitus excidit, post annos ex quo aedificata est, mille trecentos sexaginta, & menses octo, & dies sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananæorum dynasta, qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis. Ideoq; sacerdotium Deo primus exhibuit, & sano primum aedificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum ante Solyma uocaretur. Chananæorum quidem populo rex Iudæorum Dauid pulso, colendam suo populo tradidit: & quadringentesimo sexagesimoquarto anno post, ac mensibus tribus, à Babylonijs euersa est. A rege autem Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, usque ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum septuaginta nouem. Ex quo primum autem condita est, usque ad excidium, anni duo milia centum septuaginta septem. Sed enim neque antiquitas, neque ingentes diuitiæ, neque per totum orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria quicquam iuuat, quò minus periret. Talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis fuit. Postquam uerò quos occideret, quid ue raperet, non habebat exercitus, quòd iratis animis omnia decrant (nec enim parcendo si esset, quòd agerent, abstinuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaselo, & Hippico, & Mariamne: muriq; tanto, quantum ciuitatem ab Occidente cingebat. Id quidem, ut esset castrum illi custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut posteris indicarent qualem ciuitatem, quam ue munitissimam, Romanorum uirtus obtinuisset. Alium uerò totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitantiam aliquando esse uix crederent. Hic quidem finis eorum dementia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit: clarissime ciuitati, & apud omnes homines prædicatissima.

De præmio militum.

CAP. XIX.
Cæsar

Cæsar autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, nonnullasq; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persoluere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnam illis, ait habere se gratiam, quòd beneuolentia erga se utendo perseuerassent. Laudabat autem, quòd per omnia bella morigeri fuissent, quòdq; præliando fortitudinem in multis, magnisq; periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusq; planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neq; munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta, & immanitates effere aduersantium, possint unquam Romanorum uires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quòd multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atq; præclarium, quòd duces Romani & administratores imperij, ab his declaratos, ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias, qui legissent. Mirari autem se eos, ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardiorum. Et illis tamen, qui pro maiore uel clarius decertassent, uictamq; suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurum: nec ullum eorum, qui plus alio laborare uoluisset, iuxta uicissitudine cariturum: magnamq; sibi huius rei fore diligentiam, quòd magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit

iusit eos quorum partes sunt, iudicare, quo nam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellans, presentes collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium letaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques, longasq; hastas, & signa ex argento facta donabat, & uniuersisq; ordinem mirabat in melius. Quin & ex manubijs aurum, & argentum, itemq; uestes, aliamq; prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisq; se meritum præbuerat, uotisq; cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertiq; se ad sacra pro uictoria celebranda: magnaq; astante bouum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse uero cum honoratis per triduum letatus, milites quidem alios quò queng; conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credit: neq; ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam uero legionem, memor, quòd Cestio duce Iudæis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quæ sic uocatur, misit. Hæc ad Euphratem in confinio Armenia, & Cappadocia sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptium perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosq; ibi afferuari præcepit, quòd ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

De nauigatione Vespasiani, deq; comprehenso Simone, & spectaculo die natalino exhibito. CAP. XX.

PER idem uero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem uectus triremibus, postquam omnes quas præternauigauit ciuitates inuisit, ab his cum uotis exceptus, in Græciam ex Ionia transit. Egressus

Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippi uocatur, aduenit, diuq; ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multiq; in ea captiui consumpti sunt, alij bestijs obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simon è etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatem ceperat, tunc fidelissimis amicorum ascitis, & lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, & alimentis quæ multis diebus sufficere possent, unà cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit, & quoad fissa patebat, illi progrediebantur: ubi uero soliditas obstisset, eam suffodiebant, sperantes posse ulterius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululū fossores processerāt, iamq; alimenta, quamuis parce his uterentur, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, in nexaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templū antea fuerat, apparuit. Ac primò quidem obstupere qui cum uiderunt, locisq; suis manebant. deinde propius cum accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem uocari, statimq; accersitus ab his, qui ad eum cucurrerant, uenit Terentius Rufus: nanq; is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo ueritate comperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Cæsari uero, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat, ita Deus posuit, non ut subditum eorū

manibus,

manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminacionibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram Dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoque sui temeratores ulciscitur, & grauiorem poenam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eod quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus e terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem ijsdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cesari autem maritimum Cesarcam reuerso, uinctus Simon oblatus est, & illum quidem triumpho, quem Roma acturus erat, seruari iussit. ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestijs depugnarunt, quique ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores periere, duo millia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hec, licet mille modis illi consumerentur, & minus esse supplicij. Postea Cesar Berytum uenit (hec autem est ciuitas Phoenices prouincia, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quam sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

De calamitate Iudeorum apud Antiochenes. CAP. XXI.

Euenit autem per idem tempus, Iudeos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, concitata in eos Antiochenium ciuitate, tam propter criminaciones illatas eis in presentia, quam propter ea, que fuerant non multo ante commissa. De quibus necessarium mihi uidetur pauca predicere, ut etiam que postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudeorum nanque gens multum quidem

quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, precipue apud Antiochiam uersabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uero his liberam domicilij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, prebuerunt. Nanque Antiochus quidem, qui Epiphanes dicitur, uastatis Hierosolymis templum spoliavit. Qui uero post eum regnum assecuti sunt, quicquid aeneum in donarijs fuit, hoc Iudeis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum: concesserunt que ut pari cum Grecis iure ciuitatis uterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, & multitudine proficere, & extructione, itemque magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperque religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudeorum uero odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudeorum) cum Antiochenium populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & ceteros deferebat, insimulans eos, quod una nocte totam ciuitatem incendere statuissent: & uelut huius consilij participes quosdam hospites Iudeos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: sed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iussit afferri: statimque omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem uero Iudeorum properabat irruere: si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruaturam, existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutata uoluntatis argumentum, quodque Iudeorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret: idemque iussit & ceteros compelli facere: renuendo enim mani-
festos

festos insidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochensibus facto, pauci quidem consenserunt: alij uero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, scuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tamq; ualidam necessitatem imposuit, ut non modo apud Antiochiam septimi diei serix soluerentur, sed ab hoc exordio in cæteris quoq; ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam, tunc eiusmodi mala perpeßis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hæc quoque persecuti fuimus. Namq; quod quadratum forum exuri contigit, & archiua, monimentorumq; receptacula publicorum, itemq; basilicas, uixq; ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis ui ruens, huius facti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochenses, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia perpulisset, multò magis ex antea actis fidem habere dictis suis persuasit, ut penè se uidisse ignem à Iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos, qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega ad huc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem nanque Syriæ Cæsennium Petum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita uero diligenti quæstione Collega reperit ueritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admiserunt homines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica concremassent, ex actione liberarentur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis ex-

ceptus est.

CAPVT XXII.

Titus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quod uniuersis quidem Italiae ciuitatibus desiderabilis peruenisset: maximè uero, quod urbs eum Roma summa cum alacritate & claritudine suscepisset, in maximam lætitiã uoluptatẽ que translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimum liberatus. Vespasianum enim etiam longè absentem, omnes homines Italiae uoluntatibus ut præsentem colebant: expectationem suam, quòd nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigissent, optabat imperatorem suscipere senatus honore bellicorumq; gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebat soli saluti subiectorum commodaturam: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absolendum esse confidens, antiquam uero libertatem cum opulentia recepturum. Præcipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxime bellorum per illum patratum nouerant magnitudinem. imperitiã uero aliorum ducum experti atque ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum uero, qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum uero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem præcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uidebatur, sed eum longissimè ab urbe Roma conuenire antè properabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebantur, & uniuersis facilis & promptius ire quàm manere uidebatur, ut etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi

e E

uero

uerò eum appropinquare indicaretur, quamq; mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quò transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusq; lenitatem omnium generum uocibus prosequabantur, benemeritum & salutis datorem, solumq; dignum Romanorum principem appellantes. Tota uerò ciuitas ueluti templum erat, fertis atque odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uentre potuisset, ipse quidem penetibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbae, perq; tribus & cognationes & uicinas conuiuia exercentes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabile principatum. Vrbs quidè Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos. CAP. XXIII.

Ante hæc uerò tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus uerò Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quòd etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumq; inferre, suscipit primo natura bonis consilij uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam ui coactam seruire Romanis: necnon equidem maximam tempus ei fiduciam dedit. Nam cum uiderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnemq; his subditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atque discordijs oblatum esse putauerunt. Id autem consilium

filium dabant, & hac eos spe decipiebant, Clasicus quidam & Ciuilis, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: uerum maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & ceteris fortasse non dissentientibus, ueluti quadam diuina providentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui prius Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellionem Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, de posteaq; amentia ad sobrietatem cogit. Sed etiamsi ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia lauituri. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adulescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detraxit: sed à patre habens ingentem fortitudinem, & supra ætatem exercitus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permisserunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, ut sine clade pristino iugo subijcerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supra dicta uerò Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatae, maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atque feruissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præsidijs offendere interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atque agendo,

omniaq; incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & uastitate Mæsiæ cognita, Rubriū Gallum mittit pœnas de eis sumpturum. à quo multi quidem in prælijs trucidati sunt. qui uerò salui esse potuere, cum timore domum refugerent. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsidijs loca circumdedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mæsiâ quidem ea celeritate debellatum est.

De anne Sabbatico, & triumpho Vespasiani ac Titileberrimo.

CAP. XXI

Princeps uerò Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fuit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fuit plurimus, neq; meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autē Antiochenisum populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usq; ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi, non modo uiri, sed etiam fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent, ex utroq; uia latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, ut Iudæos

ut Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulsit, sed otiose quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quid ue facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiâ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem uersus iter contendit. Quò missi etiam ab rege Parthorum Vologeso uenere, aureâ ei ferentes coronam, quòd Iudæos uicisset. Eaq; suscepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atq; ita Antiochiam remeauit. Senatu uerò & populo Antiocheni multum petentibus ut in theatrum ueniret, ubi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus autem fortiter ipsdem instantibus, & crebro postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingentose respondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant interuisse, nullumq; iam esse locū qui eos reciperet. Vnde ad aliâ petitionem sese conuertunt Antiochenes, quòd priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas cum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorum. Sed ne id quidem Titus adnuit: uerum in eodem statu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymam uenisset, tristemq; solitudinem quam uidebat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus, miserabatur excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quòd talem ac tantam funditus excidisset, uerum multa imprecans seditionis autoribus, & qui hanc pœnam ei inferri coëgere: ita certus erat, quòd nunquam uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura uerò captiuis indicantibus auferebant, aurum atque argentum, aliq; instrumenta pretiosissima, quæ domini propter

incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propositum iter ad Aegyptum tendens, emensa uelociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretoq; ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones conitarentur, utraq; unde uenerant remisit: quintam quidem in Mœsiam, quintam uerò decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporum quam pulchritudine præstantes, ilico ad Italiam portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta uerò nauigatione pro uoto, similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri. Claritudinem uero Tito pater attulit, qui uenit obuiam, eumq; suscepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam letitiam suggererat, quòd uidebat in unum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, unum communem triumphum ob res gestas agere statuere, quamuis utriq; senatus propriū decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa uictorie, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes aut cum exissent, loca ubi tantum stare possent occupauerant, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concesso necessario transitu. Cuncta uerò turba militari antelucem per turmas atq; ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatij superioris, sed prope Isthidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt. Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uerò patria ueste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducum proceres, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat, sellaq; eburnea in eo præparata. Quò cum ascendissent, confederunt. Statimq; eos militaris fauor excepit, multis uirtutem testimonij

nijs prædicans. Illi autem inermes erant, in ueste serica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum Vespasianus cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magnaq; omnium quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem capitis adoperitus, solennia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfectis autem uotis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad pranaium, quod his ex more ab imperatore parari solet, dimittit. ipse uerò ad portam recedit, quæ ab eo quòd per illam semper triumphorū pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphatibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis caesa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, ut multitudini facilius præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo illorum spectaculorum & magnificentia non potest, in omnibus quæ quisque cogitauerit, uel artium factis, uel diuitiarum opibus, uel naturæ nouitate. Nam penè quæcumque hominibus qui usquam sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt, alijs alia mirabilia atque magnifica, hæc uniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauerunt. Et enim argenti aurique necnon eboris in omni specie operum multitudinem, non ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim omnia fluere. & alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpuræ portari, alias diligentissima pictura uariatas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ tam multe, alie coronis aureis, alie alijs operibus incluse traductæ sunt, ut appareret frustra nos earum usquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur etiam simulachra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte non defunctorie facta: horumq; nihil non ex pretiosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebantur, proprijs ornamentis induta. Erat autem etiam quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis uestibus atque inauratis

indauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerat ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorum quidem uulgi inornatum uideres, sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporum deformitatem, oculis subtraherat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes putabant. multa enim in tertium nidum quartumque surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata ueste circumdatis, cum aurum præterea factum atque ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere uastari quidem fortunatissimam terram, totas uero interfici acies hostium: & alios fugere, alios captiuos duci: murosque excellentes magnitudine machinis dirui, & caestellorum excindi munimina, & populosarum ciuitatum moenia disturbari, exercitumque intra muros infundi: cædisque omnia loca plena, & eorum qui manu resistere non poterant preces, ignemque templis immissum, ædiumque super dominos post multam uastationem euerfiones: atque annis tristitiam, defluentis non in arua culta, neque ad hominum uel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passi sunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, necscientibus adhuc facta tanquam presentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captæ ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia uero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolimam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab usus nostri consuetudine. nam media quidem columna basi hærebat, tenues autem ab ea can-

nule producebantur, formata ad similitudinem fuscine, ad summum quæque in lychni speciem fabricata: erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudæos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliolum. Deinde transibant plurimi uictoriæ simulachra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoque ornatus pulchritudine, dignumque spectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quò postquam uentum est, constitere. Erat autem uetus mos patrius, opperiri donec ducis hostium mortem quispian nuntiaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per forum traheretur, quo eum simul cæderent qui ducebant: lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem uitæ habere nuntiatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere: his secundo per uota solemnia omne peractis in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi exceperere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrabat, uictoriæ quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorum ciuilium, & spei bonæ pro felicitate principium. Post triumphos uero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci templum ædificari decreuit. itaque miræ celeritate, & quæ hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, in super perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namque in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, uagabantur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposuit etiam quæ Iudæorum fuerant instru-

menta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum, et penetratum uela purpurea in palatio condita seruari praecepit.

Herodium & Macharus à Basso capta. CAP. XXXV.

In Iudaeam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vespilano exercitu, castellum quidem Herodium cum praesidio deditone cepit. Post autem omni manu militari collecta, multi autem in partes diuisi erant, et legione decima bellum inferre Macharunti statuit. Valde enim necessarium uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuiteret. Nam et salutis spem habitatoribus certam, et aggredientibus hesitationem atque formidinem, natura loci praestare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, saxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, et ob hoc etiam capi difficile uidetur: sed ne uel accedi posset, eò natura excogitabat, quae uallibus eum ex omni parte uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi non posse: nec transire erat facile, nec aggestu ulla ratione compleri possibile. Nam ea quae ab Occidente secat uallis, sexaginta stadiis distenditur, unde Asphaltites lacus ei limitem facit: ex hoc uero tractu ipse Macharus altissimo uertice supereminet. A septentrione autem et Meridie, ualles magnitudine quidem supra dicta cingunt, similiter uero sunt inextricabiles ad oppugnationem: eius uero uallis quae ab Oriente est, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte uero ex aduerso Macharuntiposito terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus in eo castellum communiuit, quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura uisus est, et constructione tutissima, propter Arabum praecipue uicinitatem: namque opportune situs est, eorum fines prospectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam ferebat ascensus.

ascensus. Quin et circa ipsum uerticem rursus murum edificauerat, turresque in angulis sexagenorum cubitorum erextratum in medio autem ambitu regiam struxerat, magnitudine simul habitationum et pulchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundeque suppeditandis, locis maxime idoneis fecerat: ueluti cum natura certaret, ut quod illa situ loci expugnabile fecerat, ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim et sagittarum multitudinem machinarumque reposuit: et omnem apparatus excogitauit, qui habitatoribus posset magnae obsidionis praestare contemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim sic uel celsitudine uel magnitudine uincebatur: ferebant autem eam ex Herodis temporibus perseuerasse: mansissetque; ulterius profecto, sed ab Iudaeis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, quae ciuitas à parte Septentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, ubi radix eodem nomine gignitur: quae flammæ quidem assimilis est colore, circa uesperam uero ueluti iurare fulguris, accedentibus eamque euellere cupientibus facilis non est: sed tamdiu refugit, nec prius manet, quam si quis uinam multebrem uel menstruum sanguinem super eam fuderit: quin etiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoque modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum: deinde ab ea religant canem: illoque sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile euellitur: canis uero continuo moritur, tanquam eius uice à quo herba tollenda erat, traditus: nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter unam uim capi eam operis pretium est. Nam quae uocantur daemonia, pessimorum hominum spiritus, uiuis immersa, eosque necantia quibus subuentum non fuerit: haec cito,

cito, etiam si tantummodo admoueat agrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter se sapore diuersi. Alij namque amari sunt, alij nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidae aquae ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur, in proximo quaedam spelunca cernitur, non quidem alta caua, saxo autem imminente protecta: super hoc ueluti duae mannae inter se paululum distantes eminent: et altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit, qui mixti lauacrum suauissimum praebet, multisque morbis ac uitijs salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: habetque idem locus metalla sulfuris et aluminis. Bassus autem contemplatus undique regionem, ualle Orientali repleta accessum parare statuit: opusque inchoauit, properans aggerem quamplurimum extollere, facilemque per eum oppugnationem facere. Qui uero intus fuerat deprehensus, ab externis segregati Iudaei, illos quidem coegere, inane uulgus esse existimantes, inferiorem obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant, et propter munitionis firmitatem, et ut saluti suae consulere. Impetraturos enim se ueniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem uolebant spem declinandae obsidionis experiendo conuincere: ideoque alacri animo in dies singulos excursos habebant, et cum his quos fors obtulisset coertis manibus, multi moriebantur, multosque Romanos interficiebant: semper autem utrisque ex tempore plus uictoriae capiebatur: Iudaeis quidem, si incautiores aggredierentur: in aggere autem positus, si improuisum excursus eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quaedam fortuito gesta, inopinatum castelli tradendi necessitatem Iudaeis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis et audacia ferrox, et manu strenuus, Eleazarus nomine: is autem fuerat

rat excursibus nobilis, multos egredi aggestumque prohibere obsecrans, et in praelijs semper grauius Romanos efficiens: audaciaque sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaque discreta quodam die pugna, et utraque parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium praelium excepturum, extra portam remansit: et in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius, nomine Rufus: et quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum, cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorum traduxit. Postquam uero dux nudum praecipit extendi, et in aperto constitutum, ut ex ciuitate conspiceretur, caedi uerberibus, uehementer Iudaeos confudit casus iuuenis, uniuersaque ciuitas in fletu erat et questibus, unius uiri clade percussa. Id ubi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumque miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, uelut mox Eleazarum suspensus, crucem desigi iussit: ea uero conspecta, maior castellanos dolor inuasit, et ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, si quis ipsis salutem praebere, postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortuna concederent. Illi autem et eius sermone fracti, et quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim et numerosa cognatione genus ducebat) et contra ingenium suum misericordia uicti sunt: et quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti.

Cum

Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo civitatis inferioris, inita separatim cum Iudeis cognita pactio-
ne, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuis-
sent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuntius ue-
nit, siue inuidia salutis eorum, siue formidine, ne eorum fugae
causam ipsi praestarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui
praecesserant, euasere: reliquorum autem, uiri quidem mille
septingenti perempti sunt, muliercule uero et pueri in serui-
tium ducti. Sponsiones autem cum his qui castellum deditere
habitas, Bassus conferuandas esse ratus, et ipsos dimisit, et
Eleazarum reddidit.

De Iudeis a Basso interemptis & Iudaea diuendita

CAPVT XXVI.

His autem administratis, in saltum, qui appellatur Iardes,
aducere properabat exercitum: multi enim illuc congregati
esse nuntiabantur, qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosoly-
mis et Macharunte profugerat. Ergo cum ad locum uenisset,
neque falsum fuisse nuntium reperisset, primo quidem omnem locum
cum equitibus cingit: ut si quis Iudeorum conatus fuisset eu-
dere, fugiendi per equites copia non haberet: pedites autem syl-
uam iussit cedere, in qua confugerat. Hoc modo ad necessitatem
adducti sunt fortiter aliquid faciendi, uelut ex audaci certami-
ne fortasse fugam etiam reperiret. Itaque simul uniuersi, et cum cla-
more impetu facto, in eos a quibus cincti fuerat, irruunt: illi au-
tem fortiter excipiebant: multaque his audacia, illis contentione
usis, diu quidem praedium tractum est, non autem similis euenit fi-
nis pugnae certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tan-
tum contigit occumbere, neque multos sauciari: Iudeorum uero
ex illo praedio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tri-
bus milibus, prostrati sunt omnes: eorumque dux Iudas Iatri
filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam praepositus
cum

cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis,
latenter effugit. Eodem uero tempore Caesar etiam ad Liberium
Maximum scripsit (erat autem procurator) ut omnem terram
uenderet Iudeorum: nec enim ciuitatem in ea condidit pro-
prium seruans sibi eorum agrum. Solis uero octingentis mi-
liibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur
Ammaus: distat autem ab Hierosolymis triginta stadiis. Sti-
pendium uero ubicunque degerent Iudeis indixit: binasque dra-
chmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut ante-
hac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iu-
deorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis, & eruptione Alanorum in

Armeniam.

CAPVT XXVII.

Iam uero quarto anno Vespasiano administrate imperium,
contigit Comagenes regem Antiochum in maximas cla-
des cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cefennius
Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu pro-
pter immunitas Antiochi (certum non ualde patefactum est) li-
teras ad Caesarem misit, Antiochum dicens deficere ab Roma-
nis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Par-
thorum: proptereaque debere illos antecapere: ne si priores no-
uas res adorti essent, totum Romanorum imperium bello pertur-
barent. Non erat autem Caesar huiusmodi nuntium ad se perla-
tum neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium pro-
uidetia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxi-
ma ciuitas iuxta Euphratem sita est, ut esset Parthis (eo namque id
cogitare) facilimus transitus, tutum autem receptaculum. Fi-
de igitur habita, et potestate sibi permissa, ut ageret quod ex-
pedire uideretur, negligendum non putauit. Subito tamen, An-
tiocho eiusque socijs nihil opinantibus, in Comagenem ingressus
est, ex legionibus quidem sextam ducens, et insuper quasdam
cohortes,

cohortes, alasq; equitum: habebat autem auxilio reges, Chalcidica Aristobulum, Emeſeq; Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato percussus nuntio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decrevit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione quæ sibi ingereretur probaturum esse ratus: progressusq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capesserent mittit, & per eos ciuitatem tenebat: ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat: adolescentibus autem, belliq; peritis, uicq; corporis præstantibus filijs eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callimicus: uehementi autem pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq; parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciam fugit, atque hoc facto militum suorum animos fregit, nam ueluti desperato ab eo regno desecere, & ad Romanos se transfutere, omniumq; erat desperatio. Ergo priusquam penitus destitueretur auxilijs, Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium: fiuntq; omnes equites decem, qui cum his unâ transgressi sunt flumē Euphratem: hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum regem uenissent, nō quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerēt, omni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Cilicie uenit, misso centurione Petus uinctum Romam transmissit.

Vest

Vespasianus autem ita Regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitia habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaq; iubet ei iter agenti auferri uincula, intermissaq; interim protectione Romam, apud Lacedæmonem degere: magnos uero ei pecunie redditus præbet, ut non modò copiose, sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes & cæteri cognitjs, qui patri antè metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoq; spem reconciliandi cum Cesare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Casarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) & cum Caesar his mansucte facultatem dedisset, Romam uenerunt. patre autem ad eos ex Lacedæmone statim adueto, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alarorum autem natio, quod quidem Scythæ sint, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, & ulterius prædandi causa peruaderent, cum Rege Hyrcanorum colloquuntur. nanq; is est illius transitus domus: quem Rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumq; fines populosos, omnigenumq; pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca refugiens, cæteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædabundi, & usq; ad Armeniam uastantes omnia processerunt. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circum-

fF

datum

datum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atq; ita fugisset. Illi autem pugna multo magis esserati, terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem, aliamq; ducentes praedam ex utroq; regno, ad sua domicilia rediere.

Excidium Massadae castelli munitissimi. CAP. XXVIII.

A pud Iudaeam uero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni qua in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uero sicariorum, a quibus fuerat occupatum, erat uir praepotens Eleazarus, ex origine Iudae, qui non paucis Iudaeis persuaserat, ut ante diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudaeam missus est. Tunc enim sicarij conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uellent: omniq; modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem et abigendo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudaeorum libertatem tanta ignaua prodidissent: magisq; se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id plane causatio, et crudelitatis atq; auaritia dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi et defectionis socij fuerunt, et bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uero peior illorum in eos facta est: et cum mentita prior eorum reselleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudaeos omnium generum malitiae fecundissimum: ut nullum opus internitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita

et priuatum et communiter omnes unum erant, et exuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uero ad interitum potentium properando: Illis enim erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Primi quidem sicarij suere iniquitatis in propinquos et crudelitatis autores, nullo neq; uerbo indico ad iniuriam, neq; facto intentato ad exitum eorum quibus insidiarentur penitus praetermissio. Verum et hos Ioannes moderatores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria et profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui Deum quoq; iam esset ausus impietate contemnere. Nam et mensa nefaria uescebatur, et legitimam patriamq; exterminauerat casimoniam: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui Dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Giora, quid mali non commisit: quae uero liberorum corporum iniuria temperauit, qui cum creauere tyrannum? Quae uero eos amicitia, quae uero cognatio ad quotidianas cedes non ferociore efficit: namq; alienos quidem male tractare, inertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimam uero gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris emuli, etiam Idumaei fuerunt: illi enim sceleratissimi peremptis Pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in Deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamq; per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotae appellati sunt, uiguit: qui nomen factis uerum probauerunt. Omne enim malitiae facinus emulati sunt, nullo in emulato, quod ante commissum memoria tradidit, praetermissio, quamuis nomen sibi ex

honorum emulatione imposuissent: qui eos quos laederent, propter esseram sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima essent, bona ducebant. Itaq; debitum uite finem inuenere, merita illis omnibus poena Dei uoluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos usq; ad extremum uite terminum congesta sunt, quæ uarijs preceptis cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quam commiseri perpeffos, uerum qua tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, unde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Bleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens. & fines quidem statim omnes obtinuit, praesidijs ubiq; locis opportunissimis collocatis: castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, utq; custodes perseuerarent. ipse uero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, cæterum difficilem ad copias utensilium. Non solum enim commeatus ex longinquo, & cum labore Iudeorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silius obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum longitudine, undiq; abruptis atq; altis uallibus cingitur inuisibili super fundo habens scopulos, ipsaq; omnium sunt animalium gressibus inaccessa, nisi quibus duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum

terum ab Oriente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sepe in se reuertens, paulatim rursum producit: uixq; illo itinere gradus promouet pedem. nanq; mutanti uestigium, necesse est altero pedem niti. Est autem certa pernicies, si quis labatur. altitudo enim rupium utriq; debiscit, ut quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi uiam cum triginta stadijs ascenderis, quod restat, uerticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum edificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem & candido lapide factum & duodecim altum, latumq; octo cubitis: & uigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnem murum intus edificatas. Rex enim uerticem, quod fecundus omniq; planitie mollior esset, cultura destinauerat: ut si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hæc quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi edificauerat, ab Occidentalis partis ascensu, intra mœnia quidem arcis positam, uergentem autem ad Septentrionem. Regia uero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticum itemq; balnearum uaria erat & sumptuosa constructio, columnis quidem & singularibus saxis undiq; substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turreis, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus

uterentur haberent. Fossæ uerò iter ex regia in arcem summam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uie facilem sui usum præbere hostibus poterant. Nam Orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uerò, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore nulle cubitorum spatia ab arce distaret, quam neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantis, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitum: intus autem repositi apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuere. Nam & frumentum multum erat conditum, & quòd in longum tempus sufficere posset: uinumq; multum & oleum: insuper autem cuiusq; leguminis fructus, & palmula coaceruata. Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolum cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquam ferè ex quo appa- rata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias in- corruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quòd arcis altitudine ab omni terrena ac feculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoq; armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem milibus uirorum sufficerent, ferrumq; infectum, necnon æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis scilicet crederes apparatum. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudeorum populo: ne se depositio, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uerò maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum

gnum Iudeorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruissè, malè eius amore mancipatum, quam non donaturum sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam extremum belli contra Iudeos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrim, quæ iter ab Occidente, quòd ad regiam summamq; montem duceret, præcludebat, erat quædam continencia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur silua ut ascendit ac tenuit, aggerem apporare militibus iussit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primò quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea uerò Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro conserta, unde multis ballistarum tormentorumq; iaculis Romani citò eos repulere qui de muro pugnant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam eriete fabricato, silua crebrò murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Ciò autem præuenere sicarij, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & quæ sectæ sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes,

tantumq; distantes quanta esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spatium. ne uerò crescente cumulo terra deflueret, alijs transuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quòd cedenti inferebantur machinarum ictus euanescebant, lutoq; subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem arduas facies militibus intrò iaculari præcepit: murus autem, quippe ut magna ex parte lignis constructus, ignem citò comprehendit: & usq; ad imum sui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans Aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & penè machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu mutato, ueluti diuina prouidentia excitatus Auster, multa uel in aduersum eam murum repulit: iamq; totus ardebat ex alto. Romani quidem cum Dei uterentur auxilio, ad castra lati digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte uigilias accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neq; alij cuiquam permissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium uerò nullum salutis modum neq; uirtutis excogitans: sed his, quæ Romani in se liberosq; suos & coniuges facturi essent, si uicissent, ante oculos positus, de omnium morte consilium cepit: idq; ex presentibus fortissimum ratus, ualidioris animi socijs uesperis congregatis, talibus eos uerbis ad factum inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neq; Romanis, neq; cuiquam alij seruire, nisi Deo: is enim solus est uerus & iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factus uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos debonestemus, antè quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc autem

tem cum seruitute intolerabiles pœnas subituri: si uiuos in Romanorum potestatem uenire contingat. primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à Deo gratiam datam, ut bene ac liberè possumus mori, quod alijs non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus: nec enim prohibere id hostes possunt, qui profectò nos optant uiuos abducere, neq; nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobisipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant, de Dei uoluntate conijcere, & scire, quòd amica ei quondam Iudeorum natio damnata esset interitu: manens enim propitius, uel saltem nobis leuiter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam uerò urbem suam igni hostium excidioq; prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudeorum, sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in Deum deliquissemus, nulliusq; culpæ participes fuisset, qui alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quisquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumq; habentes abundantissimum apparatus, ipso Deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis pœnas, sed per nos ipsos Deo præstemus. istæ autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria uacue,

fF 3 liberi

liberi seruitutis expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus, libertate seruata optima sepultura. Prius tamen & pecunias & castellum igne exuramus. Mœrebuunt enim Romani, certe scio, si neq; corpora nostra tenuerint, compendioq; caruerint. Alimenta sola relinquamus, hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quòd non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum præsentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei obedire properabant, & quasi uoluptate replebantur, pulchram esse mortem existimantes. Qui uerò molliores erant, coniugum ac familiarum suarum misericordia, uel etiam proprius quæq; apertissimus deterrebat interitus, aliusq; alium intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lacrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudinem consilij animis frangi, pertinuit, ne etiam qui fortiter dicta perceperunt, efforminarent flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior, multoq; repletus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnaq; usus exclamatione, lacrymantes attentius aspectans: Plurimum (inquit) opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quam uiuere. Vos autem ne cui libet quidem homini quicquam neq; audacia, neq; uirtute præstatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret uos super hoc neq; cunctari, neq; expectare monitorem. Olim enim & à primo sensu nos erudire sacra patria orationes, maiorum quoque nostrorum factis & animis confirmantibus, perseuerabant: quòd uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mortem quidem libertatem animis præstans, ad proprium purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem

tem mortali corpore iunctæ sunt, unaq; malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestus producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodq; ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, ut ipse Deus, inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neq; rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima atigerit, hoc uiuit atq; uiget: unde uerò digressa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt: cum Deo uero pro cognatione degentes, ubiq; adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi met inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum uideamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem animos corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt: ita certam uerantq;

ramq; animis esse inter se consuetudinem credere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraq; anima seceratur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, quam exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos desent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaq; ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ uidentur, inhonestè despiciamus? quanquam etsi contraria nos à principio instituisset eruditio, quod summum bonum est hominibus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, Dei uoluntate & necessariò morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudæorum genus hoc decretum posuit Deus, ut uita careremus, qui ea non eramus quemadmodum oportebat, usuri. Non ausim enim nobismetipsis ascribere, neq; Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpsit. Non enim uiribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueniens, illis præstitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsaream incolebant Iudæi ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neq; repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec uel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicit aliquis, Cæsariensibus semper cum suæ ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusq; nactos uetus odium exaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cum propinquis nostris Romanos ulcisci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: si quidem ab ipsis.

ipsis cum totis familijs acerbissimè trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibere, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria repleuere, octodecim milibus Iudæorum cum coniugibus ac familijs uigulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum suscipere, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri, & castrorum inexpugnabiles fabricæ, atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seq; sustulissent, maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniaq; hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparata sint. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perditæ periere. Eorum uerò multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quis uel non antequam illa patiat, mori properet? quorum alij torti, tamq; igne quam uerberibus excruciatu periere, alij semesi à bestijs ascandendum earum cibum uiui seruati sunt: illorum quidem miserum habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum sept

septis munitissima, tot uero ante muros castellis turriumque obiectis moenibus tuta, bellique apparatus uix capiens, tot autem uiro- rum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quae Deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaque eius monumenta restant, eorum a quibus excisa est imposita reliquis castra. Senes uero infelices ad cineres templi asident, et paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Haec secum reputans quisquam nostrum, aspiciere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriae, quis tam imbellis, aut parcus animae, ut eum non poeniteat buccissu uixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit, ac solos necessitati dereliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, et coniugum liberorumque, dum nobis licet a nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem namque ipsi nati sumus, et quos ex nobis genuimus, eamque fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria uero et seruitus, et uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturae necessitate profectum: sed haec sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit, noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, a Romanis defecimus: et postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorum uires corporis ad multos suscipiant cruciatus: miserandi autem prouectiores, quorum aetas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis uocem filij patrem implorantis exaudiet. Sed

Sed dum liberi sunt et gladios habent, pulchrum ministerium nobis praebeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cum filijs et coniugibus uita decedamus. Haec nobis leges praecipiant, haec nos coniuges et filij deprecantur, horum necessitatem Deus misit, his contraria Romani uolunt, et ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri uoluptate, stuporem mortis admirationemque relinquere audaciae. Adhuc cum orare cupientem omnes interpellabant: et effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, rectique consilij existimantes, ne quis extremus remanere uideretur: Tantus eos et coniugum et filiorum et proprie caedis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent, obstati sunt, uerum eam seruauere sententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charumque affectum retinentibus cunctis, rationi uero cedentibus, quia iam optime filijs consulissent. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremijs captos extremum lacrymantes osculabantur: et simul tanquam manibus alienis iussa peragentes uolentes eos configebant: malorum quae subiecti hostibus passuri fuerant cogitationem habentes pro solatio necessitatis ad eadem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusque filios atque uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantes, et interfectos laesos existimantes, si uel breuissimum tempus eis superuierent, citò quidem uniuersis bonis in unum congestis ignem iniiciunt, sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosque complexi manibus,

nibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouem peremptis semet super eos occideret. Ita omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, præstaret alius alij. Et ad extremum cæteri quidem se neci supposuere: unus uero atque nouissimus, circumspicente multitudine mortuorum, ne quis forte in multa cæde superesset qui suæ manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regie: uehementi uero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem una mulier senior, et alia quædam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiaque mulieribus præstans, et quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero et sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quindodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes manè aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent, sed undique uersum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset, conijcere non poterant. Et ad extremum uelut impellentes ictum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, et ex cloacis emersæ, factum Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur, perque huiusmodi uiam sectantes citò in regiam peruenere: conspectaque multitudine

titudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilij fortitudinem, et obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam, & Thebas profugerant.

CAP. XXXIX.

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidem præsidium dux reliquit, ipse uero cum exercitu ad Caesarem profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incoletibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam et circum Alexandriam Aegypti ciuitatem postea contigit multos Iudeorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluus esse: uerum et illic nouas res conabantur, ut libertatem defenderent, et Romanos quidem nihil se meliores putarent, Deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam ijs Iudeorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, alij uero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudeis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: et nunc aiebant illos, quod nec si fugissent certam spem salutis habituri uiderentur, à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos, qui nullius fuissent delicti participes: cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, et ut pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui uero in Aegyptum, Thebasque illius tractus elapsi sunt.

sunt, non multò post comprehensi reducti sunt: quorum non est, qui duritiam, siue confidentia, siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur, nemo cecit, neque dicere uelle uisus est: sed omnes illa necessitate ualidiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus, ignemq; susciperent. Maxime uerò puerorum etiam miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audacie superabat.

Oniæ templum clausum apud Alexandriam. CAP. XXX.

Lupus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum Iudeorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarentur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem, destrueret: hæc autem est in Aegypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriae cū Iudæis bellum gerente, Alexandriam uenit: & à Ptolemæo suscipitur humanissime, propterea quòd Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cùm autem rex ea, quæ possent fieri, annuisset, rogauit, ut in aliqua parte Aegypti templum sibi ædificare permetteret, & more patrio Deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsiq; beneuolentiores eos fore, eòq; multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq; locum dedit centum & octoginta stadijs à Memphi distantem: Helio-

politianus

politianus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum Lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totum uerò circa templum spatium costo latere circudedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ Dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudæis apud Hierosolymam de gentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitratur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta: Esaiasq; prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudæo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriae susceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisset, nonnullis ablati donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neque donariorum quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudeorum apud Cyrenem. CAP. XXXI.

Audacia uerò sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam ea que circum Cyrenem oppida erant, contigerat. Elapsus

enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent, persuasit: perduxitq; eos in solitudines, cum signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo, atque fallendo latebat, dignitate uerò præstantes Cyrenensem Iudeorum apparatus eius & profectiorem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænuntiant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidem partibus interijt, nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potius effugere: multum uerò ac diligenter per omnes quæsius regiones captus est, adductusq; ad Catullum, sibi quidem mortis poenæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudeorum falsò insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatam multimode cumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut & ipse quoddam bellum Iudeorum patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctor erat calumniandi sicarijs. Denique cum iussisset Iudeum quemdam Alexandrum nominare: cui iandudum insensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copijs eximios, tria simul millia trucidauit. Et hæc secretè facere arbitrabatur, quòd eorum patrimonia redivitis Cæsaris adiungebat. Ne uerò uel alibi degentium quisquam Iudeorum eius iniustitiam consutaret, etiam longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnullisq; alijs qui comprehensi fuerant, persuadet, nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudeorum, apud Alexandriam, Romanisq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat

erat Iosephus, qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita ut sperauerat, cecidit. Nam Romam quidem uenit, Ionathan, ceterosq; uinctos ducens, sinemq; arbitrabatur esse quæstionis apud se ac per illum constatam calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, ueritatem requirebat: cognitoq; non iure hominibus accusationem illatam, illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito uerò poenam in Ionathan statuit: prius enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensionis experiretur, non multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebrò uidebat sibi instantes umbras eorum, quos peremerat, & clamitabat. Cumq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extisq; defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ providentiæ factò indicio, quam quòd nequissimos ulciscatur. Hic nobis est finis historiae, quam promisimus nos cum omni ueritate tradituros, cognoscere cupientibus, quemadmodum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudeis. & qualiter sit quidem expositum lecturis, ut dicat, relinquatur: de ueritate autem confidenter dicere non pigebit, quòd eam solam scopum mihi per omnia, quæ scripsi, proposuerim.

FL. IOSEPHI

HEBRAEI SACERDOTIS
de Antiquitate Iudaeorum contra Apionem
grammaticum Alexandrinum,
ad Epaphroditum liber
primus.

SUFFICIENTER, ut ar-
tror, & per libros Antiquitatum, opti-
me uirorum Epaphrodite, legendibus
eos, aperui de nostro genere Iudaeorum,
quia & uetustissimū est, & primā ori-
ginem domesticā habuit. Quinq; millia
enim annorum numerum historia con-
tinentem, ex nostris sacris libris Graeco sermone conscripsi.
Quoniam uerò multos uideo, respicientes blasphemiam quo-
rundam insane prolatam: & ea quae a me de Antiquitate con-
scripta sunt, non credentes: putantes mendacium nostrum esse
genus, eò quòd nulla memoria apud Graecorum nobiles histo-
riographos digni sunt habiti nostri maiores: pro omnibus his
arbitratus sum oportere me breuiter haec dicta conscribere: &
derogantium quidem, uesantum spontaneumq; increpare men-
dacium, aliorum uerò ignorantiam pariter emendare: uniuersosq;
de nostra Antiquitate, qui scilicet ueritatē amplectuntur,
edocere. Ut autem in meis dictis testibus eis, qui de omni An-
tiquitate apud Graecos fide digni sunt iudicandi: eos autem,
qui blasphemē de nobis atq; fallaciter conscripsere aliqua, per
semetipsos conuictos indubitanter ostendam. Conabor etiam
causas exponere, propter quas non multi in Graecis historia
gentis

gentis nostrae scire memoriam: necnon & eos, qui de nobis
scribere uoluerunt nescientibus aut nescire simulantibus in-
dicabo. Primitus itaque satis admiror eos, qui existimant oportere
de rebus antiquis, Graecis tantummodo fidem habere, &
ab eis consulendam esse ueritatis integritatem: nobis autem &
alijs hominibus non esse credendum. Sed ego omnia in his con-
traria uideo contigisse. Quapropter decet non uarias opinio-
nes inspicere, sed ex ipsis rebus iustitiam ponderare. Omnia si-
quidem Graecorum noua, & heri (ut ita dicam) inuiperq; facta
cognoui: hoc est fabricam ciuitatum & adinventiones artium
conscriptionesq; legum: cunctorumq; rerum iunior apud eos
est historiae diligentia conscribendae. Apud Aegyptios autem,
atque Chaldaeos, & Phoenicias (desino enim nos illis connume-
rare) sicut ipsi fatentur, res gestae antiquissimae & perma-
nentem habent memoriae traditionem. Nam & loci omnes in-
habitant, quae nequaquam aeris corruptioni subiaceant: & mul-
tam providentiam habuere, ut nihil eorum quae apud eos agun-
tur sine memoria relinquere tur: sed in publicis conscriptioni-
bus semper à uiris sapientissimis diceretur. Graecorum uerò re-
gionem innumeræ corruptiones inuasere, rerum memoriam de-
lentes. Qui autem nouas constituentes conuersationes, omnium
se primos esse credidere, sciant, quia etiam sero & uix natu-
ram potuere agnoscere literarum. Nam antiquissimum earum
usum habuisse creduntur à Phoenicibus, & à Cadmo se didicisse
gloriantur. Sed neq; illo tempore poterit aliquis demonstra-
re seruatae conscriptionem, neque in templis, neque in publicis
anathematibus: quando etiam de Troianis rebus, ubi tot annis
militatū est, postea multa quaestio atq; contentio facta est, utrum
literis usi sint: & magis ueritas obtinuit, quòd usus moderna-
rum literarum illis fuisset incognitus. Cōstat autem, quòd apud
Graecos nulla inuenitur cōscriptio, poemate Homeri uetustior:
g g 4 & hunc

Et hunc etiam post bella Troiana fuisse manifestum est. Et aiunt neque hunc literis suum poema reliquisse: sed cantibus memoria reseruatam, postea fuisse compositum, et propterea multam in eo comperiri dissonantiam. Qui autem historias apud eos conscribere tentauerunt, id est, Cadmus Milesius, et Acusilaus Argiuus, et post hunc quicumque alij fuisse reseruntur, paululum tempus Persarum contra Græcos expeditionem præcessere. Sed et eos qui de cælestibus ac diuinis primitus apud Græcos sunt philosophati, id est, Pherecydem Syrium, et Pythagoram, et Thaletem, omnes concorditer confitentur, Aegyptiorum, et Chaldaeorum fuisse discipulos: et breuiter conscripsisse, quæ à Græcis omnium antiquissima iudicatur, ita ut uix ea credant ab illis fuisse conscripta. Quomodo ergo non est irrationabile, ut tali fastu turgeant Græci, tanquam soli sciant uetera, et ueritatem eorum exacte tradant, aut quis non ab ipsis conscriptoribus facillime discat, quod neque firmiter scientes aliquid conscribere, sed quod unusquisque opinatus est, hoc studuit explanare? Vnde etiam libris se inuicem arguunt, et ualde contraria de rebus eisdem non piget eos dicere. Sed ego uidebor me potioribus esse superfluum, si explanare uolero, quantis quidem locis Hellenicus ab Acusilao de genealogijs discrepat, et in quantis Hesiodum corrigat Acusilaus, aut quomodo Ephorus quidem Hellenicum in plurimis ostendit esse mendacem, Ephorum uero Timæus, Timæum qui post illum fuisse, Herodotum uero cuncti: sed neque de Siculis cum Antiocho, et Philisto aut Callia Timæus concordare dignatus est: neque rursus de Atticis hi, qui Attidas conscripserunt: aut de Argolicis, qui de Argis historiam protulere, alterutros consecuti sunt. Et quid oportet dicere de ciuitatibus, breuibuscque rebus, quando de militia Persica, et his quæ in ea sunt gesta, tantum uiri probatissimi discordasse noscuntur

noscentur? In multis autem etiam Thucydides tanquam fallax accusatur, licet scrupulosissimam sui temporis historiam conscripsisse uideatur. Causa uero huius dissonantiae multæ forsitan et alia querere uolentibus apparebunt. Ego uero duabus quas dicturus sum, maximam huius uim diuersitatis ascribo. Et quidem primum dico eam quæ mihi prior esse uidetur: id est, eò quòd ab initio non fuerit studium apud Græcos, publicas de his quæ semper aguntur, proferre conscriptiones. Hoc etenim præcipue et errorem et potestatem mentiendi posteris, uetus aliquid uolentibus scriptitare, concessit. Non enim solummodo apud alios Græcos publica conscriptio est neglecta: sed neque apud ipsos Athenienses, quos terrigenas esse dicunt, disciplinæque cultores, aliquid huiusmodi reperitur. Sed publicarum literarum antiquissimas esse dicunt leges, quæ à Dracone eis de supplicijs sunt conscriptæ, modicum ante tempus tyrannidis Pisistrati. De Arcadibus autem in antiquitate gloriantibus, quid oportet dici? uix enim isti et postea literis eruditi sunt. Cum ergo conscriptio nulla præponeretur, quæ et discere uolentes doceret, et mentientes argueret, multa inter conscriptores discordia nata est: quoniam qui ad scribendum se præparabant, non studium ueritatis exhibuerunt, licet hæc promissio semper habeatur in promptu: sed uerborum magis habere prolationem maximam. Et quemadmodum laudari se in hoc super alios aestimarent, ad hoc potius semetipsos aptabant. Aliqui uero ad fabulas sunt conuersi: alij autem ad gratiam, aut ciuitates laudantes aut reges: alij semetipsos ad accusandas causas aut conscriptores tradidere: in hoc se fieri probabiles existimantes, et omnino hoc agentes, quod historiarum nimis aduersum est. Veræ siquidem historiae indicium est, si de eisdem rebus omnes eadem dicant atque conscribant. hi uero cum quædam aliter conscriberent quam alij, tunc se

putabant omnium ueraciores ostendi. Quapropter causa quidem uerborum & calliditatis eorum, cedere nos Græcis oportet: non autem de antiqua historia ueritate, & maxime de rebus propriæ uniuscuiusque prouincia. Quoniam igitur apud Aegyptios, & Babylonios, ex longissimis olim temporibus circa conscriptiones diligentia fuit, quando sacerdotibus erat iniunctum, & circa eas ipsi philosophabantur: Chaldaei uero apud Babylonios: & quia præcipue Græcis immixti, usi sunt Phœnices literis, circa dispensationes uitæ, & publicorum operum traditionem, dum consentiant omnes, tacendum hoc puto. De nostris uero progenitoribus, qui eandem quam prædicti habuerunt in conscriptionibus sollicitudinem (desino dicere, etiam potiore) pontificibus & prophetis hoc imperantes: & quia usque ad nostra tempora cum multa integritate seruatum est, & si oportet audentius dicere, etiam seruabitur, conabor breuiter edocere. Non enim solummodo ab initio probatissimos uiros, & in Dei placatione præparatos, ad hæc exercenda constituerunt: sed quatenus etiam genus sacerdotum sine permixtione purumque consisteret, prouiderunt. Oportet enim eum qui sacerdotium habiturus est, ex eiusdem gentis nasci muliere: & neque ad pecunias, neque ad honores inspicere, & genus per antiquam lineam & multis testibus approbare. Quod scilicet agimus non solum in ipsa Iudæa: sed ubicunque nostri generis constitutio reperitur, etiam ibi integritas ista seruatur circa nuptias sacerdotum: hoc est, in Aegypto & Babylonia, & quocunque terrarum orbe quilibet de sacerdotum genere sunt dispersi. Mittunt enim in Hierosolymam conscribentes à patre nomen nuptiæ, & antiquorum progenitorum, quicunque huius rei testimonia præbuerunt. Si autem bella proueniant, sicut iam crebro factum est, dum Antiochus Epiphanes ad nostram uenisset regionem, & Pompeius

preius Magnus, & Quintilius Varus, & præcipue nostris gestis temporibus, tunc hi qui de sacerdotibus supersunt, ex antiquis literis iterum nouas conficiunt, & probant mulieres, quæ relinquuntur. Non enim ad captiuas accedunt, alienigenarum consortia formidantes. Indicium uero integritatis hoc maximum est: quia pontifices apud nos à duobus millibus annis denominati filij à patre conscripti sunt. His autem qui prædicti sunt, si quid præuaricentur, interdicitur ne uel ad altare accedant, uel alia sanctificatione fungantur. Recte siquidem, potius autem necessarie, cum neque conscribendi potestas omnibus data, neque ulla sit in descriptione discordia: sed solummodo prophetis antiquissima quidem & ueterrima secundum inspirationem factam à Deo cognoscentibus, alia uero suorum temporum factam à Deo cognoscentibus, infiniti libri non sunt apud nos discordantes & sibimet repugnantes: sed solummodo duo & uiginti libri, habentes temporis totius conscriptionem: quorum iuste fides admittitur. Horum ergo quinq; quidem sunt Moseos, qui natiuitates continent, & humane generationis traditionem habent usque ad eius mortem. hoc tempus de tribus nullibus annis paululum minus est. A morte uero Moseos usque ad Artaxerxem Persarum regem, qui fuit post Xerxem, propheta suorum temporum res gestas conscripserunt in tredecim libris. Reliqui uero quatuor, hymnos in Deum, & uitæ humane præcepta noscuntur continere. Ab Artaxerxe uero usque ad nostrum tempus singula quidem conscripta, non tamen priori simili fide sunt habita, eo quod non fuerit certa successio prophetarum. Palam namque est ipsis operibus quemadmodum nos proprijs literis credimus, tanto namque seculo iam præterito neque adijcere quicquam aliquis, nec auferre, nec transformare præsumpsit. Omnibus enim insertum est mox ex prima generatione Iudæis, hæc diuina dogmata nominare,

nominare, & in his utique permanere: & propterea, si oporteat, mori libenter. Iam itaque multi captiuorum frequenter tormentis affecti sunt, & mortes uarias in theatris sustinere, ne ullum uerbum contra leges admitterent, aut conscriptiones auitas uiolarent. Quis Græcorum aliquid tale perpeffus est? quando neque fortuitam sustinere læsionem uolunt: licet omnia apud eos scripta destruantur. Verba enim hæc esse putant secundum conscribentium uoluntates exposita. Et hoc iuste etiam de antiquis sapiunt, quoniam aliquos nunc quoque uident præsumentes de his rebus conscribere, quibus neque ipsi interfuere, neque credere scientibus acquiescunt. Denique de bello quod apud nos contigit nuper, quidam historiam conscribentes ediderunt: cum neque ad ea loca uenerint, neque in proximo rerum gestarum fuerint, sed ex auditu quædam pauca componentes, impudenter semetipsos uidentur historie nomine iactitare. Ego uero & de omni bello, & quæ ibi particulariter gesta sunt, ueram descriptionem feci: cum ipse rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Galilæorum eram, donec fuit defendendi facultas. Contigit autem ut caperer à Romanis: & habentes me Vespasianus & Titus in custodia, uniuersa semper inspicere faciebant: primo quidem uinctum, postea uero solutus cum Tito ab Alexandria propter obsessionem Hierosolymorum directus sum. Eo tempore nihil est gestum, quod meam potuisset latere notitiam. Nam uidens Romanorum exercitum, uniuersa cum diligentia describebam. Et ea quæ nuntiabantur ab his qui semetipsos tradebant, ego solus integrius intelligens disponebam. Deinde Romæ tempus uacationis habens, omni iam negotio preparato usus aliquibus cooperantibus mihi propter eloquentiam Græcam rerum eruditionem exhibui. Tantaque mihi securitas affuit ueritatis, ut primos omnium imperatores belli Vespasianum & Titum testes

testes non expauescerem. Primum nanque illis obtuli libros: & post illos multis quidem Romanorum qui bellis interfuere, plurimis uero nostrorum etiam eo: uenum dedi, qui Græca eruditione uidebantur imbuti, quorum est Iulius Archelaus, Herodes honestissimus, & ipse admirabilis rex Agrippa. Isti siquidem uniuersi testimonium perhibuere, quod ueritatem diligenter excolui: non dissimulaturi si quid gestorum per ignorantiam aut per gratiam commutassent, aut prætermisissent. Quidam uero prauis homines derogare meæ historie sunt conati, tanquam in scholis adulescentium themata exercentes, & accusationis insperatæ atque detractionis facientes opus: cum oporteat illud sciri, quod conuenit promittentem alij rerum ueracium traditionem, ipsum prius hæc nosse certissime, aut rebus gestis adherendo, aut ab scientibus consulendo. Quod ego præcipue circa utrumque me credo fecisse opus. Antiquitatis nanque libros (sicuti dixi) ex uoluminibus sacris interpretatus sum, cum essem genere sacerdos, & participarem illarum sapientiam literarum. Historiam uero belli conscripsi, multarum quidem actionum ipse operator, plurimarum uero inspector existens: & omnino eorum quæ dicta uel gesta sunt, nihil ignorans. Quomodo ergo non procaces quilibet existimabit eos, qui aduersum me nituntur de ueritate contendere? Qui licet imperatorum commenta legisse dicuntur, non tamen nostrorum repugnantium rebus interfuere. De his rebus itaque necessariam feci digressionem, significare uolens facultatem eorum, qui historiam scribere promittunt. Et sufficienter, sicuti reor, declarauit, quod conscriptio rerum apud Barbaros potius solennior, quam apud Græcos est. Volo autem paululum prius disputare aduersus eos, qui contendunt nouellam esse nostram conuersionem, eò quod nihil de nobis, ut aiunt illi, dictum sit à conscriptoribus Græcis: Deinde testimonia antiquitatis

tatis ex aliorum literis exhibebo: & eos qui nostrum blasphemant genus, nulla ratione blasphemare monstrabo. Nos igitur neque regionem maritimam habitamus, neque mercimonijs gaudemus, neque per hoc alterutris peregrinationibus fatigamur. Sed nostræ ciuitates procul à mari sitæ sunt: regionemq; uberrimam possidentes, in ea assidue laboramus, præcipue circa filiorum nutrimenta studentes, legumq; custodiam: & traditionem pietatis, totius opus uitæ necessarium iudicamus. Cum accedat igitur his quæ prædicta sunt, etiam uiuendi ratio propria, nihil fuit antiquis temporibus quod faceret nobis commercium Græcorum: sicut Aegyptijs mercimonia, quæ ab eis exportantur, & ad eos rursus importantur: itemq; habitatoribus Phœnicie maritima, studentibus circa contractus, atque negotia amore pecunie requisita. Sed neque circa latrocinia sicut quidam alij uacauere, amplius habere concupiscentes patres nostri ad bella cõuersi sunt, licet regio nostra multa milia uirorum fortium possideret. Phœnices ergo propter negotiationem ad Græcorum prouinciam nauigantes, repente sunt agniti, & per illos Aegyptij, & omnes à quibus ad Græcos onera deuehebant, immensa maria proscindentes. Medi uerò postea atque Perse palam in Asia regnauerunt, & usque ad alteram continentem Perse militauerunt. Thraces autem propter uiciniam, & Scythæ ab his qui Pontum nauigant, cogniti sunt: & omnino uniuersi iuxta mare uel Orientale uel Hesperium habitantes, aliquid conscribere uolentibus cogniti facti sunt. Qui uerò superius habitabant, & procul à mari, multis sunt temporibus ignorati. Et hoc apparet etiam circa Europam contigisse: quando de Romanorum ciuitate tam longo tempore adepta potestatem, tantaq; bella conficiente, neque Herodotus, neq; Thucydides, nec ullus qui fuit cum istis, fecit aliquam mentionem: sed serò tandem & uix ad Græcos potuit eorum

eorum uenire notitia. De Gallis enim & Hispanis sic ignorauerunt hi, qui putantur diligentissimi cõscriptores, quorum est Ephorus, ut unam ciuitatem esse arbitrarentur Iberos, qui tantam partem Occidentalis terræ noscuntur inhabitare. Et mores eorum, qui neque fiunt apud eos, neque dicuntur, referunt. Causa uerò ignorantie ueritatis est, quòd procul abessent: ut autem falsa conscriberent, quòd uellent uideri aliquid amplius quàm alij retulisse. Quomodo ergo mirari decet, si neque nostra gens plurimis erat nota, neque ad scribendum de se aliquam dedit occasionem, & ita distita procul à mari, & talibus institutis uiuens? Pone igitur nos argumento uti uelle Græcorum, quòd non sit genus eorum antiquum, eò quòd nihil in nostris uoluminibus de eis sit dictum: non ne omnino deridebunt causas huiusmodi à me prolatas, & testes uicine regionis adducant antiquitatis suæ? Igitur & ego hoc conabor efficere. Aegyptijs enim et Phœnicibus præcipue testibus utar, cum nullus eorum potuerit tanquam falsum accusare testimonium. Et uidentur maxime erga nos iniqui in communi quidem omnes Aegyptij, Phœnicum uerò Tyrij. De Chaldeis autem nequam hoc dicere potero, quoniam & generis nostri principes constituti sunt, & propter cognationem in cõscriptionibus suis meminere Iudæorum. Cum uerò fidem de his præbuero, & blasphemias falsas ostendero, tunc etiam Græcorum cõscriptores memorabo, qui Iudæorum fecere mentionem: ut neque huiusmodi occasio relinquatur in Iudæis nobis faciendæ cõtentionis. Inchoabo autem primum à literis Aegyptiorum, quas non arbitrantur commendare quæ nostra sunt. Manethon itaq; genere uir Aegyptius, Græca disciplina eruditus, sicuti palam est (scripsit enim sermone Græco) paternæ religionis historiã ex sacris (sicuti ait ipse) interpretatus libris, frequenter arguit Herodotum, in Aegyptiacis ignorantia mentitum. Is Manethon in secundo

in secundo Aegyptiacorum hæc de nobis scripsit. Ponam uerò etiam uerba eius, tanquam illum ipsum adducens testem. Fuit nobis rex, Timæus nomine. sub hoc nescio quomodo Deus iratus fuit: & præter spem ex partibus Orientalibus homines genere ignobiles, adepta fiducia in prouincia castrametati sunt. Et facile ac sine bello eam potenterq; ceperunt: & principes eius alligantes, de cætero ciuitates crudeliter incendere: & Deorum templa euertere. Erga omnes uerò prouinciales inimicissime se gesserunt, alios quidem perimentes, aliorum uerò & filios & coniuges in seruitutem redigentes: nouissime uerò & unum ex se fecere regem, cui nomen Saltis. Hic in Memphidem ueniens, superiore inferioreq; prouincia tributaria facta, præsidia relinquens opportunis locis, maxime partes muniuit Orientales, prospiciens quòd Assyrii aliquantò potentiores, erant desideraturi regnum eius inuadere. Inueniens autem in præfectura Saite ciuitatem opportunissimam, positam ad Orientem Bubastitis fluminis, quæ appellabatur à quadam antiqua theologia Auaris, hanc fabricatus est, & muris maximis communiuit, collocans ibi multitudinem armatorum, usque ad ducèta quadraginta milia uirorum eam custodientium. Hic autem messis tempore ueniebat, tam ut frumenta meteret, & mercedes exolueret, quàm ut armatos ad terrorem extraneorum diligenter exercitaret. Qui cum regnasset decemno- uem annis, uita priuatus est. Post hunc autem regnauit alter quatuor & quadraginta annis, Beon nomine. Post quem alius Apachnas, sex & triginta annis, & mensibus septem. Deinde Apochis, unum & sexaginta: & Ianias, quinquaginta, & mensibus uno. Post omnes autem Apsis nouem & quadraginta, & mensibus duobus. Et isti quidem sex apud eos fuere primi reges, debellantes semper, & maxime Aegypti radicem amputare cupientes. Vocabatur autem gens eorum Hycsos, hoc est, reges pastores.

pastores. Hyc enim secundum sacram linguam, regem significat: Sos uerò pastorem siue pastores, secundum communem dialectum: & ita compositum inuenitur Hycsos: quidam uerò dicunt eos Arabas esse. In alijs autem exemplaribus non reges significari comperi per appellationem Hyc, sed è diuerso captiuos declarari pastores. Hyc enim Aegyptiaca lingua, & hæc quando denso sono profertur, captiuos aperte significat: & hoc potius uerisimile mihi uidetur, & historie antiquæ conueniens. Hos ergo quos prædiximus reges, & eos qui pastores uocabantur, & qui ex eis fuere, obtinuisse Aegyptum ait annis undecim & quingentis. Post hæc autem regum Thebaidis & Aegypti reliquæ factam dicit super pastores inuasionem, & bellum maximum & diuturnum eis illatum. Sub rege uerò cui nomen erat Alisfragnuthosis, uictos dicit pastores: & aliam quidem uniuersam Aegyptum perdidisse: inclusos autem in locum habentem mensuram iugerum decem milium, cui loco nomen est Auaris: Hunc Manethon dicit omnem maximo muro atque robustissimo circumdedisse pastores, quatenus & omnem possessionem munitam haberent, simul & prædam suam. Filium uerò Alisfragnuthoseos Themosin conatum eos uel expugnare, cum quadringentis octoginta milibus armatorum eorum muros obsedisse. Cum uerò obsidium desperasset, pacta cum eis fecisse, ut Aegyptum relinquentes, quò uellent innoxij omnes abirent. Illos uerò his promissionibus impetratis, cum omni domo & possessionibus non minus ducenta quadraginta milia numero, ex Aegypto per desertum in Syriam iter egisse: & metuentes Assyriorum potentiam (tunc enim illi Asiam obtinebant) in terra quæ nunc Iudæa uocatur, ciuitatem edificasse, quæ tot milibus hominum sufficere possit, eamq; Hierosolymam uocitasse. In alio uerò quodam libro Aegyptiacorū Manethon hanc ipsam gentem,

tem, id est, qui uocabantur pastores, in sacris suorum libri captiuos ascriptos rectissime dixit. Nam antiquis progenitoribus nostris pascere mos erat: & pascualem habentes uitam, uocabantur ita pastores. Sed & captiui non temere ab Aegyptijs dicti sunt: quoniam progenitor noster Ioseph dixit ad regem Aegyptiorum, se esse captiuum: & fratres in Aegyptum posterius euocauit, rege precipiente. Sed de his quidem in alijs examinationem subtilius faciemus. Nunc autem huius antiquitatis producam testes Aegyptios, rursumque quomodo se habeant uerba Manethonis circa ordinem temporum aperte describam: sic enim ait: Postquam egressus est ex Aegypto populus pastorum ad Hierosolymam, expulsor eorum rex Themosis regnauit post haec annis uiginti quinq; & mensibus quatuor, & defunctus est. Assumpsitque regnum filius Chebron annis tredecim: post quem Amenophis uiginti & mensibus septem, huius autem soror Amesses annis uiginti uno, & mensibus nouem. Mephres autem x l i, & mensibus nouem. Mephramuthosis uiginti quinq; & mensibus decem. Thmosis autem nouem & mensibus octo. Amenophis uero triginta, & mensibus decem. Orus uero triginta sex, & mensibus quinque. Huius autem filia Aenchres, duodecim, & mense uno. Rathotis uero frater nouem. Aenchres autem duodecim, mensibus quinque. Aenchres alter duodecim, & mensibus tribus. Armais uero quatuor, & mense uno. Armesis autem uno, & mensibus quatuor. Armesis uero uero sexaginta sex, & mensibus duobus. Amenophis nouendecim, & mensibus sex. Sethosis autem equestres & nauales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Aegypti constituit, & omnem ei aliam regalem contulit potestatem, tantummodo autem diademate uti prohibuit, & ne reginam matrem liberorum opprimeret imperauit, & ut abstereret etiam ab alijs regalibus concubinis. Ipse uero ad Cyprum

prum & Phoenicem, & rursus contra Assyrios atque Medos castrametatus, uniuersos quidem, alios ferro, alios sine bello terrore magna uirtutis sibimet subiugauit: his uero felicitatibus eleuatus confidentius incedebat, Orientales urbes ac prouincias subuertendo: multoque tempore procedente Armais, qui in Aegypto fuerat derelictus, omnia contra quam frater agere monuerat, sine timore faciebat. Nam & reginam uiolenter abiecit, & alijs concubinis sine parcitate iugiter miscebatur: per suafususque ab amicis & diademate utebatur, & fratri rebellabat. Is uero qui constitutus erat super sacra Aegyptia, codicillos Sethosi misit, cuncta significans, & quia rebellaret ei suus frater Armais. Qui repete ad Pelusium destinauit, & proprium tenuit regnum. Prouincia uero uocata est ex eius nomine Aegyptus. Dicit enim quod Sethosis Aegyptus uocabatur, Armais autem frater eius Danaus. Haec quidem Manethon. Palam uero est, ex praedictis annis tempore computato, quod qui uocabantur pastores, id est, nostri progenitores, ex Aegypto liberati, ante tres & nonaginta atque trecentos annos hanc prouinciam inhabitauere, quam Danaus ad Argos accederet: licet hunc antiquissimum Argiui esse confidant. Duas igitur res Manethon maximas pro nobis Aegyptijs literis protestatus est: primam quidem, quia aliunde uenerunt ad Aegyptum: dein egressum eorum exinde, ita temporibus antiquissimum, ut pene mille annis bellum praecedat Iliacum. Ea uero quae Manethon non ex Aegyptijs literis, sed (sicut ipse confessus est) ex fabulis quorundam sine nomine, adiecit, postea particulariter redarguam, ostendens ea sine uerisimilitudine esse mendacia. Sed uolo ab istis rursus migrare ad ea, quae apud Phoenicas de nostro genere conscripta sunt, & eorum testimonio declarata. Sunt itaque apud Tyrios multorum annorum publicae literae, & conscriptiones diligentissime custoditae,

stodite, ex his quæ apud eos facta & inuicem gesta noscuntur, quæ tamen memoria digna sunt. Inter hæc ergo conscriptum est, quia in Hierosolymis edificatum est templum à Salomone rege, ante annos centum quadragintatres, & menses octo, quam Tyrii Carthaginem condidere. Descripta uerò est apud illos cõstructio templi nostri. Hiramus enim Tyriorum rex amicus erat regis nostri Salomonis, paternis amicitijs ei deuinctus. Is ergo munificentiam suam exhibens ad claritatẽ fabricæ, prebuit Salomoni auri quidem uiginti & centum talenta: incidensq; pulcherrimam syluam in monte, qui Libanus nuncupatur, ad cameram destinauit ei. Quem redonauit Salomon & alijs multis rebus, & terra Galilæa regionis, quæ Zabulon uocatur. Præcipuè autem ei amicitiam sapiẽtiæ concupiscentia conciliauit. Problemata enim soluenda alterutris dirigebant, & melior in his Salomon erat, & in alijs sapientior apparebat. Hactenus uerò seruatur apud Tyrios epistolæ multe, quas illi scripsere ad inuicẽ. Quod autem nõ fingam de Tyriorum literis, testem producam Diuum, qui in Phœnicis historijs hoc modo scribit. Abibalo moriente, filius eius Hiramus regnauit. Hic partis Orientalis ciuitates ampliavit, urbem potiorem fecit: & Olympij Iouis templum, quod in insula situm erat, iactis aggeribus urbi adiunxit, & aureis anathematibus exornauit. Ascendens autẽ in Libanum, syluam incidit ad templorum edificationem. Regem uerò Hierosolymorum Salomonem misisse dicunt ad Hiramum quædam enigmata, & poposcisse ab eo, adiecto ut qui non posset discernere, pecuniam soluenti persolueret: confessumq; Hiramum, non se posse soluere propositas quæstiones, multis pecunijs multatum. Deinde Abdemonum quendam, uirum Tyrium, propositas soluisse quæstiones: ipsumq; alias propo-

suisse,

suisse, quas si non solueret Salomon, multas rursus pecunias Hiramus regi conferret. Diu igitur hoc modo de prædictis testimonium perhibuit nobis. Sed post hunc producam Menandrum quoque Ephesium. Is enim singulorum regum actus conscripsit apud Græcos & Barbaros, studens ex provincialibus uniuscuiusq; loci literis, historiæ ueritatem pandere. Scribens enim de his qui in Tyro regnauere, & deinde ueniens ad Hiramum regem, sic ait: Moriente uerò Abibalo, successit in eius regno filius eius Hiramus, qui uixit annis trigintaquatuor. Hic aggere coniunxit Eurychorum, aureamq; ibi columnam Iouis in templo reposuit: & ad syluam lignorum profectus, abscidit de monte qui Libanus appellatur, ligna cedrina ad tegmina facienda templorum. Demolitusq; antiqua delubra, noua templa edificauit. Herculisq; & Astartes fana dedicauit, Hercules primum extracto mense Pericio, deinde Astartes: quando castra mouit aduersus Tityos, minime tributa reddentes: quos etiam subdens sibimet, denuo remeauit. Sub hoc fuit Abdemonus puer iuuenis, qui semper parabolas soluebat, quas Salomon Hierosolymorum rex destinabat. Supputatur uerò tempus ab hoc rege usq; ad constructionem Carthaginis, hoc modo: Moriente Hiramus successit in eius regno Belestartus filius. Qui cum uixisset annis quadraginta tribus, septem regnauit annis. Post hunc Abdastartus filius cum uixisset annis uiginti, regnauit nouem. Hunc filij nutricis eius quatuor insidijs peremere: quorum senior regnauit annis duodecim. Post quos Astartus filius Belestarti regnauit. Qui cum uixisset annis quadragintaquatuor, regnauit annis duodecim. Post hunc frater eius Astarimus: & hic uixit annis quatuor & quinquaginta, regnauit annis nouem, & peremptus est à fratre Phellete: qui suscipiens regnum, mensibus imperauit octo, cum uixisset annis quinquaginta.

h H 3 Hunc

Hunc peremit Ithobalus Astartæ sacerdos: qui cum uixisset annis sexaginta octo, regnavit annis triginta duobus. Huius successit Badesorus filius: qui cum uixisset annis XLV. regnavit sex. Huic successor factus est Metinus filius: qui cum uixisset triginta duobus, novem regnavit annis. Huic successor fuit Pygmalion, qui annos egit in sua uita quinquaginta sex, ex quibus XL. tenuit principatum. Huius regni anno septimo, soror Dido in Africa ciuitate edificauit Carthaginæ. Itaque colligitur tempus à regno Hiram usque ad edificationem Carthaginis, annorum centum quinquaginta quinq; & mensium octo. Quum uero duodecimo anno huius regni, in Hierosolymis edificatum sit templum, sit ab edificatione templi usque ad constructionem Carthaginis tempus annorum centum quadraginta trium, mensium octo. Testimonio siquidem Phœnicum quid amplius oportet apponi? Cernitur ipsa ueritas fortiter approbata: & multo clarius apparet, quoniam præcedit constructionem templi progenitorum nostrorum ad prouinciam hanc aduentus. Cum enim eam uniuersam bello tenuissent, tum demum templi edificare cœpere: & hæc aperte ex literis sacris etiam à me in Antiquitate manifestata sunt. Nunc itaque sunt dicenda ea, quæ apud Chaldaeos noscuntur esse conscripta, & de nobis in historia sunt relata. Quæ multum habent cœcordiam cum nostris uoluminibus, etiam de alijs rebus. Testis autem horum est Berosus, uir genere quidem Chaldeus, notus autem eis, qui doctrinæ eruditioniq; congaudent: quoniam de astronomia & de Chaldaeorum philosophia ipse Græcas conscriptiones edidit. Igitur Berosus antiquissimas secutus historias, de facto diluio, & hominum in eo corruptione, sicuti Moses, ita conscripsit: simul & de arca, in qua generis nostri princeps seruatus est, deuecta scilicet ea in summam montium Armeniorum. Deinde scribens eos qui ex

Noë

Noë progeniti sunt, & tempus eorum adiiciens, usque ad Nabulassarum peruenit, Babyloniorum & Chaldaeorum regem: & huius actiones exponens, narrat: quemadmodum misit in Aegyptum & ad nostram terram filium suum Nabuchodonosorem cum multa potentia: qui dum rebellantes eos inuenisset, omnes suo subiecit imperio: & templum in Hierosolymis concremauit: cunctumq; generis nostri populum auferens, migravit in Babylonem. Unde ciuitatem contigit desolari annis septuaginta, usque ad Cyrum regem Persarum. Dicit autem quod tenuerit Babylonius Aegyptum, Syriam, Phœniciam, Arabiam, uniuersos priores Chaldaeorum & Babyloniorum reges actionibus suis excellens. Ipsa uero uerba, quæ Berosus protulit, hoc modo dicta, necessario proferenda sunt. Aucto autem pater eius Nabulassar, quod satrapa constitutus in Aegypto & Syria inferiore & Phœnicia rebellaret, cum non ualeret iam ipse labores ferre, tribuens filio suo Nabuchodonosori ætate ualenti partem quandam exercitus contra cum misit. Nabuchodonosor autem cum satrapa deserto congressus, prouinciam quæ ab initio eorum fuerat, ad proprium reuocauit imperium. Eodem uero tempore, contigit patrem eius Nabulassarum, cum ægrotasset, in Babylonia ciuitate defungi, qui regnavit annis uigintinouem. Nabuchodonosor autem non post multum tempus mortem patris cognoscens, & negotia Aegyptiaca disponens, reliquarumq; prouinciarum, & captiuos Iudeorum & Phœnicum atque Syrorum, qui in Aegypto fuerant, commendans quibusdam amicis, ut cum exercitu & impedimentis perducerentur ad Babyloniæ, ipse cum paucis iter aggressus per desertum Babyloniæ uenit: reperiensq; cuncta à Chaldeis dispensari, seruatumq; regnum ab optimatibus eorum, Dominus factus totius paterni principatus, capituius quidem aduenientibus præcepit habitacula in opportu-

h H 4 nissimis

nissimis Babylonie locis edificare: ipse uero ex manubijs templum Beli ac reliqua munificentissime excoluit: & ueteri urbi alteram extrinsecus adiecit. Et prouiso ne posthac possent hostes fluium conuertere & ad urbem accedere, tres interiori ciuitati per circuitum muros, totidem exteriori, hos cocto latere, illos addito etiam bitumine, circumdedit: tum sic communita portas que uel templum deceant, addidit: ad hoc iuxta paternam regiam, alteram sumptuosiorē multo ampliorēq; extruxit: cuius ornatum exponere fortasse longum esset: illud memoratu dignum, quod hæc adeo superba supraq; fidem magnifica, quin in dierum spatio perfecta est. In ea lapideas moles excelsas excitauit, aspectu montibus asiniles, omniq; generum arborum constitas. Hortum quoque pensilem fecit, fama nobilem: eod quod uxor eius montanum prospectum desideraret, in Medorum regione educata. Hæc itaque retulit de predicto rege, & multa super hæc in libro Chaldaicorum: in quo culpatores scriptores Grecos, quasi uane arbitratos, à Semiramide Assyria Babylonem edificatam, & mira opera ab illa circa eam fuisse constructa, falsè conscripsisse dicens. Ipsam certè Chaldaeorum conscriptionem fide dignam existimandum est, quando cum archiuis Phoenicum concordare uidentur, que ex Beroso conscripta sunt de rege Babyloniorum: quoniam & Syriam & uniuersam Phoenicem ille subuertit. In his sanè consonat & Philostratus in historijs, dum Tyriæ meminit obsidionis: & Megasthenes in quarto Indicorum, ubi declarare contendit, predictum regem Babyloniorum Herculem fortitudine & astutum magnitudine præcessisse. Dicit enim eum & maximam Africa partem, & Hispaniam subiugasse. Quæ uero de templo Hierosolymorum relata sunt, & concrematum esse Babylonijs, & cæptum rursus edificari Cyro tenente Asia principatum, ex dictis Berosi declaramus. Sic enim in tertio

in tertio libro dicit: Nabuchodonosor itaque posteaquam inchoauit predictum murum, incidens in languorem, de uita migravit, cum regnasset annis tribus & quadraginta. Huius regni, dominus effectus filius eius Euemaradochus, propter iniquitates & libidines passus insidias à marito sororis sue Niriglissoroore peremptus est, cum duobus regnasset annis. Quo defuncto, sumens regnum qui ei fecit insidias Niriglissoroor, annis regnauit quatuor. Huius filius Laborosardoachus, principatum quidem tenuit puer existens mensibus nouem: insidias uero passus, eod quod nimis appareret malorum esse morum, ab amicis extinctus est. Hoc itaque perempto, conuenientes hi qui fecerant insidias, communi suffragio regnum tradidere Nabonido cuidam, qui erat ex Babylone ex eadem gente. Sub hoc muri circa fluium Babylonie ciuitatis ex latere cocto & bitumine sunt constructi. Cuius regni anno septimo decimo egressus Cyrus ex Perside cum magno exercitu, uniuersa Asia subacta, impetum fecit in Babyloniam urbem. Sentiens autem Nabonidus inuasionem eius & occurrès cum exercitu suo, atque congressus pugna, uictus & cum paucis fugatus inclusus est in Borsippesum ciuitate. Cyrus autem Babyloniam obsidens, & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis, eod quod nimis uideretur munita, & esset ad capiendum ualde difficilis, reuersus est ad Borsippum, Nabonidum expugnaturus. Nabonido uero oppugnationem non expectante, sed prius supplicante, usus clementia Cyrus, & dans ei habitaculum in Carmania, expulit eum à Babylone. Nabonidus itaq; reliquum uite tempus in illa prouincia conuersatus est. Hæc concordant cum nostris. Scriptum nanque in eis est: quod Nabuchodonosor decimo octauo regni sui anno, templum nostrum ad desolationem usque perduxit, & fuit exterminatum annis septem. Secundo uero anno regni Cyri fundamentis depositis, h R 5 rursus

rursus secundo regni Darij anno perfectum est. His prolatis
adijciam etiam Phœnicum historias: non enim probationum
abundantia relinquenda est: est enim dinumeratio in illis an-
norum: sic enim habent: Sub rege Ithobalo Nabuchodonosor
obsedit Tyrum annis tribus & decem. Post hunc regna-
uit Baal annis decem. Post hunc iudices constituti sunt, & in-
dicauere hi. Ecnibalus Baslechi, mensibus duobus: Chelbis Ab-
dai, mensibus decem: Abbarus pontifex, mensibus tribus: My-
tonus & Gerastus Abdilimi iudices, annis sex: inter quos re-
gnauit Balatorus anno uno: quo moriente, mittentes euoca-
uere Merbalum ex Babylone, & quatuor regnauit annis.
Eo quoque moriente, euocauere fratrem eius Iromum, qui re-
gnauit annis uiginti. Sub hoc Cyrus Persarum habuit impe-
rium. Quapropter omne tempus est annorum quinquaginta
quatuor, & mensium trium. Septimo siquidem anno regni
sui Nabuchodonosor cepit obsidere Tyrum. Quartodecimo
autem anno regis Iromi, Cyrus Persarum tenuit principatum.
Consonant igitur quæ de templo scripta sunt à Chaldeis ac
Tyrijs, cum literis nostris. manifestum uerò & sine conten-
tione testimonium est, de prædicta nostri generis antiquitate.
Et his quidem qui non ualde contendunt, sufficere iudico quæ
præmissa sunt. Oportet autem non credentibus barbaricis con-
scriptionibus, sed solis Græcis fidem habendam esse dicentia-
bus, adhuc multos exhibere testes, etiam Græcos, scientes no-
strum genus, & opportuno tempore eius habentes mentio-
nem. Pythagoras igitur Samius, cum sit antiquus quidem æta-
te, sapientia uerò & diuina pietate philosophos omnes ex-
cellens, non solum quæ nostra sunt agnouisse manifestus est,
sed etiam æmulatus ea ex multis apparet. Et eius quidem con-
scriptio nulla reperitur. multi tamen de eo retulere: quorum
insignior est Hermippus, uir circa omnem historiam diligen-
tissimus

tissimus indagator. Refert itaq; in primo de Pythagora libro,
quòd Pythagoras uno familiarium suorum defuncto, nomine
Calliphonte, genere Crotoniate, illius animam dicebat secum
degere die noctuq;: & quòd præciperet, ut non transiret lo-
cum, ubi asinus lapsus esset, & ab aqua seculenta semetipsum
abstineret, & ab omni blasphemia recederet. Deinde sequi-
tur: Hæc autem agebat atque dicebat, Iudæorum & Thracum
opinionem imitatus ac transferens in seipsum. Dicitur enim
uere, quòd ille uir multas Iudæorum leges in suam transtulit
philosophiam. Fuit autem etiam per ciuitates non ignota olim
gens nostra: & multi iam mores ad quasdam transferunt, &
emulatione digni à nonnullis habebantur. Quòd manifestat
Theophrastus in his, quæ scripsit de legibus. Ait enim, quia
prohibent Tyriorum leges & peregrino sacramento iurare.
Inter quæ sacramenta cum quibusdam alijs etiam iustitiam,
quòd corban appellatur, enumerat: apud nullos autem hoc in-
uenitur iuramentum, nisi apud Iudæos solos: quòd interpre-
tatur ex Hebraica lingua, donum Dei. Verum neq; Herodotus
Alicarnassensis nostram ignorauit gentem, sed quodammodo
eius meminisse cognoscitur. De Colchis enim referens, in se-
cundo libro sic dicit: Soli autem inter omnes Colchi, & Ae-
gyptij & Aethiopes, uerenda ab initio circumcidunt. Phœni-
ces uerò, & Syri in Palestina consistuntur hoc ab Aegyptijs
didicisse. Syri autem, qui circa Thermodoontem & Parthe-
nium fluium commorantur, & his uicini Macrones, à Col-
chis dicuntur nuper didicisse. Hi nanque sunt inter homines
soli, qui circumciduntur: & isti sicut Aegyptij facere uiden-
tur. De Aegyptijs autem, & Aethiopibus dicere non pos-
sum, utri ab alteris didicere. Dixit ergo Syros, qui in Pale-
stina sunt, circumcidi. omnium autem qui habitant Palestinam,
soli Iudæi circumciduntur. hoc igitur sciens, de ipsis dixit.
Quin

Quin & Chœrilus, antiquus poëta, meminit de gente nostra, dicens quod militauerunt nostri maiores cum Xerxe Persarum rege contra Græcos: & enumerans uniuersas gentes, nouissimam nostram posuit, ita dicens:

Huius miranda specie gens castra secuta,
Phœnissam ignoto linguam mittebat ab ore.
Sedes huic Solymi montes, stagnum prope uastum.
Tonsa caput circum, squalenti uertice equini
Exuias capitis duratas igne gerebat.

Palam ergo est, sicut arbitror, quia nostri meminerit, eò quod & Solymi montes in nostra regione sunt constituti, in quibus habitamus, & stagnum, quod dicitur Asphaltites. Hoc enim inter omnes stagnum in Syria latius atque maius est. Et Chœrilus quidem ita nostri meminit. Quod autem non solum sciebant Iudæos, sed etiam in quotquot inciderent, admirabantur, non è uulgo Græci, sed ob sapientiam celebres, ostendere facile est. Clearchus enim Aristotelis discipulus, & peripateticorum nulli secundus, in primo libro de somno, dicit Aristotelem doctorem suum de quodam uiro Iudæo ita referre: & ipsi Aristoteli eundem sermonem ascribit, quod ita conscriptum est. Sed alia quidem longum est dicere. Quæ uerò habere potuerant illius admirationem quandam atque philosophiam, ea duco operæ pretium referre. Et Hyperochides: uehementer, inquit, audire desideramus uniuersi. Igitur secundum præcepta, Aristoteles inquit, rhetorica, eius genus primo indicabimus, ne reluctemur doctoribus præceptorum. Dic, inquit Hyperochides, ita si placet, tum ille. genere igitur Iudæus erat, è Cœlesyria: qui sunt ex propagine philosophorum Indorum, uocanturq; (ut aiunt) philosophi, apud Indos Calami, apud Syros autem Iudæi nomen accipientes à loco, locus enim ubi habitant, appellatur Iudæa. nomen uerò eorum ciuitatis

uitatis ualde difficile est: uocant enim eam nomine Hierusalem. Is igitur homo multos hospitio recipiens, & de superioribus ad maritima descendens, grauisissimus erat non solum eloquio, sed etiam animo. Et tunc nobis degentibus apud Asiam, quum diuinus homo uenisset ad ea loca, confabulari cœpit nobiscum, & cum alijs scholasticis eorum sapientiam tentans: cumq; multi eruditorum congregarentur, tradebat potius aliquid eorum quæ habebat. Hæc ait Aristoteles apud Clearchum: & super hæc multam ac mirabilem continentiam Iudæi uiri in cibis & castitatem narrat. Licet autem uolentibus hæc ex ipsius lectione cognoscere, ego enim refugio plus quam decet inserere. Clearchus igitur facta digressionem, cum aliud propositum haberet, nostri generis ita meminit. Hecateus autem Abæritæ, uir philosophus simul & circa actiones industrius, cum Alexandro rege nutritus, & cum Ptolemæo Lagi commoratus, non obiter, sed integrum de ipsis Iudæis conscripsit librum. Ex quo uolo breuiter quædam eorum quæ ab eo sunt dicta percurrere. Sed primum tempus ostendam. Meminit enim prælij, quo circa Gazam Ptolemæus confligit cum Demetrio, quod utiq; contigit undecimo quidem anno post mortem Alexandri, Olympiade uerò septima & decima atq; centesima, sicut refert Castor. adijciens enim hanc Olympiadem, dicit: Sub hac Ptolemæus Lagi uicit in Gaza prælio Demetrium Antigoni, qui uocabatur Poliorcetes. Alexandrum uerò profitentur uniuersi centesima & quartadecima Olympiade fuisse defunctum. Palam ergo est, quia & secundum illud tempus, & sub Alexandro genus florebat nostrum. Dicit igitur Hecateus, quia post prælium ad Gazam, Ptolemæus locorum quæ sunt circa Syriam dominus est affectus. Et multi hominum cognoscentes mansuetudinem & clementiam Ptolemæi, cum eo proficisci ad Aegyptum, & rebus communicare uoluerunt. Quorum

Quorum unus, inquit, erat Ezechias pontifex Iudeorum: homo etate quidem quasi sexaginta & sex annorum, dignitate uero apud contribules maximus, & animo sapientissimus, potentissimus ad dicendum, & circa causas sicut nullus alter expertus. Dicit etiam omnes sacerdotes Iudeorum qui decimas accipiunt, & uniuersa in communi gubernant, circa mille & quingentos existere. Rursus autem praedicti uiri faciens mentionem: hic, inquit, homo hunc honorem gerens, & assuetus esse nobiscum, assumens aliquos suorum, differentiam cunctam exposuit: & habitationem suam & conuersationem, quam scriptam habebat, pariter indicauit. Deinde palam facit Hecataeus, quales circa leges existimus: & quia omnia sustinere, ne transcedamus eas, eligimus: & hoc esse optimum iudicamus. Dicit igitur haec: Et male sepius a finitimis audientes, & omnes contumelias passi a Persicis regibus & satrapis, non possunt mente mutari. Sed cum magna exercitatione, de his praecipue omnibus respondere parati sunt. Perhibet autem etiam indicia fortis animi circa leges non parua, dicens, Alexandro quondam in Babylone constituto, & uolente Beli templum quod corruerat renouare, cunctisque militibus similiter rudera portare praecipiente, solos Iudeos hoc facere non sustinuisse: sed etiam multas plagas, & detrimenta pertulisse non modica, donec eis agnoscente rege securitas praeberetur. Qui dum ad prouinciam, inquit, propriam reuersi fuissent, templa & altaria fabricata omnia destruxere. Et pro alijs quidem multam satrapae exoluere, pro alijs uero ueniam consecuti sunt. Adicit autem, quod merito ob haec mirabiles sint. Et quod gens nostra fuit multorum hominum numero copiosa: sed multa millia nostrorum traducta, in Babylonia Perse primum collocarunt: nec pauca etiam morte Alexandri in Aegyptum & Phoenicem sunt translata, propter seditionem in Syria factam. Idem

uir

uir & magnitudinem prouinciae quam incolimus, pulchritudinemque narrauit. Pene decies trecenta milia, inquit, iugera terrarum optimarum uberrimae prouinciae possidere noscuntur. Iudaea nanque huius est amplitudinis. Et quia etiam ciuitatem ipsam Hierosolymorum spatiosam & maximam olim inhabitamus, & uirorum multitudine copiosam, necnon & templi constructionem, idem ipse sic refert: Sunt autem Iudeorum & aliae quidem multae munitiones per prouinciam, atque uici. una uero ciuitas munitissima, habens praecipue circuitum quinquaginta stadiorum, in qua commorantur hominum circa centum & quinquaginta milia, nomine Hierosolyma. Est autem in media ciuitate lapidea quadriporticus, centum per circuitum cubitorum, habens etiam duplices ianuas: in qua ara est quadranguli figuracione composita ex lapidibus non dolatis, sed collectis, unum quodque latus uiginti cubitorum latitudinem habens, altitudinem uero decem. & circa eam maxima fabrica, ubi altare est constitutum & candelabrum, utraque aurea, duorum talentorum pondus habentia: & inextinguibile lumen noctibus & diebus. Simulacrum uero aut aliquod anathema ibi nequaquam est, nec ulla plantatio. nullus ibi ueluti lucus, aut aliquid huiusmodi. Habitant autem in eo & noctibus & diebus sacerdotes, quosdam purificationes agentes, & omnino uinum non bibentes in templo. Insuper autem, quia & cum Alexandri regis successoribus postea militarunt, testatur hoc modo, dicens ea quae cognouerit a uiro Iudeo in expeditione constituto: cuius uerba subiiciam. Ait enim: Me siquidem cunte ad mare rubrum, una secutus est quidam cum alijs equestrium Iudeorum nos deducentium, nomine Mossellanus, uir animosus, inter omnes sagittarios Graecos & Barbaros praecipuus. Is igitur homo properantibus multis

multis pariter, & quodam uate augurium captante, & petente ut cuncti starent, interrogauit, cur substitissent omnes. Ostendente uerò ei uate auem quam intuebatur, atque dicente: quod si quidem expediret eis ut manerent omnes, staret auis: si uerò surgens antè eum euolaret, procederent: si uerò post tergum iret, recedere cunctos oporteret: rursum tacens, arcumq; trahens, sagittam emisit: & auem percussam interemit. Indignantibus uerò uate & quibusdam alijs, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, infaustissimam auem sumentes in manus? hæc enim suam salutem nesciens, de nostro itinere nobis prosperitatem potuit indicare? Si enim præscire futura ualisset, in hunc locum nequaquam uenisset, metuens ne sagitta à Mossollamo Iudæo periret. Sed Hecatæi testimonia iam quiescant, facile namq; est, uolentibus ipsum librum legere, & hæc apertius inuenire. Non uerò me pigebit Agatharchidem introducere, licet homo minimè malus, ut ei uisum est, nobis detraxisse uideatur. Is enim narrans de Stratonice, quemadmodum uenit in Syriam à Macedonia uiro suo Demetrio derelicto: Seleuco autem uxorem eam ducere nolente, quod illa sperabat, exercitu eius in Babylonia posito, circa Antiochiam bella mouit. Deinde quomodo reuerso rege Antiochia capta, in Seleuciam illa fugiens, cum posset uelocius abnauigare, somnio prohibita ne faceret, capta atque defuncta est. Hæc ergo prædicans Agatharchides, & derogans superstitioni Stratonice, utitur exemplo generis nostri, sic scribens: Qui uocantur Iudæi, habitant omnium munitissimam ciuitatem, quam uocare Hierosolymam prouinciales solent. Hi uacare consueti sunt septima die, & neque arma portare in prædictis diebus, neque terræ culturam contingere, neque alterius cuiuspiam curam habere patiuntur. sed in templis extendentes manus, adorare usque ad uesperam soliti sunt. Ingrediente uerò in ciuitatem

Ptolem

Ptolemæo Lago cum exercitu, & multis hominibus, cum custodire debuerint ciuitatem, eis stultitiam obseruantibus, prouincia quidem domum suscepit amarissimum: lex uerò manifestata est malam habere solennitatem. huiusmodi autem casus, præter illos, alios quoq; docuit uniuersos: ut tunc ad somnia & opiniones quæ tradebantur de lege confugiant, dum circa res necessarias ratio nihil ualet humana. Hoc quidem Agatharchidi uidetur esse ridiculum: eis autem qui hæc examinant integrius, apparet magnum, & præcipua laude dignissimum: si & saluti & patriæ quidem, custodiam legum pietatemq; diuinam præponere concupiscant. Quod uerò non ignorantes quidam conscriptorum gentem nostram, sed propter inuidiam quasdam ob similes causas memoriam nostri omiserunt, hoc indicium me arbitror esse præbiturum. Hieronymus enim qui de successoribus conscripsit historiam, ipso tempore quo Hecatæus fuit: & amicus existens regis Antigoni, Syria præsidebat. Verùm Hecatæus quidem etiam librum conscripsit de nobis: Hieronymus autem nequaquam nostri in historia meminit, licet penè in ipsis locis nutritus esset: In tantum uoluntates hominum differebant. Alter namq; dignos existimauit de quibus diligenter memoriæ proderet: alterum uerò omnino circa ueritatem quadam passio cernitur obscurasse. Sufficiunt tamen ad comprobationem antiquitatis nostræ, Aegyptiorum & Chaldeorum atq; Phœnicum historia, & super illas Græcorum pariter conscriptiones. nam præter supradictos, Theophilus etiam, & Theodotus, & Mnaseas, & Ariphanes, & Hermogenes, & Eumerus, & Conon, & Zopyrion, & multi fortasse alij (non enim ego omnibus libris incubui) non obiter nostri fecere mentionem. Plurimi namq; prædictorum uirorum, ueritate quidem antiquarum rerum frustrati sunt, quia lectioni sacræ nostrorum non incubuere librorum: commu-

niter tamen de antiquitate testati sunt, pro qua nunc dicere proposui. Phalereus sane Demetrius, & senior Philon, & Eupolemus, non multum ueritate frustrati sunt: quibus dari ueritiam, dignum est. Non enim inerat eis, ut nostras literas possent omni scrupulositate sequi. His ita dictis, unum adhuc capitulum est relictum ex his quae in principio libri posui, quatenus derogationes & maledicta, quibus utuntur quidam contra genus nostrum, falsas ostendam: & conscriptoribus eorum testibus utar, quando conscribentes haec contra semetipsos locuti sunt talia. Quod uero multis alijs hoc euenit propter quorundam odia, arbitror intelligere eos qui in historijs uersari solent. Quidam enim gentium, & gloriosissimarum ciuitatum se dare nobilitatem, & conuersationi detrudere tentauerunt. Theopompus quidem Atheniensium, Lacedaemoniorum uero Polycrates. Is autem qui Tripoliticum conscripsit (non enim Theopompus hoc fecit, sicuti quidam putant) etiam Thebarum momordit urbem. Multa uero etiam Timaeus in historijs, de praedictis, & de alijs blasphemauit. Et hoc praecipue faciunt, quando gloriosissimos in aliqua parte calumniantur: quidam propter inuidiam atque maleuolentiam, alij uero propter uerbosam nouitatem memoria se dignos fieri iudicantes, & apud stultos quidem nequaquam hac spe fraudantur, qui non sanum noscuntur habere iudicium: sani uero auditores eorum malignitatem condemnabunt. Blasphemiarum igitur in nos sepe congestarum huiusmodi causa est. uolentes Aegyptijs gratificari quidam, ueritatem corrumpere tentauerunt. Et neque aduentum in Aegyptum nostrorum progenitorum, sicut contigit, sunt confesi: nec rursus egressum cum ueritate dicere: multasque causas odij ac inuidiae pariter habuere. Principio quidem, quia in eorum regione nostri progenitores potentes effecti sunt: unde regressi ad propria, denuo sacre felices. Deinde

sacrorum diuersitas, multas inter eos fecit inimicitias: in tantum praestantiore nostra pietate quam solennitates illorum, quantum Dei natura animalibus irrationalibus sine dubitatione praestat. Communis namque apud illos ritus est, eiusdemodi bruta arbitrari Deos: singillatim autem alij alia colunt: Vanitatem ac fatui omnino homines, & ab initio uti his malis opinionibus consueti: & propterea nequaquam initari nostram honestatem de diuina ratione potuerunt. Videntesque multos nostram zelari conuersationem, inuidiam habuere: & ad tantam fatuitatem ac pusillanimitatem quidam perducti sunt, ut non pigeret eos etiam contra antiquas suorum scriptiones aliqua dicere. Qui cum hoc faciunt, sibi metipsis aduersa conscribere passionis caecitatis ignorauerunt. In uno tamen & maximo uiro uerbum meum comprobabo, quo usus sum ante paululum nostrae antiquitatis teste. Manethon itaque, qui Aegyptiacam historiam ex literis sacris se interpretaturum pollicitus est, praedicens nostros progenitores cum multis milibus in Aegyptum aduenisse, & illic incolas subiugasse: deinde ipse confessus est, quia posteriori tempore amittentes eam, prouinciam quae nunc Iudaea uocatur, obtinuissent: & edificantes Hierosolymam, construxissent templum. Et hactenus conscriptiones secutus est antiquorum. Deinde usurpans sibi met licentiam, professusque se scribere ea quae in fabulis uulgaribus feruntur, incredibilia uerba de Iudaeis inseruit, uolens permiscere nobis plebem Aegyptiorum leproforum, aliorumque languentium, quod sicut ait, abominatione ex Aegypto fuga dilapsi sunt. Amenophin enim regem adiecit, quod est falsum nomen. Et propterea templi regni eius nequaquam diffinire praesumpsit, cum aliorum regum omnes annos perfecte protulerit. Hinc itaque quasdam amectit fabulas, pene oblitus, quod egressum pastorem ad Hierosolyma ante quingentos decem & octo annos factum esse

protulerat. Themusis enim erat rex, quando egressi sunt. Et ab hoc tempore, regum qui postea fuerunt, anni sunt trecenti nonagintatres, usque ad fratres nomine Sethonem, et Hermæum, quorum Sethonem quidem Aegyptum, Hermæum uero Danaum denominatum dicit: Quem expellens, inquit, Sethon, regnavit annis quinquaginta et nouem: et post hunc senior eius filius Rhampses annis sexaginta sex. Ante tot igitur annos egressos ex Aegypto patres nostros confessus, deinde Amenophin adiiciens regem, hunc ait et Deorum fuisse contemptatorem, sicut eorum quendam priorum regum: et implese desiderium eius sacerdotem Amenophin natum ex patre Papii, qui uidebatur quasi diuina participare natura, secundum sapientiam præscientiamque futurorum. Et dixisse regi hunc cognominem, quod posset uidere Deos, si prouinciam à leprosis et alijs maculatis hominibus purgare contenderet. In quo letatum regem, omnes dicit corpore debiles ex Aegypto congregasse, et fecisse multitudinem numero LXXX. milia. eosque ad sectiones lapidum in partem Nili Orientalem misisse: simul et alios Aegyptios, quibus hoc erat iniunctum. Fuisse autem quosdam inter eos etiam eruditorum sacerdotum lepra perfosos ait. Amenophin uero illum sapientem diminuumque uirum refert timuisse et erga semetipsum et erga regem Deorum indignationem, qui aperte suaserat eis uim fieri: et dixisse, quoniam auxiliarentur quidam maculatis hominibus, et Aegyptum obtinerent tredecim annis. Et hæc cum non quidem præsumpsisse regi dicere, sed de his hominibus conscriptum reliquisse librum, ac sibi mortem consciuisse. et propterea regem in anxietatem maximam peruenisse. Deinde ad uerbum hæc refert. Itaque rogatus rex, ut ad requiem et tamen eorum secerneret ciuitatem, desertam urbem, quæ fuerat pastorum, nomine Auarim, præbuit eis. Est autem hæc ciuitas

uitas secundum theologiam antiquam, Typhonis. Porro illi in hanc ingressi, et locum hunc ad rebellandum optimum, ducem sibi met quendam Heliopolitanorum Pontificum Osarsiphum constituere, et huic se obedire in omnibus iurauerunt. at ille primum quidem eis legem posuit, ut neque Deos adorarent, neque ab animalibus, quæ præcipue sacra apud Aegyptios erant, se penitus abstinerent: nullique copularentur nisi cum quibus foedus habere uidebantur. Hæc autem sentiens, et alia plura, maxime Aegyptiorum consuetudinibus inimica, præcepit multo opere muros ædificari ciuitatis: et ad bella præparari contra Amenophin regem. Ipse uero assumens se cum etiam alios sacerdotes, et maculatorum quosdam, misit legatos ad pastores: qui uidebantur à Themuse rege depulsi ad Hierosolymorum urbem, causas suas et aliorum qui simul fuerant exonorati significans, et poscens ut pariter contra Aegyptum castrametarentur, promisitque eos fore uenturos: primum quidem in Auarim progenitorum suorum prouinciam, et necessaria populis abundantius exhibenda: pugnaturos autem opportuno tempore, et prouinciam facillime subdituros. Illi uero letitia cumulati, omnes alacriter usque ad ducenta milia uirorum pariter sunt egressi: et non post multum ad Auarim usque uenere. Amenophis autem Aegyptiorum rex, dum illorum audisset inuasionem, non mediocriter perculsus est, dum recordaretur quod ei prædixerat Amenophis Papii. Et primum quidem congregans Aegyptiacam plebem, facto consilio cum principibus eorum animalia sacra, et quæ præcipue à sacerdotibus honorabantur, ante præmisit: et sacerdotibus particulariter iussit, ut simulacra eorum caute celarent. Filium uero Sethonem, qui etiam Ramesses à Rampse patris nomine uocabatur, cum quinque esset annorum, apud suum commendauit amicum. Ipse uero transiens cum alijs

Aegyptijs, usq; ad trecenta milia uirorum, bellatoribus uiris occurrens, congressus non est. Putans enim semetipsum contra Deum pugnare, retrorsum reuersus uenit ad Memphim: et sumens Apim et alia sacra, mox in Aethiopiam cum uniuersis inuibus et multitudine uenit Aegyptiorum. Per gratiam namq; erat ei subiectus Aethiopum rex: propter quod suscipiens etiam populum uniuersum, praebuit alimenta hominibus necessaria, quae prouincia ministrabat, et ciuitates ac uicos, qui ad fatale illud $\times 111$. annorum exilium sufficerent. Et in Aethiopia quidem haec gesta sunt. Solymitae uero descendentes cum uiris pollutis Aegyptiorum, sic pessime hominibus uisunt, uicorum uictoria esset pessima his, qui tunc eorum impietates inspiciebant. non solum etenim ciuitates et uicos concremauerunt, sacrilegia facientes, et Deorum idola deuastantes, sed etiam ipsa sacra animalia quae colebantur crudelissime discerpserunt, peremptores et occisores horum sacerdotes atq; prophetas esse cogentes, quos etiam expellebant nudos. Dicitur itaq; quod pollitiam et leges eis composuit sacerdos quidam, genere Heliopolites, nomine Osarsiphus, uocatus ex nomine Osireos Heliopolitani Dei: qui dum conuersus fuisset ad hoc genus, mutauit nomen, et uocatus est Moses. Quae igitur Aegyptij de Iudeis ferunt, haec sunt. Sed et multa breuitatis causa praeter eo. Dicit autem rursus Manethon, quia postea Amenophis ex Aethiopia digressus est cum magna uirtute: simul et filius eius Rampes, et ipse habens magnum exercitum. Et congressi contra pastores atq; pollutos, uicerunt eos: et multis caesis persecuti sunt eos usq; ad Syriae fines. Haec equidem et huiusmodi Manethon conscripsit. Quia uero anilia loquitur deliramenta, atq; mentitur, aperta ratione monstrabo: illud primo distinguens, quod postea referendum est. Is enim concessit nobis, atq; professus est, quod ab initio non fuerint Aegypt

Aegyptij genere, sed extrinsecus illuc aduenissent, et Aegyptum obtinissent, et ex ea rursus egressi sint nostri progenitores. quod uero nobis postea permixti non sunt Aegyptij corpore debilitati: et quod ex his non fuit Moses, qui populum eduxit ex Aegypto, sed ante multas generationes extitit, per ea quae ipse dixit, conabor ostendere. Primam itaq; causam posuit figmenti ridiculam. Rex enim, inquit, Amenophis concupiuit uidere Deos. quos putas? siquidem qui apud eos solennes erant, Bouem, et Hircum, et Crocodilos, et Cy-nocephalos, uidebat. caelestes autem quomodo poterat? et cur hoc habuit desiderium? quia utiq; et prior rex alter hos uiderat? Ab illo ergo audiens, quales essent, et quemadmodum eos uideret, noua nequaquam egebat arte: sed forte sapiens erat ille uates, per quem haec rex posse agere confidebat. quod si ita fuisset, quomodo impossibilium concupiscentiam non praesciuit? non enim euenit quod uoluit. Proinde quam rationem habere potuit, ut propter mutilos aut leprosos ei inuisibiles essent? Irascuntur enim propter impietates, non propter corporum uitia. Deinde, tam multa milia leproforum et male habentium, una pene hora quomodo fuit possibile congregari? aut quomodo rex non obediuit uati? Ille namq; praecipit debiles Aegyptios exilio deportari. Hic autem eos ad sectiones lapidum destinauit, tanquam operarijs indigens, et non purgare prouinciam uolens. Ait autem quod uates semetipsum peremit, prauidens Deorum iram, et quae erant in Aegypto futura, et conscriptum librum regi reliquit. Proinde quomodo ab initio uates etiam suum interitum non praesciuit? quomodo non repente regi contradixit uolenti uidere Deos? aut quae ratione timebat, iam non sui temporis calamitates? aut quid nam grauius imminabat, quod morte praeniret? Quod uero inter omnia stultius est, uideamus: Audiens enim haec,

ii 4 inquit,

inquit, & de futuris iam metuens, debiles illos quibus Aegyptum purgare debuerat, neq; tunc de provincia pepulit: sed rogantibus eis, sicut ait, ciuitatem dedit dudum a pastoribus habitam: quæ uocabatur Auaris. Ad quam congregati: Principem, inquit, delegere ex sacerdotibus Heliopolitanis: qui eis legem posuit, ut neq; Deos adorarent, neq; ab Aegyptiacæ festiuitatis animalibus abstinerent, sed omnia perimerent, atq; consumerent, nulliq; penitus miscerentur, nisi cum quibus coniurati esse uidebantur: & iureiurando multitudine obligati, quatenus in eis legibus perdurarent, Auarim ciuitatem munitam contra regem dicit eos bello sumpsisse. Adiecit autem, quia misit Hierosolymam rogans illos pro auxilijs exhibendis, & daturum Auarim compromittens, quæ foret ex Hierosolymis uolentium exire maiorum: & ex qua procedentes omnem Aegyptum obtinerent. Deinde subiungit illos quidem uenisse cum ducentis milibus armatorum. Regem uero Amenophin Aegyptiorum, cum nollet repugnare Deo, mox ad Aethiopiã refugisse, & Apim cum alijs sacris animalibus deuexisse. Hierosolymitas uero inuasionem factã, & ciuitates depopulatos, & templa concremassè, & equestres peremisse refert: & nulla iniquitate aut crudelitate abstinnisse. Qui uero politiam & leges eis exhibuit: Sacerdos, inquit, erat genere Hieropolites, nomine Orsaphus, uocatus ab appellatione Osireos Heliopolitani Dei: & mutato nomine dictus postea Moses. Tertio decimo uero anno Amenophin, postquam regno pulsus est, ex Aethiopia profectum cum multis milibus dicit: & congressum contra pastores atq; pollutos, habita confictione, uicisse. Et multos interficientem, usq; ad fines Syria persectum. In his iterum non intellexit sine uerisimilitudine se meriti. Leprosi namq; & cum eis multitudo collecta debilitati licet primum irascerentur regi, circa se utiq; talia fieri secunda

secundum præmonitionem uatis, tamen cum à sectione lapidum sunt egressi, & provinciam percepere, omnes circa eum mitiores effecti credendi sunt. Porro si adhuc & illum odio habebant, seorsum magis insidari potuissent, non omnibus bellum inferre, cum scilicet plurimi existentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam si contra homines pugnare deereuerit, non tamen contra Deos impietatem gerere præsumebant: nec contraria suis agere legibus, in quibus educati esse noscuntur. Oportet itaq; nos Manethoni gratias agere: quoniam huius iniquitatis principes dicit, non eos qui ex Hierosolyma sunt egressi, sed illos ipsos Aegyptios esse probat, & maxime sacerdotes, atq; iurifurandi uinculum illorum multitudine conuenisse. Illud autem quomodo non irrationabile est? Domesticorum quidem & amicorum nemo cum illis rebellauit, nec periculatorum belli particeps factus est: sed misere maculatos ad Hierosolymam, ut ab eis auxilia poscerent. quam amicitia aut societate intercedente? hostes enim magis erant, & moribus plurimum differebant. At illi confestim (ut ait) uocantibus morem gesserunt, nempe inducti pollicitationibus, quod Aegyptum occupaturi essent: quasi ipsi non admodum eius regionis gnari essent, ex qua per uim pulsati fuerant. qui si tum miseram aut egenam uitam egissent, merito fortasse negotium aggressi essent. cum autem urbem habitarent fortunatam, & agrum amplum meliorem Aegypto colerent, quid tandem erat, cur ob ueteres hostes, eosq; corporibus affectis, quales nemo domesticos ferat, periculum adirent: neq; enim futuram regis fugam præseiebant. nam (ut ipse dixit) filius Amenophis cum trecentis milibus ad Pesulium occurrebat. & hoc quidem omnino sciebant, qui proficiscebantur: mutationem uero propositi & fugam unde coniectare poterant? Deinde occupatis horreis Aegypti, multa mala fecisse ait Hierosolymitanũ exercitum

citum: atq; hæc eis exprobrat: quasi non hostes eos induxisset: aut quasi hæc sint aliunde accito militi obijcienda, cum eadem ante aduentum eorum fecissent, facturosq; se iurassent ipsi Aegyptij. Quinetiam aliquanto post Amenuphis hostes aggressus prælio uicit: suosq; ac fugatos Syriam usq; persecutus est. adeo scilicet Aegyptus est omnibus undecunq; inuadentibus captu facilis: & qui tunc ea iure belli potiebantur, cum scirent Amenuphin uiuere, neq; aditus ab Aethiopia communiuerant, multas ad hoc commoditates habentes, neq; aliqui copias contraxerant. Ille uero usq; Syriam trucidans eos (ut ait) persecutus est per arenosa & inaquosa loca. Scilicet ea uel quieto exercitu transire expeditum est. Igitur autore Manethone neq; ex Aegypto genus nostrum oriundum est, neq; illinc aliqui admixti sunt. Leprosorum enim & morbidorum multos in lapidicinis periisse uerisimile est, multos in præliis, plurimos uero postremo & in fuga. Superest ut de Moysè illi contradicam. Hunc uirum mirandum Aegyptij & diuinum existimant, sed non sine blasphemia incredibili sibi uindicare conantur: dicentes Heliopoliten esse unum sacerdotum, ob lepram cum alijs pulsum. Ostenditur autem in ratione temporum, D X V I I. annis prior fuisse, & patres nostros ex Aegypto in regionem quam nunc tenemus eduxisse. Quod uero eiusmodi calamitatis corpus expers habuit, ipsius dicta indicant. Leprosis enim & oppidis & uicis interdixit, ut seorsim in lacero uestitu agant: & eum qui eos attigisset, aut sub idem tectum successisset, pro impuro habet. Quin etiam si eo morbo liberari, & in pristinum restitui contingat, præscripsit cæritas purificationes, mundationes per fontanarum aquarum lacuacra, & omnium pilorum abrasiones: multisq; & uarijs sacrificijs peractis, tum demum sanctam urbem adeundam. At qui contra par erat eum, qui talem calamitatem expertus esset

prouid

proidentiam aliquam, ac humanitatem exhibere simili infortunio pressis. Non solum autem de leprosis sic leges tulit, sed ne minima quidem corporis parte mutilatos ad sacrorum curam admisit. Sed etiam si iam sacerdoti aliquid tale accidisset, honore eum priuauit. Quomodo igitur uerisimile est illum has aduersus semetipsum cum opprobrio suo damnoq; tulisse leges? Quin & nomen ualde incredibiliter mutauit. Osarsiph enim (inquit) uocabatur. Hoc ad transmutationem nihil quadrat. Verum autem nomen significat ex aqua seruatum Moysen. nam aquam Aegyptij Moy uocant. Satis igitur declaratum existimo, quod Manethon quatenus ueterum scripta sequitur, non multum à ueritate aberrat. Vbi uero ad uulgares fabulas se uertit, aut absurdè cas confingit, aut in odium gentis loquentibus credit. Post hunc inquirere libet in Cheremonem. Hic enim Aegyptiacam se scribere historiam professus, addens idem nomen regis quod Manethon, Amenophin, & filium eius Rhamessem, ait. Isidem in somnis Amenophi apparuisse, incusantem quod templum suum per bellum dirutum esset. Phritiphanten uero sacrum scribam dixisse, si à pollutis hominibus Aegyptum repurget, liberandum eum à nocturnis terroribus: atq; ita delectu uitiosorum, morbidorum ue habitato, ccc l. milia è finibus eieceta. Duces uero eorum fuisse scribas Moysen, & Iosephum; quem etiam sacrum scribam fuisse: Aegyptia uero eis nomina esse, Moysi Tisithen, Iosepho Petesephi. Hos Pelusium uenisse, ibiq; offendisse ccc lxx milia; ab Amenophi relicta, quæ is in Aegyptum transferre noluerat: cum his icto foedere contra Aegyptum expeditionem habitam. Amenophin autem non expectato impetu eorum, in Aethiopiam fugisse, relicta uxore grauida: quam delitescentem in quibusdam speluncis enixam puerum nomine Messenen. eum posteaquam ad uirilem ætatem peruenisset, expulisse iudeos

deos in Syriam numero circiter c c. milia, & patrem Amenophin ex Aethiopia recepisse. Et hæc quidem Chæremoneor autem ex his ipsis quæ acta sunt amborum uanitatem apparere. Si quid enim ueritatis subesset, impossibile erat in tantum eos discrepare. at qui mendacia componunt, non aliorum scriptis consona scribunt, sed quæ ipsis libet confingunt. ille igitur regiam cupiditatem uidendi Deos, ait initium fuisse pollutos eiciendi. Chæremone autem suum de Iside somnium finxit. & ille quidem Amenophin dicit indixisse regi purgationem: hic uerò Phritiphauten. iam multitudinis numerus sine bellè congruit, illo lxxx. milia referente, hoc ccl. Præterea Manethon primum in lapidicinis eiectos pollutos, deinde ad Auarim habitandam traductos, ac reliqua Aegypto bello uexata, tum demum acciuisse dicit à Hierosolymitis auxilia: Chæremone, Aegypto decedentes circa Pelusium inuenisse c c. lxxx. milia hominum ab Amenophi relictæ, ac cum illis rursus Aegyptum inuasisse: Amenophinque in Aethiopiam fugisse. Quod uerò egregium est, ne illud quidem, quinam & unde erant tam numerosus exercitus dixit, Aegyptij ne an externi: neque causam indicauit, ob quam eos rex in Aegyptum inducere noluit: qui de leprosis & Iside somnium confinxit. Mose uerò & Iosephum, quasi eodem tempore simul expulsam Chæremone adiunxit, & quidem quatuor ætatibus ante Moysen defunctum, quarum sunt anni serè c lxx. Quin & Rhameses Amenophis filius, secundum Manethonem quidem adolescens bellum administrat cum patre, & cum eodem exulat fuga elapsus in Aethiopiam. Hic autem fingit eum post patris abitum in spelunca quadam natum, & postea prælio uictorem, & Iudeos in Syriam expellentem numero circiter cc. milia. O scilicetatem. neque enim prius quinam erant illa cclxxx. milia dixit, neque quomodo cccxxx. milia perierint: in acie ne

ceciderint, an ad Rhamesen transfugerint. quod uerò maxime mirum est, ne cognoscere quidem ex eo licet, quosiam uocet Iudeos, uel utris eorum det hanc appellationem: illis ne ccl. milibus leproforum, an his ccc lxxx. milibus, quæ circa Pelusium erant. Sed stultum fortasse sit redarguere eos, qui à semetipsis redarguti sunt. ferendum enim erat utique, si ab alijs coarguti fuissent. His addam Lysimachum, idem quidem habentum cum prædictis argumentum mendacij, uerum enormitate figmenti illos uincens. unde apparet eum magno odio confinxisse. dicit enim: Quæ tempestate Bocchoris in Aegypto regnabat, populum Iudeorum, quod essent lepra, scabies, & alijs quibusdam morbis infecti, ad templa confugisse, ut mendicatò alerentur. multis autem hominibus morbo correptis, sterilitatem in Aegypto acciuisse. Bocchorim uerò Aegyptiorum regem ad Ammonem, scitatum oracula de sterilitate, misisse. responsum uerò à Deo, repurganda esse templa ab hominibus impuris & impijs, eiectis eis è templis in loca desertæ. Cæterum scabiosos, ac leprosos mergendos, tanquam sole horum uitam agrè ferente: & templa expianda: atque ita fore ut terra fructum ferat. Bocchorim autem accepto oraculo, accersitisque sacerdotibus ac sacrificijs, iussisse collectis impuratis, hos militibus tradi deportandos in desertum: leprosos uerò ac impetiginosos plumbeis laminis inuolutos in pelagus deiici, quibus submersis, reliquos congregatos & in loca deserta expositos esse, ut perirent. eos habito concilio consultasse de seipsis: & nocte superueniente, accensis ignibus, ac lucernis custodias agitasse: sequentiq; nocte ieiunatum, ut numen propitium eos seruariet. Insequenti uerò luce à Mose quodam consilium datum, irent conferti una uia, usque dum ad loca culta perueniretur. tum præcepisse eum, ne cui hominum in posterum beneuoli essent, utque consilium malum potius quam bonum darent:

Deorumq; templa & altaria quotquot inuenirent, euerterent, quibus comprobatis, ac desinat, multitudinem iter fecisse per desertum, ac post multa incommoda tandem ad loca culta peruentum, tum uero & hominibus iniuriose tractatis, & sanis compilatis ac incensis, uenisse in eam, quae nunc Iudaea dicitur: conditaq; ciuitate hic habitare, urbem uero Ἰερσόλυμα exrenominatam. Aliquanto autem post iam auctos uiribus mutasse nomen uitandi probri gratia: & urbem Hierosolyma, seipsos Hierosolymos uocasse. Hic non eundem quem illi, inuenit regem, sed recentius nomen confixit: & onisso somnio ac propheta Aegyptio ad Ammonem abiit de impetiginosis & leprosis responsum relaturus. ait enim ad templa collectam multitudinem Iudaeorum, incertum leprosis ne nomen imponens, an quod solos Iudaeos morbus occuparit. dicit enim, populus Iudaeorum. Qualis, aduena, an indigena? Cur igitur eos cum sint Aegyptij, Iudaeos uocas? Quod si hospites sunt, cur undenam sint non dicis? Quomodo autem cum rex tam multos ex his mari miserisset, reliquos in loca deserta eiecisset, tanta multitudo supersuit aut quomodo pertransierunt desertum, & occupauerunt regionem, quam nunc tenemus, & condiderunt urbem, & extruxerunt templum apud omnes celeberrimum oportebat autem de legislatore non solum nomen dicere, sed & genus, quisnam, & ex quibus ortus. quamobrem uero tales eis inter eundem aggressus sit firre leges, de Dijs, etiam erga homines iniustas. Siue enim Aegyptij erant, genere, non tam facile patrios mores mutare potuissent: siue aliunde erant, omnino aliquas habebant leges longa consuetudine obseruatas. Si igitur de expulso ribus suis iurassent, nunquam se illis fore beneuolos, rationem non absurdam habuissent. Quod si bellum internecinum aduersus uniuersos mortales suscepimus, cum essent (ut ipse ait) miseri, & omnium opis egeni, maxima fuit

stultitia non illorum, sed haec fingentis ostenditur. Iste namq; etiam nomen impositum ciuitati a templorum spoliatione, praesumpsit dicere, & hoc postea fuisse mutatum. Mirum ni, quia posteris quidem turpe fuit tale nomen & odiosum: ipsi uero qui fundauerunt urbem, ornare semetipsos etiam uocabulo credere. Hic autem generosus uir praenimia detraktionis impotentia non intellexit, Hierosolyma non idem uoce Iudaea quod Graeca significare. Quid ergo amplius quilibet diceret contra mendacium tam imprudenter expositum? Sed quoniam congruam iam magnitudinem suscepit hic liber, aliud faciens principium, cetera praesentis operis explanare tentabo.

FLAVII IOSE-

PHI HEBRAEI SACER-

dotis de Antiquitate Iudaea contra

Apionem grammaticum Ale-

xandrinum liber

secundus.

RIORI quidem uolumine, charissime mihi Epaphrodite, de antiquitate nostra monstraui, Phoenicum, & Chaldaeorum, Aegyptiorumq; literis satisfaciens ueritati multosq; Graecorum conscriptores adducens, & meam e diuerso disputationem aduersus Manethonem, & Charemonem, & alios quosdam exhibui. Nunc autem inchoabo reliquos arguere, qui contra nos aliqua conscripserunt. Impulsus enim sum contra Apionem respondere grammaticum, si tamen assumi hoc oportet officium. Horum igitur, quae ab eo conscripta sunt, alia quidem similia sunt dictis aliorum, alia ualide frigida. Plurima uero quaedam tantummodo detraktionem habent

habentia, & multam (ut ita dixerim) ineruditi probationem, tanquam ab homine composita, & moribus prauo, & totius uitæ suæ temporibus importuno. Quia uerò multi hominum propter stultitiam suam his potius sermonibus capiuntur, quàm illis quæ multo studio conscribuntur: & derogationibus quidem gaudent, præconijs uerò mordentur, necessarium duxi, ne hunc quidem inseruatam relinquere, qui nos tanquam in iudicio criminatur. etenim hoc quoq; plerisq; mortalium institutum uideo, ut gaudeant quoties maledicus quispiam ipse sua mala à læcessito audit. Et quidem nec orationem eius legere facile est, neq; aperte cognoscere, quid dicere uelit: sed uelut in multa tumultuatione, ac mendaciorum perplexitate nunc similia supra pensatis de maiorum nostrorum ex Aegypto migratione affert: nunc incolas Alexandria Iudeos calumniatur: insuperq; de sacris templi nostri caeremonijs atq; alijs ritibus nostris accusationem admiscet. Patres igitur nostros nec Aegyptios genere fuisse, neq; ob labem corporum aut similem aliam calamitatem inde pulsos, non mediocriter solum, sed penè ultra modum, superius à me declaratum existimo: ceterum quæ his adiungit Apion, compendio memorabo. dicit enim in 111, rerum Aegyptiacarum hæc: Moses, ut accepi à grandioribus natu Aegyptijs, Heliopolitanus erat, qui patrijs institutus moribus, subdiales præcationes ad septa qualia ciuitas habebat, reduxit. ad subsolanum autem omnia conuertebat. ita enim Heliopolis sita est. pro obeliscis uerò statuit columnas, sub quibus ceu peluis forma exprimebatur: umbra uerò in eam incidens, utpote per sudum, eundem semper cum sole cursum circumuoluebat. Atq; huiuscemodi est, admiranda illa huius grammatici phrasim, mendacium uerò eius non tam nostris uerbis euidenter coarguitur, quàm Moscos operibus: neq; enim cum primùm tabernaculum

Deo

Deo construeret, aut ipse ullam talem formam ei indidit, aut posteros facere præcepit: atque is qui postea templum Hierosolymis construxit Solomon, omni tali curiositate abstinit, qualem confinxit Apion. Accepisse autem se dicit à maioribus natu Mosen Heliopolitanum: scilicet ipse iunior, sed his fidem habens, qui per ætatem illum familiariter nouerant. Et de Homero quidem poëta, quamuis grammaticus, non posset quenam eius sit patria certò affirmare, neq; de Pythagora tantum non heri nudius uel tertius nato: de Mose uerò tam multis annis illos præcedente tam facile decernit, credens seniorum relationi: unde manifeste illum mentiri apparet. Quin & temporum ratio, quibus Mosen ait eduxisse leprosos & cæcos & claudos, belle concinit iuxta grammaticum hunc diligentissimum. Manetho enim regnante Teibmosi Iudeos dicit ex Aegypto discessisse, annis CCCXCIII. antequam Danaus apud Argos exularet. Lysimachus autem tempore Bocchoris regis, hoc est ante annos MDC. Molon uerò & alij quidam, ut cuique uisum est. At uerò Apion cæteris fide dignior, exacte illum exitum definiuit VII. Olympiade, & huius anno primo: quo, ut ait, Pœni Carthaginem condiderunt. Carthaginis autem mentionem adiecit, ratus argumentum id ueritatis se habiturum euidentissimum, nec animaduertit à semetipso adductum quo coargueretur. Si enim de hac colonia monumentis Phœnicum credendum est, in illis Hiram rex traditur antiquior Carthagine condita annis plusquam CL. de quo superius ex Phœnicum commentarijs probaui, quod Solomoni templi Hierosolymitani conditori amicus fuerit, & multa ad templi fabricam contulerit. Solomon uerò ædificauit templum post Iudeorū discessum ex Aegypto annis DCXII. Porro numerū pulsorum eundem quem Lysimachus commentus (ait enim C. & X. eorum fuisse milia) miram quādam & credibilem reddat

kk

causam,

causam, cur sabbatum nominatum sit. Exacto enim (inquit) sex dierum itinere, inguinum ulceribus affecti sunt: & hac de causa septima die quieverunt, incolumes constituti in regione que nunc Iudæa uocatur. & appellauerunt eam diem sabbatum, seruata Aegyptiorum uoce, nam inguinis morbum Aegyptij uocant sabbatosim. An non igitur uel deridenda hæc nugacitas, uel contra odio habenda talis in scribendo impudentia? Apparet enim quod omnes inguinibus laborauerint, hominum milia c. & x. Atqui si erant cæci & claudi & moribidi, quales fuisse Apion ait, ne unius quidem iter diei progressi potuissent: sin autem poterant per magnam solitudinem proficisci, prætereaq; sibi obstantes uincere populariter repugnando, nequaquam uniuersi post sextam diem inguinum morbo correpti fuissent. Neque enim naturaliter tale quidpiam euenire iter agētib; necesse est, sed plurimorum militum exercitus definita semper itinera peragunt: neque temere ita accidisse ueri simile uidetur. est enim omnino absurdum. At uerò mirificus hic Apion sex quidem diebus eos peruenisse in Iudæam prædixit: rursus autem Mosē conscenso monte, qui Aegyptum inter & Arabiam situs est nomine Sinæus x l. diebus delituisse dicit, indeq; descendente Iudæis leges dedisse. Atqui quomodo possibile est, eosdem & x l. dies in deserto ac in aquoso loco manere, & quod in medio spatium est, id totum sex diebus pertransire? Sabbati uerò appellationis grammatica ratio, quam adfert, multam impudentiam præ se fert, uel certe magnam imperitiam. Nam hæc uoces, Sabbo & sabbatum, inter se maxime differunt. Sabbatum enim secundum Iudæos quies est ab omni opere: Sabbo uerò, ut ille affirmat, Aegyptij inguinum morbum significat. Tales quasdam de Mose & Iudæorum ex Aegypto profectioe Aegyptius Apion nouitates finxit, præter aliorum commentus auctoritatem. Et

tem. Et quid mirum si de nostris mentitur patribus? quandoquidem de se ipso contra mentitus est: & natus in Oasi Aegypti, primas iste Aegyptiorum existimatus, ueram quidem patriam & genus suum abiurauit: Alexandrinum autem se mentitus, confirmat sui generis prauitatem. Merito igitur quos odit & conuitijs insectatur, eos Aegyptios appellat, nisi enim pessimos esse existimaret Aegyptios, senet ex eorum genere haud eximeret: quandoquidem qui se de celebritate patrie iactant, honorificum quidem ducunt ab ea denominari, coaruant uerò eos, qui præter ius in eandem sese ingerere conantur. Erga nos autem alterutro modo affecti sunt Aegyptij, aut enim ceu gloriabundi cognatos se simulant, aut participes nos infamiae suae cooptant. At præclarus iste Apion uidetur contumeliosam nostrum insectationem, quasi mercedem uoluisse reddere Alexandrinis, pro data sibi ciuitate: sciensq; eorum cum cohabitatoribus Alexandriae Iudæis similitatem, proposuit quidem illis conuitium facere, unā tamen comprehendit reliquos quoque uniuersos, utrobique impudenter mentiens. Videamus igitur, quæ nam sint illa grauiā & non ferenda, de quibus habitatores Alexandriae Iudæos accusat. Vementes, inquit, è Syria, sedes fixerunt ad importuosum mare, undarum uicini assultibus. Ergo si locus opprobrium habet, non quidem patrie suæ, sed tamen quam patriam dicit, Alexandriae conuitiatur. Illius enim & maritima ora pars est, ut omnes confirmant ad inhabitandum optima: quam si Iudæi per uim occupauerunt, ita ut ne post quidem eijcerentur, fortitudinis eorum argumentum est. Verum Alexander eis locum ad incolendum dedit, & partem cum ipsis à Macedonibus honorem consecuti sunt. Nescio autem quid dicturus fuerit Apion, si circa Necropolim habitassent, ac non circa regiam sedes fuissent, hodieq; eorum tribus appellaretur Macedones.

Igitur si legit epistolas Alexandri regis Ptolemæiq; Lagi ac successorum illius Aegypti regum, & columnam stantem Alexandria ac iura continentem, quæ Cæsar magnus Iudeis concessit: hæc inquam si sciens, contraria scribere ausus est, malus erat: sin autem nihil horum nouit, indoctus. Illud quoq; quod se mirari dicit, quod cum Iudei essent, Alexandrini uocati sunt, similis inscientiæ est. Omnes etenim, qui ad coloniam aliquam deuocantur, & si plurimum ab alterutris genere differant, à conditoribus appellationem accipiunt. Et quid opus est de alijs dicere? nostrorum enim ipsorum hi, qui Antiochiam inhabitant, Antiocheni nominantur. Ius enim ciuium eis dedit conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheso commorantur, & alia Ionia cum ciuibus exinde natis eandem appellationem habent, hæc præbentibus eis regni successoribus. Romanorum uerò clementia, cunctis non paruulum donum appellationis suæ concessit, non solum uiris singulis, sed etiam maximis gentibus in communi. Hispani denique antiqui, & Tyrrheni, & Sabini, Romani uocantur. Si uerò hunc modum aufert cõmunis ciuitatis Apion, desinat semetipsum Alexandrinum dicere. Natus enim in intima Aegypto, quomodo erit Alexandrinus, iure ciuilitatis, sicut ipse in nobis dicit, ablato? cùm solis Aegyptijs nunc orbis domini Romani, participari cuiuslibet ciuitatis interdixisse uideatur. Hic autem præclarus dignitates quas ipse impetrare prohibetur adipisci non ualens, calumniari conatur eos qui hæc iustissime percepere. Non enim propter inopiam habitatorum ciuitatis, quam studiose ædificabat Alexander, nostrorum aliquosibi collegit: sed omnes approbans diligenter ex uirtute, ac fide dignos inueniens, hoc præconium nostris exhibuit, cum gentem nostrã studeret non mediocriter honorare. Ait enim Hecateus, quia propter mansuetudinem, atq; fidem, quam ei præbuere Iudei, Samariam regionem adiecit, ut

cit, ut eam sine tributis haberent. Similiter quoque sensit post Alexandrum etiam Ptolemæus Lagi de Iudeis in Alexandria commorantibus. Nam Aegyptiaca eis castra commisit, arbitratus ea fide simul eorum & fortitudine conseruanda: & in Cyrene credens se iustissime regnaturum, & in alijs Libya ciuitatibus, ad ea loca partem Iudeorum habitandi causa direxit. Post hunc autem Ptolemæus, qui Philadelphus est appellatus, non solum si qui fuere captiui apud eos nostrorum, omnes absoluit, sed & pecunias eis sæpius condonauit: & (quod maximum est) desiderauit agnoscere nostras leges, & sacrarũ scripturarũ uolumina concupiuit: misitq; rogans destinari uiros qui ei interpretarentur legem: & ut hæc apprine conscriberetur, diligentiam hanc commisit non quibuscunq; uiris, sed Demetriũ Phalereum, & Andream, & Aristen, quorũ eruditione sui seculi Demetrius facile princeps erat, alij uerò habebant custodiam corporis sibi creditam, huic curæ præfecit. Non enim leges, & patrum nostrorum philosophiam discere concupisceret, si his utentes despiceret, & non potius ualde miraretur. Apion autem penè omnes in ordine successores eius Macedonum reges ignorauit habuisse erga nos præcipuum familiaritatis affectum. Tertius namq; Ptolemæus, qui uocatur Evergetes, fortiter obtinens Syriam, uniuersam, non dijs Aegyptiacis pro uictoria solennitates gratificas immolauit: sed ueniens ad Hierosolymã, multas hostias sicut nostri moris est, Deo gratificauit, dignissimãq; dicauit ornãmẽta uictoriæ. Philometor autem Ptolemæus, & eius uxor Cleopatra, omne regnum cõmisere Iudeis: & duces totius fuere militiæ Onias & Dositheus Iudæi: quorum nominibus derogat Apion, cum debuisset opera eorum potius mirari, & gratias agere, quoniam liberauere Alexandriam cuius ciuis uideri uult. Nam dum rebellio surrexisset in Cleopatræ regno, & periculum pessimæ

perditionis instaret, istorum labore ciuitas intestinis prelijs esse crepta. Sed postea, inquit, Onias ad urbem deduxit exercitum paruum, cum esset illic Thermus praesens Romanorum legatus: quod (ut ita dicam) recte atque iuste factum est. Ptolemæus enim qui cognominatus est Physcon, moriente suo patre Ptolemæo Philometore, egressus est de Cyrene, uolens reginam Cleopatram expellere, et filios regis, ut ipse regnum iniuste sibi inuicte applicaret: propter hæc ergo Onias aduersus eum bellum pro Cleopatra suscepit: et fidem quam habuit circa reges, nequam in necessitate deseruit. Testis autem Deus iniustitiae eius manifestus apparuit. Nam Physcon Ptolemæus cum aduersum exercitum quidem Oniae pugnare praesumeret, omnes uero Iudaeos in ciuitate positos cum filiis et uxoribus capiens, nudos atque uinctos elephantis subiecisset, ut ab eis conculcati desicerent, et ad hoc etiam bestias ipsas inebriasset, in contrarium quo preparauerat, euenere. Elephantis enim relinquentes sibi oppositos Iudaeos, impetu facto super amicos eius, multos ex ipsis interemere. Et post hæc Ptolemæus quidem aspectum terribilem contemplatus est, prohibentem se ut illis noceret hominibus. Concubina uero sua charissima, quam alij quidem Ithacam, alij uero Hirenen denominant: supplicante ne tantam impietatem perageret, et concessit, et ex his quae egerat uel acturus erat, poenitentiam egit. Unde recte hanc diem Iudaei Alexandria constituti, eò quod aperte à Deo salutem promeruerunt, celebrare noscuntur. Apion autem omnium calumniator, etiam propter bellum aduersus Physconem gestum, Iudaeos accusare praesumpsit, cum eos laudare debuerit. Is autem etiam ultima Cleopatrae reginae Alexandrinorum meminit, ueluti nobis improperans, quoniam circa nos fuit ingrata: et non potius illam redarguere studuit, cui nihil omnino iniustitiae et malorum operum defuit: uel circa generis necessarios, uel circa maritos suos,

suos, qui etiam dilexerint eam, uel in communi contra Romanos omnes, et benefactores suos imperatores: quae etiam sororem Arsinoen occidit in templo, nihil sibi nocentem. Peremittit autem et fratrem insidijs: paternosque deos, et sepulchra progenitorum depopulata est. Percipiensque regnum à primo Casare, eius filio et successori, rebellare praesumpsit. Antoniumque corrupens amatorijs rebus, et patriae inimicum fecit, et infidelem circa suos amicos instituit, alios quidem genere regali spolians, alios autem demens ad mala gerenda compellens. Sed quid oportet amplius dici, cum illum ipsum in naturali certamine relinquens, id est, maritum et parentem communium filiorum, tradere cum exercitu principatum et se sequi coegit? Nouissime uero Alexandria à Casare capta, ad hoc usque perducta est, ut saltem hinc sperare se iudicaret, si posset ipsa manu sua Iudaeos perimere: eò quod circa omnes crudelis et infidelis extaret. Putas ne gloriandum nobis non esse, si quemadmodum dicit Apion, famus tempore Iudaeis triticum non est mensa? Sed illa quidem poenam subiit competentem. Nos autem maximo Casare utimur teste auxilij atque fidei quam circa eum contra Aegyptios gesimus: necnon et senatu eiusque consultis, et epistolis Caesaris Augusti, quibus nostra merita comprobantur. Has literas Apionem oportebat inspicere, et secundum genera examinare testimonia sub Alexandro facta, et omnibus Ptolemæis, et quae à senatu constituta sunt, necnon et maximis Romanis imperatoribus. Si uero Germanicus frumenta cunctis in Alexandria commorantibus metiri non potuit, hoc indicium est sterilitatis ac penuriae frumentorum, non accusatio Iudaeorum. Quid enim sentiant omnes imperatores de Iudaeis in Alexandria commorantibus, palam est. Nam administratio tritici nihilomagi ab eis, quam ab alijs Alexandrinis translata est. Maximam uero eis fidem

olim à regibus datam conseruauere, id est, fluminis custodiam, totiusq; custodiae, nequaquam his rebus indignos esse iudicantes. Sed super hoc: quomodo ergo, inquit, si sunt ciues, eosdem deos, quos Alexandrini, non colunt? Cui respondeo. Quomodo etiam cum uos sitis Aegyptij, inter alterutros prelio magno & sine foedere de religione contenditis? An certe propterea non uos omnes dicimus Aegyptios, & neque communitè homines, quoniam bestias aduersantes naturæ colitis, multa diligentia nutrentes? cum genus utiq; nostrorum unum atque idem esse uideatur. Si autem in uobis Aegyptijs tanta differentiae opinionum sunt, quid miraris super his, qui aliunde in Alexandriam aduenerunt, si legibus à principio constitutis, circa talia permansere? Is autem seditionis causas nobis apponit: qui si cum ueritate ob hoc accusat Iudæos in Alexandria constitutos, cur omnes non culpæ possit, eò quòd noscamur habere concordiam? Porro etiam seditionis autores, quilibet inueniet Apionis similes Alexandrinorum fuisse ciues. Donec enim Græci fuerint & Macedones hanc ciuitatem habentes, nullam seditionem aduersus nos gessere, sed antiquis cessere solemnitatibus. Cum uerò multitudo Aegyptiorum creuisset inter eos, propter confusiones temporum, etiam hoc opus semper est additum. Nostrum uerò genus permansit purum. Ipsi igitur molestiae huius fieri principium, nequaquam populo Macedonicam habente constantiam, neque prudentiam Græcam: sed cunctis scilicet utentibus malis moribus Aegyptiorum, & antiquas inimicitias aduersum nos exercentibus. E diuerso nanque factum est, quod nobis impropere presumunt. Nam cum plurimi eorum non opportune ius eius ciuitatis obtineant, peregrinos uocant eos qui hoc priuilegium ad omnes impetrasse noscuntur. Nam Aegyptijs neque regum quisquam uidetur ius ciuitatis fuisse largitus: neq; nunc quilibet imperat

imperatorum. Nos autem Alexander quidem introduxit, reges autè auxere, Romani uerò semper custodire dignati sunt. Itaque derogare nobis Apion dignatus est, quia imperatorum non statuamus imagines, tanquam illis hoc ignorantibus, aut defensione Apionis indigentibus: cum potius debuerit admirari magnanimitatem modestiamq; Romanorum, quoniam subiectos non cogunt patria iura transcendere: sed suscipiunt honores, sicut dare offeretes pium atq; legitimum est. Non enim honoribus gratiam habent, qui ex necessitate & uolentia conferuntur. Græcis itaque & alijs quibusdam, bonum esse creditur imagines instituere. Deniq; & patrum & uxorū filiorumq; figuras depingentes exultant, quidam uerò etiam nihil sibi competentium sumunt imagines. Alij uerò & seruos diligentes, hoc faciunt. Quid ergo mirum est, si etiam principibus ac Dominis hunc honorem præbere uideantur? Porro autem legislator, non quasi prophetans Romanorum potentiam non honorandam, sed tanquam causam neque Deo neque hominibus utilem despiciens, & quoniam totius animati, multo magis Dei inanimati, probatur hoc inferius, interdixit imagines fabricare. Alijs autem honoribus post Deum colendos non prohibuit uiros bonos, quibus nos & imperatores & populum Rom. dignitatibus ampliamus. Facinus autem pro eis continua sacrificia: & non solum quotidianis diebus ex impensa communi omnium Iudæorum talia celebramus: uerum cum nullas alias hostias ex communi, neque pro filijs peragamus, solis imperatoribus hunc honorem præcipuum pariter exhibemus, quem hominum nulli persoluimus. Hæc itaq; communiter satisfactio posita sit aduersus Apionem pro his, quæ de Alexandria dicta sunt. Admiror autem etiam eos, qui ei huiusmodi fomitem præbere, id est, Posidonium & Apollonium Molonis: quoniam accusant quidem nos, quare nos eosdem Deos cum alijs non colimus: mentes

tientes autem pariter, & de nostro templo blasphemias conponentes incongruas, non se putant impie agere: cum sit ualde turpissimum liberis, qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta sanctitate polleat. In hoc enim sacrario Apion praesumpsit edicere, asini caput collocasse Iudeos, & eum colere, ac dignum facere tanta religione: & hoc affirmat fuisse de palatum, dum Antiochus Epiphanes & expoliasset templum, & illud caput inuenisset ex auro compositum multis pecunijs dignum. Ad hoc igitur primum quidem respondeo, quoniam Aegyptius uel si aliquid tale apud nos fuisset, nequaquam debuerat increpare, cum non sit deterior asinus fironibus & hircis & alijs, qui sunt apud eos dij. Deinde quomodo non intellexit, operibus increpatus de incredibili suo mendacio. Legibus nanque semper utimur isdem, in quibus sine fine constitimus. Et cum uarij casus nostram ciuitatem sicut etiam aliorum uexauerint, & Theos ac Pompeius Magnus, ac Licinius Crassus, & ad nouissimum Titus Caesar, bello uincentes obtinuerint templum, nihil huiusmodi illic inuenere: sed purissimam pietatem, de qua nihil nobis est apud alios effabile. Quia uero Antiochus neque iustam fecit templi depraedationem, sed egestate pecuniarum ad hoc accessit, cum non esset hostis, & socios insuper nos suos & amicos aggressus est, nec aliquid dignum derisione illic inuenit, multi & digni conscriptores super hoc quoque testantur: Polybius Megalopolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damascenus, Timagenes, & Castor chronographus, & Apollodorus: qui omnes dicunt pecunijs indigentem Antiochum transgressum foedera Iudeorum, & spoliasse templum auro argentoque plenum. Haec igitur Apion debuit respicere, nisi cor asini ipse potius habuisset, & impudentiam canis, qui apud ipsos assolet coli: neque enim extrinsecus alia ratiocinatione mentitus

mentitus est. Nos itaque asinis neque honorem neque potestatem aliquam damus, sicut Aegyptij crocodilis & aspidibus: quando eos qui ab istis mordentur, & a crocodilis rapiuntur, felices & Deo dignos arbitrantur. Sed sunt apud nos asini, quod apud alios sapientes uiros, onera sibi imposita sustinentes. Et si ad arcas accedentes comedant, aut proposita non adimpleant, multas ualde plagas accipiunt, quippe operibus & ad agriculturam rebus necessarijs ministrantes: sed aut omnium rudissimus fuit Apion ad componendum uerba fallacia, aut certe ex rebus initia sumens, haec implere non ualuit, quando nulla potest contra nos blasphemia prouenire. Alteram uero fabulam, derogatione nostra plenam, de Graecis apposuit, de quo hoc dicere sat erit, quoniam qui de pietate loqui praesumunt, oportet eos non ignorare minus esse immundum per templum transire, quam sacerdotibus scelestia uerba confingere. Isti uero magis studuere defendere sacrilegum regem, quam iusta & ueracia de nostris & de templo conscribere. Volentes enim Antiocho gratificari & perfidiam ac sacrilegium eius tegete, quo circa gentem nostram est usus propter egestatem pecuniarum, detrahentes nobis etiam quae in futuris essent, mentiti sunt. Propheta uero aliorum factus est Apion, & dixit Antiochum in templo inuenisse lectum, & hominem in eo iacentem, & appositam ei mensulam maritimis terrenisque uolatilibus dapibus plenam, & quod obstupisset his homo. Illum uero mox adorasse regis ingressum, tanquam maximam sibi opem praebituri: ac prociudentem ad eius genua, extensa dextera poposcisse libertatem: & iubente rege ut consideret, & diceret quis esset, uel cur ibidem habitaret, uel quae esset causa ciborum eius, tunc hominem cum gemitu & lachrymis lamentabiliter suam narrasse necessitatem. Ait, inquit, esse se Graecum: & dum peragraret prouinciam parandi uictus causa, correptum se subito ab alic

ab alienigenis hominibus, atque deductum ad templum, & inclusum illic, & à nullo conspici, sed cuncta dapium apparitione saginari. Et primum quidem hæc sibi inopinabilia beneficia uisa attulisse letitiam: deinde suspicionem, postea stuporem: postremum consulentem à ministris ad se accedentibus audisse legem ineffabilem Iudeorum, pro qua nutriebatur: & hoc illos facere singulis annis quodam tempore constituto. Et comprehendere quidem Græcum peregrinum, eumq; annuo tempore saginare: & deductum ad quandam syluam, occidere quidem eum hominem, eiusq; corpus sacrificare secundum suas solennitates, & gustare ex eius uisceribus, & iusiurandum facere in immolatione Græci, ut inimicitias contra Græcos haberent: & tunc in quandam foueam reliqua hominis perentis abijcere. Deinde refert eum dixisse, paucos iam dies debitos sibi superesse, atque rogasse, ut reueritus Græcorum deos, & superans in suo sanguine insidias Iudeorum, de malis eum circumstantibus liberaret. Huiusmodi ergo fabula non tantum omni tragædia plenissima est, sed etiã crudeli impudentia redundat. Non tamen à sacrilegio priuat Antiochum, sicut arbitrati sunt, qui hæc ad illius gratiam conscripserunt. Non enim præsumpsit aliquid tale, ut ad templum accederet: sed sic inuenit non sperans. Fuit ergo uoluntatibus iniquis impius, & nihilominus sine Deo, quicquid iussit mendacij superfluitas, quam ex ipsa re cognoscere ualde facillimum est. Non enim circa solos Græcos discordia legum esse dignoscitur, sed maxime aduersus Aegyptios & plurimos alios. Cuius enim regionis homines non contigit aliquando apud nos peregrinari: ut aduersus solos Græcos renouata coniuratione per effusionem sanguinis ageremus: uel quomodo possibile est, ut ad has hostias omnes Iudæi colligerentur, & tantis milibus ad gustandum uiscera illa sufficerent, sicut ait Apion: uel cur inuentum

tum hominem quicumq; fuit (non enim suo nomine conscripsit) aut quomodo eum in suam patriam rex non cum pompa deduxit: dum posset hoc faciens, ipse quidem putari pius, & Græcorum amator eximius, assumere uerò contra Iudeorum odium auxilia magna cunctorum. Sed hæc relinquo: insensatos enim, non uerbis sed operibus decet arguere. Sciunt igitur omnes, qui uidere constructionem templi nostri, qualis fuerit, & intransgressibilem eius purificationis integritatem. Quatuor enim porticus habuit in circuitu, & harum singulæ propriam secundum legem habuere custodiam. In exteriorem itaq; ingredi licentia fuit omnibus etiam alienigenis: mulieres tantummodo menstruate transire prohibebantur. In secundam uerò porticum cuncti Iudæi ingrediebatur: eorumq; coniuges cum essent ab omni pollutione munda. In tertiam, masculi Iudeorum mundi existentes atque purificati. In quartam autem sacerdotes, stolis induti sacerdotalibus. In adytum uerò soli principes sacerdotum, propria stola circumamicti. Tanta uerò est circa omnia prouidentia pietatis, ut secundum quasdam horas sacerdotes ingredi constitutum sit. Mane etenim aperto templo, oportebat facientes traditas hostias introire: & meridie rursus, dum clauderetur templum. Deniq; ne uas quidem aliquod portari licet in templum, sed erant in eo solummodo posita, altare, mensa, thuribulum, candelabrum, quæ omnia & in lege conscripta sunt. Etenim nihil amplius neque mysteriorum aliquorum ineffabilium agitur, neque intus ulla epulatio ministratur. Hæc enim quæ prædicta sunt, habent totius populi testimonium manifestum, rationemq; gestorum. Licet enim sint tribus quatuor sacerdotum, & harum tribuum singulæ habeant hominum plusquam quinque millia, sit tamen obseruatio particulariter per dies certos: & his transactis, alij succedentes ad sacrificia ueniunt: & cõgregati in templum mediante die à præced

precedentibus claves templi, & ad numerum omnia uasa percipiunt, nulla re que ad cibum aut potum attineat in templum delata. Talia nanque etiam ad altaria offerre prohibitum est, præter illa que ad sacrificia preparantur. Quid ergo Apionem dicimus, nisi nihil horum examinantem, uerba incredula protulisset? Sed turpe est, historię ueram notitiã si proferre grammaticus non possit. Et sciens templi nostri pietatem, hanc quidem præternūsit. Homini autem Græci comprehensionem finxit, & pabulum ineffabile, & ciborum opulentissimam claritatem: & perutos ingredientes, ubi nec nobilissimos Iudeorum licet intrare, nisi fuerint sacerdotes. Hęc ergo pessima est impietas, atq; mendacium spontaneum, ad eorum seductionem, qui noluerunt discutere ueritatem. Per ea si quidem mala ineffabilia, que prædicta sunt, nobis detrahere tentauerunt. Rursumq; tanquam piissimus deridet, adijciens fabule inania facta. At enim illum retulisse, dum bellum Iudei contra Idumæos haberent longo quodã tempore, ex aliqua ciuitate Idumæorum qui in ea Apollinem colebat uenisse ad Iudeos, cuius hominis nomen dicitur Zabidus: deinde eis promississe traditurum se eis Apollinem deum Dorensium: uenturumq; illum ad nostrum templum, si omnes ascenderent, & adducerent omnem multitudinẽ Iudeorum. Zabidum uerò fecisse quoddam machinamentum ligneum, & circumposuisse sibi, & in eo tres ordines infixisse lucernarum, & ita ambulasse, ut procul stantibus appareret, quasi stella per terram iter agens. Porro Iudeos inopinabili uisione obstupuisse, & longe constitutos tenuisse silentium. Zabidũ uerò multa quiete ad tẽplum uenisse, & aureum detraxisse asini caput (sic enim urbanẽ conscribit) & rursus Dorã uelociter aduenisse. Igitur & nos dicere possumus, quia asinum, hoc est semetipsum Apion grauat, & facit stultitia simul & mendacijs oneratũ. Loca nanq; que non sunt

sunt, conscribit: & ciuitates nesciens transfert. Idumæa enim prouincię nostrę confinis est, posita iuxta Gazam, & nulla ciuitas huius Dora nuncupatur. In Phœnice uerò iuxta montem Carmelum Dora ciuitas appellatur, in nullo concordans Apionis oblocutionibus. Quatuor enim dierum itinere procul est à Iudæa. Cur itaq; nos rursus accusat, eò quòd nõ habeamus communes cum alijs Deos, si sic facile credidere patres nostri ad se uenturum Apollinẽ, & cum stellis eum ambulare super terram putauerunt? Lucernam enim prius nunquam uidere scilicet, qui tot & tanta concelebrant candelabra. Sed nec aliquis ei ambulati per prouinciã ex tantis milibus obuiauit. Desolatos etiam uicos custodibus comperit, & hoc tempore belli. Cetera iam relinquo. Ianuę uerò templi altitudine quidem erant cubitorum sexaginta, latitudine uerò uiginti, omnes deauratę, & pene auro puro confectę. Has clauderant nõ minus quã uiui ducenti diebus singulis: & relinquere eas apertas, nefandissimum uicinis erat. Facile igitur eas lucernifer ille aperuisse creditur, qui solus etiam habuisse asini caput existimabatur: quapropter dubium est, utrum hoc caput Zabidus denuo reuocauit: an certẽ sumens Apion, introduxit in templum, ut Antiochus inueniret, ut secundo Apioni aliquẽ mentiendi daret occasionẽ. Mentitur autem & de iuramento, quòd iuremus per Deum factorem cœli & terrę & maris, nulli Iudeos fautores alienigenę, & maxime Græcis. Oportebat autem mentientem absolute dicere, nulli fautores alienigenę, & magis Aegyptijs: sic etenim ab initio poterant eius figmenta de iurando congruere, si ab Aegyptijs utique patres nostri non propter malignitatem suã, sed propter calamitates expulsi sunt. A Græcis autem plus locis quam studijs sumus abiuncti, ita ut nulla inter nos & illorũ inimicitia & emulationes esse noscantur. E diuerso nanque multos eorum ad nostras leges contigit accessisse, quorum quidam

dam permansere, quidam uerò perdurare non ferentes, denuo recessere. Hoc tamen iusturandum nunquam se quisquam audisse meminit apud nos habitum, sed solus Apion (ut uidetur) audiuit: Ipse nanque id composuit. Magna ergo admiratione eximia Apionis prudentia, uel ob hoc quod mox dicitur, digna est. Hoc enim esse affirmat indicium, quia neque legibus iustis utamur, nec Deum colamus ut conuenit, quòd diuersis gentibus seruiamus, et calamitates quasdam circa ciuitatem sustineamus, cum utique principalis ciuitas Romanorum sit, cuius ciues soli ab initio regnare atque non seruire consueuerunt. Quis etenim horum magnanimitati ualeat obistere? Nullus etenim aliorum potest dicere sermonem quem Apion locutus est, quando paucis contigit in principatu continue presidere, & non rursus alijs facta mutatione seruire. Plurimæ namq; gètes alijs obedire coactæ sunt: soli autem Aegyptij, eò quòd refugiant (sicut aiunt) in eorum prouinciam dij, atque saluentur migrantes in effigies bestiarum, honorem præcipuum inuenerunt, ut nulli famularentur horum qui Asiam Europamq; tenuere: qui scilicet unam diem ex euo totius seculi non habuere libertatem, neque apud indigenas dominos, neque apud externos. Nam quemadmodum eis usi sint Persæ, non semel solummodo, sed frequenter uastantes urbes, templa euercentes, putatos apud eos interficietes deos, impropere non studeo. Non enim conuenit stultitiam nos indocti Apionis imitari: qui neque casus Atheniensium, neque Lacedæmoniorum animo suo concepit, quorum hos quidem fortissimos, illos religiosissimos, omnes affirmant. Taceo reges pietate celebres, inter quos Cræsum, quàm diuersis uitæ sunt calamitatibus sauciati. Taceo incensam Atheniensium arcem, templum Ephesinum & Delphicum, aliq; multa: hic nemo calamitatem passis, sed potius inferentibus intulit impropria. Nouus autem accusator nostrorum

strorum Apion inuētus est, malorum suorum apud Aegyptum gestorum prorsus oblitus. Sed Sesostris cum, quem refert fabula regem fuisse Aegypti, ut creditur, excecavit. Veruntamen possumus & nos dicere nostros reges Dauid & Salomonem, qui multas subdidere gentes. Sed de his modo super sedendum est: quæ uerò cunctis nota sunt, Apion modis omnibus ignorauit, quoniam Persis, & post illos principibus Asiæ Macedonibus, Aegyptij quidem seruire, nihil differentes à famulis. Nos autem liberi consistentes, etiam ciuitatum in circuitu positarum tenuimus principatum, annis uiginti & centum, usque ad Pompeium magnum. Et dum uniuersi reges sunt expugnati à Romanis, omnium soli propter fidem suam maiores nostri socij & amici fuere. Sed uiros mirabiles non præbuimus, uelut quarundam artium inuectores, & sapientia præcellentes: & inter hos enumerat Socratem, & Zenonem, & Cleanthem, & alios huiusmodi. Deinde quod potius est mirandum, semetipsum his adiecit, & beatificat Alexandriam, quia ciuem talem habere meruit, quod rite facit. Oportebat enim ut ipse suis existet, qui alijs omnibus sic importunus & callidus esse uidebatur, & uita uerboq; corruptus. Quapropter rectè quilibet Alexandria condolebit, si super isto aliquid magni sapuerit. De uiris autem qui fuere apud nos titulo nullo laudis inferiores, sciunt qui uoluerint nostræ antiquitatis libris incumbere. Reliqua uerò quæ in accusatione conscripta sunt, dignum erat forte sine satisfactione relinquere, ut ipse sui potius & aliorum Aegyptiorum accusator extaret. Queritur enim eo quòd animalia consueta sacrificemus, & non uescamur carnibus suillis: Sed & circuncisionem genitalium uehementer irridet. De nostrorum quidè animalium peremptione, cõmunio nobis est cum alijs hominibus uniuersis. Apion autem sacrificantes nos redarguens, indicat semetipsum genere esse Aegyptium. Non enim

Græcus si esset aut Macedo, hoc moleste ferret. Isti enim uouent sacrificare Hecatombas suis dijs, et sacerdotibus utitur ad epulas. Que cum ita sint, non propterea contigit mundum animalibus desolari, quod Apion expauit. Qui tamen si solennitates Aegyptiorum sequerentur, mundus desertus quidem esset hominibus, ferocissimis autem bestijs impleretur: quas isti iudicantes deos, diligenter enutriunt. Quod si quis cum consuleret, quos putaret omnium Aegyptiorum esse sapientes atque deicolas, sacerdotes sine dubio fateretur. Hæc enim duo dicunt sibi met ab initio à regibus esse præcepta, ut Deos colant, et sapientiam diligant: quod illi facere præcipue iudicantur: qui tamen et circumciduntur omnes, et à porcinis abstinent cibis. Sed neque ullus alter Aegyptiorum cum eis dijs sacrificare dignoscitur. Cæcus igitur fuit Apion quando pro Aegyptijs nostras detractiões componens, illos uidetur potius accusare: qui non solum utuntur solennitatibus, quas in nobis culpatis: sed etiam alios circumcidi docent, sicuti dixit Herodotus. Vnde recte mihi uidetur Apion, propter patriæ suæ leges pœnas dedisse blasphemiam. Et tenim necessario circumciso, circa genitalia uulnera ei facta nihil profuerunt, et putrefactis in magnis doloribus expirauit. Oportet enim bene sapientes in legibus proprijs circa pietatem integre permanere, et aliorum minimè carpere. Iste uerò suas quidem leges effugit, de nostris uerò mentitus est. Hic itaque terminus uitæ fuit Apionis. Sed et nos ter hic iam finem liber accipiet. Quoniam uerò et Apollonius Molon, et Lysimachus, et alij quidam, tam per ignorantiam quam per insaniam de legislatore nostro Mose, et legibus uerba protulere, nec iusta nec uera: dum illi quidem uelut mago atque fallaci derogant, leges autem malitiæ apud nos nullius uirtutis affirmat esse doctores, uolo breuiter et de omni conuersatione nostra, et de particulari (sicuti potero) præferre sermonem,

sermonem. Reor enim fore manifestum, quia et ad pietatem et ad conuictum uniuersalemque humanitatem, insuper ad iustitiam laborumque tolerantiam, et ad contemptum mortis optimas leges positas habeamus. Rogo tamen lecturos, ut non cum inuidia exequantur huius operis lectionem. Non enim propositi laudes conscribere nostrorum: sed aduersus eos, qui nos plurimum et fallaciter accusarunt, satisfactionem hanc puto esse iustissimam. Proinde accusationem Apollonius non continet, sicut Apion, instituit, sed dissepsim. Quippe qui aliquando quidem nos sine Deo et hominibus odiosis appellat, aliquando uerò formidinem nobis impropere: et è diuerso, rursus aliquando de audacia gentis nostræ queritur. Dicit autem etiam stultiores Barbaris: et propterea nullum inuentum nos solos uitæ utile comperisse. Hæc autem omnia manifeste redarguuntur, dum uniuersa contra quam ab eo sunt dicta monstrantur, et legibus imperata, et à nobis cum omni integritate gesta. Si uerò coactus fuero facere mentionem legum contrariarum apud alios constitutarum, in culpa illi sunt, qui nostras solennitates tanquam peiores cum aliorum conferunt. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neque quia non eas habeamus leges, quarum ego capita et summas ad redarguendum positurus sum: neque quia non præcipue in legibus proprijs perduramus. Paulo ergo altius exorsus, uolo primum dicere, quod eis qui sine lege et ordine uiuunt, hi qui ordinis et communium legum amatores extiterunt, et primi hoc inchoauerunt, recte mansuetudine atque uirtute præstare dicendi sunt. Denique conantur singuli eorum gesta sua ad antiquitatem referre, ut non imitatores aliorum uideantur existere, sed ipsi potius alijs legitime uiuendi duces fuisse. His igitur hunc in modum se habentibus, uirtus legislatoris est meliora considerare: et his qui usurari sunt legibus, quas posuerit, satisfacere, quia rectæ sunt.

Populi uerò est, ut in omnibus quæ constituta sunt, perduret; & neq; felicitate procedente, neq; calamitatibus aliquid horum immutet. Dico igitur nostrum legislatorem, quoslibet qui memorantur leges antiquitate præcedere. Lycurgus enim & Solon, & Zaleucus Locrensis, & omnes qui apud Græcos mirabiles sunt, nouelli atq; recentes, quatum ad illum comparati, esse noscuntur: quando nec ipsum nomen legis fuisse olim apud Græcos agnoscitur. Testis Homerus est, qui nusquam in opere suo hoc usus est nomine. Non enim secundum legem, sed indefinitis sententijs, & regum præceptionibus, populus regebatur. Vnde etiam multo tempore permansere, tantum moribus utentes, & non scripto, & multa horum semper secundum euentum casuum permittentes. Noster uerò legislator antiquus existens (hoc etenim undiq; manifestum est, etiam apud eos clarum, qui semper contra nos loquuntur) & semetipsum præbuit optimum principem populorum consultoremq; & instructionem totius legis uite constringens, eis suasit hanc libenter excipere, & firmissime in clyta scientia custodire. Primitus autem eius magnitudinis opera uideamus. ille nanque progenitorum nostrorum relinquentium Aegyptum, & ad terram propriam remeantium, multa millia sumens, ex plurimis & impossibilibus rebus cautissime liberauit: nam & in aquosam eos, & multum arenosam oportebat transire uiam, bellaq; deuincere: & filios ac uxores, prædamq; bello seruare: in quibus dux egregius & consiliarius sapientissimus, & tutor ueracissimus fuit uniuersorum. Omnem siquidem multitudinem à semetipso pendere fecit, & cum omnia quæ uellet persuadere posset, in nullo horum uindicauit sibi potestatem: sed in quo maxime tempore potestatem sibi arrogauit & tyrannidem præfules rerum, & populum frequenter plurima iniquitate uiuere consuefaciunt, in hac ille potentia constitutus, è diuerso

magis

magis iudicauit agendum pie, & plurimam exhibere alijs equitatem, ipse uirtutem præcipuam se credens cunctis ostendere, et salutem firmissimam præbere sequacibus bona uoluntate. Et maximis actibus in singulis casibus usus est. Quapropter recte iudicabat, ducem atque consultorem se Deum habere: & primitus sibi satisfaciens, quia secundum illius uoluntatem uniuersa gereret atque tractaret, credidit modis omnibus oportere, ut etiam apud plebem hæc opinio permaneret. Nam qui Deum respicere suam uitam credunt, delinquere non præsumunt. Huiusmodi quidem noster legislator fuit, non magus, nõ fallax, sicut derogatores iniuste pronuntiant: sed quales apud Græcos gloriatur fuisse Minoën & post eum legesatores alios. Nanque quidam eorum leges positas à Ioue dicebant, alij uerò eas in Apollinem & uaticinium Delphicum referebant, siue pro ueritate hoc credentes, seu facile persuadendum indicantes populo. Qui uerò præcipuas leges instituerint, uel qui iustissime de Dei fide cognouerint, licet hoc ex ipsis legibus facta comparatione conspiciat. Iam enim de ipsis tempus est disputandi. Igitur infinita quidem particulatim gentium atque legum apud cunctos homines differentia sunt. Alij siquidem monarchis, alij uerò populo potestatem Reipub. commiserunt. Noster uerò legislator nihil horum intendens, ueluti si quis hoc dicendo mensuram transcendat uerbi, diuinam Reipub. declarauit: Deo principaliter conuersatione nostram atque potestatem excellenter assignans, & satisfaciens eum cunctos inspicere, tanquam causam bonorum omnium uniuersis hominibus existentem: & quæcunq; contingit eos in angustijs supplicasse, illius non latuisse uoluntatem, neq; quicquam eorum quæ gessere, uel si quid aliquis apud semetipsum potuit cogitare. Vnum uerò eum esse monstrauit, & ingentium, immutabilem per tempus, æternum, & omni specie mor-

II 3

tali

tali pulchritudine differentem, & ipsum nobis notum: qualis autem sit secundum substantiam, prorsus ignotum. Hæc itaque de Deo sapuerunt prudentissimi Græcorum: qui quidem quod eruditum sint, illo utiq; sciendi præbente principia, nunc dicere prætermitto: quod autem hæc optima & congrua Dei naturæ atq; magnificentiæ sint, ualde testantur. Pythagoras enim, & Anaxagoras, & Plato, & post illos philosophi Stoici, & penè cuncti, uidentur de diuina sapuisse natura. Sed hi quidem ad breue philosophantes, populo superstitionum opinionibus iam præoccupato ueritatē dogmatis proferre timere. Noster uerò legislator opera præbens consona uerbis suis, non solum his qui cum eo erant satisfecit, sed etiam qui ex illis semper erant nascituri, hoc immutabiliter inspirauit, & causam legislationis ad utilitatis modum semper adduxit. Non enim partem uirtutis Dei culturam dixit, sed huius partes alias esse perspexit atque constituit: hoc est fortitudinem, iustitiam, & mutam in omnibus ciuium concordiam. Cunctæ namq; actiones & studia uniuersiq; sermones, ad diuinam referuntur per omnia pietatē. Non enim hoc inexamatum aut indefinitum ulterius dereliquit. Duo siquidem sunt totius disciplinæ & moralis institutionis modi, quorū unus quidem sermone doctor est, alter uerò exercitatione morum: quæ cum ita sint, alij quidem legislatores sentiendo sunt discreti, & alterum horum modum sibi placitum assumptentes, alterū reliquerunt. Sicuti Lacedæmonij quidem & Cretenses moribus erudiebantur, nō uerbis: Athenienses uero, & penè omnes alij Græci, quæ quidem oportet agere præcipiebant suis legibus: assuescere uerò ad hæc operibus, minime ualere. Noster autē legislator hæc ambo multa diligentia coaptauit. Nam nec exercitationes morum omisit nō traditas, neq; leges sermone reliquit incomptas. Sed mox à primo inchoans cibo, & unicuiq; diætæ cōueniente, nihil neq; minima-

rum

rum escarum sub potestate uoluntatis utentium dereliquit. Sed & de cibis quibus cōuenit abstinere, & qui sumendi sunt, uel quæ diætæ communis esse uideatur, necnon & de operibus, labore simul & requie, terminum atque regulam posuit legem: quatenus ueluti sub patre atque domino uiuentes, neque uolentes quicquam neque per ignorantiam delinquamus. Non enim ignorantibus poenam posuit, sed optimam & necessariam correptionem monstrauit legem. Quapropter non semel audire, nec secundo uel sæpius: sed in una quaque septimana, alia opera relinquentes, ad legis auditionem congregari præcepit uniuersos, eamq; perfecte condiscere, quod scilicet omnes legislatores reliquisse noscuntur. Et in tantum plurimū hominum absunt, ut secundum proprias leges uiuant, ut penè eas ignorent. Et cum peccauerint, tunc agnoscunt ab alijs, quam legem probantur esse præuaricati. Sed etiam uiri maxima cura gloria & principalia gubernantes, profitentur ignoracionem. Doctos namque sibi faciunt asidere ad dispensationem rerum, & peritiam legum habentes. Nostrorum uerò quemlibet si quis leges interroget, facilius quàm nomē suum recitat. Vniuersas quidem mox à primo sensu eas discentes, in animo uelut inscriptas habemus. Et rarius quidem quilibet transgreditur: impossibile autem est supplicium deuitare peccatē. Hoc itaq; primū omnium mirabilem consonantiam nobis instituit. Nam unam quidem habere & eandē de Deo sectam, uita uerò ac moribus differre nihil ab inuicem, optimam moribus hominum potest celebrare concordiam. Apud nos etenim solos, neque de Deo quilibet sermones audiet alterutris aduersarios, sicut multa similia apud alios fieri comprobantur: cum non solum à uulgaribus quod uisum fuerit unicuiq; profertur, sed etiam apud quosdam philosophorum hoc crebro præsumitur: quando alij quidem totam Dei naturā sermonibus perimere tenuere, alij uerò eius prouiden-

LL 4 tiam

tiam ab hominibus abstulere: neque in studijs uitæ differentia ulla conspicitur, sed communia quidem opera omnium apud nos existunt: unus uerò de Deo sermo concors est, asserens illud cuncta respicere. Sed etiam de ipsius uitæ studijs, & quoniam oportet omnia alia ad terminum diuinæ pietatis adduci, a mulieribus nostris & a seruis quilibet audient. Pro qua re illatas nobis calūnias a quibusdam, cur non exhibeamus uiros inuentores nouorum operum seu uerborum, contigit oriri. Alij siquidem in nulla re paterna perdurare optimum esse putant, & præcipue transgressoribus sapientiæ robur assignant. Nos autem è diuerso, unam esse prudentiam atq; uirtutem existimamus, nihil penitus uel facere uel cogitare contrarium his, quæ antiquitus sancita noscuntur: quod scilicet indicium legis est optimo fœdere constitutæ. Nam ea quæ nunc non habent modum, experimento sæpe correpta redarguuntur. Apud nos autem, qui credimus ab initio positam legem diuinam uoluntate, nihil aliud pium est, quàm hanc sub integritate reseruare. Quis etenim eius quicquam mouere potest, aut quid melius adinuenit? uel quis ab alijs tanquam præcellentius ad statum Reipub. nostræ aliquid transferre potest? aut quæ poterit esse melior atque iustior, quàm ea quæ Deum quidem principem omnium esse cõfirmat: sacerdotibus autem in communi quidem res præcipuas dispensare permittit: summo uerò pontifici aliorum sacerdotum principatum competenter iniungit? Quos utique non diuitijs, neque alijs quibusdam spontaneis auaritijs præcellentes, legislator ad culmen huius honoris instituit: Sed quæcunque sapientia uel temperantia alijs præstare noscuntur, di præcipue culturam diuinæ placationis iniunxit. Apud hos igitur, & legis, & aliorum studiorum integra diligentia custoditur. Contemplatores etenim omnium, atque iudices contemp-
tionū, & punitores culpabilium sacerdotum esse decreti sunt.

Cuius

Quis ergo principatus, quod regnum erit hoc sanctius, uel qui honor Deo potius cooperabitur, cum omnis quidem populus sit præparatus ad pietatem, summa uerò diligentiâ sacerdotibus sit indicta, & uelut quædam festiuitas gubernetur uniuersa respu. Cum enim mysteria sua numero paucorum dierum alienigenæ custodire nequeant, ea uidelicet sacrificia nominantes, nos cum multa delectatione, & incommutabili uoluntate solennitatis opus per omne seruamus æuum. Quæ igitur sunt præcepta uel interdicta simplicia, siue uota dicamus. Primum quidem de Deo est, dicens: Deus habet omnia, perfectus, beatissimus, ipse sibi cunctisq; sufficiens, principium & medium & terminus: inter omnia operibus quidem & muneribus clarus, & omni re manifestior: forma uerò & magnitudine nobis inenarrabilis. Omnis nanque materies comparata ad huius imaginem, licet sit pretiosa, tamen pro nullo est: cunctaq; ars ad illius imitationem inuentum, extra artem esse cognoscitur: nihil simile neque uidemus neque possumus suspicari, neque conijcere. Sanctus est: uidemus eius opera, lumen, cœlum, terram, solem, lunam, flumina, mare, animalium rationes, prouentus fructuum: hæc Deus fecit, non manibus neque laboribus, neque quibusdam indiguit sibi cooperantibus: sed ipso uidente bona repente facta sunt. Hunc homines conuenit uniuersos sequi, eumq; placare exercitatione uirtutis. Modus enim diuinæ placationis iste sanctissimus est. Vnum templum unius Dei, commune omnium communis Dei cunctorum. Gratum nanque semper est omne quod simile est. Hunc placant quidem sacerdotes semper. Præcedit uerò istos primus secundum genus: qui ante alios sacerdotes sacrificabit Deo, custodiet leges, de dubijs iudicabit, & puniet lege cõnictos. Huic quisquis non obedit, supplicio subiacebit, tanquã qui in ipsum Deum impie gesserit. Hostias immolat, nõ ad crapulam nostram uel ebrietatem attinentes. Hæc enim non
ll 5 placent

placent Deo: quæ res occasio potius iniuriarum simul & ex-
pensarum est. Deus enim temperatos, ordinatosq; & boni ge-
neris diligit: & ut præcipue sacrificantes caste uiuamus. In sa-
crificijs autem pro communi salute primum oportet orare, de-
inde singulos pro semetipsis, quoniam omnes socij sumus. Et
qui hoc cõsortium suæ uitæ præponit, maxime Deo gratus est.
Supplicatio uerò fit ad Deum uotis ac precibus, non ut bona
præstet: hæc enim ipse sponte contulit uniuersis, & in medio
deposuit: sed ut hæc suscipere ualeamus, suscipientesq; serue-
mus. Purificationes quoque in sacrificijs lex decreuit, à cubili-
lecto, à congressu uxorio, & alia multa, quæ conscribere lon-
gissimum est. Huiusmodi ergo de Deo, & eius placatione ser-
mo est, ipse autem simul etiam lex est. Quid autem de nuptijs?
Solam nouit lex permixtionem naturalem cum coniuge, si ta-
men filiorum causa procreandorum agatur. Masculorum uerò
cum masculis ualde iudicauit inimicas: & tentantes talia mor-
te decreuit dignos. Nubere uerò iubet, non respicientes ad do-
tem, neque uiolenter arripere, sed neq; dolo uel fallacia sua de-
re. Dispensationem uerò potius fieri per eum, cuius noscitur ef-
se potestatis, & per cogitationem opportunam. Mulier autem
inferior, inquit, est uiro per omnia. Obedit igitur non ad iniu-
riam, sed ut sit sub regimine constituta. Deus enim uiro potesta-
tem dedit. Cum hac ergo coire decet maritum solummodo. Al-
terius uerò experiētiam habere nequissimum. Siquis autem hoc
egerit, declinatio nulla mortis: neq; si fecerit uim uirgini alte-
ri desponsatæ: neque si suaserit nuptiæ, aut filios nutrienti, quæ
omnia lex præcepit. uniuersis autem mulieribus interdixit, uel
celare quòd natū est, uel alia machinatione corrumpere filios.
Infanticida enim esset animas demoliens, & genus imminuens.
Igitur si quis ad concubitum, corruptionemq; transierit, im-
mundus est. Oportet autem etiam post legalem commixtionem
uir,

uir, mulieres lauari. Hoc enim partem animæ polluere iudi-
cauit: inflata nanque corporibus uulneratur. Dumq; hoc fit,
aquam propter purificationis causam talibus imperauit. Sed
neque in filiorum natiuitatibus concessit epulationes aggrega-
ri, & fieri occasione ebrietatis: sed temperatum esse repente
principium, iusq; literis erudiri propter leges, & nosse pro-
genitorum actiones, ut actus imitentur: & cum legibus edu-
cati, neq; transgrediantur, neq; cogitationem ignorantibus ha-
bere iudicentur. Prospexit autem etiam funeribus mortuorum,
ut neq; sumptuose ad sepeliendum celebrentur exequia, neque
insignium fabrica sepulchrorum, sed necessaria quidem circa
elationem funeris imperauit domesticos adimplere: omnibus
autem uiuentibus legitimum esse constituit, ut aliquo moriente
& concurrant, & genus lamentationis effundant. Purifica-
ri autem iubet etiam domesticos funere celebrato: ut longe
procul sint, quasi uideantur mundi esse. Cum autē aliquis fece-
rit homicidium uel sponte uel inuitus, ne horum quidem poe-
nam tacuit. Parentum honorem post Deum esse constituit: &
qui non repensat eorum gratiæ, sed in qualibet parte contri-
stat, præcepit esse lapidandum. Iubet etiam omnibus seniori-
bus honorem iuuenes exhibere, quoniam cunctis senior Deus
est. Nihil permittit celandum apud amicos: non enim amici-
tiæ sunt apud eum, cui omnia non creduntur. Et licet aliquæ
inimicitie proueniant, prodi tamen arcana prohibuit. Si quis
autem arbiter munus acceperit, morte multatur, despicens
quod iustum est, & auxilium reis offerens. Quod quisquam
non posuit, non auferat, & aliena non tangat. mutuans non ac-
cipiat usuras. Hæc, & his multa similia, communionem conti-
nent nostrorum inter alterutros. Quomodo autem etiã de do-
mestica cura circa alienigenas habenda docuerit legislator, re-
ferri dignum est. uidebitur enim omnibus optime prospexisse
eum,

eum, illo ita sentiente, neq; propria corrumpamus, neq; participari rebus nostris uolentibus inuideamus. Quicumq; enim uolunt sub nostra conuersari lege, accedentes ad eam cum munificentia suscipit, non genere solummodo, sed etiam uoluntate uitæ putans esse consortium. Eos autem qui obiter aduentum misceri solennitatibus noluit, alia tamen exhibenda constituit. Idem omnibus præbendum, ignem, aquam, cibum: iter ostendere, non spernere aliquem insepultum. Mitissime etiam circa hostes quæ sunt agenda sancit, ut neq; terra eorū exuratur, neq; arbores fertiles incidantur: Sed etiam spoliari eos qui in bello cecidere, interdixit: & captiuos prospexit, quatenus eorum amoueat in iuria, & maxime foeminarum. Sic autem eximie nos mansuetudinem atque clementiam studuit edocere, ut etiam de animalibus irrationalibus non taceret: sed horum tantummodo utilitatem legitimam concedens, ab omni nos alia causa prohibuit. Quæcumq; enim ueluti domestica oriuntur in ædibus, hæc interdixit occidi: sed neq; parentes deniq; præcepit unâ cum pullis auferri. Et licet hostilia sint animalia laborum socia, eis tamen parcendum esse sancit. Sic undique, ea quæ ad mansuetudinem pertinent obseruauit: doctrinalibus quidem, sicuti prædictum est, legibus utens, & alias rursus contra transgressores causa punitionis sine excusatione defigens. Multa nanque in plurimis causis transgredientium, mors est. Si adulterium commiserit aliquis, si uim puellæ fecerit, si masculi turpe tentamentum præsumserit, aut patiatu sultinere tentatus. Similiter autem est lex incuitabilis & in seruis, sed etiam de mensuris, uel si quis de ponderibus dolum fuerit operatus, & de iniusta uenditione: ac fraude si quis uel detraxerit alienam rem, aut quod non posuit abstulerit, cohibendi hi sunt uindicta, non quali apud alios, sed ualde maiori. De iniuria uero parentum, uel impietate quæ sit in Deum, licet tentet hoc aliquis,

aliquis, mox peribit. At his qui secundum legem uersa faciunt, premium tribuitur, non aurum, non argentum neq; corona lapillis distincta: sed unusquisq; testem habens conscientiam suam, ualde proficit, legislatore prophetante, & Deo fidem condonante firmissimam his qui seruant leges: & licet pro eis mori contingat, cõcurrunt tamen alacres ad occasum, sperantes fore ut uita melior ex mutatione conferatur. Pigeret itaq; nunc hoc me conscribere, nisi opera essent omnibus manifesta: quoniam se penumero multi nostrorum progenitorū, ne uel sermonem solummodo extra legem proferrent, omnia passi sunt uiriliter sustinere. Quin & si ignota gens nostra omnibus hominibus esset, nec palam esset uoluntaria nostra legum obseruatio, si Græcis aut legisse se in historijs aliquis narraret, aut in orbe incognito reperisse, homines talē tanq; honestam de Deo opinionem habentes, atq; in talibus legibus multis seculis constanter permanentes, omnes reor demiratos, propter continuas quæ apud ipsos sunt mutationes. Denique eos qui conscribere proxime de Repub. & legibus tentauerunt, tanquam de incredibilibus compositionibus quidam frequenter accusant, dicentes, quoniam impossibilia sumpserunt argumenta. Et alios quidem tæce philosophos, quicumq; huiusmodi negotium in suis conscriptionibus habuere. Plato autē mirabilis apud Græcos, tanquam & honestate uitæ præcedens, & uirtute sermonum & persuasione philosophiæ cunctos excellens, ab his qui sibi uidentur præstantes, in rebus ciuilibus, perpetuo pene illuditur, cauillisq; comicis traducitur. cum utiq; qui illius uerba considerauerit, frequenter & facile reperiat, quæ etiã consuetudini plurimorum proxima esse noscuntur. Ipse siquidem Plato cõfessus est, quia ueram de Deo opinionem propter ignoratiam plebis proferre securum non est. Sed Platonis quidem uerba uana esse putant, & multa licentia composita, atque conscripta: maxime

xime uerò legislationem Lycurgi mirantur, et Spartam cuncti concelebrant, quoniam in illius legibus plurimo tempore perduravit. Ergo hoc manifestum uirtutis indicium est, in legibus permanere. Si uerò Lacedæmonios admirantur, illorum tempus conferant, cum amplius duobus milibus annorum nostræ Reipub. & super hæc sciant, quoniam Lacedæmonij quidem omni tempore quo habuere libertatem, perfecte uisi sunt custodisse leges: cum uerò circa eos factæ sunt fortunæ mutationes, penè cunctarum legum obliti sunt. Nos autem multis casibus euolutis propter regum Asiæ mutationes, neque in nouissima mala uenientes, à legibus sumus alienati: non uacationis, nec epulationis causa seruantes eas: quando si quis considerare uoluerit multo ampliori testimonio maiores excubias & labores nobis quàm Lacedæmonijs uidebit impositos. Illi siquidem neq; operantes terram, neq; circa artes exercitiū habentes, sed ab omni operatione remissiores, pingues, & corpore pulchri in ciuitate degebant, alij ministris in omnibus uite necessarijs rebus utentes, & cibum paratum ab illis accipientes, solum opus bonum atque clemens iudicantes, quiduis facere, et pati quatenus præualerēt aduersus omnes, cōtra quos bella susciperent: quod autem ne hoc quidē adipisci potuerunt, omitto dicere. Non enim singuli solum modo, sed multi frequenter eorum subito legis præcepta negligentes, semetipsos cum armis hostibus tradidere. Putas ne, & apud nos, non dico tanti, sed duo uel tres agniti sunt, proditores effecti legum, uel mortem formidantes, non dico illam, facile quæ solet præliantibus euenire: sed eam quæ cum multa corporū afflictione, & multa crudelitate uidetur accidere. Quam (ut ego puto) quidam præuolentes nobis non per odium subiectis imposuere, sed admirandum quoddam spectaculum uidere uolentes, si qui sunt homines, qui unum tantūmodo esse credant pessimum, si agere quicquam

quam extra leges suas uel sermonem apud eos dicere compellantur. Non tamen mirari decet, si mortem fortissimè toleramus pro legibus, & ultra alios uniuersos. Non enim quæ leuia uidentur nostris studijs alij facile patiuntur, hoc est, operationem, cibiq; simplicitatem: & ut nihil fortuito, neque quod quisque desiderat uescatur aut bibat, aut ad concubitum quemlibet accedat, aut splendide uestiatur, aut sine nobilitate uacet. Sed illud attendendum est, si gladijs utentes, & hostes ab inuasionem fugantes, præcepta legis circa cibos sustinere possunt. Nobis uerò gratum est propter hæc legibus obedire, & in illis fortitudinis specimen ostendere. Eant nunc Lysimachi & Molones, & quidam huiusmodi alij conscriptores, improbi sophistæ, adulescentum deceptores & quasi prauissimis nobis derogare contendant. Ego sanè nolim de legibus alienis examinationem facere. Noster enim mos est propria custodire, non aliena potius accusare. Et ut neque ridere neque blasphemare debeamus eos, qui apud alios putantur dii, aperte nobis legislator interdixit propter ipsam appellationem. De accusatoribus autē per obiectiones suas non increpare uolentibus, tacendum non est, cum utiq; non à nobis nunc sermo compositus eos arguere uideatur, sed à multis probabiliter iā præmissis. Quis igitur eorū, qui apud Græcos sapientia sunt mirabiles, non redarguit nobilissimos poëtas & præcipue legislatores, quoniam huiusmodi sectas de deis ab initio populis inferuere, dicentes eos numero quidem quātos ipsi uoluerit, ex alterutris uero & diuersis natiuitatibus procreatos? Hos autem diuidentes locis & habitaculis, tanquam genera animalium, alios quidē sub terra, alios in mari, seniores autem eorum in tartaris uinctos esse dixerit: quibus uerò attribuere coelum, his sermone quidem patrem, operibus autem tyrannum atque dominum superposuere. Propterea aduersus eum cōstituerit insidias per uxore, & fratrem,

trem, & filiam, quam ex eius capite fingunt generatam, ut al-
ligantes eum appenderent, sicut ipse ille suum dicitur patrem.
Hæc iuste accusatione digna conqueruntur, qui sapientiæ vir-
tute præcellunt. Hi super hæc deridentes adijciunt: Si Deorum
alios quidem ephebos & adulescentes, alios autem seniores
& barbatos esse credendum est, alios constitutos super artes
& quendam fabrum, aliam uerò textricem, alium uerò pere-
grinantem, & cum hominibus contendentem, alios autem ci-
tharizantes aut arcu gaudentes: deinde inter alterutros sedi-
tiones effectas, & propter homines contentiones constitutas,
ut non solùm inter se alij alijs manus immitterent, sed etiam ab
hominibus uulnerati lugerent, malaq; perferrent: & quod su-
per omnia est luxuriosus, si intemperantia permixtionis ule-
rentur, quomodo non erit incongruum amores & concupi-
scentias ad uniuersos attingere simul masculos & ad feminas.
Deinde fortissimus & primus eorum pater, seductus à semet-
ipso, imprægnatasq; mulieres, diruptas submersasq; spernit:
& eos qui ex eo sunt nati neque liberare potest, fato constri-
ctus, neque sine lachrymis eorum perferre mortes. Bona sunt
hæc, & his alia consequentia, id est, adulteria in cælo uisa, &
sic impudenter à dijs celebrata, ut iam alij inuidere se profite-
rentur in tali sceditate iuncto. Quid enim alij facturi non essent,
dum neque senior atq; rex ualisset impetum suum à mulierum
permixtione retinere? Alij uerò seruientes hominibus, & nunc
quidem ædificantes causa mercedis, nunc uerò pascentes: alij au-
tem malignorū modo infero carcere colligati. Quem igitur sa-
pientium talia non accendant, ut hæc componentes redarguat,
& multam stultitiam his credentium reprehēdat? Alij uerò &
terrorem quædam uel metum, necnon & rabiem, atq; seductio-
nem, omnesq; pessimas passiones in Dei natura fingere præsum-
pserunt. Et horum quidem nobilioribus etiam ciuitates sacrificare

suaferre

suaferre. Si quidem in multa necessitate consistunt, ut quosdam
Deorum putent bonorum esse largitores, alios autem uocent
aduersarios, quando eos ueluti malignissimos homines mune-
ribus, atq; donis placare contendunt, magnum quoddam ma-
lum se suscepturos ab eis existimantes, nisi mercedem eis stu-
diosè præbuerint. Quæ igitur causa est tanta huius iniquita-
tis, atq; delicti circa Deum? Ego quidem arbitror, eò quòd ne-
que ueram Dei naturam ab initio eorum legislatores agnoue-
runt, neq; quantum percipere potuerunt, perfectam sententiam
diffinientes Reipublica tradidere: sed uelut aliud quiddam ui-
tius neglexerunt, dantes potestatem poetis, ut quos uellent
Deos introducerent hæc omnia patientes: & rhetoribus uerò, ut
de Republica scriberent, & de peregrinis Dijs decreta profer-
rent. Sed etiam pictores, & plastæ in hoc apud Græcos mul-
tam habuere potestatem, ut unusquisq; formam quam uellet
secundum modum suæ opinionis exponeret, alius quidem ex-
luto quod uellet fingens, alius uerò pingens. Opifices itaq;
qui maxime putantur esse præcipui, ebur & aurum habent,
ad hoc suæ semper nouitatis argumentum. Proinde apud eos
priors quidem Dijs florentes honoribus, seruierunt: alij uerò
noui clam introducti, religione potiuntur: & templorum alia
quidem desolata, alia uerò nuper secundum hominum uolun-
tatem ædificantur: cum contra oporteat opinionem de Deo,
eiusq; culturam immobili religione seruare. Apollonius siqui-
dem Molon, unus fuit stultorum, atq; tumentium. Eos autem
qui uerè in Græco philosophati sunt, neq; prædictorum ali-
quid latuit, neq; frigide allegoria causas ignorauere. Qua-
propter illos quidem iuste spreuere, & circa ueram, decen-
temq; circa Deum opinionem nobis suere concordēs. Quod
Plato respiciens, neq; ullum quempiam poetarum dicit in Re-
publica esse suscipiendum: & Homerum honorificè amouet,

coronatum & unguento delibutum, ne rectam opinionem de Deo fabulis forte destrueret. Præcipue namq; Plato nostrum legislatores imitatus est, in hoc quoq; quod illud præcipue suis ciuibus imperavit, ut omnes perfecte ediscerent leges, & ne fortuito aliquid extraneorum ciuibus misceretur, sed esset pura Respublica, & in legum custodia perduraret. Horum nihil cogitans Apollonius Molon, nos uoluit accusare, quoniam non recipimus eos, qui alijs sunt opinionibus præoccupati: neq; communicari patimur eis, qui alia uitæ consuetudine degunt: eum neq; hoc proprium nostrum sit, sed commune cunctorum, non modò Græcorum, sed etiam, qui inter Græcos cautissimi fuisse noscuntur. Lacedæmonij namq; peregrinos etiam expellebant, & suos ciues peregrinari non sinebant, corruptionem extra leges ex utroq; metuentes. Illorum igitur citius sententiam poterit quilibet arguere, qui nulli neq; conuersationis neq; cohabitationis suæ participationem exhibebant. Nos autem aliorum quidem res zelare non dignamur: participari uero eupientes, quæ sunt nostra libenter suscipimus: quod utiq; reor indicium magnanimitatis, atq; clementiæ. Sed desino iam de Lacedæmonijs amplius disputare. Athenienses uero, qui communem esse suam gloriantur omnibus ciuitatem, quomodo de his rebus habuerint, Apollonius ignorauit. Hi namq; uel uerbo solummodo, præter illorum legem, de Dijs loquentes, inuitabiliter punierunt. Cuius enim rei gratia Socrates est mortuus: non enim hostibus tradidit ciuitatem, neq; templa uastauit: sed quia noua iuramenta iurauit, & quoddam demonium significasse referebat, serid seu ludens, sicuti quidam dicunt, propter hoc cicuta poculo morte mulctatus est. Insuper etiam eorum pene iuuenes eum accusator aiebat, & conuersationem patriæ, legesq; contemnere. Et Socrates quidem ciuis Atheniensis, huiusmodi tormenta sustinuit. Anaxagoras autem Clazomenius

menius fuit. Et quia existimantibus Atheniensibus solem esse Deum, ille eum saxum ignitum asseruit, paucorum sententia morte damnatus est. Et aduersus Diagoram Melium talentum decreuerunt, si quis occideret eum, quoniam eorum mysteria deridere ferebatur. Protagoras autem nisi citò fugisset, comprehensus occisus fuisset, eò quod dubium de Dijs Atheniensium conscripsisse putabatur. Et quid oportet mirari, si circa uiros fide dignos talia gessisse noscantur, qui neq; mulieribus pepercere? Etenim sacerdotem quandam interfecerunt, quoniam eam quidam accusauit peregrinos colere Deos. decretum autem aduersus eos, qui peregrinum introducerent Deum, supplicium mortis inferebatur. Igitur qui tali lege utebantur, palam est, eò quod aliorum non crederent esse Deos. Non enim si credissent, se ipsi fructu ex pluribus Dijs priuassent. Quin & Scythæ cadibus gaudentes humanis, & paululum differentes à bestijs, arbitrantur tamen sua mysteria esse custodienda: & Anacharsim sapientia mirabilem apud Græcos, aduenientem interemerunt, quoniam uidebatur Græcorum Deorum ad eos uenisse plenissimus. Multos autem & apud Persas inuenias pro ea causa tormentis affectos. Sed palam est, quoniam Apollonius Persarum legibus congaudebat, illosq; mirabatur: quippe cum Græci eorum fortitudinem, atq; concordiam unanimi- tatis, quam habuere de Dijs, mirati sunt, hanc scilicet fortitudinem, quam in templis eorum concrematis habuerunt. Is etiam studiorum omnium imitator extitit Persicorum, uxoribus alienis contumelias faciens, filiosq; execans. Apud nos autem mors decreta est, si quis uel irrationabilia animalia hoc modo ledat: & ab his legibus nos abducere neq; timor potuit præpotentium potestatum neq; zelus eorum qui apud alios honorantur. Sed neq; fortitudinem ideo exercemus ut bella auri- ritæ causa suscipiamus, sed ut legum iura seruemus: & cum

alia detrimenta mansucte sustineamus, si qui nos de legibus mouere tentauerint, tunc etiam ultra uirtutem rebellare contendimus, & usq; ad calamitates nouissimas perduramus. Cur itaq; nos alienas emulemur leges, cum eas neq; à legislatoribus suis seruatas esse uideamus? Vel quomodo Lacedæmonij non sunt ob inhospitalitatem reprehendendi, & negligentiam nuptiarum? Elienses uerò & Thebani ob coitum impudentem & extra naturam cum masculis, quem optimè, atq; utiliter facere se putabant? Ergo cum hæc ipsi omnino rebus efficerent, etiam suis legibus miscuere: quod tantum aliquando ualuit apud Græcos, ut etiam Dijs suis masculorum concubitum applicarent. eadem deniq; ratione germanarum nuptias retinere, huiusmodi satisfactionem rerum incongruarum, & extra naturam pro libidine componentes. Desino nunc de supplicij dicere, & quantas ab initio præbuerint plurimi legislatores absolutiones malignis hominibus, in adulterio quidem pecuniarum, in corruptione autem etiam nuptias sancientes. Quantas autem occasiones contineant de abnegatione pietatis, examinare longissimum est. Iam enim apud plurimos olim meditatio facta est transgrediendi leges, quod non agitur apud nos, quando propter eas & diuitijs, & ciuitatibus, & bonis alijs priuati sumus. Lex autem apud nos seruatur usq; ad mortem. Nullus uerò Iudæorum, neq; si procul abeat extra prouinciam, regem quamuis acerbum sic metuit, ut ultra ululam legis uideatur timere præceptum. Igitur si propter uirtutem legum taliter erga eas affecti sumus, concedant quoniam optimas leges habemus. Si uerò circa prauas nos leges iudicant perdurare, quid ipsi iustissime non patiantur, meliores non custodientes opere sanctiones? Quia igitur longinquitas temporis uerissima creditur omnium esse probatio, hanc ego testem faciam uirtutum legislatoris nostri, opinionisq; quam ille

ille de Deo contradidit. Nam cum sit infinitum tempus, si quis eum comparet aliorum legislatorum ætatibus, hunc ultra omnes inueniet. A nobis itaq; declarata sunt leges, & cunctis alijs semper hominibus zelum sui potius præbuerunt. Primi quippe Græcorum, in speciem quidem iura patriæ conseruabant: ipsius autem philosophiæ tractatu illa secuti sunt; de Deo similia sapientes, humilitateq; uitæ communionem inter alterutros edocentes. Quin etiam populi iam olim multum nostram pietatem emulantur: neq; est ciuitas Græcorum ulla usquam aut barbarorum, nec ulla gens ad quam septimana in qua uacamus consuetudo minime peruenerit, ieiuniatq; & candelabra accensa: atq; etiam ciborum apud nos solennia plurimi apud multos iugiter obseruare conantur: insuper imitari etiam concordiam, quam nos inter nos obtinemus, & rerum communionem, & industriam in artibus, & perdurationem necessitatum habere pro legibus. Illud enim mirabilius est, quia absq; exactore huius obseruationis, ipsa per se lex homines ita ualuit obligare: & quemadmodum Deus in uniuerso mundo consistit, ita lex per cunctos ambulauit. Vnusquisq; enim, si suam regionem, domum conspiciat, his quæ dicuntur à me credere non recusabit. Oportet igitur cunctorum hominum spontaneam malitiam reprehendere. Aut enim uolunt nos isti aliena & praua iura, ante propria & meliora zelari: aut certe si hoc nolunt, quiescant nobis per inuidiam accusationes ingerere. Non enim alicuius odio defendimus hanc causam, sed nostrum honoramus legislatorem, atq; credimus quæ ab illo prophetata de Deo sunt. Deniq; nisi intelligeremus ipsi uirtutem legum, at certe ob imitantium multitudinem præclare de eis sentire cogeremur. Sed de legibus quidem & de Republica nostra, certissimam feci narrationem in his, quæ de Antiquitate conscripsi; Nunc autem earum mentionem feci quantum necesse

cessarium fuit, neq; aliorum uituperare iura, neq; nostra laudare proponens: sed hoc agens, ut de nobis iniuste conscribentes, & contra ipsam ueritatem impudentissime contententes, arguerem. Arbitror itaq; per hanc conscriptionem abundanter me quæ promisi, compleisse. Ibi enim hoc genus hominum quantum calumniatores affirmant esse antiquissimum: & multos ueterum in conscriptionibus suis memoriam habentium nostri, testes exhibui. Dixere itaq; Aegyptios fuisse progenitores nostros: & ostensum est, quia in Aegyptum uenerint aliunde. Deinde sunt mentiti, quoniam exinde propter cladem corporis sint expulsi: & apparuit, quod uoluntate & magnitudine fortitudinis ad propria sint reuersi. Alij uerò, tanquam nequissimo uiro, legislatori nostro derogare contendunt: cuius uirtuti dudum quidem multi post illum, tempus uerò longissimum perhibet testimonium. De legibus autem loqui ampliori sermone, non fuit opus. Ipse namq; per semetipsas apparuere pie, & uerissimam habentes intentionem: & non ad hominum odium, sed ad rerum communionem potius inuitantes, iniquitatum inimicæ, cultricesq; iustitiæ, & luxum procul abijcientes, frugalitatem uerò ac industriam erudientes, bellum causa auaritia nescientes: fortes autem pro se esse populos præparantes, ad supplicia retribuenda semper inuitabiles, uerbis nequaquam circumueniri faciles, præparaciones semper operibus exequentes. Hæc enim nos semper opera manifestiora literis exhibemus. Quapropter ego confidens dico, quia plurimum atq; meliorum rerum, nos quam alij præceptores sumus. Quid enim impræuaricabili pietate melius est? quid iustius, quam legibus obedire? quid utilius, quam inuicem unanimes esse, & neq; in calamitatibus ab inuicem recedere, neq; tempore felicitatum per iniurias discrepare: sed in bello quidem mortem contemnere, in pace uerò, artibus aut agricultura uacare: & semper, & ubiq;

ubiq; credere Deum respicere, & solum omnia gubernare? Hæc igitur, siquidem apud alios aut scripta sunt primitus, aut seruata, firmiorem debemus nos gratiam illis tanquam eorum facti discipuli. Si uerò nequaquam primitus extitere, his præcipue nos utentes cognoscimur, & primam eorum inuentionem nostram fuisse declaramus. Apiones igitur, & Molones, & quicumq; mendacij derogatione congaudent, conuicti procul facessant. Tibi autem Epaphrodite, ueritatem maxime diligenti, & per te similia nosse de nostro genere cogitantibus, hic libellus conscriptus esse dignoscitur.

F I N I S.

Integerrimo, doctissimoq; patri, Helie Marcæo Machabæano, honoratissimi Machabæorum collegij moderatori S. D.

NI V S dieculæ opellam tibi non grauate dicaui pater integerrime, recognito, & quoad licuit, emendato Iosephi libello de septem fratrum Machabæorum, fortissimæq; matris martyrio. Atq; utinam cumulatius tuo uoto satisfacere potuissem. Nunc quoniam Græcus codex ad manum non erat, è Latinis Græca coniectans, mutauim nonnulla, sed non admodum multa. Non falsò de se prædicat Iosephus, sese in Græcanici sermonis facultate usq; ad eloquentiæ miraculum processisse, quod sanè uel ex hoc libello perspicuum erat, in quo uir ille singularem quandam orationis tum uim, tum copiam declarauit, ut pulcherrimum facinus dictionis ornamentis aquasse uideatur. Proinde diuus Hieronymus, hoc opusculum peculiari elogio ualde elegans, Suidas ἐνάρετον πᾶν uocat. Ex utroq; titulum
m M 4 corrup

corruptum restituiimus περὶ αὐτοκρατορίας & λογισμῶν, id est, de
 imperatrice ratione: quod hæc sit huius narrationis summa,
 rationem nihil in homine non præstare, si dominetur cupidita-
 tibus. Extat argumentum hoc in libris Machabæorum, quos
 Hebræi licet non recipiant in canonem, inter sacros tamen ha-
 bent. Equidem illi collegio multis alijs quoq; nominibus celebri,
 tamen hoc præcipue gratulor, quod illi tam insigni thesauro lo-
 cupletari contigit. Quin magis uniuersæ Coloniae Agrippinæ
 magnopere censeo gratulandum, urbi tot modis felici, uerum
 haud alio titulo feliciori, quam quod una tam multa, tamq; exi-
 mia pietatis pignora gremio suo complectitur: feliciorem etiam fu-
 tura, si quorum seruat reliquias, eorum uirtutes exprimat; &
 quorum pietatem, ab horum uoluntate non sit
 nimirum si trium regum pietatem, sinceritate religionis, uir-
 tutem, si undecim miliū uirginum martyrio dignam puritatem, uita
 sobrietate emuletur: si fortissimos adulescentes Machabæos,
 & inuicti pectoris uiraginem, animi infracti constantia
 referat. Atq; hanc sanè meliorem felicitatis suæ por-
 tionem ipsa sibi uel largiri potest, uel condupli-
 care. Tu perge, quod facis, in martyrum il-
 lustranda gloria, simul & uirtutis
 exemplar efficere commenda-
 tius, & urbis uestre fa-
 mam illustriorem,
 augustioremq;
 reddere.
 Be-
 ne uale.

FLA

FLAVII IOSEPHI

IUDÆI ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΚΡΑ-
 ΤΟΡ & ΛΟΓΙΣΜῶΝ, id est, de imperio rationis, libellus
 sanè quam elegans, ab Erasmo recogni-
 tus, martyrium Machabæorum
 graphice describens.

MACHABAEORVM agones admira-
 tione dignissimos, non oratorio sermone,
 sed nostro potius eloquio, ad exhortationem
 nostræ prosapie (Polybio Megalopolita id
 agitante) tradere uolui. Necessè est autem
 nobis in his rationem humanam paucis explicare, & passio-
 nem ipsam deliberantis assignare sententiæ. Nam qui ad to-
 lerandam omnem pro Dei gloria iniuriam semel dicauit ani-
 mum, is martyrium mihi uidetur implese. Summi ergo meriti
 est, semel fixisse sententiã, atq; ideo, ut dixi, ratio principa-
 tum obtinet passionis: & si fors perpetuendi deneget faculta-
 tem, pertulit tamen cuncta, quæ uoluit pati. Quicumq; igitur
 renuntiare seculo uolet, contentus præmijs cœlestibus, primum
 debet consilium sobrietatis intrare, & exclusa inde radicitus
 gula, uel quæ est illi comes lasciuia, cunctisq; alijs id genus ui-
 tijs, quæ mentem occupare solent, uirtutis apicem conscendat,
 preliaturus contra corporales postmodum labe, dolorem pa-
 riter & timorem: quorum unum antè quàm incipias, alterum
 necesse est esse cum ceperis. Timorem enim antè excipis, quam
 ad illud ueneris, quod timebas: dolorem uerò, cum ad id quod
 uerebaris, adueneris. Multa in hac re exempla sunt fortium mi-
 litum Dei, quæ singula fortè differerem, nisi mihi unius uteri
 ornamenta sufficerent: quos secundus sanctæ matris partus,
 non eodem tempore, sed eadem mente progeniuit. Primum itaq;
 m M } eorum

eorum passionis autorem Eleazarum non silebo, deinde quæ inter alia tormentorum genera mater ipsa pœnas pertulerit, non omitta: quamuis inter illos quis in passione primus, quis ue postremus sit, humanus sermo explicare non queat, sed Dei sit expectanda sententia. Communiter ergo firmato mentis robore, inter se similes plus mente, quam uultu fragilem hanc iudicauerunt huius lucis usuram: nec in seculi blandimentis, uel in captanda aliqua uana huius salutis fraude, quicquam sibi dulce posuerunt: leuis apud illos, quamuis horridus tortor, moles, catena, & quelibet pœnarum acerbitas æstimata ostendebatur. Ut uero ad priora tractatus nostri uerba redeamus, excogitata omnia, quæcumq; exquisita iudicis crudelitas imperat, se prœuisa habere rati sunt. Laudo itaq; in his fortibus uirginum qua potero uoce: aut ut uerius dicam, exponam quam ueris sine potero (id quod maximam laudem habet) sanctorum uiro- rum pugnam. Et cum blandiri non liceat, historico more progredi, & ad uerum ordinem facta redigere compellor.

Ante quam ergo exordium extinctæ ab ipsis gentilitatis arripiam, de ratione mihi pauca dicenda sunt, in qua asserui maximam persuasionem esse martyrij. Itaq; ut primum uocacitate sublata, repudiatisq; multiformibus cibis ieiunijs seruimus, ratio facit. Deinde (ut uilis pecuniæ usus habeatur) & paruipendatur tumultus dignitatum, eius etiam bonæ rationis assertio est: ut resistatur libidini, & manus obuia luxurioso opponantur ardori, non ne rationis hoc donum est: Hinc prouenit, ut cum se paulatim domitis quæ delectant, firmiores ad resistendum uiderint, inculcent animo dolorum pœnarumq; contemptum, ut tantam occasionem, quantam cogentur, expectent. Atq; quod magis res pateat, rationis ipsius ordinem requiramus. Ratio etenim sapientia est: nam nemo inter bonum malumq; diffiniendi potest habere consilium, nisi sapientia ra-
dicatus

dicatus fulciatur. Iam ipsam sapientiam sequitur semper sociata iustitia, iustitiam uirtus animi non relinquit, uirtutem comitatur castigata sobrietas: quadripartita itaq; est ista sapientia. Duo sunt præterea, quæ aut faciunt passionem, aut impediunt. dolor, & uoluptas: quorum unum semper respuit, alterum semper exoptat: sed ubi uoluptas insurgit, & ratione statim eicitur, confirmatur animus: & pœna trutinata cum gloria, spe maioris præmij, contemni incipit antè quam ueniat: cum autem uenerit, erubescit animus non sufferre quod uoluit. Ratio est itaq;, cuius est omne quod facimus: per illam animi puni- tio, omniumq; uitiorum detestatio est: quæ officio periti sancta cultoris, inutilia sarmeta succidens, & omnem spiritum noxij humoris enecans, illud solum quod profuturam intelligit, manere permittit. Sic ratio hominem passione depurandum, purum reddens, & ante passionem confirmat, & in ipsa passione corroborat. Quis non uenationis, quis non piscium esca delectetur? quem non grata diuersarum auium sagina sollicitet? an exquisiti terra mariq; cibi, usquequo non esurire compellant? Da rationem, quæ abstinentiam imperat. Concupiunt quidem omnes, sed nemo attingit. Doceturq; his rebus animus delectationem suam uincere, & imperare protinus uoluptati, ut dum ad occasionem martyr uenerit, reiectis hisce uitijs, præsentem pœnam præteritis uirtutibus non præponat. Inde Ioseph iusti uoce laudatus, quod libidinem in puerili ætate flagrantem, ratione restinxerit. Sic futurum reddit salubritate consilij considerationeq;, perditam amicitiam renouat, nouam parat, & nihil fieri crudele permittit. Moses quoq; exemplum præstat, qui nisi in Datan & Abiron iusta indignatione efferbisset, suo procul dubio dolori animi ratione conspicuo minus satisfecit. Quid pater noster Iacob? non ne filios suos Simo- nem & Leui magna uociferatione corripuit, quod sine respec-
tu

ctu consilij alicuius, sic inimites gentili feritate aberrassent, dicens: Maledicta eorum ira. Quam utiq; iram si ratio repremere potuisset, nec maledici isti, nec illi interire potuissent. Deus itaq; humani artifex corporis, cum hominem fundauit & mores, hæc singula membrorum liniamenta componens, perfecto iam corpori dominam (quæ in eo esset, & imperio quodam uteretur) mentem dedit: cui quædam in ipsa potestate obseruationis mandata constituit, ut sobrietatem teneat, diligit bonum, iustitiam non relinquat, & ipsa imperij potestate quæ corpori imperat, imperia tamen diuinæ potestatis obseruet. Etenim dicet quispiam, si ratio principatum obtinet passionis, cur habemus sæpius impiam uoluntatem? Si hoc existimas esse, ridiculum est. Nam ratio non potest obtinere ne desideretur aliquid: sed potest cogere, ut quod desideratum fuerit, prudentis consilij ratione uincatur: ut puta obtinere non potest, ne irascaris, sed cogere potest, ut nullum scelus iratus admittas. Turpissimas quoq; similiter uoluptates non, ne concupiscas, sed ne his satisfacias, obtinebit. Non ergo extinguit penitus uitia, sed repellit. Sanctus Dauid loco exempli ponitur, qui alienigenis bellum inferens, cum multis fortune blandientis successu, animiq; uirtute prostratis, iam ad uesperasceret, sudore nimis & lassitudine fatigatus, ad tabernaculum regium properabat, quod militum suorum agminibus in circuitu claudebatur. Ibi cum omnes commilitones, delicatis dapibus cœnæ deditos uideret, & ipse aridis faucibus sitim ferre non posset, aquam iuxta defluentem (quia religio uetabat) haurire non fuit ausus: promiserat enim, nullum se habiturum poculum, nisi primum hostibus expugnatis, relatos fontes suis etiam præberet, scilicet ut & maior bellantium esset instantia, si non pro uictoria tantum, sed & pro poculis pugnaretur. Itaq; cum medullitus sitis adureretur incendio, & contra legem facere non auderet, tres

ex

ex militibus eius magni roboris iuuenes se obtulerunt: & instructi armis, quæ forent ad usum aquæ necessaria leuantes per hostium acies & castra properarunt. Illic aggressi, portarum custodes primum formidine inferendæ mortis exterruerunt: deinde per eos ad locum desideratum optati fontis accedunt, inde sumptam uelociter aquam regi exhibent: sed Dauid sanctus humanum desiderium ratione molliuit, abstulit uoluntatem: docensq; timorem Dei rebus omnibus præferendum, singulare patientiæ monstrauit exemplum. Nam sumptam magno periculo aquam, & à se crebrò expetitam, humi protinus eam Deo libauit, ariditate potius ac siti perire uolens, quam crimine. Nec ante considerationis ius est ratio tanti consilij, ut libidinem animi, doloris corporis ue singula (quibus inflammati agimur) atq; in ipsa ultima passione, mitem faciat esse tractatum. Iam quidem nos optata historie reuelatio uocat: sed nec hæc uelut superfluo dicta debemus accipere, quæ futura narrationi quodammodo blandiuntur. Tanta itaq; patrum nostrorum prudentia, tanta etiam fides fuit, ut ipse quoq; Seleucus Asiæ rex, & opes illis auget sacerdotio deputatis, & alienæ sectæ homo, fidei suæ eorum quibus non credebat gesta præferret. Sed nec sic quidem modum iniustorum hominum accepit insania. Nam quidam Simon nomine, dum Oniam persequens sacerdotem, nec apud gentilem quidem iudicem punire permitteretur, relicta protinus patria, Apollonium ducem Syria, Phœniciæ, & Ciliciæ conuocauit: ibiq; in medio cœtu senatus, magna uoce proclamat, infinita sese commoda regi posse conquirere. Esse uidelicet maximum apud Hierosolymitas in occultis pondus argenti & auri, & exuberantem rerum singularum copiam, quæ cuncta ad Seleucum regem debeant pertinere. His Apollonius cognitis, collaudato Simone, thesauri Seleuco lucra declarat: & accepta à rege acquirendi in omnibus

bus potestate, cum Simone collecto exercitu, ad nostram patriam uenit, ut & uim (si inferretur) manus armata depelleret. Ibi cum gazophylacium omne spoliaretur, Onias præ dolore lacrymarum imbres grauius excitando, dicebat: durum esse illis, quibus thesaurus creditus esset, aliquid auferri. Tunc templum ingrediens Apollonius, seniorum ac mulierum, infantium etiam deprecantibus uocibus urgebatur, qui & illi poenam, & templo præsidium fidei oratione poscebant. Itaque cum magno agmine uallatus armatorum, templum sanctæ sedis fuisset ingressus, angeli equites, igneo fulgore radiantes, armorum etiam instructi specie, infidelis hominis mortem perculere. Præceps Apollonius in faciem cadit: ibi post magnum spatium temporis attollens se, in ministrum templi paululum recumbebat. Timore enim rei adhuc præsentis uacillantibus hinc inde uestigijs, per se stare non poterat. Ibi cum medele aliquid sperandum adhuc putaret, utraq; ad cælum manus tendens, quæ se impetrare posse pro auso scelere non credebatur, Hebræos (ad quorum depopulationem uenerat) patronos & intercessores desiderans, ueniam cum lacrymis postulabat delictorum: & non modò peccatum suum recognoscens animo, uerum etiam uoce contestans morte se dignum, & summis conficiendum cruciatibus confitebatur. Hæc omnia sanctus Onias aspiciens, metuens etiam, ne si obisset Apollonius, insidijs Hebræorum crederetur occisus, precem pro eo sudit, & inimici uitam oratione promeruit. Statim iudex regi cuncta festinans nuntiare, Seleuco iam mortuo, in eius loco Antiochum reperit imperantem, qui seuis moribus, & ueterano quodam naturæ odio Oniam persequens sacerdotem, Iasonem fratrem eius promissis ab eo tribus milibus sexcentis sexaginta argenti talentis per singulos annos dandis, pontificem creat. Qui factus continuo sacerdos & princeps gentis Iudæorum, iniquos omnes

omnes esse compulit, & à religione seduxit: ita, ut pro constructione thermarum, ipsam tuitionem templi fabricantq; turbarent, & doctores omnes in perfidia parte congruerent. Quæ res indignationem diuinam protinus concitauit: nec irato Deo hostis questus alienus est. ipse namq; Antiochus contra eos uertitur in furorem, Ptolemæo Aegyptiorum regi bellum inferens, famam mortis suæ ab Hebræis audit emissam. Cum magna etiam apud Hierosolymitas gratulatione susceptus, statim certamine adimpleto, decretum dat, ut si quis eorum in patria consistens, ad sacrificia migrare nolisset, districtus rotæ impetu rumperetur. Sed hæc parui pendeat multorum mens pura credentium, ita ut mulieres circumcisis (ut mos nostræ religionis erat) paruulis suis in præceps se dimitterent, quippe quæ uitantes longiora tormenta, celerem halitum ingestæ mortis optarent. Videns ergo Antiochus legis timore hæc ab eis fieri non posse, cum omnes ad exitium sponte properarent, sedens in editiore (uidendus omnibus) loco, attractis singulis Hebræorum, porcinae carnis sacrificiorum altaribus immolata gustum dare iubet. Et cum multi conquesti undiq; conuenissent, inter ceteros etiam Eleazarus (nam hoc nomen illi ex sacerdotali genere descendens, disciplina & timoris artibus eruditus adducitur, grauis annis, & ipso ætatis ac uultus honore uenerandus, notus omnibus & uirtute præclarus. Cui Antiochus ait: Accipe à me sanctissime senex salubre consilium, effuge repugnantibus promissa tormenta, dulcem hanc serua caniciem, nec contemnendam existima gratam huius lucis usuram. Sume sacrificium, & porcinae carnis dapibus delectare. Nam alienum est à sapientis doctrina, Iudæorum persuasionibus credere, & repudiare escam quam ad usum humanum passim ut ceteras dapes, natura præstiterit. Ingrati quodammodo diuinis beneficijs sumus, si eorum dona contemnim

temnimus, & discretionem facimus, cum ratio sit una natura: qua enim ratione hoc animal præ ceteris abhorrendum magis uidetur? Aut amanda omnia, aut penitus repudianda. Superstitionis & ignavia est legem sibi facere, & uoluntatem appellare rationem. Abijce intellectum uanum & delirum, & ueneranda ætatis tandem in melius flecte sententiam. Certe si quam uirtutem fidei uestre inesse confidas, dabit hæc patienti ueniam, cum sciat te impulsione potius, quam uoluntate peccare. Ad hæc Eleazarus hortantur simulq; cogenti, accepta respondendi facultate, respondit: Nos Anticthe non rumorem sequimur, sed seruatum semper à maioribus nostris ueritatem religionis tenemus, nec auerti a sententia nostra possumus, nec ad aliam fidem pœnæ timore compelli. Quæritant si non optimis quibusq; fundamentis corroborata esset tradita nobis à patribus consuetudo, nunquam tamen eaderem, nec in re facili superatus abscederem. Nec leue existimes, cibum impietatis accipere, & sacrificio immolata gustare. Nam omnino pars profanitatis est, tangere quod in se profanum est. Philosophiam uestram lex nostra condemnat, in qua tantò minus quis intelligit, quantò plus intelligere se credit. Docti sumus sobrietatem deligere, desideria libidinum uincere, corpus casta obseruatione retinere, & si quid pro Dei infratur nomine, sustinere: uoluntatem, ueritatem, iustitiam, pietatem, & inter cætera unum Deum (qui solus & uerus est) non negare. Ideoq; profanam escam respuens, quæ mihi sunt edenda cognosco: habens quoq; præceptum altissimi Dei, cuius mandatis doctus sum obedire, & à sacrificiorum libaminibus temperare, & ea quæ profunt animæ, totis uiribus amplecti. Tyrannica uis est, ad illa quenquam cogere, quæ lex recusat, & ad iustitiæ non consentanea imperioso sermone compellere. Nolire quiduis, tolle si libet cachinnum, plus tamen desiderabilis, quem derisisti: ego patrum myst

mysteria sacrosancta custodiam. Effodias licet pertinaci manu dulcedinem oculorum, & acuto protinus cultro uiscera interna rescindas, nunquam ex me uictoriam consequeris. Sanus, patiens, & defunctus in Dei amore consistam: nec te securum faciat meorum magna series annorum, & tremulum corpus. Si necesse sit aliquid offerri pro domino, uiuidis uidebis annis toleratiam pueri, fortitudinem iuuenis, & totius gaudium uoluntatis. Præpara exquisitum focus succensum ignem, & quæuis alia, fide mea mihi & lege uilliora, securiorem in supplicijs uidebis, quàm expertus es ante supplicia. Nunquam te ego fundamentum salutis, credentis præsidium, firmamentum fidei, lex sancta uiolabo: nunquam præceptis tuis contrarias manus porrigā, nihil aliud credam iustum esse quàm quod abs te doctus accepi. Non perdam tot annorum merita, nec seruatum hæctenus disciplinam. Castum, integrum, purum, & tota Deo uirtute deuotum me patrum turba suscipiet, cum non timuero tuas ò rex impie minas, quamuis nomen istud regium mutaueris in tyrannum: nec factum meum, nec consensum, nec uerbum reuocabis ad crimen. Cum hæc Eleazarus libertate & iustitia plenus effunderet, armatorum qui circumstabant, manibus trahitur ad pœnam: nudatur, suspenditur, flagellatur. Quo ex utroq; latere ictus impios perferente, præco clamabat: Subditus esto imperio regis, mandata eius agnosce. Magnanimus autem Eleazarus, nec flagellis, nec tormetorum ictibus fatigatur, quasi per quietem somniumq; acerbissima quæque pateretur: securus igitur & intrepidus pœnarum ferebat dolores: & uenerandos ad cælum erigens oculos, sciebat cui se crederet, cui animam dedicaret. Et hinc atque inde respiciens corporis sui frustra dissolui, cruorem etiam nimium latere utroque profluere mirabatur, gratias Deo agens de tanta patientia. Tamen fragilitatis humanae conditione (quæ cruciatus tam

n n   exquisit

exquisitos ferre uix poterat) in faciem semilaceram ruit, et
gratias status humo agens Domino, quas paulo ante stando
egisset. Vnus uero ex armigeris plenus insania, ut regi se fide-
lem in hac tam profana, tamq; sacrilega exhibitione monstra-
ret, iacentem calcibus suppressit, et quo ad acerbiorum sup-
plicij carnificinam tractaretur, exegit. Ille uero et animo for-
tis et corpore, ac summi Dei uerus athleta, dolorem omnem in-
trepidus perseuebat, tortoresq; impios mitis senex patiendo
debellauit. Summa tamen lacerantium admiratio, quae et il-
los non parum inceserat, tot eum ac talia sustinuisse suppli-
cia. Accedentes uero ad eum ministri regis proclamant in eum.
Quam diu Eleazare in hac persuasione consistens, nec lucis
gratia caperis, nec suppliciorum immanitate terreris? gustat
porcinam carnem, et effuge cuncta quae pateris. Eleazarus
qui in poena tacuerat, in tam sinistra persuasione non tacuit:
et uelut hoc uerbo plus laceratus, exclamat, Non ita inuitiles
et imbecilles Hebraeorum filij sumus, ut uiam salutis, quam us-
que ad senectam seruauimus, deseramus et tam cito transcur-
te affecti ludibrio, exemplum decipientis relinquamus, nec sic
instructi sumus. Modicum est, quod uitam hic prorogat: no-
stra enim parua sunt, quae relinquimus: maxima autem, quae in-
dubitato speramus. Nunquid tyrano uero persuasione hac ue-
stra inducti placere poterimus? minus profecto uiles credet,
quos mutabiles uariosq; cognouerit. In tuis, o uenerabilis pa-
ter Abraham, manibus, et in sinum tuum gremiumq; uenturi,
grata uoluntate moriemur. Hunc animum uidentes armige-
ri, sanctissimum senem nutu regis in ignem imposuerunt: naribus
eius noxios ac foetidos liquores infundentes. Quae omnia san-
ctus ipse ac uenerabilis senex libenter excipiens, cum incendio
crematus, natura deficiente spiritum relaxaret, coelum oculis
caligantibus suspiciens, sic est locutus: Tu es Deus, a quo sa-
lus

lus procedit et uita: ecce legem impleo tuam, fragile quoq;
hoc corpus depono: propitius esto genti tuae, ne deseras hos
quos in sinu tuo, sub alis (si dici potest) clementiae tuae hucusq;
seruasti, sit mea mors malorum omnium finis, et in tota gente
remedium omnium peccatorum. Accipe me pro cunctis, et
dona mihi cunctos. Atque in hoc sermone animam letus effu-
dit. Inde est, quod prius diximus, omnem tolerantiam passionis
ex optima oriri ratione, quae semel firmata, prosperum facit
animum, patientissima semper doloris, et actus optimi proui-
da existens consiliatrix, fixum in homine propositum non relin-
quit. Itaque cum passio inter se ratioq; pugauerint, necesse
est, ut haec dominetur illi, si ex altera triumphum uelimus. Patri
itaque Eleazaro gubernatrix fidissima ratio fuit, quae nec do-
lori locum praebuit, nec blandimenta illecebrosae uoluptatis ad-
misit. Seruauit contra omnes procellas, tempestatesq; insaniae,
sancti corporis nauem, quam nullis turbinibus a uero dissoluit
itinere, iactata quidem tyranicis fluctibus, infracta tamen per-
mansit: tenensq; iter suum, ad salutis portum peruenit. Nulli
quamuis ualidis muris sic ab hostibus urbem propriam defen-
dere, ut animam suam sanctissimus senex adhibita diligenti ra-
tione seruauit. Passus equidem uerbera, crucemq; et flammam
in aduersis, qui antea in letis erat constitutus. Nam ut apices
rupis alicuius excelsae, irruentis fluctus obnoxiae ictibus fran-
guntur, et sinus ille intrinsecus clausus est securus: ita mun-
imentis optimae rationis, primaq; consilij, uenientium impetus
procellarum suis accepit membris, eosq; nisu corporis inui-
ctus fregit, ne interiora penetrando, ad diuinum illum coele-
stis animae meatum peruenirent. O beate praee omnibus seni-
bus senex, et praeferenda ceteris sacerdotibus sacerdos, nulla
profani sacrilegij dape sancta ora maculasti. Nihil perfidiae
tramitem illum faucium contigit, per quem Deo frequens ora-
tio

tio mitebatur. Nihil ualuit principis imperiosa crudelitas. Exemplum igitur omnium antistitum Dei factus es. Talem uere esse decuerat sacerdotem, ut tormentis fortior, torquentibus durabilior, securior quoque imperantibus, ipso etiam quo crematus es igne uiolentior, poenam martyrii possideres. Tibi omnis cecidit antiquitas, à te exemplum habebit posteritas. Si ergo inualida senectus omni uirtute iuuentutis exuta, frigida aut penè nullius sanguinis, ad omnem tolerantiam doloris infirma (quippe quam ipsa series fregit annorum) tot cruciatibus, tot supplicia, tot poenas prudenti consideratione sustinuit, quis est qui negare audeat, totius passionis caput in ratione potissimum consistere? Vidimus omnem acerbicatem fixi semel consilij obseruatione Deo adiuuante superatam. Sunt tamen qui dicant, non omnes qui ratione considerarunt, sufferre fortiter passionem, quae illorum superflua et uana reprehensio est. Constat enim illum dolori cedere, quem consideratio sapiens non muniuit. Ceterum qui non deliberatum tantae rei negotium, cupiditate repentina praesumptionis aggreditur, necesse est, ut sero illud deserat, ad quod subito conuolauit. Matura enim et praconcepta diu deliberatione, omnem uitae exitum ad passionem portamus, ne aliquid nos subita acerbitate confundat: uentura omnia praesumuntur, ne timeri quae inferuntur possint, cum sperata proueniant. Qui sapiens itaque et fortis, hic totius dominus est passionis, utpote qui bene cogitata praecogitat, et accepta respuit nunquam. Nec stupenda omnino est in senectute prudentia, cum infantulos tantus amor capiendae laudis inuaserit, ut ipsis quoque admirationi fuerint, quorum acerbicite sunt consumpti.

Ceterum effrata crudelitas, Eleazari graui aetate permota, rediuiu quoque insane mentis ardore, credens se sapientia uictum maioris aetatis, irrita consilij firmitate, septem illustres pueros Hebraeorum Antiochiam adduci atrociter de eorum castello

Susandro

Susandro praecepit. Quos in tenera adhuc aetate, eaque ad excipiendos dolores infirma (quae admodum ipse putabat) uersantes, ut fallaci oratione ac uarij cruciatus terrore, peruerter et, aliam edicti sui legem proposuit: ut qui sacrificij carnem ore noluisse accipere, exquisitis extemplo supplicijs subiaceret. Septem itaque fratres unam cum matre Solomona (nam hoc illi nomen erat) iamiam in senium declinate, coram se sibi iussit. Producti sunt itaque non solum praecleari, uerum etiam speciosissimi tam generose matris nati, et uoce et corpore gratissimi, angelici quidem iuuenes, uultuque pellucidi, solis instar sereni luminis, et in oculis omnium non sive uirtutum gratia radiantes, ut tali procul dubio argumento totam humanam mortalemque formam transcenderent. Et illa talis habita ab exordio antiquorum parentum maiorumque suorum sincera, et id quidem in hunc usque diem, ut tota eius esset approbata nobilitas. Sed illud formae decus, quod sanguinis quoque ornamentis cumulum magnae dignitatis acceperat, ante omnia uirtutis robore firmabatur, qua simul omnes alios laudis modulos pro motu ingentis animi praecedebat. Proinde hos ut aspexit tyrannus, atque matrem in medio letam assistere, alacriusque mente adesse cognouit, pueros callidissime alloquitur: Consultum esse uobis (inquit) in primis uolo o admirabiles pueri, hoc enim et forma uestra, et sanguinis nobilitas suadet. Ne ergo ad repugnandum insanam sumatis audaciam, uitate non tormenta modo, uerum etiam mortem. Cupio enim uos et honoribus cumulare maximis, et immo dicis diuitijs ampliare. Spernite superuacaneam patrum uestrorum credulitatem, et ad gentilem uos cultum nostrae obseruationis adducite. Illud enim si in animo uestro non statueritis (id quod futurum esse non arbitror) diuersa et exquisita supplicia, quibus uos per aeternam deficientis animae acerbicitem excruciem, excogiabo. Quapropter ut timor ipse acrior au-

NON 3 dientes

dientes surreperet, singula proferri in medium tormenta mandauit. Exhibentur itaque rote, radij, ungule, rotabula, catapulte, lebetes, cataste, fricatoria, digitoria, pugillaria, manus ferrea, subula, succensoria, olla enee, sartago. Hæc enim illis nomina esse reperimus. Succensorium ad excitandam flammam, quoddam tenue esse ferri telum accepimus. Exhibentur id genus reliqua nimis profecto abhorrenda, quæ sigillatim enarrantem dies sit defecturus. His itaque omnibus in apertum prolatis, ait: O prudentissimi pueri, etiam si aliquod in hac re putatis esse peccatum, optima iustæ defensionis excusatione poteritis armari, quia coacti hæc potius (quantum uidere uideo) quam sponte facere uidemini. Paruuli uero cælesti quodam sensu & diuinæ maiestatis ardore accensi, contemnentes inmanissima tot poenarum genera, paruifaciunt irascentis tyranni minas, hortantisq; blanditias: & piissime (licet falso) loquentem pariter ac minantem, in maiorem iracundiam furoris impellunt. Hinc ergo patet, quid ratio inferat affectui. Nam si ignauus quispiam, & nullo ante tractatu rem tantæ gloriæ petens, ad hoc subitus atque imparatus accederet, uisus continuo tam exquisitus ac tantis poenarum generibus, mente trepidus, demisso uultu, gressu titubans, tremore turbatus, primo uictus aspectu, sumptum negotium reliquisset, nec se tanto oneri parem ad sufferenda fore putasset, statimq; diceret: Insensatus ego, quid magis eligam? an ista sufferre, an illa quæ pronuntiantur præmia obtinere? Miserebor potius ætati meæ, miserebor matri, ueniam pro hoc facto (quod necessitati imponitur) diuinitas non negabit: regis enim gratiam promerebor. Sed ubi spiritus præcedente ratione firmissimus durauerit, atq; ad bonam frugem animum conduxerit, illud sequitur, quod his fratribus ostendam esse probatum, quibus sacrificij ut imperata gustatio est, omnes quasi uno ore & una mente

proc

proclamant: Quid innocentes persequeris o tyranne? mori nobis uoluntas & uotum est, patrum præcepta seruamus, quæ ut omnipotens Deus iussit, Moses magister edocuit. Tu uero tyranne, iniustitiæ amator, crudelitatis magister, iniquitatis inuentor, noli sub specie ficti amoris nos immutare, quod non potes: grauior nobis uenia est à te oblata quam poena, contemptu mortis armamur, uerba uero tua non magnificamus: quæ ne admittamus, recens doctoris nostri Eleazari nobis monstrat exemplum. Cur ergo infirmos iuuenes putas, cum tanti roboris uideris senem? illius instituta retinemus, scire animus nostrum non potes, nisi in corporis nostri laceratione cognoscas: securi pro Deo omnia sufferemus, & à seculo recedentes, ad cælestia regna migrabimus. Tu uero propter hoc potissimum scelus, quo innocentes animas premis, æterno igni reseruabere. Hæc oratione tyrannus non parum inflammatus, cum nec crudelitatem suam formidini fuisse, nec promissionis præmia locum gratiæ obtinuisse cognosceret, taureis singulos agitare uisus est.

Machabæum quoque ipsum natu maximum, ex septem fratribus ordine primum, protrahi in medium, & sacrilegis dehinc carnificum manibus distendi atrocis iubet: nec mora, post tergum manus ligantur, crudelius uerberatur, sed lassescentibus tortoribus, quam inuiolabilis sit patienti uirtus dinoscitur, cum inferentes magis desistere cuperent, quam is qui patiebatur. Illigari igitur mole pedibus appensa, atque innecti rote iubetur Machabæus: ita etiam in gyrum circuli porrectus, ut solutis hinc inde uisceribus uenisq; distentis, dolores ipsius & poenæ crescerent. Nequit tamen patientis uox superato dolore, Deum non promere cuncta cernentem, tyrannumq; non oburgare tormenta crudelia machinantem. Resumptis itaque uiribus exclamasse perhibetur: O execranda tyranne, diuinæ maiestatis persecutor, non ueneficum crucias, nec creptorem

nN 4 salutis

salutis alienæ tanta crudelitate persequeris, sed seruatorem in-
stitiæ, amatorem legis, charitatis autorem. Cumq; cum miseri-
cordia uicti carnifices, ut regi assentiretur, orarent: Non tam
grauis (inquit) nec tam acerba rota uestra sunt ò nequitia mi-
nistri, ut mentem meam ualeant inflectere circa coelestia uer-
santem: lacerate membra, quinciam si placet igne torrete, sin-
gulas quoque corporis partes multifaria crudelitate consumi-
te, ut cognoscatis nos iuuenes ad impietatem non posse com-
pelli. Hæc eo loquente, preparatur incendium, & ut erat
affixus rotæ, igni in catasta obijcitur, atque ita tendentibus cor-
pus radijs, & contrahentibus flammis, costis deinde patentia-
bus laterum uitalia rumpuntur. Animus sanus & integer ce-
dentibus membris, mens ipsa fortior, nil prorsus dolebat. Nam
in ipsis supplicijs uictor exclamat: Eia dilectissimi fratres, ex-
emplum ex me diuinæ uirtutis accipite, inuidi animi robur cõ-
siderate, seculi huius blandimenta contemnite, militate Deo po-
tius quam tyranno, cui facile est potentem deijcere, subleua-
re q; deiectum. Inter perorandum, ut brutum animal excoriat-
tur, lingua extrahitur, sartagini ipse inijcitur, magna cum om-
nium admiratione decedens, stuporem aduersarijs, suis gau-
dium dereliquit, & sibi pariter regnũ paraturus & fratribus.

Hinc Aber nomine, qui proximus ætatis gradu erat, ab ar-
migeris misere raptus adducitur. Et ante interrogationem
tyranni, antequam supplicia libaret, omnis illi carnificibus
tormentorum apparatus exhibetur, ut formidine terri aspe-
ctus à sententiâ flecteretur. Sed repudiante illo profanum
sacrificij cibum, nec supplicia formidante, ferreis ligato
catenis, manus in altum protenduntur. A principio cera
uicis ad genua usque cum ipsa capitis parte cutis diuellitur,
pectoris seuerius secreta patent: ita tamen ut patentibus uiscer-
um rimis, interiora fibrarum secuturo supplicio seruantur.

Adijcitur

Adijcitur & his horribilius spectaculum: ferox nanque pardus
& sanguinis sitibundus exhibetur, ut truculento sæuoq; la-
niatu quicquid ex corpore remanserat, sorpturus accederet.
Verum ore ipsius bruti admoto, ut arbitror, Dei providentiâ
disponente, ferocitatem bestia deposuit, uuitumq; retorquens,
martyrem minime læsit. Tyrannus autem in furiam magis in-
citatur. Martyr uero inuictus fortior imperante, torquentesq;
constantior: O quam suavis est (inquit) mors omnigenis pro
Deo uulneribus inflicta, imò tanto suauior, quanto cum spe
maiore recipiendæ mercedis accipitur. Ceterum hoc quod agis,
crudelitati tuæ scelestissime tyranne satisfieri ne putes. Nam
magis me uoluptatem patientiæ meæ consequi quam dolorem,
ipso quo torqueris dolore comprobare necesse est. Atqui liben-
tius ego perferam, quam tu pœnas inferas, minor patientis do-
lor est quam iubentis: mihi cruciatus uirtus animi est, amor le-
gis, ueritatis assertio: Dei postremo iustitiâ, te uertet in exilium:
tu torquendo torqueris & in ira patientiæ meæ, tuâq; indi-
gnatione, nunc fere consumptus, consumeris, diuini iudicij diem
non effugies. Manet te pœna illa perpetua, quam nec profu-
na mens ferre, nec tua crudelitas declinare unquam poterit,
æterno uidelicet peccatrice anima damnata supplicio. Hoc
modo fortis ad mortem usque in sententiâ permanens, & præ-
uicis cruciatibus fratris constanter animatus, perseverans mi-
grauit ad Dominum. Machir tertius ex pueris adduci iube-
tur, quem cum miseratione dignissimum geminus duorum fra-
trum fecisset interitus, hortantibus plurimis ac uolentibus, ut à
sententiâ fratrum supplicia uitando discederet, iratus ait: Idem
nos pater genuit, eadem mater effudit, unus est nobis magister,
unus animus, una contestatio: nolite ergo morâdo tempus con-
sumere, ad supplicia, non ad responsa properate. Anima durti-
te in hæc membra, pro audaci uestra libidine: nam animæ uobis

¶ N 5 potestas

potestas nulla tribuitur. Motus his uerbis tyrannus, à duobus peremptis hunc considerans nihilo degenerantē inhumana aliquid crudelitate maius excogitat: orbicularē afferri in medium iubet: hinc cum pedes unā cum manibus deorsum colligati fuissent, sanctum quoque chorda orbiculari uentrem circuncingente in altum usque contrahit. Nec mora, separatur à sede sua dorsi iunctura, crura cum brachijs extrahuntur, eijciuntur humeri. Sicq; singulis neruis districtis soluitur martyrum inuictus. At ubi hæc sibi parua sanctus perferentis animus aestimaret, pellis capiti incisa detrahitur. Rotæ postmodum affigitur, nec tendi magis iā poterat, quia et partes & frustra corporis horridissimo pependere aspectu. Et cum iam cruoris nimia defluentis uacuitate defiectus, orbatus manibus & pedibus, proximam sibi mortem adesse cerneret, hac oratione uitæ munus expleuit: Nos quidē nefandissime tyrāne hæc pro Dei amore toleramus, tu uerò tantæ & tam iniustæ crudelitatis inuentor, supplicia sine fine patieris. Sicq; lingua orbatus, sartagine iniectus, acerrimarum uniuersitate poenarū excoctus, spiritum perbeatum effudit. Post hos Iudas (hoc nomine fulgens) quatuor adducitur, qui omnium ferè monitis, ut regi assensum præberet pulsatus, tanquā pugil interritus pessundatis precibus & poenis, constantissime dixit: Ignis uester ut nec me à Dei lege, ita nec à fratrum meorum (quorum interitus nō mors, sed: ita est) unione dissociare ualebit. Tibi ò tyranne interitum, credentibus autem spem æternæ salutis denuntio. Proba ergo crudelissimi omnium, & æquissimo Dei iudicio plectende, ipsiq; rebus aduerte, num ipse ille Deus me sit derelicturus, qui tres iam primos obuijs procul dubio suscepit manibus, quos tam sanctæ matris uterus, sigillatim ad gloriam effudit. His audiuis, horridus atque insanus tyrānus per seipsum ad exhibenda supplicia insiliit, ita uidelicet superaturus: iamq; exestuans, linguam eius secari

secari radicitus iubet. Sed ille non territus Antiochio respondet: nec illa quidem proderit execranda crudelitas, nec ex hoc ut reris tyranne uictoriam consequeris. Non enim Deus noster clamoribus excitandus est, sed ad afferendam opem famulis suis, corde potius quàm oris strepitu posendus. Tacentium commoda respicit, & poscentium uota si mereantur exaudit, tantū integer sensus pura & fidei anima perat. Scit enim Deus nos omnia, antequam postules: & prius quàm in anima aliquid cogitare incipias, agnoscit. Secetur lingua, nunquid & mens poterit secari? decuit illam priora passionis ornamenta suscipere, per quam Deo fidelis semper oratio mittebatur. utinam sic singulas corporis mei partes puniendo sanctifices, & tibi supplicia irroges stulto, mihi præmia largiaris. Nec diu hæc impunita censeas relinquenda uelim. His finitis, eripitur cultro lingua, alligatur trunco iuuenis, quem solido fune laeertis retrorsum cōgyratis tortor uersat, & in aciem sanctum pectus agitur: patitur hæc libens spiritus, licet ipsa facies in nigredinem commutetur. Exinde solutus, tandem rotatus, pro caducis Deum exorans, priorū fratrum poenas promeruit. Caligine mortis oppressus, dulcem spiritum Deo obtulit. Acha debinc quintus ex fratribus, antequam protrahi iuberetur prorupit in medium, contemptum mortis ostendēs, prouocando se ad supplicia, ut gratiā Dei inueniret, iram iudicis patiendi cupiditate promereri uoluit, & ait: O tyranne, ecce ad poenam uenio priusquam iubeas. Nihil ergo ex illo impetrare posse te credas, quem aspicias uelle torqueri. Reum te gehenna, effusus quatuor innocentum sanguis effecit, me quinto gradatim numerus ipse ampliandus est, ut tibi tandem poenæ ex multitudine peremptorum accrescant. Responde inhumanissime tyranne, cuius sceleris reos nos innocentes crucias, cuius perpetratores facinoris tanta crudelitate persequeris? Quid nefarium

farium admisimus? quid profanum? quid ausi iniquum sumus? hoc est tibi crimen omne, quod Deum creatorem omnium contestamur, & eius maiestatis praecepta seruantes, pie uiuimus, & in hoc solo tua supplicia non timemus: honor nobis est & salus, non poena: misericordiam accipiemus à Deo beneficium, si in nulla nobis laterum parte parcatur. Hæc loquens iussu regis raptus, carnificum manibus olla aenea imponitur (hoc poenali supplicio nomen est) prælo gyrato sanctum caput ad genua pellitur: sicq; corpore deorsum redacto, pugil in ea quam diximus olla miserrime delituit. Patitur dehinc fratrum suorum excogitata tormenta, minime tamen mente turbatus, exurgit subito, ita perorans acrior in tyrannum: O immanissime tortor, quanta nobis inscius subministras bona: tu quanto plus irasceris, tanto nos gratiores Deo reddis: si mei misereri uelis, dolerem. Hic leuis moeror eternitatem gaudij parat. Hæc huius seculi mors si mihi non sponte inferretur, uentura eterna comoda non largirentur. Correptus igitur atq; prioribus excogitatus, clara luce spiritum dulcem emisit. Exhibitum post hunc (Areth uocabulo) sextum, poenam eligere aut honorem optione data eum tyrannus iubet. Iratus respondet: Fratribus quidem meis ò tyranne minor annis, sed mente consimilis accedo. Simul enim nutriti, simul edocti, simulq; morituri in Dei amore persistimus omnes. Accelera itaq; ad exquisita tormenta, & illud tempus, quod in persuasione impesurus eris, in suppliciorum excogitatione consume. Hac oratione confusus Antiochus, illigari eum statuæ sic iubet, ut depressa ceruice, ex descensu humorum caput dolore quassaretur: exponitur incendio, ut sensim longius igne ab eo posito, paulatim diuino consumptus ardore distenderetur potius, quam cremaretur. Subulis etiam ferire pendentis latera ad uiscera iubet, ut per eas quæ his ductæ erant in longum tramitem rimas, ad intimas

mas fibras flamma perueniret. Atqui ut dolor simul ipse maior incretceret tactu uulnerum, ac subustione membrorum cruor scaturiens ardore in spumas decoctus, miro modo ad caput eius descendit. In his doloribus iuuenis exclamat, ò certamen insigne, ò pertinax bellum, ò contentio inter se pietatis & sceleris. Hi sunt uiri agonis, quorum corona martyrij, poena ferientis est: libens fratrum interitum sequar, ut quibus iungor sanguine, iungar & morte. Aliquid ò tyranne maius excogita, hæc enim quæ inueneras, superata agnoscis. O crudelitatis magister, inimice pietatis, iustitiæ persecutor. Sex nobiles pueri, regiam potestatem, & apparatus totius regni & orbis extinximus. Ignis tuus frigidus est, non calet, flexibiliora nanque corporibus nostris arma sunt regia: plus auxilij Deus noster suggerit nobis, quam tu confusus doloris posses infligere. Itaque manet firma in nobis Dei sententia. His dictis ignea forcipe eius lingua cauteriatur: & cum suis fratribus pari poena excoctus, & in sartagine coniectus, emisit spiritum. Sex itaq; uaria morte consumptis, unus remanserat matri, Iacob nomine, iunior ceteris ætate, non mente. Hunc cum assistere crudelissimus tyrannus aspiceret, miseratione motus, uel quod solus, uel quod ultimus, uel quod periturus esset, inuocatoq; propius ad se puero, eius manu apprehensa à tormentis seorsum, atq; putans ei salutem persuasurum, sic inquit: Satis abunde exemplo fratrum tuorum, quid immineat repugnanti uidere potuisti, subtraha te tantis protinus malis, quicquid honorum regni mei fuerit obtinebis, magistratum tibi non denegabo, ductor quoque militum & consilij particeps nobis semper assistes. Ceterum huius matrem (cum ipse parum proficeret) iussit adduci. Cui prope filium stanti ait tyrannus: ubi est ò generosa mulier fecunditas tua? Ecce ex tanta numerositate filiorum unum (si uelis) fata conseruabunt.

Da consilium pietatemq; paruulo, & mentem rigidam ad prosperiora conuerte. Monitus hīce regijs utiq; auditis inclinans se mater ad eum, ita ut falleret tyrannum, Hebræo ait sermone: *Fili mi miserere mei, & explora dolentem matrem, quæ te nouem mensibus in utero meo gessi, teq; alui lacte triennio, & liberaliter educatum ad hanc ætatem usque perduxi. Rogo te fili, ut conspecto cælo & terra, & omnibus quæ sunt in eis, scias hæc cuncta à Deo ex nihilo facta esse: ipsam etiam genus humanum ab eodem rerum omnium conditore factum nemo ambigit. Non timeas tortorem ethnicum, sed imitator fratrum tuorum effectus, mortem libenter excipias, ut in die miserationis unâ cum fratribus tuis in cœlestibus te suscipiam. Hæc matre adhuc monente, iuuenis Hebræo sermone sese solui, & ut regi & suis aliquid secreti diceret, rogat. Ille autem ubi uincula effugiendi facultas fuit, celer cucurrit ad pœnam. Stabat enim flammium ignibus succensa sartago ad torrendos preparata passuros. Ad quam cum inuidissimus puer peruolasset, inspectando fratres, & ad regem uultum reflectens, ait: O scelerate tyranne, iam ego nunc, inquam, ego in fratribus meis agnosco, te non crudelem solum, sed ipsam esse crudelitatem. Quis tibi uesano hanc purpuram dedit: quis regnum tribuit? quis tanta ornamenta concessit? Nempe ille quem insequi in nobis posse credis, cuius cultores necas, famulos premis: tu uerò infelix æterno cremandus incendio, & sine fine torquendus. Sit enim inter te & reliquos discretio potestatis, nunquid alterius tu operis, tu ue alterius nature homo es? Vna nascendi & moriendi omnibus ratio est. Quisquis hominem interficit, interfici se posse confirmat. Tu effigiem tuam laceras, tu in torquendo nihil proficis. Eadem ratione ortum, eodem genere procreatum, quem ante multos annos opifex rerum Deus creauit, quemq; similem suæ produxit imagini, pun-*

cto quo

cto quodam repentini furoris interimis. Et quicquid fieri tua regia potestas iusserit, iustissimum putas, linguas eruis, unguilas iniicis, & humana corpora igne consumis. Illi quidem qui hoc pertulere, gaudium æternæ salutis acceperunt. Tu uerò quicquid pœnarum singulis intulisti, solus exolues. Ne me obsecro gratiam abs te ullam sperare confidas. Sequar fratres, & in legis obseruatione perdurabo. Hæc audiens fremuit tyrannus, iuuenemq; in catasta fouit: in doloribus mater astat nato, pijs manibus sanctum caput fulciens. Resupinus in dolore distenditur, de ore eius, naribus, secretisq; cruor effluit, spiritu tandem deficiente tortor cessat, ut mox resumptis diuinitus uiribus contumax esset regi, seueriusq; quàm fratres ipsi cruciaretur. Demum orbatus palmis atque ulnulis, leuatis oculis Deum exorans, ait: O Adonai, o Sabaot, in turbam fratrum meorum me suscipe, & cesset iam ira tua, neque eos deseras, qui te miseratorem per nos interpellant. Hæc dicens rupta lingua igniuomam sartaginem sponte conscendit, ac stupente Antiocho costatus interiit. Ecce nunquam magis claruit rationem esse dominam affectus, qua puerorum animus præmunitus, firmior torquentibus stetit. Quod enim spreti dolores, & pœna contempta postrema utilitas salutis fuisse, deliberatio piæ honeste q; rationis effecit. Inexpugnabiles itaque pueri fortissimis turribus similes perstiterunt, & portum quietis intrantes, qui diu per nauis fragas cautes turbinesq; iactati fuerant, iter relictum per fluctus horridos gubernantes, tandem ad littora optata uenerunt. Nanq; alter alterum fecit consilio fortiorem. Nullus segnis, nullus timidus delicata mente martyrium denegauit. Nec deliberatio ulla, sed omnium fuit fortis, & indiuisus consensus, sese inuicem hortantium: Pro lege igitur nostra moriamur, tres pueros imitemur, Assyriorum furore damnatos: quos in una fornace coniectos, patientia ad cœlum euexit.

euexit. Hoc dum alter alterum sermone confirmat, factum est ut nemo peccaret: sed in sententia permanentes, patrij sibi generis, uirtutis, audaciae, ante oculos memoriam reducebant dicentes: Pater noster Isaac cum iussu Dei se immolandum cerne-
ret, armatam patris dexteram non refugit. Tradamus ei animas nostras (inquiunt) per quem & spiritum & corpus accepimus. Facilis membrorum est ista iactura, cum sciamus pios eter-
na salutis praemia accepturos. Abraham, Isaac & Iacob leti nos participes regni expectant. Ornemus matris uterum, quae nos denis mensibus tulit. Nemo infirmior alio, nemo inter fra-
tres degener appareat. Eodem patre generati, eodem lacte nutri-
triti, pares in omnibus esse debemus. Similis nos doctor instruxit, lex nobis data communis omni est uirtute retinenda. Hoc concordiae uinculo, fraternitas sancta permansit, nec fuit in
spectaculo (cum unus praesentibus ceteris torqueretur) moror
dolentium, sed gaudium peremptorum. O nobilissimi omnium
regum pueri, inestimabilis gloriae, uirtutisque eximia. Nullum
ex uobis formido perterruit, ita properastis ad mortem, quasi
immortalitas sola peteretur. Vere uos fratres, quos interitus
ipse sociauit. Magnum quidem nostro generi decus omnipo-
tens protulit, & ad omnium confirmandos animos, exem-
plum unice laudis ostendit. Quos (credo) propterea in eo
numero esse uoluit, in quo mundum ipse construxit, ut septem
fratres, septem dierum, quibus perfecta sunt omnia, aemuli
redderentur. Sed quid hic animum miramur in pueris, cum se
uuluerit ad contemptum doloris armauerit? quamuis non ma-
ter dicenda sit, sed humana quidem fragilitate quid sublimius,
quae peperit tot triumphos? Nam interfectis paruulis, mater
pie accensa, nec immerito, cum id non solum humanus sensus
habeat, sed immanibus quoque feris amoris ista conditio sit,
ut uisis insidijs, paruulos salutis propriae praeponebat, alis
proteg

protegant, defendant morsu, ungue custodiant. Et cum cuique
sit resistendi facultas, obuiam ire hosti pro pullorum amore fe-
stinant. Nec in his solum charitas ista seruatur, sed apes quo-
que ipsae non sobolem tantum, sed & mella seruantes, munan-
tibus aculeis irruentes, ut sint periturae post morsum, plus par-
cit generi quam salutem. At haec zelosissima mater diuino utique
spiritu fundata, consilio quoque sapientiae & incredibilis uir-
tutis, filios ante se perire festinauit. Quippe quae non esset ui-
ctura post prolium orbitem, maluit eam secure suscipere,
quam interire sollicita. Omni igitur familia Deo dicata, postre-
mum decus passorum accedit mater, contemnens minas regis,
& maternum pectus offerens & uitam filiorum. O beati ge-
neris origo! o unius uteri gloriosa fecunditas! Non ego uos
paruulos membrorum liniamentis, & totius uultus notis ma-
tris aemulos dicam: sit haec summa laudis in ceteris, quibus praeter
naturam nihil animus dedit: uos ergo similes mente, robo-
re, fide, asseram: & matri in omnibus pares dicam. In nullo ei
postponendi, in nullo minus uenerabiles estis, nisi quod illa im-
manitatem dolorum praeculis excepit: & dum in suis quoque
torqueretur membris, similis uobis illi tolerantiae animus fuit.
Hoc illa praestantior, quod septem cruciatus, ante quam cru-
ciaretur, excepit: & in omnibus ne superaretur, extimuit.
Verum exemplum sceminarum omnium, nescio an pepereris
mulier paruulos tuos, an creaueris, quos sereno uultu passa
es in frustra secari. quod intrepida uidiisti, parum est: hortata es,
ut periret. Illum incidi unguis, letabar: distendi rotis alium,
ut periret. Illi uicinia mirabar incendia, atque alium
ligari quoque gaudebas. Illius uicina mirabar incendia, atque alium
ne tanta ac talia pertimesceret, admonebas. Et quamuis cum
intestino in illorum laceratione ferireris dolore, grauiora quam
olim parturiens tormenta sentires, simulabas tamen letitiam:
& discusso uultus nubilo, inducebas speciem triumphantis.
o o Singuli

Singuli te ridente consumpti sunt. Nec cum unum remansisse cerneres, expauiisti. Nam quid ego describam exitia paruulorum, cum matri risus sint omnia? scissos nervos, detractum capite tegumen, linguam radicitus detruncatam, manusq; confractas, ignem, laminas, rotas, & ad costandos homines arca candentia, multa etiam quae ipso ignota sunt nomine. Absit, ut sit cygnis tanta dulcedo, quorum suauiore melo canoras in morte uoces narrat antiquitas. Omni enim harmonia dulcius, omni uoce praestantius, percuntium carmen fuit. Sirenum pueri fabulas in morte superastis, cum uel matri solitudinem ultimam, uel Deo gratias referretis. Optauit incredibilis pro sapia mulier breuem orbitem potius, quam aeterni iudicij poenam subire, cum filiorum corpora maluit cruciari, quam animas: sciens nihil infirmius labe membrorum, quae etsi passio desit, sepe tamen intestinus dolor affligit, enecant febres, copia sanguinis premit, aut nimius cursus euiscerat. Quis autem ignorat, nauigantium naufragia, iter agentium lapsus, quietosq; seffores subita morte consumptos? Taceo incendia repentina, latronum insidias, & pereundi uias. Cum ergo tot occasionebus humanum pectus ad mortem agitetur, quis non optet interitum cum salute, in quo temporalia amittuntur, & aeterna retinentur? O uenerandissima, seminaru atq; legis, & gentis nostrae gloria. In hoc Noe arcae similima, in medijs fluctibus & procellis inuolata permansisti. Ut illa enim diluuij caelestem impetum tulit, & compagine firmata tabularum, inclusum intra se quod acceperat, non amisit: ita tu quoq; sanctum spiritum, quem Deo dispensante acceperas, in recessu pectoris custoditum, uinci ab hoste non es passa. Ecce quantum utilis ratio esse potest, quae nos sepe numero uiros inferiores foeminae facit. Nec Daniel tantum uisis leonibus formidauit, nec ceteris tribus pueris iugi igne succensus, tantum arsuris, dolor

rem incussit, quantum haec foemina in singulis passa pereuntibus, ante quam ad corporis sui poenam ueniretur, accepit. Quid faceret alia mulier & mater, nisi per tristia lamenta flebilis praecessisset, ululatus gemitusq; misceret, se infelicem, se miseram conclamaret: quae ideo plures peperisset, ut sepius orbata lugeret: repeteret parius, & illa denis mensibus materna fastidia, tot enixa mortes, tot pericula sepe repetita, lactis alimoniam & paruulorum cibum, pressam diu corporis partem, baiulas manus, dulces susurros, informantis uerba, curas, uigilias, timorem, & in omnibus etiam prosperis animum semper futura metuentem? Diceret flens, non ego filios uestros auia blanda complectar, paulo ante nimij gregis mater, nunc agens celerem uitam. Si mori mihi contigerit hodie, a quo sepe liam non habeo. Haec omnia matris alterius, Dei ancilla non habuit: sed adamantino quodam sensu, rigidior cautibus stetit, filijs nec in poena, nec in morte desuit, ut interirent compulsi, nec doluit interisse. Nam comprehensa cum paruulis suis, Eleazari poenam aspiciens, Hebraea lingua, cum essent docti, simul exhortabatur dicens: O fortissimi pueri mei, ad dulce certamen, in quo & genti nostrae paremus gloriam, & nos a Deo merita aeterna consequamur, ad poenam sponte properemus, nec formidemus o iuuenes, quae Eleazari senile corpus suscepit. Satisq; in hac fragilitate durauimus, ad superiora properemus. Pater noster Abraham uenerabili sermone memorandus, unicum Deo filium, cum posceretur, obtulit: nec adhibere formidauit altari, quem uix in senectute susceperat. Et Isaac libens patris uictima stetit, sciens Deo in omnibus esse seruiendum. Similis quoque Danielis, ac trium puerorum causa est, mihi credite, tentamur potius quam punimur. Quicquid enim in hoc seculo prouenit, temporaneum & umbrae simile indicandum est. Hos filijs animos mater incussit, & uis

ris mulier uirilem animum effecit. Nouissimè filijs singulis consumptis, admirabilis tutorum athletarū parens, in cruenta pœnarum carnificina, flexis repente genibus, corporis à Deo dissolutionem efflagitabat: non enim uiuendi cupiditate, sed filiorum causa tantū tempus protraxisse. Septē igitur triumphos mater pientissima suscepit. Antiochus faucibus stridet, matrem generosam affligere iubet, tyrannicè rapitur, teneris nudatur artubus, in altum manus alligantur, sæuis illiditur flagellis, læsis mœret uberibus, ac flammū omæ addicta sartagini, ambustos ultro filios concomitatur in pœnas, ac oratione protensis surrectisq; manibus pro grauidis matribus fusa cœlibem effudit spiritum. Porro cœli fulmine tremuit Epiphanes. O magistra iustitiæ! filios comitata uictores, o superatrix tyrannorum! o speculum martyrum! o patientiæ forma! non mulieribus solum, sed uiris futura, ueneranda presentibus, colenda posteris, admirationi nō solum genti nostræ futura, sed seculis. Splendoribus tuis luna succumbit: nec se, quamuis mundum impleat, cum tuis fulgoribus comparabit. Septem te clariores cœlestibus stellæ, grata luce circumstant. Si possit in picturam aliquam manus humana describere, et uictorum omnium pœnarum genus in posterum ceris, ut gestum constitit, explicare, sine lachrymis nemo transiret, omnis utiq; multitudo conflueret, suffragarentur plurimi: et multa uideretur donasse, qui in gloriam summi Dei talia stratagemata depinxisset. Et si quis sculpendi artifex, hanc figuram aspectu miserabilem sepulchro intruerit, aut adibus illocauerit, ab omni tetra peste esset alienus, æternaq; felicitate indubie frueretur. Sed unde ullius magnitudinis saxum, quamuis tenui linula munitum, opus tenens, capacitatem haberet tot pœnarum? Senex itaque Eleazarus, et hæc illustris mater, filijq; septem, propter decus generis sepulchrali honore decorantur. Magnus

gnus ab his omnibus cultus exhibetur, etiam alienæ sectæ homines inuasit timor. Iniustitiæ argumentum, ut pijs cordibus summa ueneratio insigatur, ostistellium exoritur, dum angelicis manibus interemptorum funeribus ministratur. Enimvero ipse tyrannus stupore defixus, tam piæ mentis uirtutem expauit. Tantum postremo assecuti sunt gratiæ, ut gentis nostræ peccata resinxerint. Exitium sequitur mox tyranni, Israël aliquando respirat. Videns nanque Antiochus magnitudinem fidei mortisq; contemptum, peditum sibi legiones ex Hebræorum numero congregat, per quas hostes perculit, et laudis plurimum cepit. O benedictum Abrahæ semen! uidete quantum nobis septem filiorum ac matris passio prestitit collegarum. In hac pietate durate, ut patribus pares esse possitis. Ecce totius gentis mala populiq; peccata, paucorum exemit exitium. Superatisq; hostibus, quos Israëlitarum manus perculit, soluta iam peccata post uictoriam fuere. Postremò autem rabie fremens, uermīnosq; uentre, ac squalidis foetoribus conflctatus Antiochus, expirauit. Supplicia sequuntur extinctum. Nam cum Hierosolymitas à lege retrahere non posset, Persis (quia poscebat necessitas) bellum indixit, ibiq; quod merebatur exceptit. Nunc tandem superest ut paucis omnia completamur. in ipso nanq; agone pientissima mater ac martyr circumstantibus dicebat: Virginalē usque dum licuit, pudorem tenui, castis me postea nuptijs illigauī, domum propriam non reliqui, procreaui filios non pudendos, et mariti morte perculsa, nihil ex fide perdidī: hoc et multo alio sermone uocitabat. Sed quid amplius? proponebat filijs prophetas, interfectum Abel fraternis insidijs, oblatam hostiam loco Isaac, exulem Iacob, Ioseph custodia carceris occupatum, Danielis leonem, et trium puerorum incendia. recensebat etiam eisdem Esaiæ librum, qui dicit: Licet per ignem transeas, flamma te

non comburet: Dauidicum psalmum in quo ait: Multa tribulationes iustorum. Salomonem quoque similiter, ponentem lignum uitae facientibus uoluntatem eius: Exechielem etiam non omittebat dicentem: Viuent haec ossa arida Canticum deinde quod docuerat Moses non obliuiscatur, in quo scriptum est: Ego occidam, & ego uiuere faciam, & longitudo dierum uerstrorum in manibus meis. O infelix tyranne, quid tibi lebetes ardentis, quid machinae profuerunt? quid sectae oculorum palpebrae, detractae etiam inis faucibus linguae, cum his omnibus longe peiora patiaris? Illi uero quos interficis (mihi crede) diuino utuntur imperio, & de salute & de ultione securi.

Nam qui pro causa salutis passi sunt, prosper illis euentus erit, cum pater omnium Deus atque uniuersa respiciens, sequentibus se uitam praebet sempiternam. Haec itaque quae in monumentis ueterum, & sacris literis de diuis comperi Machabaeis, posteritati aeternum legenda consecraui.

F. I. N. I. S.

SEBASTIANVS GRYPHIVS
EXCVDEBAT LV-
GDVNI
ANNO
M. D. XLVI.

INDEX EORVM QVAE IN
hoc tertio continentur tomo.

A

Aber martyr	568	punitas	153
Absalō auxiliator	178	Mana Alexander Iamneus fratri	
hemi tyrāni occiditur	227	Aristobulo succedit	17
Acāthonaulon loci nomē	482	Alexandri bellum cum Antio	
Acenecheres regina	571	cho & Areta	19
Achas Machabaeus martyr	123	Alexander uictus à Demetrio	
		Eucero	19
Achiabus contra Iudæam	348	Alexander Aristobuli, qui Ia-	
Achra mons	210	maei filius, Iudæam inua-	
Acrabata ciuitas	472	dit	29
Acyflaus Argiuius	11	Alexander Gabinio se tradit	
Adasa uicus	170	cum castellis	30
Aegypti descriptio	316	Alexandri mors	33
Aegypti limites	169	Alexandri multi de proge- nie	
Athiopes laudantur	496	Herodis	79
Agatharchides historiogra- phus	372	Alexandra moritur	22
Agiras Adiabenus	173	Alexādria Aegypti urbs	170
Agrippa Hierosolymis exu- lat	189	Alexandrinorum cum Iudæis disceptatio	184
Agrippæ studium de bello Iu- deorum reuocando frustra	72	Alisfragnuthosis rex	481
tum	547	Anmaus ciuitas	211
Agrippium Herodis ædes	449	Amenophis rex	482
Alanorum eruptio in Mediā, & Armeniam	178	Amygdalon stagnum	371
Albino in Iudæa presidente,	179	Anacharsi philosophi mors	
malorum omnium fuit im-		Ananias pontifex cum fratre Ezechia occisus	178
		Ananias Sadduceus	179
		p P	ANA

I N D E X.

Ananus filius Ionathæ 190
Anani mors 289
Anaxarogus philosophus 46
Antigonus obsidet Massadam 41
Antigonus filius Hircani à fraude per insidias captus & occisus 15
Antigonus uinctus ducitur ad M. Antonium, & occiditur 62
Antiochus Hierosolymam deuasat 8
Antiochi effrena tyrannis in Machabeos martyres 339
Antiochi et Macedonum audacia Tito Hierosolymam obsidente 371
Antiochus regno pulsus 448
Antipater & Hyrcanus tertius ad Aretam regem Arabum confugiunt 23
Antipatri uictoria de Aegyptijs 33
Antipater omnibus inuisus, in patrem maleuolus, odij diffusimulatore, uxore duxit Aristobuli fratris filiam 80
Antipatri excusatio 108
Antipatri & Pheroræ cõspiratio in Herodem 98
Antipatri cõiuratio p̄dita 99
Antipater Samarites Antipatru ueneficij reũ agit 102
Antipas filius Herodis, qui et Antipater 97
Antonius Centurio 238
Antonius contra Vitellium 319
Antonia turris, arx, & castellum olim Baris 70. 347
Antonia incenditur 176
Antonia fundamēta diruta 391
Anuat uicus, q̄ et Borreos 210
Aphæci turris 187
Aphthasis uicus 137
Appionis aliquot calūniæ & fragmenta de Iudeis 322
Aque calidæ apud Amaunta 259
Arcades non esse antiquitate insignes 473
Archelaus Herodis iram in filium & fratrem mitigat 87
Archelao legatur regnum à patre 114
Archelaus ad Cæsarem nauigat 18
Archelai & Antipatri cõcortatio apud Augustum: pro regno Iudææ 119
Archelao absente Iudæa uarijs tumultibus affligitur 121
Archel

I N D E X

Archelaus non rex, sed ethnarcha factus 126
Archelaus Glaphiram fratrem ducit uxorem 131
Archelai exiliũ & somnium 31
Archium publicum incensum 177
Areth Machabeus martyr 33
Arietis machinæ descriptio 227
Aristobulus filius Hyrcani Ioannis matrem & fratrem Antigoni in carcerem conijcit, quem postea occidit 14
Aristobuli mors 16
Aristobulus filius Alexandri Iamnei 21
Aristobulus Alexandriae matri indignatus, quod potestate Pharisæis concesserit, Iudeam inuadit 22
Aristobulus regnum assequutus eiecto Hyrcano fratre 23
Aristobulus obsidetur in templo 26
Aristobulus donis sibi cõciliat Scauram contra Hyrcanum & Aretam regem 24
Aristobulus fugatur in Alexandriam oppidum 24
Aristobulus perfidus Romanis uinctus ducitur 28
Aristobulus à Roma fugiens cum Romanis iterum uinctus 28
Aristobulus à Cæsare dimissus à Pompeianis ueneno necatur 33
Aristoteles meminit Iudeorum 493
Artabazes filius Tigranis Asia 167
Asochiton, aliàs Asochin, ciuitas Galilææ 17
Asphaltitis palus 304
Asis rex 480
Athenienses laudantur 166
Athenion dux 64
Atratinus 49
Auaris locus 480. 481
B
Baaras radix qua demones effugantur 443
Bacra uicus 209
Bacchides hostis Iudæ Mach. uasat Iudeam 8
Bacchides occiditur 9
Baon rex 48
Ballistarum uis 229
Baris castellum, nunc Antonia 24
Bassus Macherunta & Herodius 24
pp 2 dium

I N D E X.

diu caput	442	Capharin ciuitas	311
Batanea	211	Caphartophan uicus	301
Bathyllus uenenū Roma affe-		Caphetra ciuitas	311
rens apprehenditur	103	Capito gesi Flori ceturio	57
Bebriacum oppidum	311	Captiuorum et peremptorum	
Begabre uicus	310	numeris Tito Hierosoly-	
Befemoth uicus	301	nam obtinente	427
Bethara	333	Carthago à Tyrijs cōdita	484
Bethlepton toparchia	301	Carthaginīeses laudātur	169
Betiso locus	337	Cas. praeses Syria post Cras-	
Betoron ciuitas	188	Castor Iudaeus 255 (sum 32	
Bethzacharia locus	10	Catullus Libya praeses puni-	
Bezetha	337	Cedron uallis 329 (tus 468	
Borceos uicus	210	Cendebeus dux Antiochi Sote-	
Bosphorani	167	ris à Simone Matathia ui-	
Britanni laudantur	167	Cenedaeus 188 (ctus 11	
Brixellum	311	Cephalon frater Antipatri	
Bubastis flumen	480	primi	24
		Cerealis Samaria expugna-	
		tor	235
C Admus Milesius	472	Cesēnius Gallus Galilaea inua-	
Cacilius Bassus occisor		Cesenn. Petus 447 (dit 178	
Sexti Cas.	38	Cestius Gallus	155, 183
Caesarea Herodis aedes	70	Cestius Iudaeam explorat per	
Caesarea olim Stratonis pürgus		Neapolitanum	162
Casaris pugna cōtra Ae-	116	Cestius Iudaea populatur	186
gyptios adiuuātibus Hircā		Cestij exercitus casus	191
no Iannaei & Antipatro	33	Cestius Hierosoly. obsidet	189
C. Caligula quartus Romano-		Chebrō ciuitas uastata	309, 311
rum Imperator	141	Cherilus poeta	492
Canā uicus 30. Canatha	64	Ciuis dux Germanorum	435
Capernaum fons	255		

Claud

I N D E X.

Claudius à militibus impera-		D	
tor electus	145	Agon deus Pal. est.	262
Claudij obitus	150	Dalmate populus	167
Clearchus philosophus Iudae		Darius praefectus equitum A-	
gentis meminit	492	grippae	175
Cleopatrae ac Antonij amor		Diagoras Melius	547
Cleopatra M. Antonij (62		Diogenes quidam à Pharisaeis	
annū incitat in Herodē	63	occisus	21
Cleopatrae malicia	63	Diophātus pseudographus	91
Clitus Leuae suae manus absci-		Dius histo. de rege Hira	484
Coele Syria 20 (sor 204		Domitianus	320
Coenopolis locus	189	Domitiani expeditio in Ger-	
Colchi 167. Copton ciuitas	316	manos & Gallos	434
Corea ciuitas	24	Domitius Sabinus	237, 257
Cornelius Faustus Syllae filius		Draconis leges	473
muros Hierosolymorū pri-			
mus conscendit, Pōpeio ci-			
uitatem obsidente	27		
Crassius praeses Syria post Ga-			
binū pecunias templi Hier.			
depraedatus	32		
Cumanus praeses Iudaeae post			
Tiberium Alexandrū	147		
Cumanus à Iudaeis accusatus,			
in exilium mittitur	147		
Costobarus Iudaeorum legatus			
Cypris uxor Antipatri (175			
Herodis maioris filia	32		
Cyprus ciuitas	72		
Cyprus capitur	183		
Cyrenaei laudantur	169		

pP 3 Eleph

I N D E X.

Elephantine oppidum	317	G	
Eleutherus fluuius	63	G Abao	188
Eleutheri equites	45	G adara à Vespasiano	
Elidenfes	74	expugnatur	219
Enabris locus	248	Gadaræ deditio	298
Engadda	211	Galbæ imperator	306
Erebinthonicus uicus	375	Galbæ mors	311
Essenorum heresis de anima=		Galilæa sub ditione Hero.	54
bus & corporibus 132.137		Galilæa descriptio, & ferti-	
Euaretus delator filio. Her. 91		litas	209
Euricles delator filio. Her. 88		Galilæa inuaditur à Vespas-	
Ezechias princeps latronum		siano	217
ab Herode occisus	36	Gallus Centurio	261
F		Galli	167
F Abatus à Syleo occisus 99		Gamala oppidum	195
F ustus Cornelius 27		Gamalæ situs, obsidio, & ex-	
F elix Malachi frater à Pha-		cidium per Titum	256
selo fratre Hero. superatus		Gamalitica	211
demittitur	41	Galanitis	180.211
F elix præses Iudeorum post		Gebonitis oppidum	180
Cumanum	151	Genath porta	337
F elice præside Iudæa latroni-		Gerasa	180.210.305
bus & seductoribus popu-		Germani laudati	168
li referta	151	Gesius Florus præses Iudææ	
F errens mons	302	post Albinum	154
F ilius à matre coctus	402	Giscala oppidum	196
F lanius Silua expugnat Mas-		Giscala à Tito capitur	266
sadam	450	Glaphira filia Archelai regis	
F onteius Agrip. occiditur	435	Cappadocum uxor Alex.	
F ronto Iudæ. iudex 403.423		filij Herod.	82
F ullonis monumentum	377	Glaphiræ arrogantia	82
		Gophna	

I N D E X.

Gophna	211	Herodis ædificia	70
Gorion occisus	293	Herod. theatra & quinquen-	
Gorion Iosephi filius	273	nalia instituit Hierosoly-	
Gorion Nicodemi filius	179	mis	72
Græci laudati	167	Herodis beneficentia erga po-	
Græcorum antiquissimi Chal-		pulum tempore famis	73
dæis præceptoribus usi	471	Hero. profectio ad M. Anto-	
Græci cur ut plurimum inter		nium & pericula	56
se dissentiunt	473	Herodi diadema imponit An-	
Grapte cognata Syræ regis		tonius	68
313		Her. amore uxoris insanit	75
H		Hero. uenator, bellator, & sa-	
H ecatæus Abderitis	493	gittarū insignis librator	74
H elisei fons	303	Herodis controuersia & re-	
Hellanicus historiograph.	472	conciliatio cum filiis	77
Heniochi	167	Herod. quo pacto in filiorum	
Heraclea ciuitas	322	necem anhelauerit	94
Herodes Iudææ tetrarcha	43	Herodis uxores & liberi	96
Hero. in ius uocatus bellū Hyr		Herod. Antipatrum subitarie	
cano mouere tentauit	37	Roma reuocaturum agit	
Herodes Romam pergit	39	ueneficij coram Varo	104
Hero. accusatur apud M. An-		Herodi produntur per mortē	
tonium	42	Pheroræ ueneficia in eum	
Hero. bellum cum Parthis	44	parata	100
Hero. à senatu Ro. rex Iudææ		Herodium castellum	73.46
pronuntiatur	50	Herodotus Halicarnassens	491
Hero. Roma rediēs Antigonū		Hiericus	211
et Hierosolyma obsidet	50	Eiusdem descriptio	302
Hero. Galilæa potitus latro-		Hierosolymorū excidium &	
nes delet	54	direptio templi sub Antio-	
Hero. pugna cū Arabibus	66	cho Epiph.	8
		pp 4 Hiero	

I N D E X.

Hieroso. obsessa ab Herode	51	Hyrcanus adiuvante Areta	
Hier. oppressio sub Floro	155	Aristobulum fratrem uincit	
Hieros. conspiratio facta belli			26
cum Ro. seminarum	173	Hyrcano confertur sacerdo-	
Hieros. obsessa à Cestio	189	tium à Cesare	11.35
Hieros. excidij initium	269	Hyrcano capto aures præci-	
Hieros. descriptio	336	duntur	47
Hieros. dira fame oppressi	366	Hyrcanus interficitur ab He-	
Hierosoly. muro & castellis à		rode	75
Tito circumdata	375		
Hie. excidij mira præ sagia	411	I	
Hieros. capta à Romanis	421	Amblicus	53
Hippicos turris	336	Iamnia	211
Hispani laudantur	168	Iania rex	480
Historia uera indicium	472	Iaphæ expugnatio	234
Hyessos, hoc est, reges pasto-		Iardes saltus	446
res	481	Idumæa	211
Hyrcanus qui et Ioânes filius		Illyrici	167
Simonis Matathie princeps		Iocundus delator filiorum He-	
sacerdotum factus, obsedit		rodus	91
Ptolemæum interfectorem		Ioannes Gaddis filius Mata-	
patris sui	12	thie occiditur	11
Hyrcanus Samariam captam		Ioannes Essæus	194
delet	13	Ioannes Giscala capta Hiero-	
Hyrcani mors & laudes	14	solyman fugit	201
Hyrcanus filius Alex. Iamni		Ioannes Giscalæus insidiator	
sacerdotiū consequitur	21	Iosephi	200
Hyrcanus ad regnū aspirans		Ioânes Hierosolymitas in Ro-	
bello superatur à fratre	22	manos incitat	270
Hyrcanus & Antipater ad		Ioannes Galilæorū dux	312
Aretam confugiunt	23	Ioânes Idumæorū dux occisus	
		Ionathas capitur	11 (35)
		Ionæ	

I N D E X.

Ionathæ mors et sepultura	11	57	
Ionathas Iudæus	398	Iotapatæ obsidio & excidium	
Ionathas Gynæciarius Ro-		per Vespasianum	220
mæ exustus	469	Iotapatenorū technæ aduer-	
Ioppe	211	sus Romanos hostes	232
Ioppe capta per Vespasia-		Ithaburius mons à Placido	
num	245	occupatus	31.263
Iordanis fontes	154	Iudæi à Pilato casti	139
Iosephus Gorionis filius	193	Iudæorum constantia ad Pe-	
Iosephus Simonis filius	194	tronium pro conseruatione	
Iosephus Matathie filius re-		legis	142
clor utriusq; Galilææ	194	Iudææ descriptio, eiusq; Vn-	
Iosephus militaris disciplina		decim sortes	211
peritus	194	Iudæa uenum exposita	446
Iosephus quatuor urbium		Iudæorum & Cæsariensium	
principatum amisit & Io-		seditio	156
seph gesta	202	Iudæi Hierosolymis occisi à	
Iosephus à Tito missus Iu-		Floro	159
dæos ad deditonem Hiero-		Iudæorum studium circa ueri-	
solymorum adhortaturus		tatem historiarum	474
258.391		Iudæorum uariæ clades &	
Iosephus lapide uulneratus		calamitates	116
378		Iudæorum cur pauci scripto-	
Iosephus ex uariarum gen-		res meminerint	478
tium historijs Iudæicæ gen-		Iudas nouissimo contra Bac-	
tis antiquitatem ostendit		chidem prælio interit	11
478		Iudas Eßeus propheta	16
Iosippus ab Herode occisus		Iudas Ionathæ	179
77		Iudas Mertonis	391
Iosephus filius Antipatri fra-		Iudas Machabeus martyr	
ter Herodis in Iudæa cadit		570	

I N D E X.

Iuliani militis Romani fortitudo 389
L Acedemonij laudantur 166
 Largius Lepidus 405
 Leuias Hierosolymita 271
 Liborius Maximus Iudaeam uenum exponit 447
 Longi Romani fortis animus 400
 Lucilius Bassus 442
 Lupus rector Alexandriae 466
 Lusitani laudantur 168
 Lycurgus legislator 332
 Lydda 211
M Abortha quae & Neapolis 302
 Macedones laudantur 166
 Machabeorum martyrum 357
 Machabeus martyr 367
 Machera Herodi uenit auxilio 35
 Machera insolentia 35 & sequenti.
 Machir Machabeus martyr 369
 Macherus a seditionis Iudaeis captus 183
 Macherus a Baso captus 442
 Martyr quis sit 333
 Macrones populi 498
 Magnus campus 302
 Mallicus Arabs nutricius Antiochi, qui Theos cognominabatur 39
 Malichi insidiae contra Antipatrum ibidem
 Malichus interficitur 41
 Malachias 391
 Malthace Samaritis 97
 Manahemus rhetor principatum Hierosolymus usurpauit, & interficitur 176
 Manethon Aegyptius historiographus 479
 Manethon refellitur a Iosepho 499
 M. Antonius accusatores Herodis occidi iubet 43
 M. Antonij & Cleopatrae amor 62
 M. Anto. Antigonum Aristobuli interficit 62
 M. Anto. libidinis notatur, ibidem.
 M. Anto. Iulianus procurator Syriae 405
 Mariamne traducitur uiolati matrimonij 75. & sequenti.
 Marmarida laudantur 169
 Matathias Bacchide occidit 9
 Matathias

I N D E X.

Matathias filius Ioannis Antiochi mandatum contempnit 467
 Megassarum 372
 Melchisedech Hierosolymorum primus conditor 426
 Melite ciuitas 428
 Mendesium tractus 322
 Memnonis sepulchrum 142
 Meotici laudantur 167
 Mephranutos, et Mephranutos 482
 Messala 49
 Metilius Rom. praefectus 179
 Modin uicus 9
 Monobazus 188
 Muri Hierosolymorum tres 336
N Arbatha regio 156
 Noarus 183
 Nero filius Domitij 150
 Neronis crudelitas ibidem
 Nero Vespasianum contra Iudaeam mittit 206
 Nicopolis ciuitas 322
 Niger Peraites 194
 Niger occiditur 293
 Onia templum clausum, & depraedatum 467
 Ophila locus 337
 Ormuza uicus 64
 Orsanes transfuga Parthorum 32
 Ostracine oppidum 322
 Otho imperator & eius mors 306
P Acori fraus in Phaselum 44
 Panium 70
 Papyron locus 24
 Pappus dux Antigoni occiditur 39
 Parthi laudantur 169
 Parthicum bellum contra Herodem 45
 Parthenius fluuius 491
 Pedanius legatus 92. & sequenti.
 Pedanij robur, & peritia militaris 397
 Pella ciuitas 218
 Pelusium ab Antipatro captum 33
 Peraita Niger 188
 Perisleroneos saxum 375
 Pharam uallis 308
 Pharanx Antiochi 20
 Pharus

I N D E X.

Pharus insula	317	Placidus dux Vespasiani mi-	
Phaselus tetrarcha Iudææ	42	litum	211
Phaselus Hierosol. præficitur	36	Placidus inuadit Iotapatam	217
Phaselus moritur captus à		Platana uicus	93
Parthis, caput saxo illidens	47	Plinthine	317
Phaselus, & Phaselis turris et		Poëtarum, pictorum, & opifi-	
oppidi nomen	70	cum licentia multarum gen-	
Phaselus secundus filius He-		tium stultitia introducta	
rodus	96	344	
Pherciades Syrius	472	Pompeius Magnus Tigranē	
Pheroras pro ultione fratris		debellans Scaurum ad Sy-	
caput Pappo præcidit	59	riam mittit	23
Pheroras Herodi conciliatus		Portus Alexandrinus	317
87		Præfagia Hierosolymitani ex	
Pherora conspiratio in Hero-		cidij	411
dem 96. & seq.		Priscus Centurio	399
Pheroras moritur	100	Procyntia quid	71
Phiala lacus	14	Protogoras	547
Philadelphia	24	Psephinos turris	335
Philippus Minæi Ptolemæi		Ptolemæus Simonem Mata-	
filius occisus à patre	33	thiam socerum suum inte-	
Philippus Ioachimi filius dux		rimit	12
193		Ptol. ab Hircano Simonis filio	
Phlistus	472	obsessus, & occisus Hircani	
Phœbus legatus	189	matre et fratribus, fugit ad	
Piso legatus Pompeij	26	Zenonem Cotylam	13
Pitholaus captus	32	Ptol. Physcon cultor Iudæo-	
Placidus Itaburio monte po-		rum	518
titus	31	Ptol. Minæi	20
		Ptol. filio occiso, nurum duxit	
		uxo	

I N D E X.

uxorem	33	S	
Ptol. Iamblichi filius	33	Sabbaticus annis	436
Ptol. Lagus cultor Iudæorum	516	Sabinus capitolio potitus	
		occiditur	321
Ptol. Evergetes cultor Iudæo-		Sais ciuitas	480
rum	517	Sallis oppidum	207
Ptolomæi uarij	516	Salome filia Herodis	97
Pudens Romanus	399	Saltis rex	480
Pythagoras Philosophus	472.	Samarie descriptio	210
490		Samarie expugnata à Cerea-	
		le	235
R		Saulus legatus	175
Raphanæ ciuitates	436	Scaurus pecunia corruptus	
Ratio, quid, quibus con-		Scopus locus	329
iuncta, & quid agat	555	Scythopolis & Scythopolitæ	
Romani in Massada interfe-		173	
cti		181	
Romanorum dissidium inter		38	
se		70	
Rom. militaris disciplina &		213	
laus		21	
Romani contra datam sibi fi-		Sepphoris hostibus se tradit	
dem à Iudæis trucidati	179	187	
Rom. exercitus cæsus ab Hie-		Sextus Cerealis tribunus	237
rosoly.	188	Sextus Cæsar Syriæ præses	
Rom. 52. 80. occisi. 196.		36	
Rom. in obsidione Iotapatæ		Sex. Cæsar insidijs interfici-	
multis cladibus afflicti	220	tur	
Roxane Herodis filia	97	Siene	316
Rubrius Gallus	436	Siloa fons	336
Ruta immensa magnitudinis		Silbonitis regio	210
443		Silas Babylonius	188
		Silo	

I N D E X.

Silo dux Rom. pecunia cor-	ruptus	52	Tanis ciuitas	322
Simon Gioræ Gerasenus sedi-	tiosus Iudæus	307	Tales philosophus	472
Simon ab Hierosolymitis con-	tra Zelotas præficitur	312	Thamna	211
Simon à Romanis captus	425	Tarichæarum oppidum	198	
Simon Romam deductus oc-	ciditur	441	Tarichæarum obsidio	250
Simon uincit Cendebeum	11	Tauri laudantur	167	
Simon insidijs Ptolemæi ge-	neri sui interfectus	12	Termodoon fluius	491
Simon Herodis seruus Iudææ	infectat	124	Thella uicus	209
Simon Anania Iudæorum le-	gatus	175	Themosis rex	482
Simonis Sauli fortitudo	181	Theodorus Zenonis multos	Iudæorum occidit	17
Simeon Gamalielis	273	Theophrastus	491	
Socrates	546	Thmosis rex	482	
Soëmus	183	Terræmotus in Iudæa magni	Herodis tempore	65
Sogane regio	258	Thmuis locus	322	
Solomona mater septem Ma-	chabæorum martyrum	565	Tiberiadis deditio	249
Solon legislator	532	Tiridates rex Armenia	450	
Sophas Raguelis	271	Titus Vespasiani filius mis-	sus Alexandriam	206
Stratopedos incenditur	177	Titi profectio in Iudæam	212	
Stultitia gentilium redargui-	tur à Iosepho	543	Titus Iotapatam capit	237
Susandrum castrum	565	Titi gesta	ibidem	
Syria à Iudæis uastata	180	Titus diuinitus seruatus	327	
		Titus Phrygius	405	
		Trachonitis	211	
		Traianus Iapham expugnat	234	
		Tryphon tonsor Herodis oc-	ciditur	94

T

Tyrus

I N D I X

Alfabeto	1	T
Arithmetica	2	T
Geometria	3	T
Algebra	4	T
Trigonometria	5	T
Astronomia	6	T
Historia	7	T
Geographia	8	T
Medicina	9	T
Philosophia	10	T
Logica	11	T
Metaphysica	12	T
Psychologia	13	T
Physica	14	T
Metaphysica	15	T
Logica	16	T
Metaphysica	17	T
Psychologia	18	T
Physica	19	T
Metaphysica	20	T
Logica	21	T
Metaphysica	22	T
Psychologia	23	T
Physica	24	T
Metaphysica	25	T
Logica	26	T
Metaphysica	27	T
Psychologia	28	T
Physica	29	T
Metaphysica	30	T
Logica	31	T
Metaphysica	32	T
Psychologia	33	T
Physica	34	T
Metaphysica	35	T
Logica	36	T
Metaphysica	37	T
Psychologia	38	T
Physica	39	T
Metaphysica	40	T
Logica	41	T
Metaphysica	42	T
Psychologia	43	T
Physica	44	T
Metaphysica	45	T
Logica	46	T
Metaphysica	47	T
Psychologia	48	T
Physica	49	T
Metaphysica	50	T
Logica	51	T
Metaphysica	52	T
Psychologia	53	T
Physica	54	T
Metaphysica	55	T
Logica	56	T
Metaphysica	57	T
Psychologia	58	T
Physica	59	T
Metaphysica	60	T
Logica	61	T
Metaphysica	62	T
Psychologia	63	T
Physica	64	T
Metaphysica	65	T
Logica	66	T
Metaphysica	67	T
Psychologia	68	T
Physica	69	T
Metaphysica	70	T
Logica	71	T
Metaphysica	72	T
Psychologia	73	T
Physica	74	T
Metaphysica	75	T
Logica	76	T
Metaphysica	77	T
Psychologia	78	T
Physica	79	T
Metaphysica	80	T
Logica	81	T
Metaphysica	82	T
Psychologia	83	T
Physica	84	T
Metaphysica	85	T
Logica	86	T
Metaphysica	87	T
Psychologia	88	T
Physica	89	T
Metaphysica	90	T
Logica	91	T
Metaphysica	92	T
Psychologia	93	T
Physica	94	T
Metaphysica	95	T
Logica	96	T
Metaphysica	97	T
Psychologia	98	T
Physica	99	T
Metaphysica	100	T

